HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

SEVDA PEŞİNDE

KADIN ERKEKLEŞİNCE

ATLAS KİTABEVİ

Hüseyin Rahmi Gürpınar

SEVDA PEŞİNDE

İÇİNDEKİLER

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

Yaşamı 7
Yazarlığa Başlaması 8
Romancılığı 10
Konuları 11
Romanlarında İşlediği Tipler 14
Roman Tekniği 14
Gerçekçiliği ve Doğalcılığı 15
Dil ve Anlatımı 16
Yazdığı Türler 17

YAPITLARI

Roman 17
Öykü 18
Oyun 18
Kalem Tartışmaları 18
Makale 18

SEÇME KAYNAKÇA 19

SEVDA PEŞİNDE 21

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

Romanımızda doğalcılığın ve gerçekçiliğin en önemli kavşaklarından biri olan Hüseyin Rahmi Gürpınar, sanat yaşamı boyunca hep aklın ve mantığın yanında olmuş; romanlarıyla, öyküleriyle, yazılarıyla toplumun çağdaşlaşması yolunda, yobazlığa, gericiliğe, bağnazlığa, sömürücülüğe karşı savaşmıştır. Onu böylesine verimli, çok okunan bir yazar yapan da bu özelliği olmuştur. Hüseyin Rahmi, Türk toplumunun büyük bir dönüşüm sürecine girdiği bir dönemde, yani doğru zamanda ortaya çıkmış bir düşünür-yazardır.

YAŞAMI

19 Ağustos 1864'te, İstanbul'un Ayaspaşa semtinde doğan Hüseyin Rahmi Gürpınar, hünkâr yaverlerinden Mehmet Sait Paşa'nın oğludur. Ancak babasının pek etkisi altında kaldığı söylenemez; çünkü, Mehmet Sait Paşa, görevli olarak zamanının çoğunu İstanbul dışında geçiren bir kimsedir. Annesi de, küçük Hüseyin Rahmi daha dört buçuk yaşındayken ölünce, yapayalnız kalır. Bu nedenle çocukluğu teyzesinin Aksaray'daki konağında geçer.

Tipik bir Osmanlı konutu olan konakta kadınlar arasındaki yaşamı, romanlarında işlediği olaylar ve özellikle kadın tipleri konusunda büyük bir gözlem birikimi sağlamasında en önemli etken olacaktır.

Belki de anne imgesi ve bu imgeden çok çabuk ayrılması, romanlarındaki ve öykülerindeki «yaşlı kadın» tiplerinin de ana çizgilerini oluşturmuştur. Bir anısında, annesini şöyle anlatır: «Annem okur yazar bir kadındı. Beni dört buçuk yaşında teyzemin eğitici kucağı-

na bırakarak pek genç iken, yirmi iki yaşında öldü. Söz annemden açılınca, kendimi tutamam, ağlamadan duramam. Çünkü kendisine pek düşkündüm. Kucağından hiç inmezdim.» (Yalınlaştırılmıştır, *Yeni Türk Dergisi*, sayı 25, 1934). Buna karşın Hüseyin Rahmi, ilk öğrenimden sonra, önce Beyazıt'taki Mahmudiye Rüştiyesi'nde okumaya başlar ama diploma almadan Mahrec-i Aklam adı verilen bir tür meslek okuluna geçer. Bu okul, devlet memuru yetiştiren bir okuldur. 1878'de Mülkiye İdadisi'ne yazılır; ancak ikinci sınıftayken, hastalandığı için ayrılmak zorunda kalır. Ağzından kan gelmiştir. Bu durum, genç Hüseyin Rahmi'yi ürkütür. Annesinin de veremden ölmüş olması, yazarın, bir bakıma mikrop korkusunun da nedenini oluşturur. Yakınlarının belirttiğine göre, oldukça «kuruntulu» bir kişiliği vardır ve işi, başkalarıyla ilişkiden kaçmaya kadar götürür.

1880'de Adliye Nezareti Umur-u Cezaiye Kalemi'nde (Ceza İşleri Bürosu) memur olarak çalışmaya başlar. Daha sonra İkinci Asliye Mahkemesi namzet üyeliğinde bulunur.

1908 Meşrutiyeti'nden sonra, resmi görevinden ayrılır ve yapıtlarını yayımlamaya başlar.

1912'de, Heybeliada'da yaptırdığı köşke taşınır ve ömrünün otuz yılını bu köşkte geçirir. 1914'te Darülbedâyi kurulduğu zaman oluşturulan «edebi kurul üyeliği"ne atanır. *İkdam* gazetesinde, tiyatro yazıları da yayımlar. 1936'da Kütahya milletvekili seçilmesiyle başlayan siyasi yaşamı, iki dönem sonra, 1943'te sona erer.

Hüseyin Rahmi, 8 Mart 1944'te yaşama gözlerini yumar ve Heybeliada'daki Abbas Ağa Mezarlığı'na gömülür. Köşkü, ölümünden sonra, müze haline getirilmiştir.

YAZARLIĞA BAŞLAMASI

Hüseyin Rahmi'nin annesi de babası da okumuş insanlardı. Babasının divan şiiri yolunda şiirler yazdığı da bilinmektedir. Kendisinin yeteneği de küçük yaşta ortaya çıkmıştır; 1887'de yayımlanan ilk yazısı, *İs-*

tanbul'da Bir Frenk adını taşır. Bu öykü, hayli de beğeni toplar.

Bu yıllar, Tanzimat ikinci kuşak yazar ve şairlerinin, edebiyat dünyasına egemen olduğu, Servet-i Fünun kuşağınınsa yazı alanına çıkmaya hazırlandığı yıllardır. Şiirde, coşumculuk (romantizm) kendisini duyururken, roman ve öyküde, Samipaşazade'nin *Sergüzeşt* romanıyla *Küçük Şeyler* adlı öykü kitabı, Nabizade Nazım'ın *Zehra* romanıyla *Karabibik* adlı ilk doğalcı (natüralist) uzun öyküsü, Recaizade Ekrem'in *Araba Sevdası* romanı edebiyatımıza büyük açılımlar getirmiş, dilde, anlatımda, anlatı estetiğinde büyük bir gelişme sağlanmıştır. Bunların yanı sıra, ama bambaşka bir yolda yazan, dönemin basın ve yazın alanındaki devi Ahmet Mithat Efendi'nin her türden yazdığı romanları, okuru hem anlatı türünü okumaya alıştırmış, hem de romanlarıyla geçinebilmesi, genç yazarları yüreklendirmiştir.

Hüseyin Rahmi'nin ilk romanı da, 1887'de Ahmet Mithat Efendi'nin çıkardığı *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde, tefrika edilmeye başlar. Kendisi, romanını Ahmet Mithat Efendi'ye göndermiş, ertesi günü romanın gazetede yayımlanacağını, kendisinin matbaaya çağrıldığını okuyunca gözlerine inanamamıştır: «Hazretin huzuruna büyük bir helecanla çıktım. Gür kaşlı, kara sakallı, iri yarı, heybetli bir zat... Beni görünce ilk sorusu şu oldu:

— Kimsin sen çocuğum?

— *Şık* yazarı Hüseyin Rahmi.

Korktuğuma uğradım. Efendi'nin yüzünde derhal bir güvensizlik gülümsemesi belirdi. (.) Bana pek alaycı gelen bir sesle:

— Oğlum, senin ağzın daha süt kokuyor. Bu roman usta işi. Senin ne kalemin, ne yazı gücün, ne deneyimin, ne de görgün henüz bunu yazmaya yeterli değil. Bu gerçek görünüyor. Sen böyle bir şey tasvirine özenebilirsin, ama tek başına başaramazsın. Sana bir yardım eden var. Baban mıdır, ağabeyin midir, arkadaşın mıdır, o kimdir? Söyle...

(...) Koca Ahmet Mithat Efendi'nin bu suçlaması karşısında küçüldüm, büzüldüm, hiçbir söz bulamadım. Sonunda gözlerimden dökülen iki damla, hüzünlü

bir yanıt yerine geçti. Bu saf, masumca ağlayışım Efendi'ye dokundu, hemen:

— Ağlama... Ağlama, inandım... dedi.» (*Şık*'ın önsözünden, ikinci basım, İbrahim Hilmi Kütüphanesi, 1920)

Böylece Hüseyin Rahmi, yazın dünyasına, hem de onu, daha sonra kızını vermeyi düşünecek kadar beğenen ve seven Ahmet Mithat Efendi'nin desteğiyle girmiş olur. (Ahmet Mithat Efendi'nin, kendisine kızını verme teklifini nazikçe reddeder ve ömür boyunca evlenmez.)

ROMANCILIĞI

Hüseyin Rahmi, daha ilk yapıtıyla yani *Şık* romanıyla büyük bir ün kazanır. Buna kendisi de şaşırmıştır. Nedenini Ahmet Mithat Efendi'ye sorduğunda, şu yanıtı alır: «Oğlum, senin kafandan daha çok şeyler doğacak gibi görünüyor. Eserinin en büyük erdemi, okuyanları kahkahalarla güldürmesidir.»

Gerçekten de, Hüseyin Rahmi, üstadı Ahmet Mithat Efendi gibi, hem okurlarını bilinçlendirmeye, çağdaşlaştırmaya, boş inançlardan, çağdışılıklardan kurtarmaya, hem de bunu yaparken eğlendirmeye, okura hoşça vakit geçirtmeye çalışır. Bu arada, ilerde değinileceği gibi, belki biraz aşırıya kaçar, öğreticiliğin dozunu biraz kaçırır; ama onun inancına göre, roman estetiği ister zedelensin, ister zedelenmesin, bunun o dönemde, o koşullarda, yaşamsal bir gereği vardır.

Hüseyin Rahmi'nin romanlarında, ilk kez yapmacıksız bir yerlilik vardır. İstanbul'un bütün semtleriyle, mahallenin delisinden konak hanımefendisine, sokak çocuklarından kayınpederinin evinde yan gelen içgüveyine kadar, kimi ve neyi konu olarak alıyorsa, onu yerli renkleriyle betimlemesini bilir. *İffet* romanının yayımlandığı sırada (1897) romanın konusunun bir Fransız yapıtından aşırıldığını ileri sürenlere, şair Andelib'in verdiği yanıt, ilginçtir: «İnsaf ediniz yahu, Fransa'da Edirnekapı mezarlığı, Yenibahçe çayırı, Kaledibi mahallelerimizin hayatı var mıdır? Hüseyin Rahmi bu halkı dil şiveleriyle, bütün âdetleri, feci ve gülünç ah-

lakları, sefaletleriyle yaşatmıştır. Mezarlıklarda gördüğümüz şiir de büsbütün yerlidir, hiç Fransız şiirselliğini andırmaz. *İffet*; ipliği, yünü, boyası yerli olan eski Türk halıları kadar Türktür!»

Hüseyin Rahmi, sanatı, halkı yükseltmek için bir araç olarak görür. Bu nedenle, bütün yazarlık yaşamı boyunca üzerine gitmediği, eleştirip alay etmediği hiçbir toplumsal kurum yoktur; iki yüzlü aile ahlakını (daha doğrusu ahlaksızlığını), dini kötüye kullanıp dünyalıklarını doğrultan yobazları, karısını ya da kocasını aldatan eşleri, her türlü rezaleti Avrupalılaşmanın bir gereği olarak gören kadınları, tüyü bitmedik yetimin hakkını gaspeden ticaret erbabını yergilerinin hedefi olarak işlerken, amacı yalnızca okuru biraz olsun düşündürmek ve eğlendirmektir. Kendisini «üslupsuzlukla suçlayan yazar ve eleştirmen Şahabettin Süleyman'a şöyle yanıt verir: «Karşımızda yükselmek özlemiyle ellerini bize uzatmış milyonlarla halk var. Bir milletin genel kültürü, birkaç estetik hocasının araştırmalarının sonuçlarıyla ölçülemez. / Halk için edebiyat olmazmış... Ne saçmalık! Halk bilgisizlik içinde boğulsun, koca bir millet yok olmaya mahkûm olsun, biz karşıdan seyrine bakalım, öyle mi? Siz edebiyatı kendi aranızda geçerli bir kalp paraya, yalnız seçkinlere özgü bir şifreye çevirmek istiyorsunuz.» (*Cadı Çarpıyor*'dan).

KONULARI

Refik Ahmet Sevengil, *Hüseyin Rahmi Gürpınar* adlı yapıtında, «Halk için yazan yazar, konularını ve tiplerini halkın yaşayışından, duygusundan, düşüncesinden, konuşuşundan aldı. Üstadın romanlarını okurken, bu kitaplardaki kahramanları bir bir tanır gibi olurum. Onlar yazarın düşlemgücünün (muhayyilesinin) yarattığı tiplerdir ama bu hayal âleminin yaratıkları, sokakta dolaşan, vapura, tramvaya, trene binen, sizinle konuşan, benim yanımda oturan gerçek insanlardan hiç de başka türlü değillerdir,» demektedir (1944, s. 58).

Gerçekten de Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın yapıtlarında, coşumculuğun, düşlemlerin, büyük aşkların, ka-

rasevdaların, yaşamın düşsü yanlarının yeri yoktur. Kendi deyişiyle o, okurlarını yüksek bir felsefeye doğru yükseltme amacından başka bir amaçla yazmaz; bunun için de konularını seçerken, bunların yaşamın içinden sayfalar olmasına özen gösterir. İstanbul'un kenar semtlerinde, mezarlıklarında, Çingene mahallelerinde, konaklarında, şirket-i hayriye vapurlarında, gazinolarında, yazlıklarında, gezi yerlerinde vb. dolaşır, okurlarını dolaştırır. Berna Moran'ın deyişiyle, «Halk cahil kaldıkça hiçbir şeyin düzelmeyeceğine inandığından, halkın geleneklere, göreneklere ve dine dayalı zihniyeti yerine, Batı'nın akla, bilime dayalı pozitivist zihniyetini yerleştirmek istemiştir. Onun için, romanlarında hep 'eski kafa', 'yeni kafa' dediği iki zihniyetin çarpıştığına tanık oluruz.» (Selim İleri ile yaptığı konuşmadan). Bu amacını gerçekleştirmek için, İstanbul, bir laboratuvardır sanki.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanları ve Romanlarında Şahıslar Kadrosu adlı yapıtında Önder Göçgün, Hüseyin Rahmi'nin işlediği konuları şöyle sınıflandırmaktadır:

«1. Batılılaşmayı yanlış anlayan, davranışları Türk toplumunun gelenekleriyle tezat teşkil ettiği için gülünç durumlara düşen, alafranga, züppe ve dejenere tiplere yer veren eserler *(Şık, Mürebbiye, Metres, Şıpsevdi, Tutuşmuş Gönüller; Gönül Bir Değirmendir Sevda Öğütür, Dirilen İskelet, Kaderin Cilvesi, Can Pazarı).*

2. Toplumun gerisine itilmiş, yokluklar içinde kıvranan, genellikle her türlü himayeden mahrum, zavallı, aciz kimseleri ve onların problemlerini, düştükleri kötü durumları ele alan eserler *(İffet, Nimetşinas, Hakka Sığındık, Billur Kalp).*

3. Bâtıl şeylere inanan ve birtakım fantastik unsurların etkisinde kalan tipleri konu edinen eserler *(Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç, Gulyabani, Cadı, Efsuncu Baba, Muhabbet Tılsımı, Mezarından Kalkan Şehit, Şeytan İşi).*

4. Karı-koca geçimsizliklerini ve bunların zeminini hazırlayan çeşitli faktörleri işleyen eserler *(Mutallâka, Tebessüm-i Elem).*

5. Kadının veya erkeğin isteğine aykırı olarak yapılan evlilikleri ve bunların olumsuz neticelerini konu alan eserler *(Muadele-i Sevda, Tesadüf, Sevda Peşinde, Son Arzu).*

6. Yaşlı erkeklerle evlendirilen genç kızların fizyolojik ve ruhsal çırpınmalarını, ev içindeki veya dışındaki kendi yaşıtları delikanlılarla gayrimeşru münasebetlerini, türlü maceralarını ve neticede tam anlamıyla ahlaki düşüşlerini sergileyen eserler *(Toraman, Cehennemlik, Dünyanın Mihveri Kadın mı Para mı?, Namuslu Kokotlar).*

7. Toplumu temelinden sarsan sosyal meselelerin en mühimlerinden birini teşkil eden fuhuşu, son derece realist ölçüler içersinde gözler önüne seren eserler *(Hayattan Sayfalar, Kokotlar Mektebi).*

8. Felsefeyi hareket noktası kabul ederek, dünya ve ahretle ilgili çeşitli hadiselerle uğraşan filozof tavırlı kimseleri, onların fikri ve ruhsal yapılarını, anlayışlarını, davranış özelliklerini, eğilimlerini ve ideallerini ele alan eserler *(Deli Filozof, İnsanlar Önce Maymun mu idi?).*

9. Ruhsal bakımdan hasta tipleri ve onların toplum içersindeki son derece olumsuz, zararlı hareketlerini, bir psikolog titizliğiyle tahlil ve tenkit eden eserler *(Ben Deli miyim?, Utanmaz Adam).*

10. İlerlemiş yaşlarına rağmen, hâlâ olgunlaşmamış ve kendilerini sadece cinsel içgüdülerine teslim etmiş tipleri, yer yer hicvederek ele alan eserler *(Evlere Şenlik Kaynanam Nasıl Kudurdu?).*

11. Tehditle para sızdırmak amacıyla kaçırılan insanları ve onlara türlü eziyetler çektiren eşkıyayı konu alan eserler *(Eşkıya İninde).*

12. Baştan sona polisiye bir nitelik taşıyan, gerilimi yüksek eserler *(Kesik Baş).*

13. Ruhçuluk ve bu nedenle ruhçuluğa inanan kimselerin geçirdikleri sarsıntıları konu alan eserler *(Ölüler Yaşıyor mu?).*

14. Çeşitli psikolojik zikzaklar çizerek, çareyi canlarına kıymakta bulan ve neticede intihar manyasına tutulan zavallıları ve onların bu hallerini tasvire yönelik eserler *(Ölüm Bir Kurtuluş mudur?).*» (1993, s. 603-604).

Bu sınıflandırmadan da anlaşılacağı gibi, Hüseyin Rahmi, genel olarak toplumun ve insanların her türlü olumsuzluklarını, suça yönelmelerini, toplumsal ve dinsel yolsuzluklarını, cinsel kudurganlıklarını, saflıklarını, doğalcılara özgü bir gözlemci gerçekçilikle işlemiştir.

ROMANLARINDA İŞLEDİĞİ TİPLER

Yine Önder Göçgün'ün kapsamlı sınıflandırmasına göre, Hüseyin Rahmi'nin romanlarında işlediği tipler, toplumun her kesiminden, her yaştan, her ruhsal durumda olan tiplerdir: Yoksullar, dilenciler, evlatlıklar, öksüz ve yetimler, gayri meşru çocuklar, iffetsizler; mülkiyeliler, hukukçular, askerler, doktorlar, eczacılar, öğretmenler, din adamları, mürebbiyeler, bürokratlar, küçük memurlar, polisler, yazarlar, politikacılar, şairler, musikişinaslar, ressamlar, tiyatrocular, sporcular, harp zenginleri, vurguncular, mirasyediler, içgüveyi olanlar, dullar, dolandırıcılar, fahişeler, metresler, muhabbet tellalları, beslemeler, dadılar, kalfalar; aydınlar, yarı-aydınlar, cahiller; alafranga-dejenere-züppe tipler, tutucular, yobazlar, milliyetçiler, devrimciler, yenilikçiler, pozitivistler, enternasyonalistler, namussuzlar, kalenderler, kaderciler, filozof geçinenler; Fransızlar, Rumlar, Ermeniler, Yahudiler, Ruslar; hovardalar, şıpsevdiler, İstanbul hanımefendileri, İstanbul beyefendileri, fedakârlar, dedikoducular, fettanlar vb.

Bütün bu tipler arasında, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın özel bir beceriyle canlandırdığı tipler, kadınlar, özellikle yaşlı kadınlardır. Birçok eleştirmen bu konuda, onun küçük yaşta teyzesinin konağında tanıdığı kadınları gözlemlediğini söyler.

ROMAN TEKNİĞİ

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın romanlarında teknik bir yetkinlik olmadığı genel kabul gören bir yargıdır. Roman estetiği tekniğinin yenileştiği, çağdaşlaştığı bir

dönemde, Servet-i Fünuncular'la aynı zaman diliminde yaşadığı düşünülürse, bir Halit Ziya Uşaklıgil'in, bir Mehmet Rauf'un romanlarında ulaştıkları düzeyle karşılaştırıldığında Hüseyin Rahmi'nin üslupta estetiğe değil, konuya ağırlık verdiği söylenmelidir.

Örneğin, doğalcıları ve gerçekçileri örnek almasına karşın, romanın akışını sık sık keserek kendi düşüncelerini söylemesi, hem roman tekniği açısından kusur sayılır, hem de gerçekçi ve doğalcı akımın anlatılan olaylara romancının karışmaması, yorum yapmaması, yalnızca olayı betimlemesi anlayışına aykırıdır. Romandan bir ders, bir sonuç çıkarılacaksa, bunu okurun anlayışına ve yorumuna bırakmak gerçekçiliğin ve doğalcılığın genel kuralıdır. *Mürebbiye* romanında Hüseyin Rahmi, Fransız mürebbiye Anjel'in geçmişine değinirken, onun düşkün bir kadın olduğunu belirtir ve dönemin Paris'inin betimlemesini yaparken, ahlak düşüklüğünün yol açtığı felaketler üzerinde uzun uzun durur; sözü doğalcılara getirerek, doğalcılığın nasıl bir sanat akımı olduğu, hangi özellikleri bulunduğu konusunda bilgi verir. *Gulyabani*'nin sonunda da, Gulyabani'nin gizi çözüldükten sonra, aslında bunun boş inançtan başka bir şey olmadığını, bu boş inançlardan dolayı, açıkgözlerin insanları dolandırdığını anlatır.

Hüseyin Rahmi'nin teknik özelliklerinden biri de, roman kurgusunu estetik bir biçimde düzenlemeyişi, dolayısıyla konunun gelişimini yalnızca olayların akışına bırakmasıdır. Bu nedenle de ortaya çıkan zorlukları, düğüm noktalarını kimi zaman mantığa uygun gelmeyen yollarla çözmek zorunda kalmakta, o zaman da yetkin olmaktan uzak, naif bir roman çatısı ortaya çıkmaktadır. Ancak bu konunun, onun romanlarında gülmece öğelerinden birini oluşturduğu da söylenmelidir.

GERÇEKÇİLİĞİ VE DOĞALCILIĞI

Hüseyin Rahmi, sanatında gerçekçilik ve doğalcılık akımlarından çok etkilenmiş ve bu yolda yapıtlar vermiştir. Onun yapıtlarında, doğalcı geleneğe uygun

olarak topluma kötümser, yergici bir gözle bakılır ve çocuklar dışında «iyi insan» bulmak çok güçtür. Yazarın bu kötümserliğinde, annesini genç yaşta yitirmesinden hastalık korkusuna kadar pek çok etken bulmak olasıdır; ama asıl etkeni, belki de bir fotoğraf objektifi gibi betimlediği toplumda aramak yerinde olur.

Asıl olarak gerçekçiliği aldığı halde, Hüseyin Rahmi'nin romanlarında neden-sonuç ilişkisi de oldukça zayıftır. Kahramanlar daha çok «yazar öyle ya da böyle istediği için» «öyle ya da böyle» davranırlar. Çünkü yazarın olayları düzenleyişinde neden-sonuç ilişkisine dikkat etmekten çok başka amaçları vardır: «Okuru bilinçlendirmek». Bununla birlikte, Selim İleri'nin kendisiyle yaptığı konuşmada, Berna Moran, haklı olarak şunları söylemektedir: «Okurlarını yüksek bir felsefeye doğru çekmeye çalıştığını söyleyen Gürpınar'ın bunu başardığı söylenemez. Ondan akılda kalan, gülmecesi, türlü tipleriyle, canlı bir İstanbul yaşamıdır. Okura aşılamaya çalıştığı ve önemli saydığı fikirlerin pek çoğu gürültüye gitmiştir. Çünkü bunları romanın olay örgüsüyle bütünleştirerek işleyememiştir.»

Onun doğalcılığı konusunda söylenecek bir başka yargı da, doğalcıların genel olarak işlediği her toplum için geçerli olacak ilişkileri, aşk, cinayet, evlilik ilişkileri, karı ya da kocanın ihaneti gibi konuları değil, yazarın kendi toplumunun, hatta denebilir ki İstanbul'da yaşayan insanların (bu topluma özgü) ilişkilerini işlemesidir. Bu da aslında romantiklere özgü konu anlayışından başka bir şey değildir.

DİL VE ANLATIMI

Hüseyin Rahmi Gürpınar, romanlarında da öykülerinde de dil estetiğine önem vermez. İlk yapıtlarında yer yer Servet-i Fünun anlatımını uygular. Daha sonraysa hem sözcükleri, hem de anlatımı yalınlaşmaya yönelir. Bu konuda, *Cadı Çarpıyor* adlı polemik kitabında (1913), «Dilimizde sadeliğin zorunluluğu ve önemi ciddi olarak bilindiği gün, edebiyat başlamış olacaktır,» demektedir.

YAZDIĞI TÜRLER

Hüseyin Rahmi'nin en verimli olduğu tür, romandır. Roman dışında öykü, oyun, makale gibi türlerde de yazmıştır. Yazın ve dil konusundaki görüşlerini, kalem tartışmalarında dile getirmiştir.

Gönül Ticareti, Melek Sanmıştım Şeytanı, İki Hödüğün Seyahati, Meyhanede Kadınlar gibi kitaplarda topladığı öykülerinde, romanlarında olduğu gibi, amacı yine toplumsal yergi yoluyla halkın bilinç düzeyini yükseltmektir. Öykülerinin dili, romanlarından daha yalın, yapı bakımından da daha basittir.

Kalem tartışmaları *Cadı Çarpıyor* ve *Şakavet-i Edebiyye (Yazın Eşkıyalığı)* adlı yapıtlarında yer alır. Bu iki kitap, Şahabettin Süleyman'ın, *Cadı*'nın sanat yapıtı olmadığını, acele yazılmış olduğunu, güldürücü değil üzücü felsefelerle dolu olduğunu ileri süren eleştirisinin *Rübâb* dergisinde yayınlanmasıyla başlayan, lehte aleyhte birçok kişinin katıldığı tartışmalara verdiği yanıtları içerir. Bu kalem tartışmalarında Hüseyin Rahmi, kendi yazdıklarının üzerine titreyen, hırçın ama yazıncı kişiliğinden emin bir yazar kimliği göstermektedir. (Bu konuda daha fazla bilgi için bk. N. Polat, *"Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Cadı Romanı Hakkında Münakaşaları,"* Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, s. 21, Ar. 1982.)

YAPITLARI
(Tarihler, kitap olarak çıktığı yılı göstermektedir):

ROMAN

Şık (Ayna, 1889), İffet (1896), Mutallâka (1898), Mürebbiye (1899), Bir Muadele-i Sevda (1899), Metres (1899), Tesadüf (1900), Nimetşinas (1901), Şıpsevdi (1911), Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç (1912), Sevda Peşinde (1912), Gulyabani (1912), Cadı (1912), Hakka Sığındık (1919), Toraman (1919), Hayattan Sayfalar (1919), Son Arzu (1922), Tebessüm-i Elem

(1923), Cehennemlik (1924), Efsuncu Baba (1924), Ben Deli miyim? (1925), Billur Kalp (1926), Tutuşmuş Gönüller (1926), Evlere Şenlik Kaynanam Nasıl Kudurdu? (1927), Muhabbet Tılsımı (1928), Mezarından Kalkan Şehit (1929), Kokotlar Mektebi (1929), Şeytan İşi (1933), Utanmaz Adam (1934), Eşkıya İninde (1935), Kesik Baş (1942), Gönül Bir Yeldeğirmenidir Sevda Öğütür (1943), Ölüm Bir Kurtuluş mudur? (1945), Dirilen İskelet (1946), Dünyanın Mihveri Kadın mı Para mı? (1949), Deli Filozof (1964), Acı Gülüş (Tebessüm-i Elem) (1967), Can Pazarı (1968), İnsanlar Maymun muydu? (1968), Namuslu Kokotlar (1973).

ÖYKÜ

Kadınlar Vaizi (1920), Meyhanede Hanımlar (1924), Namusla Açlık Meselesi (1933), Katil Buse (1933), İki Hödüğün Seyahati (1933), Tünelden İlk Çıkış (1934), Gönül Ticareti (1939), Melek Sanmıştım Şeytanı (1943), Eti Senin Kemiği Benim (1963).

OYUN

Hazan Bülbülü (1916), Kadın Erkekleşince (1933), İki Damla Yaş (1973), Tokuşan Kafalar (1973).

KALEM TARTIŞMALARI

Cadı Çarpıyor (1913), Şakavet-i Edebiyye (1913). [İki kitabın bir arada basımı, 1998.]

MAKALE

Müntehabat-ı Hüseyin Rahmi / Bülbül Yuvası (1889-1890).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Mektupları ve Tiyatro Eleştirileri (1998).

Gazetecilikte İlk Yazılarım (1999).

Gazetecilikte Son Yazılarım cilt. I, Basın ve Basın Özgürlüğü (2001).

Gazetecilikte Son Yazılarım cilt. II, Zorla Ahlaksız Olduk (2003).

Gazetecilikte Son Yazılarım cilt. III, Yankesiciler Kulübü (2004).

SEÇME KAYNAKÇA
(Kitap Olarak)

Alangu, Tahir: *100 Ünlü Türk Eseri*, Milliyet yay., c. 2, s. 823-847.

Alemdar, Yalçın: *Sosyal ve Siyasal Değişmeler Açısından Cumhuriyet Devri Türk Romanı I*, kendi yayımı, s. 126, 127, 130, 131, 132, 133, 135, 138, 140, 141, 143, 144, 145.

Cevdet Kudret: *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*, Varlık yay., 1965, c. 1, s. 263-297.

Fethi Naci: *40 Yılda 40 Roman*, Oğlak yay., 1994, s. 14-20.

——— *Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme*, Gerçek yay., 1981, s. 46-51.

Göçgün, Önder: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanları ve Romanlarında Şahıslar Kadrosu*, Kültür Bakanlığı yay., 1993.

Gökman, Muzaffer; *Hüseyin Rahmi Gürpınar*, Devlet Kitapları, 1966, Bibliyografya I, 249 s.

Hizarcı, Suat; *Hüseyin Rahmi Gürpınar*, Varlık yay., 1953.

Kabaklı, Ahmet: *Türk Edebiyatı*, Türk Edebiyatı yay., 1974, s. 312-374.

Kaplan, Mehmet: *Edebiyatımızın İçinden*, Dergâh yay., s. 90-96.

——— *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar I*, Dergâh yay., 1976, s. 392, 442, 457, 459-474.

———— *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar II*, Dergâh yay., 1987, s. 51, 52, 77, 91, 99, 107, 121.

Karaalioğlu, Seyit Kemal: *Resimli Motifli Türk Edebiyatı Tarihi*, c. 3 Cumhuriyet Edebiyatı, İnkılâp Kitabevi yay., 1985, s. 95-156.

Kutlu, Şemsettin: *Servet-i Fünun Dönemi Türk Edebiyatı Antolojisi*, Remzi Kitabevi yay., 1981, s. 286-315.

Levend, Agâh Sırrı: *Türk Edebiyatı Tarihi I*, Türk Tarih Kurumu yay., 1973, s. 54-55.

Mutluay, Rauf: *Bende Yaşayanlar*, İş Bankası yay., 1977, s. 304, 311, 318, 376.

———— *100 Soruda Tanzimat ve Servet-i Fünun Edebiyatı* (XIX. Yüzyıl Türk Edebiyatı), Gerçek yay., 1988, s. 228-229.

Özön, Mustafa; *Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan Seçilmiş Parçalar ve Eserleri Hakkında Mütalâalar*, Hilmi Kitabevi yay., 1945.

Sevengil, Refik Ahmet: *Hüseyin Rahmi Gürpınar*, Hilmi Kitabevi yay., 1944.

Sevinçli, Efdal: *Hüseyin Rahmi Gürpınar / İnceleme*, Arba yay., 1990.

Tanrınınkulu, Abdullah: *Hüseyin Rahmi Gürpınar*, Toker yay., 1974.

Timur, Taner: *Osmanlı-Türk Romanında Tarih, Toplum ve Kimlik*, Afa yay., 1991, s. 46-49.

Yücebaş, Hilmi: *Bütün Cepheleriyle Hüseyin Rahmi*, İnkılâp ve Aka Kitabevleri yay., 1964.

Kemal Bek

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

SEVDA PEŞİNDE

ROMAN

BİRİNCİ BÖLÜM

1

Birkaç yıl önce, İstanbul gazetelerinde genç, güzel bir Türk kadınının intiharı okundu. Olay Heybeliada'da geçmişti. Bu acıklı olay hakkında yerel gazetelerin birbirlerini yalanlayarak verdikleri birbirine zıt bilgiler, epey dallandı budaklandı; halka merak sardı. Olaydan hemen sonra, iki delikanlı arasında düello olacağı haberleri yayıldı. Düello edeceklerden birinin intihar eden kadının kocası, ötekinin de âşığı olduğu söylendi. Halkın merakı büsbütün arttı.

Düello gibi, yabancılara özgü bir geleneğin memleketimizde yayılması doğru görülmedi. Bu özel öldürme usulü aleyhinde birçok dedikodu yapıldı; sütunlar yazıldı.

Bir Türk kadınının intiharı hiç işitilmemiş, duyulmamış bir olay değildir. Bu tür olaylar az görülürse de, yine de olur. Üzüntü ve ümitsizlikten kendilerini denize, kuyuya atan, ağaca, merdiven parmaklığına asan kadınlar görülüp işitildiği gibi, biri yine Adalar'da olmak üzere, son on beş yirmi yıl içinde kadınlarımız arasında tabanca ile iki üç intihar olayı görüldüğü de zabıta[1] dosyalarında yazılıdır. Avrupa'da geçen bu tür acıklı olaylar, bizdeki kadar ilgi çekmez ve hayretle karşılanmaz. Mesela Paris'te ay, hafta geçmez ki acılarını dindirmeyi Seine ırmağının derinliğinde aramaya atılan talihsiz kadınlar işitilmesin.

Fakat bizde öyle değildir. İstanbul'da bir kadının, özellikle bunun gibi oldukça tanınmış, terbiyeli, soylu

---

(1) Polis, jandarma gibi kolluk güçleri.

bir aileye mensup bir kadının intiharı, âdeta bir önemli ve heyecan verici olay sayılır. İntiharın tasarlanışındaki hayalcilik, olayı saran gizlilik de bu merak ve heyecanın olağanüstü artmasına sebep oluyordu.

Gazeteler her gün bir buçuk, iki sütunlarını bu olaya ayırıyorlardı. Toplumsal hayatlarındaki sadelik ve ahlaklarındaki saflık sebebiyle intihar eden kadının olağanüstü cüretine karşı, çoğu şaşkınlığa uğrayan kadınlarımız, bu ayrıntılı bilgileri dinlerlerken birer Allah'a sığınma tavrı ile entarilerinin yakalarını ısırarak:

— Ah kardeş, ah... Evlere barklara şenlik, dostlar başından ırak. Dinledikçe içim kan oluyor. Zavallı kadın. Gençmiş, güzelmiş. Nur topu gibi bir de evlatçığı varmış. Kocası da iyinin iyisi delikanlı bir beyefendi imiş. A zavallı kadıncağız, zorun neydi ki yavrucuğunu öksüz, kocanı bekâr bırakarak tatlı canına kıydın gitti? Allah kimseleri şaşırtıp da böyle kötü yollara düşürmesin. Alnının ne kara yazısı varmış...

L. Hanım:

— Aman büyük söyleme kardeş, hepimiz de kadınız. Ne oldum dememeli, ne olacağım demeli...

T. Hanım:

— Oh olsun kahpeye... Helalini[1] bırakıp da haramla fink atmaya başlayınca, işte sonu böyle olur. Çok şükür aptesimden şüphem yok ama, elhamdülillah[2] her kötü işin, her kötü davranışın bir cezası vardır. İşte bu da ettiğini bulmuş.

C. Hanım:

— Hanım, böyle demeyiniz. İçyüzünü Allah'tan başka kimse bilmez. Bazı erkek vardır, böyle fenalıklara sebebiyet verir, âdeta çanak açar. İşte bir tanesi de benim başımda. Beni aldığı vakit, nur gibi bir kızdım. (Eliyle işaret ederek) Şu kadarcık kıymetimi bilmedi. Eve gelir gelmez, hizmetçi kızdan başladı, sonra komşuya göz attı, daha sonra neler, neler, neler de neler.... anlatmakla bitmez, tükenmez. Bana da hiç mi hiç göz açtırmadı. Ayda yılda bir sokağa çıkacak olsam, "Kaşla-

(1) Nikâhlı kocasını.

(2) Tanrı'ya şükürler olsun ki...

rım kapa... yüzünü ört... önüne bak...” diye azarlaya azarlaya burnumdan getirirdi. İşte ömrüm böyle ziyan olup gitti. Şimdi saçına sakalına ak düştü. Dükkânda sermaye, vücudunda kuvvet kalmadı. Artık maşallah vaktinde eve geliyor. Civanlığı[1] başkalarınındı, şimdi yalnız kemik kalmış gövdesi bana kaldı. Ne denir? Geçinme dünyası bu. İşte susup gidiyorum.

İki taze, birbirinin kulağına, yavaşça:

— Bu kadın da yerli yersiz hep gençliğinden, güzelliğinden söz eder. Bin defa dinleye dinleye bıktık usandık. Tazeliğinde nur gibi kızmış; işit de inanma... Bildim bileli bu kadının yüzü buruşuk, saçları boyalıdır. Eski güzelliğinden yüzünde şu kadarcık iz yok. Artık böylesi, sokağa ister peçeli çıksın, ister peçesiz... Onu kıskanan kocanın aklı ile birlikte midesine de turp sıkayım. İntihar eden genç kadından kendisine bir pay çıkarıyor. Artık buna da patlar mısın, çatlar mısın?

M. Hanım:

— Zavallı kadının ne kadar kabahati olsa da, o artık bu dünyadan bir kere elini eteğini çekmez. Süngüsü depreşmesin, artık onun arkasından laf etmek iyi değildir. O, suçunu kanıyla temizlemiş. Dünya bu... Daha nelerim var nelerim... Koca sayesinde at, araba, gösteriş, bolluk, saltanat... Sürmedikleri safa, etmedikleri zevk kalmayan nice hanımefendiler tanırım ki, yemedikleri halt bırakmıyorlar. Bunlardan hiçbirinin aklına kendisini öldürmek değil, bir taraflarına iğne sokmak bile gelmiyor. Meşhur sözdür; kadınlarda fıkaranın hastalığı, kibarın ...luğu[2] belli olmazmış.

* *

Gazetelerde olayın, intihar eden kadının sarı saçlarını rüzgârın şiddetli esintisine karşı saçarak sandaldan dalgaların azgın hücumlarına vücudunu bıraktığı andaki acıklı bölümüne gelince, dinleyenlerden çoğunun gözleri sulanıyor, hele, “Dur, ben odadan çıkayım

---

(1) Gençliği.

(2) Yazarın açıkça yazmaktan kaçındığı sözcük, “orospuluğu” olsa gerek.

da orasını sonra oku... gece rüyama giriyor; çok fena oluyorum," diyenler de bulunuyordu.

Kadınların bu olayı işitmekten doğan acınmaların sevkiyle yürüttükleri yargılarında, ileriye sürdükleri düşüncelerinde birbirini tutmaz, mantıktan uzak sözlerinde anlayanlarca bir kadınlık felsefesi gizliydi.

2

Gazetelerin önce yazdıkları, uzun uzadıya bildirdikleri olayı sonra yalanlayarak, değiştirerek ve her gün yeni araştırma, soruşturma ile ilgili haberler ekleyerek verdikleri bilgilere ve kamuoyunda dolaşan söylentilere bakılırsa, intihar olayının geçiş biçimi şöyledir:

Büyükada'da Hristos caddesinde kiracı olarak oturan Nezihi Bey'in karısı Aynınur Hanım'da birkaç zamandır sinirsel bir rahatsızlık baş gösterir. Kocasının yanından uzaklaşmak, yalnız odalara çekilip düşünmek, hüzünlü bir sessizlik, acıklı bir hal ve derin derin düşüncelerle çamlıklarda tek başına gezinmek, sebepsiz yere birdenbire bir ağlama tutturmak gibi karamsar ve umutsuzca davranışlar görülür.

Ada'nın havası, bu sinirliliğin artmasına sebep oluyor düşüncesiyle hasta, birkaç defa Erenköyü'ne ve Boğaziçi'ne götürülür; fakat hiçbir yerde duramaz. Yine Ada'yı, çamlıklar içindeki o hüzünlü yalnızlığı ister. Kimi doktorların salık vermesi üzerine bu arzusuna karşı çıkılmaz. Bu hastalıklı halin, ara sıra bir düzelme, iyileşme dönemine girdiğini sandıracak dinginlik zamanları da olur.

Eylülün yirmi ikinci perşembe günü Aynınur Hanım, öğle yemeğinden sonra ince İngiliz şayağından[1] yapılma, açık barut renginde ve yine o rengin koyusu ipekli harçla[2] süslenmiş yeldirmesini[3] giyer. Krem

(1) Kaba dokunmuş, dayanıklı bir tür yün kumaş.

(2) Giysi dikilirken kullanılan tamamlayıcı ve süsleyici malzeme.

(3) Kadınların çarşaf yerine kullandıkları baş örtüsü ile birlikte giyilen hafif üstlük.

rengi bürümcük[1] baş örtüsünü örter. Saman renkli ipek eldivenlerini ellerine geçirir. Şemsiyesini, el çantasını alır. Sokağa çıkmaya hazırlanır. Ev halkından bu gezintiye katılmak isteyenleri reddeder. Yalnızca gezeceğini söyler.

Evin kapısından çıkıp bahçeden geçerken, dadısının kucağında üç yaşındaki oğlu Naim'e rastlar. Çocuğu alır, acındırıcı bir şefkat ve annelik özlemiyle defalarca göğsüne bastırır. Masumun pembe yüzünü sıcak gözyaşlarına boğar. Birkaç defa elini kalbinin üzerine koyarak gözleri süzüle süzüle baygınlık halleri geçirir. Besbelli daha fazla duygularına yenilmekten korkarak Naim'i yine dadısına verip, hemen kapıya doğru koşar. Arkasından, masumun:

— Anneciğim nereye gidiyorsun? Beni de götür... feryadına karşı:

— Şimdi geleceğim cicim... sakın ağlama e mi, diyerek son seslenişi ve birkaç ağlama hıçkırığı ile karşılık verir. Parmaklıklı kapıdan çıkar, kaybolur.

Aynınur Hanım, ebrulu[2], menevişli[3] gül yaprağına benzeyen pembe beyaz yuvarlak yüzü, sarı ela, iri fakat biraz durgun süzük gözleri, baş örtüsünden taşan altın saçları, balık etinde, uzun boylu, bir ağırbaşlılık ve tatlılık ifade eden salına salına yürüyüşü ile geçtiği yerlerde dikkat çeken, hayranlık uyandıran tipte bir kadındı. Fakat, bir dereceye kadar zavallının hastalığını öğrenmiş bulunan çevre halkı, vakitli vakitsiz orada burada ona rastlamaya alışmışlardı. Bunun için, o gün böyle tek başına geçmesi, kimsede büyük merak ve koruma duygusu uyandırmaz.

Komşulardan bir iki madama, nazikçe ve gülümseyerek baş sallayıp selam verir, yokuş aşağı yürür. Çamlıklara sapmaz, doğruca iskeleye iner.

Kaynanası, gelinini uzaktan gözetlemek üzere arkadan uşak saldırır; fakat izlenmek korkusuyla arada bir arkasını kollamakta olan Aynınur Hanım, uşağın

---

(1) Ham ipekten dokunmuş ince bez.
(2) Burada: Dalga dalga kırmızı yanak
(3) Hareli, üzerinde dalgalı çizgiler bulunan.

oraya buraya sinerek attığı adımları gözlemekte olduğunu görür. Herifi yanına çağırır. Heybeli'de arkadaşı Seza Hanım'ı ziyarete gideceğini, kendisini izlemenin gereği olmadığını söyler, adamı savar.

Hanımın, Heybeli'deki arkadaşı Seza Hanım'ı haftada birkaç defa ziyaretinin eski bir alışkanlığı olduğunu uşak bildiğinden, bu sözlere inanarak eve döner. Hanım, bu izlenme belasından kurtulunca, o aralık Heybeli'ye hareket etmek üzere düdük çalan vapura hemen atlar.

Olayın bundan öteye bir bölümünü, macera sahibinin kendisinden dinleyeceğiz. İntihar eden kadının çantasından, kurşunkalemiyle yazılmış şu mektup çıkar:

«Ben hâlâ yaşıyor muyum? Oh Tanrım, neredeyim? Güneşli, sonsuz bir gök, kokulu çamlar, uçsuz bucaksız mavi ufuklar, şenlikli saraylar, çırpıntılı, dalgalı bir deniz, derinliğine, karanlık, sırlı ülkelerine doğru gözlerimi çekiyor.

O inilti nedir? Rüzgâr... Doğanın söylevi bu iniltiler hep bana mı? Ne söylüyorsun? Zihnim çok karışık.... anlayamıyorum. Senden yardım isteyenler için avuntu dilin bu mudur? Ah, boşuna... Artık bana avuntu kâr etmez. Gönlüm inleye inleye her teli bin parça olmuş, sesini kaybetmiş, bozuk bir saza döndü: Artık seninle üzüntüde denk olamam. Yetişir... Sus... İnleme... İşte dalgalar çırpına çırpına beni çağırıyorlar. Geliyorum. Siz kurtarıcı mezarınıza çekip yuttuğunuz vücutları bütün dünya acılarından kurtarır mısınız? Fakat rica ederim, benimki çok yorgun; çektiği acılardan çok bitkindir. Onu çok hırpalamayınız. Pek incitmeden, sakin, dinlendirici, rahatlık veren uykunuzla uyutup mutlu ediniz. Dünyada anlamsız bulduğum bu mutluluk sözünün öteki dünyada taşıdığı anlama beni erdiriniz.

O ne? Hüzünlü bir cıvıltı... ne kadar ruh okşayıcı bir ses... Baş ucumdaki camda bir kuş ötüyor. Hayır kuş değil... yavrum Naim beni çağırıyor; "Şimdi gelirim dedin, gittin... anneciğim, neye gelmiyorsun?" diyor. A, iş-

te bakınız, pırrr diye uçtu, yine kuş oldu. Zavallı yaratıkçağız, senin de yuvanda yavruların var mı? Bir lokmacık vücudunun tatlı etini yemek için, buna tamah ederek insanlar seni vurdukları vakit öksüzlerine kim bakar? Karşıki ağaca kondu. Yine ötüyor. Çağırma Naim, gelemem. Senden önce dalgalara söz verdim. Anasız kalan kuş yavruları ile beraber seni, meleklere emanet ettim. Çünkü, işte beni de amansız bir avcı öldürüyor.

Sonsuz sessizliğe varmadan önce, daha insanlarla görülecek hesaplarım var. Şu üzüntülü veda anımda bile onlara meram anlatmak zahmetinden kendimi koruyamıyorum. İntiharımdan sonra belki zabıta birçok kimseleri rahatsız eder. Bu konuda kimsenin suçu, günahı yok. Kabahat bende... Yaratılışımda... zayıf sinirlerimde. Başka kadınların hafif nezle geçirir gibi daima savuşturdukları bir kalp sarsıntısı, bende şifa bulmaz, onmaz bir yara biçimini aldı. İşte hastasını götürüyor. Bu dert, kalp afetlerinin en korkuncu... Kalp mi? Efendim, size yemin ederim ki, Tanrı bazı kimseleri bu organdan yoksun yaratmıştır. Dünyaya kör gelenler olduğu gibi, kalpsiz doğanlar da var. Size bunu, bir macera ile ispat... Macera mı? Hayır; hayır, nöbet geçiriyorum. Affedersiniz, ne söylediğimi bilmiyorum...

Kimsenin rahatsız edilmemesi için zabıta memurlarına işte bugünkü hareketlerimden hesap veriyorum:

Yavrumu kucaklayarak evden çıktım. Beni izleyen uşağa, Heybeli'de Sezâ Hanım'a gideceğimi söyledim. Fakat o zavallı kadının semtine bile uğramadım. Onun hiçbir şeyden haberi yok... Hava açık. Sert bir poyraz esiyor. Maksadım kendimi öldürmek... Ama nerede? Nasıl? Daha bunu pek kararlaştıramadım. Vapurda giderken beyaz köpüklü dalgalar beni isteklendirdi, dikkatimi çekti. Bir hızlı hareketle, küpeşteden kendimi suların arasına salıvermek... Fakat ölmek için bu yolu pek güvenli bulmadım. Arkamdan bir iki çımacı atılarak, beni zırıl zırıl sularım aka aka vapura alırlar. Bu, intihar değil, maskaralık olur. İnsanların hali çok tuhaftır. İnsanlığın belki tedavi edilebilir acılarıyla inim inim inleyenlerin acılarını dindirmeye zamanında koşmak kimsenin aklına gelmez de, böyle, benim gibi çektiği azaba dayanamayarak acılarına son vermeyi ölümde

arayanların ters bir davranışla kurtuluşlarına koşarlar. Doğrusu, büyük insanlık, mertlik.

Ben de öyle bir yerde ölmek isterim ki, cesedim doğanın görülmeyen, bulunmayan bir çukuruna gömülerek, insanların izlemelerinden sonuna kadar korunsun kalsın. Bu benzeri olmayan derinliği, bu karanlık kuyuyu nerede bulacağım? İşte bu dinlendirici mezarı aramak için vapurdan çıktım. Çamlıklara yayan gitsem, tek başıma genç bir kadın, dikkatleri üzerime çekebilirim. Bir tanıdığa rastlamak korkusu da var. Körüğünü öttürerek gelen bir faytona atladım. Yabancı gözlerden korunmak için olabildiğince çekilip büzüldüm. Arabacı sordu:

— Hanımefendim, nereye?

— Tur yapacağız...

— Hangi taraftan başlayalım?

— Şafak Bahçesi tarafından...

Araba eczacının köşesinden döndü. Ada'nın doğu yönüne doğru uzanan yokuşu tutturdu.

Beni bir gören olsa, süslü bir hanım gezintiye çıkmış diyecekti. Evinde, kendisine bağlı, şefkatli bir koca ile masum bir yavru bırakarak ölüm aramaya çıkmış bir kadın olduğumu kimse anlayamayacaktı. Araba, kim bilir kaç yıldan beri denize karşı ayakta birer düşünce ve saygı tavrı almış gibi bir sıraya duran servileri geçip sola döndükten sonra, yokuş bitti. Sol tarafı kilise akarı olan birer katlı evciklerin alçak bahçe duvarlarından ve sağ yönü eğilimli bir set halini almış çamlıktan meydana gelen bir yoldan gidiyorduk. Buradaki çamlar biraz seyrek fakat büyük, yüksek ve gölgeli idi. Çam yeşilliklerinin devamlı düşüşleriyle kaygan bir hal alan o gölgeler altında sonbaharın beyaz, sarı çiçekleri hüzünlü gülümsemelerini saçmaya başlamışlardı.

Duvar tarafında bir türbe görüldü. Pencereleri demir parmaklıklarla kaplanmış, camları kırılmış, ufak bir türbe... Ortadaki mezarın çevresinde yüksek göklerden inerek dizlerini büküp birer dua ve yalvarış tavrı aldıktan sonra önlerindeki mermer kâselere hasretli gözyaşları dökerken taş kesilmiş sanılan kanatlı melek resimleri görülüyordu. Yıllardan beri bu mermer gözler,

artık ağlamaktan yorulup durmuş, kâselerde yaş damlaları kalmamış, hep kurumuştu.

Ben bu mezarın hikâyesini dinlemiştim. Bu türbeyi kırk beş yıl önce bir adam, karısının hatırasını yüceltmek için yaptırmış. Uyu mutlu kadın, uyu... Muhabbetine, saygısına layık olduğunu ispat ettiğin kocanın sana gözcü tayin eylediği bu meleklerin kanatları altında uyu... Fakat, of... Mutsuz sırtlarında kocalarının lanetiyle dünyasını değiştiren kadınlar hangi mezarda, nerede yatacaklar? İşte ben, onu arıyorum.

Çamların, servilerin gölgeleri, loşlukları içine gömülmüş manastıra benzer yapılar, hüzün veren bahçeler, denize bakan setler; yine birkaç mermer mezar... Bugün her şeyden çok, bu mezarların değişmez sessizliğine imreniyorum. Bugün bunlarla aramda büyük bir çekme ve çekilme var. Bu ahret evlerinin insanları, dünyanın sefil, hırslı, zalim yönetimlerinden kurtulmuş, manevi âlemlere girmiş...

Şafak Bahçesi'ni geçtik. Manivelayı koluyla döndürmeye gücü yetmeyen bir kız çocuğu, sundurmanın altında laterna(1) çalıyor. Biri erkek öteki iki çocuk da birbirlerine sarılarak temposu gereğinden çok ağır ve kesintili perdelerden çıkan bir vals havası ile oynamaya uğraşıyorlardı.

Araba yürüdü geçti. Heybeliada, biri küçük, öteki ona oranla daha büyük karşı karşıya iki dağdan meydana gelmiş. İşte bu biçiminden dolayı, Rumca adı olan "Haliki" sözcüğünden, "Heybe"yi çıkarıvermişler.

Büyük dağın doğu yönündeki sırtında, denize paralel olarak açılmış açık bakır renkli toprağı tertemiz bu yoldan gittik. Yolun iki tarafı çamlık. Yukarı bakılınca gözler, koyu yeşil çamları atladıktan sonra, berrak, saf, duru mavi bir semaya kavuşuyor. Aşağı yönüne bakarsanız, gözleriniz yine yeşil çamlar üzerinde kayarak çivit renkli bir denize iniyor. Bu aşağıki sırtın pek sarp yerleri var.

Araba bu uçurumların önünden geçerken aşağıya yuvarlanıvermeyi ne kadar istedim. Düşüncesi başka insanların tüylerini ürpertecek bu kaza, benim için ne

---

(1) Kolu çevrilerek çalınan bir tür müzik sandığı.

büyük bir mutluluk yerine geçecekti. Fakat, bu şiddetli dileğim yerine gelmeden, araba arızasız Çam Limanı'na indi. Ada'nın en yüksek noktası olan Değirmen Tepesi'nden dağ iki kolunu aşağıya doğru uzatarak, sanki denizin ufak bir bölümünü kucağına almak istemiş. Kuzey yönünden kopan poyrazın şiddetli esişlerine rağmen buradaki limancığın suları bu iki yeşil kolun arasında uyuyordu.

Arabacı, buradaki iki gazinodan hangisine gideceğimi sorarak durdu.

"Gazinolara yanaşma, arabadan inmeyeceğim," dedim.

Bu yerler, bende önceleri hayatımın en ruh okşayıcı mutlu bölümlerinden sayılırken, şimdi pek acıklı birer biçim alan birçok üzücü anılar uyandırıyordu. Bugün o anıları canlandıracak doğa görünümleri ile karşı karşıya gelmek cesaretini gösteremeyeceğim. Evet, o güçten, o takatten yoksunum artık... İşte istiyorum ki ölüm, beynimden bu anıları tamamıyla silsin, tamamıyla yok etsin...

İntiharım üzerine zabıtaya karşı kendi elimle hazırladığım şu anlatım özetinde bu anılarıma kadar geçmişe bakmanın yeri yoktur.

Dağın yamacına doğru çıktım. Çamlar arasında kırmızı boyalı jandarma kulübesi gözüme ilişti. Bu düşündüklerimin bütün içyüzü ve intihar hakkında o andaki kararım, zabıtaca bir manevi güçle anlaşılarak hemen tutuklanıverecekmişim gibi kalbime büyük bir korku geldi. Hemen arabacıya haykırdım: "Çek, çek... Ertesigün Manastırı'nın önüne çek..."

Araba düzlük üzerinden koşuya başladı. Bu defa, limanın batı yönündeki yokuşa saldırdı. Biraz dolambaç merdivene benzeyen bir sarplıktan dönerek çıktık. Yolumuz yine düzlendi.

Çamların arasından uzanan toprağı sarı, düz bir yoldan gittik, gittik... Sonunda bu yol biraz genişleyerek ikiye ayrıldı. Sola, güney yönüne saptık. Çamlarla çevrili tiyatro dekoruna benzeyen bir meydancığa girdik. Bu dekorun sonunda ve doğal büyüklükte odundan bir haç görünüyordu. Oh Tanrım dedim. Nereye gitsem,

karşıma insanların canavarlığıyla ilgili bir işaret çıkıyor. Hazreti Mesih'e[1] reva görülen işkenceyi temsil eden bir korkunç şekil...

Bu haç, manastırın girişine nişandı. Önünden geçerken, arabacım elinin üç parmağını bir araya toplayarak haç çıkardı. Giriş yerinden geçtik. Yine büyük büyük mermerler... Demir parmaklıklar altında kıyamet gününü bekleyen birkaç ölü...

Arabadan indim. Bir bahçeciğe girdim. Sağ tarafta, duvarı badanalı bir ufak kilise. Penceresinden baktım. Hazreti Meryem, kucağında oğlu Mesih, önlerine oturtulan kandilin mermerden yer üzerine düştüğü titrek, yuvarlak ışığa bezgin bir bakışla bakarak ayakta duruyor.

Bütün aziz resimleri, bu tapınağın loşluğunu gideremeyen kandillerin güçsüz ışıkları altında, rüzgârın çamlardan kopardığı inilti ninnisiyle, sanki hep birden uyukluyorlar.

Bir ufak kapıdan geçtim. Marmara'ya bakan bir sete çıktım. Sol tarafta, üç yanı tahta peykeli bir çardak... Kilise yönünde birer katlı birkaç küçük ibadet yeri. Peykeye oturdum. Ateşler içinde yanan başımı koluma dayadım. Kışın fırtınalı, sıkıntı veren soğuk günlerinde, kül renkli bulutlar altında ruhumu üşüten, yazın mehtaplı gecelerinde zihnimi derin düşüncelere iten Marmara, gökle kavuşup kucak kucağa gelinceye kadar uzanıyor. Dalgalar; birbirini güneye doğru kovalıyorlardı.

Gözlerimin önündeki bu hareketli doğa görünümü, artık son görüş hissem, hayatımın son gezme yeri olacaktı. O gün, bu zavallı vücudum bütün yakınlarımdan, bütün beni sevenlerden uzakta, kim bilir nerelerde, hayattan ölüme geçecekti?

Ölüm, ressamların onu hayal ettikleri gibi eli tırpanlı bir iskelet görünüşünde, dalgaların üzerinde gezinerek siyah çukur gözleri, dudaksız dişleriyle, bana acı, korkunç gülümsemelere başladı. Titredim. Anlatılmaz bir üzüntü, bir umutsuzluk, yüreğimi koparıyordu. Ölüm korkusu beni kararımdan vazgeçiremez. Ben ona

---

(1) Hıristiyan Peygamberi İsa.

mahkûmum. Ölümün verdiği acı, hayatın çektirdiği acılar yanında, herhalde çok daha hafif kalır.

Gözlerimden akan yaşları mendilimle silmekteyken, kulağıma hafif bir mırıltı geldi. Başımı çevirdim. Uzun saçları ve sakalı keten gibi bembeyaz kesilmiş bir rahibin bana selam verdiğini gördüm Bu yaşlı adam, o anda bana hayat sonunun bir simgesi gibi göründü.

Hayatın yüzlere verebileceği son ödül, işte bu bembeyazlıktı. Bu ödüle ermeden ölenler; mazlum sayılıyor. Acaba bu, haklı bir dava mıdır? Ben mazlumluğu küçük yaşlarda değil, uzun bir ömür sürüp ölenlerde görüyorum. Hiç doğmamanın en büyük mutluluk olduğuna şüphem yok. Bu dünyaya gelme kazasına bir kere uğramış olan için yılların her türlü yüküne ve sıkıntılarına vücudunu ezdire ezdire, ileri yaşlarda yakalandığı hastalıklara tepelete tepelete, zayıflığa düşen her organı göreve çağırmak için türlü ilaçlara ve genellikle gülünç çarelere başvura vura, zoraki, bir bakıma yapay bir hayatla yaşamaya uğraşmaktaki mutluluğu, bunu ileri sürenlerin felsefelerindeki güce rağmen, ben anlayamıyorum.

Fakat hayat ne kadar çekilmesi zor, ne kadar acı bir bela olsa, yine de bu acılık kalplerden ölüm korkusunu silemiyor. Bu korku olmasa ya da bunu hiçe indirecek bir kolaylık sağlansa, hayatı alkışlayanların iyimser felsefelerini gülünç gösterecek bir çoklukla intiharlar artar; belki dünya yarı yarıya boşalırdı. Kimi zaman acılar ve hayatın sefaletleri şiddetini öylesine arttırıyor ki, işte böyle, benim gibi ölüm acısına kapılınıyor.

Genel hükme tamamıyla ters olan kendi felsefemce bu hayatın en büyük mazlumları, uzun ömür sahipleri olduğundan, benim dört ömrüme eşit uzun bir hayat sürmüş olan bu ihtiyar rahip, çektiğim sıkıntıların dört katını geçirmiş demekti. İşte bu nedenle, gözümde çok saygıdeğerdi. Nedenini pek inceleyemeden, insanların ihtiyarlara karşı göstermeye uğraştıkları saygının gerçek nedeni, yine bu olsa gerek.

İhtiyar rahip asasını kakarak, dumanlanmış fersiz gözlerinde parlayan gözlüğün camları altından bana

bakarak yeni yürümeye çalışan çocukların sendelemelerini andırır ağır bir yürüyüşle yürüdü, peykeye oturdu.

Hemen kalktım, elini öptüm. Bütün damarları sayılacak kadar kemik kalmış bu ele dudaklarımın değdiği anda, gözlerimden bir iki damla yaş döküldü. İhtiyar o zaman beni dikkatle süzerek, Rum ağzıyla:

— Kızım, niçin ağlarsın? (Eliyle gökleri, denizleri, ufukları göstererek) Bak, Tanrı bize neler ikram etmiş... böyle iç açıcı bir yerde ağlanır mı, dedi.

— Rahip efendi, dedim, buraları iç açıcı, fakat benim gönlüm dar. Kalbimde büyük bir sıkıntı var. Benim için dua ediniz. Tanrı beni bu sıkıntıdan kurtarsın.

— İstersin sana ferahlık için okuyayım?

— İsterim efendim. İyilik etmiş olursunuz.

Hemen ihtiyarın önüne oturdum. Rahip sağ elinin üç parmağını bir araya toplayarak alnıma dokundurdu. Beyaz bıyık ve sakalı arasında pek esmer duran dudakları harekete başladı. Cübbesinin burnuma çok yaklaşmış olan geniş kolu günlük[1] kokuyordu.

Bu çok yaşlı din adamından yardım umarcasına gözlerimi yumdum. Anlayamadığım bir dilden olan mırıltılar arasında yüzüme üç defa "püf" diye ılık bir nefes dokundu. Sonra rahip, eliyle okşar gibi omuzuma dokunarak:

— Haydi kızım, kalk, gezin, dedi.

Gözlerimi açtım. Kısa bir süre üzüntülerimi unutarak, bütün duyularım o mırıltılar; o günlük kokusu, o hafif nefeslerle uğraşır gibi oldu. Rahibin karşısından çekildiğim halde, hâlâ bunları işitiyor, kokluyor gibiydim.

Biraz ilerledim. Dalgalara baktım. Bunlar bana, "Gel, gel, seni sallayarak uyutalım. Senin için başka türlü şifa yoktur;" diyorlar gibi geldi. Yine gönlümü karanlıklar; acılar, umutsuzluklar kapladı.

Rahip gözleriyle beni izliyordu. Yine ona dönerek sordum:

— Tanrı, günahlıları affetmez mi?

İki elini kaldırıp gözlerini gökyüzüne dikerek:

---

(1) Tütsü için kullanılan bir tür ağaç sakızı.

— Affeder, affeder... O her şeyden büyüktür., adaletlidir. Umut kesme. Nasıl, içinde bir ferahlık duymadın mı?

Veda etmek üzere rahibin elini bir daha öperek:

— Duydum, duydum... nefesiniz çok iyi geldi. Teşekkür ederim. İşte büsbütün ferahlamak için gidiyorum, dedim ve yürüdüm.»

3

İntihar eden kadının el çantasında bıraktığı mektup, işte burada son buluyor. Bu kâğıtta tarih ve imza görülmemesine bakılırsa, Aynınur Hanım'ın aşırı üzüntüye kapılarak maceranın devamını yazmaya vakit bulamadığı anlaşılıyor.

Arabacının ve Tersane İskelesi'nde bulunan birkaç çocuğun tanıklığından anlaşıldığına göre, bu acıklı olayın sonu şöyle geçmiştir:

O gün Aynınur Hanım, Ertesigün Manastırı'ndan çıkarak arabaya binmiş. Yolun Burgaz Adası'na karşı odundan korkuluklarla sağlamlaştırılmış bölümünü biraz geçinceye kadar çektirmiş, orada inmiş. Arabacıya beklemesini söyledikten sonra yokuştan aşağıya, kıyıya doğru yürümüş.

Bu hanımın halindeki tuhaflık çok fazla merakını çektiği için arabacı müşterisini bir an bile gözünden uzak tutmamış. Sarp bir yerde, büyük bir kaya üzerinde bitmiş tek bir çamın gölgesine oturarak çantasından çıkardığı bir kâğıt kalemle denize karşı yazı yazmaya başlamış. Ara sıra kâğıt kalemi bırakarak çarpıntısını yatıştırmak için elini göğsüne, mendilini gözlerine bastırarak hıçkıra hıçkıra, sarsıla sarsıla gözyaşı sağnakları geçirir ve kimi zaman yere yarı uzanarak dalgaların kavga edermişçesine çıkardıkları seslere kulak verir, dalar gidermiş.

Bir buçuk iki saat kadar orada kalmış. Zabıta memurlarına karşı ifade özeti yazdığı kâğıdı, işte orada karalamış olacak.

Dalgaların aklına getirdiği şeylerle karaladığı bu ifade özetinde, macerayı zabıta memurlarına açıklama

ve ayrıntılı bir biçimde anlatmada gösterdiği coşkunluklar, bu kadar ayrıntılı bir anlatımın hiç de gereği yokken, bunu yapmış olması, üzüntüsünün derecesini ve zaman zaman geçirdiği çok şiddetli bunalımları gösteriyor.

Bu mektubu yazdıktan sonra şemsiyesine dayanarak bitkin adımlar, kıpkırmızı bir yüz ve yaşlı gözlerle arabaya dönmüş. Faytona atlayabilmek için arabacının yardımına ihtiyaç duymuş. Konuşmaya, tek bir söz söylemeye bile gücü yokmuş. Kısaca, "Çek!" emrini vermiş. Ticaret Mektebi'nin önüne gelince, çamların arasından denize doğru bakarak, gözü bir şeye takılmış gibi gülümsemeye başlamış. Birdenbire vücudunda bir canlılık meydana gelmiş gibi bir çeviklikle hemen arabadan atlayarak parasını verip herifi savmış.

Arabacı, hanımı taşların arasından çimenler fışkırmış o enli, kaldırımlı merdivenden Tersane İskelesi'ne doğru inerken görmüş. Fakat başka bir müşteri bulmak istediği için acele etmiş; orada beklemek gereğini duymadan arabasını vapur iskelesine doğru sürmüş gitmiş.

Olayın bundan ötesi, geçiş açıklığını kaybediyor, dumanlanıyor. Orada oynamakta bulunan birkaç çocuğun birbiriyle biraz çelişen ifadelerine göre, Tersanenin taş iskelesinde iki sandal bağlı imiş. Akşama doğru hava şiddetini, deniz dalgalarını arttırdığından, sandal sahipleri müşteri beklemekten umut keserek büyük çınarın rüzgârdan korunmuş, âdeta oda büyüklüğündeki kovuğu arasında uykuya yatmışlar.

Aynınur Hanım, bu sandalları besbelli ta yukardan görmüş olmalı ki, iskeleye kadar inmiş. Biraz sağına soluna bakınıp çevresini gözden geçirdikten sonra, sandallardan birinin ipini çözerek çekinmeden içine atlamış. Zaten kürek çekmesini bildiğinden hemen açılmış. Sert bir poyraz o anda sandalı şiddetli bir akıntıyla iki adanın arasından açığa atıvermiş.

Sandalcı çınarın kovuğunda, bu tehlikeli hareketten tam bir saat sonra uyanmış. Malını aramaya başlamış. Çocuklar, genç bir Türk kadınının sandala binip kaçtığını haber vermişler Zavallı herifceğiz, bir elini gözlerinin üzerine siper gibi tutarak bu habersiz müş-

terinin kaçtığı semti gözleyip gözleyip de açıklarda sandaldan eser göremeyince, tek geçim aracını kaybettiğinden dolayı çırpınmaya başlamış. Zabıtaya başvurarak durumu anlatmış, araştırmaya başlanmış.

Vakit ezanı geçip de Aynınur Hanım Büyükada'daki evine gelmeyince, aile halkını büyük bir merak alır. Nezihi Bey, gittikçe artan fırtınanın şiddetine önem vermeyerek büyük bir balıkçı kayığı ile Heybeli'ye geçer. Seza Hanım'ın kocası Sermet Bey'in evine gider. Aynınur Hanım'ın o gün oraya gelmediği haberini alınca, üzüntüsünden ne yapacağını şaşırır; zabıtaya başvurmak zorunda kalır.

Karakoldan içeri girer; komiseri; sandalcıyı, arabacıyı, çocukları sorguya çekmekle uğraşır görür. Gerçeği anlayınca üzüntüsü son haddini bulur.

Bütün soruşturmalar, o gün akşam üstü saat on bire doğru[1], açık lacivert yeldirmeli, boylu boslu, güzel bir hanımın Tersane İskelesi'ne bağlı bulunan, Nikoli'nin sandalını çözerek binip açıldığı gerçeğine varır.

Nezihi Bey komisere, kendisinin işte o sandalla açılan lacivert yeldirmeli hanımın kocası olduğunu bildirerek, karısının ne pahasına olursa olsun o gece bulduruması için zabıtaya ne yapılabilirse yapılmasını rica eder.

Komiserle Nezihi Bey'in arasında şu konuşma başlar; komiser:

— Böyle bir havada karınızın tek başına bir sandala binerek denize açılmasından maksadı ne olabilir?

Nezihi Bey:

— Bilemem.

Komiser:

— Maksadı gezinti olsa, sandal sahibini bulup pazarlık etmesi gerekirdi.

Komiserin karşısında el pençe divan duran sandalcı Nikoli, uzun bir süre susta durumunda bulunmaktan yorulmuş bir fino gibi başını sağa sola yatırarak, üzüntüsünden dudaklarını ısıra ısıra:

---

(1) Alafranga saatle, 17'ye.

— Sağ olasın komiser efendi... Ağzının içinde öpeyim ki, haniya böyle söyledin. Pazarlık etmedi. Bana hiçbir şey söylememiş. Sandal içerde binmiş, kaçmış. Ah panayamu... Bu karı divana[1] idi ki, böyle havada denize çıkmış? Ah, komiser efendi, üç mecidiye[2] verecek idi, yine razı olmayacaktım ki, benim sandala binsin. Daha yeni aldı... Benim altı tane çocukları var; ne ilen ekmek parası çıkaracak? Ah benim zavallı gitti. Kim bilir?

Nezihi Bey:

— Sen merak etme... Sandalın gelmezse, ben sana iki kat parasını öderim.

Nikoli:

— Allah ömürler versin beyefendi. Dört lira bir sandal aldım; iki lira tamir koydum; boyaladım: Alti lira. Ama sandal ne oldu? Bulabileceğim bir daha böyle bir kelepir?

Komiser:

— Sus zevzek herif. Sandalın derdiyle sen bu akşam rakıyı çokça kaçırmışsın.

Nikoli:

— Kaçırdım. Yalan söylemem, kaçırdım. Para da yoktu, veresi kaçırdım. (Eliyle göğsünü göstererek) Ne vakit içerde büyük dert var, böyle kaçırmazsam gece uyku tutmaz. Rakı çok fenası, çok iyisi.

Komiser:

— Haydi Nikoli, dışarıya... Beyefendiyle görüşeceğim şeyler var.

— Allah büyük. (Eliyle göğsünü göstererek) Biz burada ne yapıyoruz, o bize görünüyor. Allah ömür versin, gidiyorum, gidiyorum. Benim sandal, benim çocuk unutmazsınız, yalvarmasıyla Nikoli dışarı çıktı.

Komiser gözlerini Nezihi Bey'e dikerek:

— Böyle bir havada hanımın sandala niçin bindiğini anlayamayacak mıyız?

— Söyledim efendim, bilemem.

— Zihince bir rahatsızlığı var mıydı?

---

(1) Deli, kaçık.

(2) O zamanlarda kullanılan, yirmi kuruş değerinde gümüş sikke. Bu para, öteki bozukluklardan daha büyüktü.

— Hayır, yalnız sinirleri biraz... zayıftı.

— Sinir, zihin, çok defa bu ikisi bir yola çıkar. Sizden ya da evdekilerden şikâyeti?

— Hayır efendim, hayır. (Saatine bakarak) Saat ikiyi geçiyor. Bu tür soruşturmalarla geçirecek vaktimiz yok. Bir dakika önce zavallıyı bulmak, kurtarmak için gereken tedbirlere başvuralım.

Komiser:

— Affedersiniz. Bu akşam olay jurnalı[1] vermek zorunda olduğum için soruyorum. Aramaya başlayalım, iyi... fakat nereden?

— Her şeyden önce, sandalın gittiği yönü belirlemek gerekir.

— Dört çocuğun ifadelerine göre, sandal akıntıya kapılıp iki adanın arasından açıklara düşmüş. Yalnız bir çocuk, sandalın Burgaz'a doğru gittiğini söylüyor.

— Çocuklar görmüşler de niçin etrafa haber vermemişler?

— Efendim, çocuk bunlar, benim, sizin gibi düşünebilirler mi? Onlar hanımı eğleniyor sanmışlar. Oyunlarını bozmamışlar.

— O tek çocuğun ifadesi belki doğrudur. Sandal Burgaz'a gitmiştir. Şimdi telgraf çeksek...

— Heybeli'den Burgaz'a tel yoktur.

— Bir kayık gönderelim...

— Bilmem bu havada kayık Değirmenburnu'nu sökebilir mi?

— Her kaç kuruş ücret isterlerse veririm.

Nezihi Bey, acısını yenemeyerek mendilini çıkardı. Üzüntüsünden bitkin bir halde gözyaşlarını sile sile:

— Aman efendim, nasıl bir memlekette yaşıyoruz? Medeni bir ülkede böyle kazalar, facialar olunca Afrika'ya bile telgraf çekilip bir anda cevap alınır. Burada birbirine bitişik denecek kadar komşu bulunan şu dört adacık arasında böyle havalarda her çeşit bağlantı, haberleşme aracı yok. Belki şu anda karım dalgalar ara-

---

(1) Polisin günün olayları konusunda tuttuğu kayıtlar; rapor.

sında ecelle güreşiyor. Biz yardımına koşmak için bir araç bulamıyoruz. Efendim, bir istimbot[1] yok mu? Vapur yok mu? Bütün varımı ücret olarak vermeye hazırım.

— Haklısınız beyefendi. Üzüntünüzün, acınızın derecesini anlıyorum. Yüzünüzde okunuyor bu. Fakat bir araç yok. Şurada limanda, İlyasko'nun kanu dedikleri biçimde hafif bir istimbotu var. Sahibinin gönlü olsa da bu havada denize çıkamaz. Şimdi iskelede bilmem kaç vapur yatıyor...

Dışardan bir polis çağırarak:

— Rıza Efendi, iskelede kaç vapur var?

— Şahin ile Neveser var. Römorkör de Maltepe'den şimdi geldi. Fırtınadan Büyükada'yı tutamamış. Oranın yolcularını da buraya çıkardı.

Komiser, elindeki akik tesbihi şahadet parmağına dolayıp sağa sola sallayarak:

— Bu vapurları karınızın bindiği sandalın aranmasına çıkarmak kabil olsa da, bu fırtınada, bu zifiri[2] gece karanlığında, bu koca Marmara'nın ne tarafında sandal arayacaklar? Bundan üç dört saat önce kuduz dalgaların önüne katılmış bir sandalcığın şimdi nerelerde bulunduğu kestirilebilir mi?

— Efendim, bir kere Burgaz'dan bir haber alalım, sonra ötesini düşünürüz. Bir kayık, bir sandal, her ne bulunursa ben gitmeye hazırım. Hatta yüzerek gidilebilse, şu anda denize atılacağım.

Nezihi Bey, aşırı üzüntüsünden, kederinden ne yapacağını bilemez. Vapur kaptanlarına başvurur. Kaptanlar, idareden[3] emir almadıkça, belirli vakitler dışında, böyle fırtınada gece yarısı vapur kaldıramayacaklarını, bunun için her kaç lira teklif edilse hükmünün olmayacağını söylerler.

Römorkörün kaptanını arar; onu da bir meyhanede bulur. Küp dibinde, şişman, kırmızı suratlı bir herif... Ağzındaki pipoya tütünü basmış; önündeki kadehe ağ-

---

(1) Buharlı tekne.

(2) İs gibi kara; çok karanlık.

(3) Vapurları işleten şirketten.

zına kadar şarabı doldurmuş; kasketi bir yana eğmiş, keyif çatıyor. Eliyle havada birtakım yaylar çizerek, saat birden sonra fırtınanın gösterdiği şiddetten söz ediyor...

Konu kaptana anlatılır. Bu teklife karşı, herif hemen kalın ensesi üzerindeki başını fırıl fırıl sağa sola çevirip işaret parmağını da başının bu allegro vivace[1] temposuna uydurarak şiddetle sallaya sallaya işi kabul edemeyeceğini bildirir. Ve bu acayip teklifin verdiği şaşkınlıkla, önündeki dolu kadehi birden diker, son damlasına kadar sömürür. Gözleri parlar; zayıf Türkçesiyle fikir yürütmeye başlar:

— Ne dedi? Marmara'da bir karı kaçmış. Ki gidelim onu bulmaya... a ba ba ba ba... o kaçtı ama benim akıl kaçmadı; kaçırmadı. Bir sandal için batıracağım benim vapur? Tayfaları da birlikte... Yok, yok, bu olamaz.

Zavallı Nezihi Bey, nereye başvursa boşuna... Hiçbir yerde bir çare, bir arama aracı bulamaz. Marmara'ya çıkmak değil, Burgaz'a gitmek için bile hiçbir kayıkçıyı kandıramaz. Hatta kendini Büyükada'dan getiren kayıkçılar bile, fırtınanın şiddetlenmesinden dolayı geriye dönülemeyeceğinden o geceyi Heybeli'de geçirmek gereğini bildirirler.

Nezihi Bey'e son öğüt olmak üzere komiser sonunda der ki:

— Beyefendi, bu gece denizde arama konusundaki imkânsızlığı görüyorsunuz. Karınız hakkındaki şefkatinizi, muhabbetinizi hep gördük, takdir ettik. Onu kurtarabilmek için olmayacak şeylere saldırmak derecesinde bir çaba gösteriyorsunuz. Fakat imkânsızlığa karşı ne yapılabilir?

Hanım Burgaz'da ise, güvenlik altında bulunacağından emin olunuz. Orada değilse, Burgaz'a gitmenin ne yararı var? Siz bu gece gidip Sermet Bey'in evinde kalınız. Yarın bakalım, Allah büyüktür. İnşallah iyi bir haber alırız.

Nezihi Bey, komiserin bu sözlerini kabul etmemekte direnir. Ne kadar büyük zorluklar ve imkânsızlıklar

---

(1) Müzik terimi: Canlı ve çabuk tempo.

karşısında bulunursa bulunsun, yine o gece araştırmadan vazgeçemeyeceğini söylemekten geri durmaz.

Komiser, bu dertli gencin şu yararsız ısrarlarından zihninin perişanlık derecesini anlayarak zavallıya acır.

İkisi bu durumdayken, komiser odasından içeriye Sermet Bey girer. Uzun boylu, tıknazca, yuvarlak yüzlü, kumral kaşlı, gür bıyıklı, gözlüklü, temiz ve iyi giyimli, şık, ağırbaşlı, yirmi dokuz, otuz yaşlarında, güzel bir delikanlı.

Sermet'te de olağanüstü bir keder vardı. Gözlerinde sırlarla dolu bir anlam, bir kaygı parlıyor gibiydi. Aynınur Hanım'ın acıklı kaybıyla davranışları ve sözleri ile ne yolda hareket edeceğini, nasıl bir tedbir alacağını bilemiyormuş gibi bir korku ve şaşkınlık içindeydi. Bir süre sustuktan sonra, dedi ki:

— Nezihi, kardeşim... Buraya yanına çabuk gelemediğim için beni affet... Evde bizimki çıldırıyor; üç dört kişi şimdiye kadar zor zaptettik. Bilirsin ya... karınla öz kardeşten çok sevişirlerdi. Hanım bulunmuş, Burgaz'dan haber geldi, orada imiş diye bir yalan uydurduk da neyse biraz sakinleşti. Nedir bu başımıza gelen Allahım. Benimki de sağlam bir yaratık değil ki, sinirli, zayıf, meraklı, kuruntulu, yalnızca hastalık bir kadın. Ne yapacağımı bilmiyorum. Haydi kalk bize gidelim.

Nezihi Bey, karşısındaki bu iki yüz üzerinde belirsiz, ağır bir umutsuz bakış dolaştırarak:

— Size mi gidelim? Aynınur'un cesedi dalgaların üzerinde çalkansın, biz döşeklere girip uyuyalım, öyle mi? O mutsuz kadın benim karımsa, senin de kız kardeşin demekti. Sen kız kardeş yasını böyle mi tutarsın?

Sermet Bey gözlerinin ucu ile komisere, baktığı yeri göremez derecede dalgın, acayip bir bakış fırlatarak biraz tereddütle:

— Evet, benim de kız kardeşim demekti; fakat bu karakolda sabaha kadar oturulmaz. Komiser efendi de evine gidecek; biz de evimize gidelim. Döşeklere girip yatmak işine gelince, bu gece o rahatın bizim evde hiçbir kimse için söz konusu olamayacağını sana kuvvetle söyleyebilirim. Haydi kalk, yürü...

Komiser, Sermet Bey'in kulağına eğilerek:

— Götürünüz, ama bir dakika yalnız bırakmayınız. Zavallıyı pek üzüntülü, pek umutsuz görüyorum, dedi.

4

Nezihi Bey, bir manyetizmacının[1] emrini yerine getiren uyuşuk bir insan gibi ağır ağır yerinden kalkar; iki delikanlı karakoldan çıkarlar. Nezihi yürürken âdeta sarhoş gibi sendelediğinden, Sermet düşmekten korumak için zavallının koluna girer. Gündüz kiralık eşekler duran dört yol ağzı meydancığa gelirler. Eve gitmek üzere yokuşa sapacakları sırada Nezihi Bey birdenbire manyetizmasından uyanır gibi, itaatsiz bir davranışla silkinerek:

— Birader, senden bir ricam var.

— Emret kardeşim.

— Eve gitmeyelim.

— Ya nereye gidelim?

— Şu büyük çamlığın altındaki Tersane İskelesi'ne...

— Bu karanlıkta orada ne yapacağız?

— Orada karımın hayaline rastlayacağım gibi geliyor bana.

— Çocukluğun gereği yok Nezihi...

— Ne halde olduğumu bilmiyorsun.

— Çok büyük bir acı içinde olduğunu biliyorum. Görüyorum.

— Öyleyse acı bana da, oraya gidelim.

— Oraya gidince kederin, acın daha da artar. Sonra ne yaptığını bilmez bir hale gelip bazı çılgınlıklara kalkarsın. Seni tutamazsam... yok, yoook Nezihi, evde zavallı bir annenle bir de masum çocuğunun olduğunu da düşün.

— Bu kadar yıllık hukuk ve arkadaşlığımız, dostluğumuz adına senden rica ediyorum; sana yalvarıyo-

---

(1) Hipnozcu; telkin yoluyla insanları uyutan.

rum. Gidelim... ya da beni kendi halime bırak, ben yalnız gideyim.

— Seni böyle bir gecede yalnız bırakmak... hayır, bunun ihtimali yok. Ne olacaksak, bu gece birlikte olacağız. Kendini denize atarsan ben de birlikte atacağım. Varsın benim de karım dul, çocuğum yetim kalsın. Fakat şu Tersane İskelesi'nde ne yapacağını söyle de öyle gidelim.

— Beni sokaklarda haykıra haykıra ağlatma rica ederim. Karımın bastığı taşlara, topraklara yüzümü, gözümü sürmek, hep oraları gözyaşlarımı serperek öpmek istiyorum.

— Bu da aşırı acıdan gelen bir çeşit delilik... Maksadın buysa, peki, gidelim...

— Ne yapayım, çıldıracağım. Başka türlü üzüntülerimi hafifletmeye imkân yok.

— Fakat uzatmayalım. Evde bizim Seza'nın da yarı deli bir halde olduğunu unutmayalım. Kim bilir, şimdiye kadar evde neler oldu?

— Peki, çabuk döneriz. Ben benimkini kaybettim, Allah seninkini bağışlasın.

Bir süre yürürler. Halki Palas'ın[1] önüne gelirler. Nezihi Bey, belediyenin sokaklarda yeşil boyalı sırıkların tepelerinde yaktığı petrol lambalı bir fenerin önünde durarak arkadaşının yüzünü dikkatle süzer:

— Sermet, birbirimize söyleyecek çok şeylerimiz var, değil mi?

Sermet Bey, bu soru karşısında âdeta derin bir titreme, bir ürperti geçirir. Kızaran yüzünü göstermemek için başını biraz karanlığa döndürür ve heyecanla bekler.

Nezihi Bey, arkadaşının bu telaşını fark etmemiş gibi, devamla:

— Hayli zaman oluyor. Bu adada Şafak Bahçesi'nde şiddetli bir tartışmada bulunmuştuk. Hatırlıyor musun? Uzun uzadıya özel hayatımızdan konuşmuştuk.

---

(1) Heybeliada'da bulunan ünlü otel.

— Nasıl hatırlamam?

— İkimiz de karılarımızdan şüphe ediyorduk.

— Evet... Karılarımızdan birinin hıyanetine dair ortada birtakım belirtiler vardı.

— Öyleydi. Sonra bu belirtiler, karın Seza Hanım'ın üzerinde toplandı.

— Öyle olduydu.

— Bu konuyu, bu çok önemli meseleyi, sen bana felsefesi hiç hoşuma gitmeyen uzun ve garip bir mektupla itiraf etmiştin.

— Bu da doğru...

— Hıyaneti kesinleşmiş bir kadını nikâhının altında tuttuğun için ben senden âdeta soğumuştum.

— Evet, o günden beri bana karşı davranışların soğuktu.

— Suç sahibi senin karın olduğu halde, benimki neden intihar ediyor? Bu acayip sırrı bana anlatır mısın?

— Karımın hıyaneti... seninkinin intiharı... Bunlar başka başka iki mesele olmak gerekir. Ben bu iki şey arasında bir bağlantı görmüyorum.

— Peki, dediğin gibi olsun. Fakat bir gün vapurda yanıma geldin, bulut gibi sarhoştun. O gün ağzından kaçırmış olduğun bir sözü hatırlıyor musun?

— Hayır...

— Bilmem neden, karım Aynınur'dan söz edilirken, sen bana, "Bu kadının yüzünden bir gün büyük bir belaya uğrayacaksın. Ama, bakalım ne vakit," dedindi. İşte bak, sözün çıktı. Bunu nereden anlamıştın?

— Sarhoşlukla böyle bir söz savurmuş, falcılık yapmış olabilirim. Fakat bu sözün hiçbir esasa dayanmadığına emin ol.

— Hayır, hayır... Bu sözün elbette bir sebebi olacak, bir esasa dayanacak...

— Aynmur'un ne kadar densiz, huysuz, sinirli, can sıkıcı bir kadın olduğunu biliyordum. İşte bugünkü hareketi de, akıl ve erdemine değil, halindeki tuhaflığa, deliliğe delalet eder. O karakterde bir kadının, bir gün

böyle bir ataklıkta bulunacağını anlamak büyük bir falcılığa muhtaç değildir. O sözü, belki bu bakış açısından söylemişimdir. Yoksa, hiçbir sebebe dayanarak değil...

— Ben karımı aşırı muhabbetle sevdiğim için ona bağlı en sıradan konuya karşı bile kayıtsız bulunamazdım. Dikkat ediyordum. Son zamanlarda sende Aynınur'a karşı bir hiddet, bir coşma ve hatta bir kızgınlık meydana gelmişti. Onun sözü oldukça daima yüzün kızarıyor, âdeta vücuduna hafif bir titreme geliyor, önemli şeyleri dışa vurmaya hazırlanır gibi tavırlar aldıktan sonra, her nedense yine söylemeye cesaret edemeyerek yutkunmaya başlıyordun. Ya da karımla ilgili en ufak bir şeyi büyütmek kuruntum olduğu için bana öyle geliyordu.

Sermet Bey, Nezihi'nin bu iddiasını elinde olmadan onaylarcasına bir hayli kızardığı halde, yine de gerçeği reddetmeye uğraşarak:

— Kuruntu birader, kuruntu... dedi

— Kuruntu olabilir. Ama, rica ederim, dikkat et. Kuruntu denilen şeye gerçek biçimini verdirecek kuvvette kimi zaman bak ne garip olaylar başıma geliyor. Şimdi şu saatte ondan söz edilirken, bana, yine dilin dolaşıyor, yine yüzün kızarıyor gibi geliyor.

— Öteden beri karına bağlı konulara gereğinden çok önem verdiğini, şimdi kendin açıkça söyledin. Kuruntu diye, herhangi bir şeye zihinde belli ölçülerin çok üstünde önem vermeye derler. İşte bu şimdiki de, böyle bir kuruntudan başka bir şey değil!

— Peki, kuruntu olsun. Öyle kabul edelim. Şimdi Aynınur'dan söz edilirken o zavallıyı huysuz, densiz, sinirli, can sıkıcı, rahatsız edici bir kadın olarak nitelendirdin. Onun acı kaybına rastlayan böyle felaketli bir anda adını daha yumuşak, daha ılımlı sözlerle ağzına alabilir, daha olumlu bir biçimde niteleyebilirdin. Hiç olmazsa, o mutsuzun anısına göstereceğin saygının beni ne kadar memnun edeceğini düşünerek öyle davranmak lutfunda bulunmalıydın Ona karşı hep bu iraden dışındaki coşup taşmaların benim iddialarıma birer delil değil midir? Ama sen... yine de benim bu sözlerimi kuruntu say...

Sermet cevap vermedi. Bir süre suskunlukla geçti. Rüzgârın uğultusu ile coşkun dalgaların çamlarda yarattığı yankılar ve inilti gittikçe artıyordu. Halki Palas'tan sonra devam eden alçak, beyaz duvarın sonuna kadar yürüyüp sağ yöne, yokuş aşağıya indiler.

Nezihi, Sermet'in bu susuşunu söylemekten kaçındığı kimi şeylere başlangıç sayarak devam etti:

— Şimdi Aynınur kayıp... Taş iskeleden tek başına sandala binip, dalgaların itişiyle açıklara düştüğü söyleniyor. Burgaz'a gittiğini söyleyen de var. Şu anda pek fazla teselliye muhtaç haldeyim. İstiyorum ki, karımın ölmediğini ispat için karşımda söylenebilecek her söz söylensin. Fakat ne yazık ki ağzından bu anlamda bir sözcük bile çıkmıyor.

Nezihi bekledi. Arkadaşından bir cevap çıkmayınca yine söze başladı:

— Cevap vermiyorsun? Demek ki Aynınur'un ölmüş olmasını istiyorsun. Bunu pek tabii ve belki de gerekli sayıyorsun. Biliyor musun Sermet; karımın bir başına sandala binerek denize açılması, intihar isteğinden başka bir şeyle yorumlanamaz. Kendisini öldürmesi içinse, kimi üzücü sebepler olması gerekir. Umutsuzluğa düşmüş olabilir. Karımın bunu yapmasındaki sebebi, bunun ne olduğunu bana söyler misin?

Biraz bekledikten sonra:

— Susuyorsun Sermet, susuyorsun... Bu susuşun beni nasıl korkuttuğunu, beni nasıl bir dehşete düşürdüğünü dikkate almıyorsun. İnsaflı olmalısın...

Sermet bir lahavle çekip[1] başını iki yana salladıktan sonra:

— Birader, senin üzerinde şiddetli bir nöbet var. Ne söylediğini bilmiyorsun. Ben Aynmur'un öldüğünü istiyormuşum... Bunu tabii, belki de gerekli sayıyormuşum... bunlar nasıl sözler? Bir de tutmuş, bu saçmalara benden cevap bekliyorsun. Cevap, anlamlı sözlere verilir. Affedersin, saçma sapanına verilmez. Sabah olsun, bakalım gerçek, maceranın içyüzü anlaşılsın; zih-

(1) Sabır tüketen bir durum karşısında kalındığında, "kendi kendine sabır telkin etmek için" Arapça duayı okumak.

nine biraz sakinlik gelsin. O zaman soracağın şeylerin hepsine gereken karşılıkları vermekten çekinmem. Anlıyorum, uğradığın felaket büyüktür. Bu yüzden zihninde büyük bir şaşkınlık var. Özürlüsün. Şu saatte bana karşı her ne türlü davranışta bulunursan bulun, aramızdaki çok eski hukukumuz ve dostluğumuz adına dayanacağıma, işte söz veriyorum. İstediğini söyle, her şeyi hazmederim.

Nezihi arkasını bir çam ağacına dayayıp ellerini oğuştura oğuştura anlamlı bir bakışla arkadaşının gözlerinin içine bakmak isteyerek:

— Sermet, bu felaketi yalnız bana mal etme. Bunda tamamıyla ortağız.

— Tabii... sana gelen felaket tıpkı bana da gelmiş demektir.

— Hayır, öyle değil... Bu felakette maddi olarak ortağız. Çünkü birkaç gün sonra, sen de bu yerlerde benim gibi sevgili karının hayalini aramaya geleceksin.

— Anlayamadım?

— Anlayamadın mı? Bu sözüm öncekiler kadar saçma değil sanırım.

— Bu gerçekten anlamlı bir sözse ispat et...

— Böyle bir sözün anlamı, ne yolda mantıklı delillerle ispat olunabilir? Şimdi ona zihin yoracak bir halde değilim. Yalnız senden şunu sorayım ki, karım Aynınur umutsuzluğa kapılarak, üzüntülerinin etkisiyle kendisini öldürdü diyelim. Fakat şimdi senin karına ne oluyor ki onun arkasından çıldırma belirtileri gösteriyor? Seni karın bu işe kesinlikle yabancı değildir. Onun kokusu da sonra çıkacak.

— Karımın bu kadar üzülüp yas tutması, Aynınur'u öz kardeşinden çok sevdiği içindir.

— Bir insanın anası, babası, evladı, öz kardeşi ölür de geriye kalan yine çıldırmaz. Şu seninki, öz kardeşi olmayan biri için neden çıldırıyor? Bunu bana açıklayabilir misin?

— Bir kadının kardeş saydığı bir arkadaşına karşı gösterdiği yasta bu kadar derin açıklamaları gerektirecek bir taraf göremiyorum.

— Göremiyorsan, ben sana haber vereyim ki bu iki kadın dehşetli bir sırla birbirlerine bağlı idiler. Ben bunu son zamanlarda anladım.

— Anladın da, bunu bana biraz olsun neye hissettirmedin?

— İncelemelerle uğraşıyordum, araştırıyordum. Böyle tehlikeli bir konuda ufak bir hatanın sebep olacağı felaketi bildiğimden, işin içyüzünü iyice anladıktan sonra sana gerçeği bildirecektim.

— Karın, araştırmalara kalktığını hissettiği için gerçeğin ortaya çıkmasından önce bu dünyadan çekilmeyi uygun görmüş olmalı.

— Ah Sermet, ah... Benim anladıklarıma göre, intihara layık olan benim karım değil, seninkiydi.

— Belki...

— Aynınur bir melekti. O, karın Seza'nın kötülüğüne uğradı.

— Olayın sonunun, melek saydığın bu kadının anısını karartmayacak biçimde çıkmasını isterim; ama...

Şiddetli bir rüzgâr sağnağı Sermet'in sözlerini kendi gürültüsüne karıştırdı. Birbirlerinin karılarını suçlayarak başlayan bu garip iddiada daha ileri varmayarak ikisi de sustu.

Sermet, Nezihi'nin kolunu bırakmıyordu. Artık konuşmadan, büyük birer acıyla dolu düşünce ile gidiyorlardı. Bir hendek atladıktan sonra, biraz sağa döndüler.

Yokuş daha dikleşti. Bu kaygan yolda, arada bir iki arkadaştan biri sendeliyor, fakat öteki kolundan tutarak düşmesine engel oluyordu.

Taş iskeleye yaklaştılar.

Artık gözleri karanlığa alışmıştı. Etrafı biraz seçebiliyorlardı. Dalgalar iskeleye çarparak, bir iki insan boyu yükseldikten sonra ejder başları gibi kıvrılıp kıvrılıp birer çağlayan biçiminde taşların üzerine düşüyor, köpükler içinde tuz buz oluyordu.

Denize daha fazla yaklaşamayarak, bulundukları noktada ikisi de ayakta durdular. Karayel yönünden[1] gelen serin, şiddetli bir hava, karanlık içinde yüzlerini

(1) Kuzeybatı.

kamçılaya kamçılaya değişik gamlardan kalınlı inceli ıslıklarını öttürerek, bu gürültülü müziğiyle birbirini izleyen görünmaz alaylar gibi geçip enginlere dağılıyordu.

Bu rüzgârın Aynınur'u götürdüğü ölüm semti, acaba hangi uzak bölgelerdi?

Nezihi Bey de şimdi kendisini bu azgın dalgaların arasına bırakıverse, sevgili karısı ile buluşabilir miydi.

Zavallı kadın, o çelimsiz vücudu ile bu coşkun suların içinde kim bilir ne kadar didinmiş, debelenmiş, ne korkunç can acıları çekmişti...

Fakat Aynınur'u bu kadar korkunç bir intihara zorlayan sebep neydi?

Nezihi Bey'in kanısına göre, Aynınur masum, Seza suçluydu. Suçlu hayatta kalsın da, günahsız olan niçin kendisini ölüme mahkûm etsin?

Nezihi, işte bu soru karşısında şaşırıp kalıyor, konunun incelenmeye değer derin yönleri bulunduğuna hükmetmek zorunda kalıyordu. Karısının demek asabi hastalık gibi görünen başka fenalıkları da varmış...

Zavallı Nezihi zihninde dolaşan hayal karısını canlandırmak için beynini zorluyor, olağanüstü bir gücün yardımıyla onun yüzünü, vücut yapısını gözlerinin önüne getirmeye uğraşıyor, fakat bir şey göremiyor. Dün kendisine çok yakın olan bu yüzü şimdi hayalinde bile erişilmez, sonsuz bir ayrılık dünyasında buluyor ve ağlayarak diyordu ki: "İçinde bulunduğumuz zamanın geçmişe dönmesinde öyle acı bir hız var ki, birkaç saat önce şurada bir yer tutmuş olan bir vücudun, artık maddi âleme geri gelmesi kabil değil. Hiçliğe uyan bu varlıklarımızdan gurur duymak ve zevk almak ahmaklığıyla illetli olmasak, hayata bu derece esir olmayız."

Nezihi, bu büyük umutsuzluk karşısında elinden bir şey gelmediğini hissettikçe, acısından ağlayarak yerlerde, topraklar içinde yuvarlandı, yuvarlandı. Evet, beynini yakan bu ıstırap ateşini biraz söndürebilmek için yuvarlandığı yerleri o gün Aynınur'un çiğnemiş olduğunu düşünerek, bundan birazcık olsun avuntu bulmaktan başka çare yoktu. Of, bu ne zayıflık, bu ne alçakça bir avuntu idi...

Rüzgâr ve dalgaların o kararsız gürültüsü, o karanlık gece içindeki çam karaltıları, acılarını öyle dayanılmaz bir hale getirdi, öyle şiddetlendirdi ki arkadaşına:

— Haydi gidelim, dedi. Şurada sanki Aynınur'un cenaze törenini yaptık. Mezarlıkta bundan fazla oturulmaz. Bırakalım, rüzgâr da telkin ayinini[1] yapsın...

Yürüdüler.

* *

Ertesi sabah fırtına dindi. Burgaz'da yapılan araştırmalarda o tip bir hanımın ne sandal ne vapurla adaya ayak atmamış olmasından başka bilgi alınamadı.

İki gün sonra, Mudanya'dan gelen bir vapur, açıklarda serseri dolaşan bir sandala rastlar. Her gün gazetelerin bu macera üzerine yazdıkları yazılardan kulağı dolgun bulunan kaptan, bunun Aynınur Hanım'ın bindiği sandal olması ihtimalini hatırlayarak, boş sandalı vapuruna bağlayıp limana getirir.

Sandalın teknesinde büyük bir hasar yoktur. Fakat içinde kürek falan da bulunmaz. Kıç tarafta bir çekme göz açılır. İçinde intihar eden kadının el çantası, biraz nemli olarak çıkar. Bundan da zabıtaya yazılmış o mektup ele geçer.

Gazeteler bu acıklı olayın, Nezihi ile Sermet arasında geçen özel konuşmalar dışında kalan bölümlerini hayal güçleri ve yazı yetenekleri ölçüsünde süsler ve bütün ayrıntılarıyla; aşkıyla, emelleriyle birlikte, denizin sonsuz derinliklerini görmemek için kendisini dalgalara bıraktığı anın güneşin battığı zamana rastlamasını ve zavallının rüzgârla dalgalanan sırma saçlarında güneşin son hüzünlü parıltıları yanarken güneşle birlikte siyah sularda karşı karşıya kayboluşunu büyük bir üzüntüyle tasvir ederler. Fakat macerayı saran sırların feci içyüzü, gazetelerin sütunları dışında kalır ki, işte o da aşağıdaki sayfalarda açıklanmıştır:

---

(1) Ölü gömüldükten sonra, imamın mezar başında yaptığı kısa tören.

5

Sermet Bey, evlenmeyi ölüme benzeten dedikoducu kimselerin karamsar söylentilerinden ürkerek bir süre evlenememiş, yani diri iken mezar sayılan dünya evine girmek istememişti. Fakat gerçek ölüm, yutacağı vücutların önceden razı olup olmadıklarını sormak gereğini duymadığı gibi, evlilikten kaçanlar da kimi zaman ellerinde olmadan evlenme ağına düşerler. İşte Sermet de böyle bir durum dolayısıyla yakasını bir güzele kaptırmıştı.

Evliliğin ilk günlerini bala benzeten nükteciler, öyle tamamıyla zarif kimseler değillermiş... Bir güzel kadın nerede, bal nerede? Güzellik, güzel sanatlar ölçüleriyle ölçülür. Böyle nazik bir konuda, bal türünden oburca bir sözcükle gerçeği ifade etmeye kalkışmak, kadınlara karşı ne büyük, ne affolunmaz bir küstahlıktır!

Evliliğin yalnız ilk ayı değil, birinci, ikinci yılı da bala, şekere kıyaslanabilecek derecenin çok üstünde bir tatlılıkla geçti. En açgözlülere bile baldan dört günde bıkkınlık gelir. Sermet Bey, iki yılda karısından bıkmak değil, onun dolgunluk içinde bir incelik gösteren güzel endamına, uzun kirpiklerle tahrilli[1] iri siyah gözlerine, doğu güzelliğinin en tipik bir örneği olan biraz uzunca yüzüne, kısacası hiçbir tarafına zerre kadar doymamıştı.

Ağaçlara, asmalara musallat olan mikroplar gibi, evlilik mutluluğuna musallat olan mutsuzluklar vardır. İki yıl sorunsuz geçen bir evlilik hayatı görülmemiş şey değilse de, çok az rastlanan bir şeydir.

İşte böyle, pek de kendilerini ilgilendirmeyen bir olay, bu karı kocanın evdeki rahatlarını kaçırdı, geçimlerinin tadını bozdu.

Birkaç zamandır, Seza Hanım'da bir dalgınlık görüldü. Gide gide bu dalgınlığın derecesi o kadar arttı ki, kadıncağız uyurgezer gibi gezip yürüdüğünü, sanki ne yaptığını bilmez bir hale geldi.

---

(1) Çizgi çizgi.

Bu hal, Sermet Bey gibi dikkatli bir erkeğin gözünden kaçamazdı. Evet, Seza'nın büyük, büyük olduğu kadar da gizli bir derdi vardı. Bir kadının aile fertlerinden, özellikle kocasından gizlemeye mecbur kaldığı ne gibi bir derdi olabilirdi?

Bir gün odalarında karşı karşıya oturup pencereden denizi seyrettikleri sırada, yarım saat kadar süren sessizliği Seza Hanım birdenbire bozarak yerinden fırlar, iki elini kocasının omuzlarına koyup gözlerini onun gözbebeklerine diker. Büyük ve önemli bir şey söylemeye hazırlandığını ima eder heyecanlı bir tavırla sanki haykırarak:

— Bey... der.

İşte o kadar... Besbelli, sözlerinin arkasını getirmede bir sakınca görerek susar. Kocası onu söyletmek için çok uğraşır. Sonunda ağzından almayı başardığı sözler şunlar olur:

— Karı koca arasında, adına mutlu evlilik denen efsanelerin en uzunu acaba kaç yıl sürer?

Sermet şaşırarak:

— Evlilik mutluluğunu sen efsane mi sayıyorsun? Bizim şimdiki mutluluğumuz bir hayal, bir efsane midir?

Dudaklarını bükerek:

— Onun ne olduğunu ne sen, ne ben, ikimiz de bilemeyiz. Bu sorunun karşılığını bize gelecek verecektir. Zaman, gerçek sanılan çok şeylerin foyalarını ortaya çıkarmıştır.

— Emin ol Seza, bizim muhabbetimiz foyalı değildir. O som pırlantadır. Zamanla onun değeri eksilmez.

— Yanılıyorsun beyim.

— Neden?

— Çünkü evlendikten bir süre sonra, ya erkek kadından ya da kadın erkekten ya da ikisi de birbirinden bıkıyorlar; işte bu bıkkınlıktan o kadar sakıncalar, o kadar felaketler doğuyor ki... saymakla bitmez. Bu usanç, yalnız bir taraftan olursa, önce birtakım gizli felaketler başlıyor.

— Ne gibi gizli felaketler?

— Ne gibi olacak? Karısından usanan erkek ya da erkeğinden bıkan kadın, meşru muhabbet dışında sevdalarla gönül eğlendirmeye kalkıyor. Bizde erkeğin, bu konuda birçok özel ayrıcalıkları vardır. Önce istediği kadar evlenebilir. İkincisi, kadından bıktığı zaman, avucuna nikâh bedelini[1] koyarak, "Haydi, iraden elinde olsun"[2] diyerek kapı dışarı atar. Üçüncüsü, karısını boşamakta bir sakınca görüyorsa, onun ayağını köstekli bırakarak üzerine birkaç tanesini daha getirir. Dördüncüsü, servetinin elverdiği ölçüde odalık, metres, mantinota[3], kapatma adlarıyla da istediği kadar kadın kiralayabilir. Beşincisi, altıncısı... say sayabildiğin kadar. Kadınlara karşı erkeklerin ellerinde bulundurdukları haklar ve ayrıcalıklara son yoktur. Yasal düzeninden çıkan gönül kadınınsa, o zaman, aman Allahım, ne felaket... ne dehşet... O mutsuz kadın bu cinayetini gizli tutamazsa, artık bu hayatta ona sığınacak bir yer yoktur. Ölmeli, gebermeli... bu yüz karasını toprakla örtmeli. Anladın mı bey?

Sermet Bey, karısının bilincine bir fenalık gelmemiş olduğunu anlamak için dikkatle yüzüne bakarak:

— Ama Seza, bunlar nasıl sözler? Sanırım ki, çevremizde bu tenkitlere, bu çıkışmalara ilk hedef olan koca benim.

— Evet, annenin babana karşı böyle sorular sormuş olduğuna ve eleştirilerde bulunmadığına eminim. Fakat gitgide çevre değişiyor. Uygar ilerlemenin her gün doğurduğu yeni fikirler büyüye büyüye kuvvet bularak eski kasabaları deviren kasırgalar gibi buralara kadar işleyerek eskimiş kafaları delik deşik edip kendisine çıkış yolları açacak ve bugün mini mini bulunan kızımızın kocasına karşı girişeceği eşitlik davası ve özgürlük isteği çok daha büyük olacaktır.

Sermet hayretler içinde:

— Bu sözleri nereden bulup çıkarıyorsun?

Seza Hanım, çatıklığını koruyarak elini bir küçük kitaplığın raflarına uzattı:

---

(1) Boşanma tazminatı.

(2) Boşanma belgen. Bu belgeye göre kadın başkasıyla evlenebilir.

(3) Metres, kapatma.

— İşte oradaki sayfalardan...

— Pek tuhaf düşünceler.

— A, tuhaf değil... tersine pek acı... pek korkunç... Her gerçek, deneme ile ispat edilir, ortaya çıkarılır. Bu acı şeyleri tuhaf sananlar, senin gibi bu acılardan tatmayan, bir şey bilmeyen kocalardır.

Sermet Bey artık dayanamadı. Karısının üstüne saldırır gibi yerinden fırlayarak:

— Karşındaki adamın kocan olduğunu unutuyorsun. Evlendiğiniz günden beri çevremizin kaldırabileceği ölçüde hakkında gösterdiğim müsaade, en uygar saydığın milletler kadınlarından aşağı değildir. İşte bunun en büyük bir delili de bana karşı aldığın şu tavır ve yaptığın eleştirilere karşı bende gördüğün bu dayanma gücüdür. Emin ol, memleketimizde başka hiçbir kadın kocasına karşı böyle ataklık göstermemiş, böyle sözler söyleyememiştir. Memleketimizdeki birkaç karılı, metresli, kapatmalı kocaların yaptıklarından ben niçin sorumlu olayım? Onlardan bana ne? Ahlakça, kanunca ve geleneklerce uygun görmediğin hallerden, kötü davranışlardan bizim aramızda bir şey var mı? Neme gerek âlemin dırdırı! Biz kendi mutluluğumuza bakalım. Şimdi söylediğin bütün bu sözlerin hükümlerinin nereye kadar varacağını düşünüyor musun? Bu korkunç şeyleri tuhaf sananlar, bu acılardan tatmayanlar, bir şey bilmeyen kocalarmış. Bilmeyen koca, ben, öyle mi? Hanım, hanım... evlilik hayatımızda farkına varmadığım gerçeklerin neler olduğunu lütfen bana söyler misin?

Seza Hanım geri çekilerek:

— Gözlerini açmış üstüme yürüyorsun. Yoksa beni dövecek misin?

— Aklım başımda oldukça dövmek istemem Fakat insanın elinde olmadan yaptığı, kendisini tutamadığı anları vardır. Meşru düzeninden çıkan bir kadının bu cinayeti duyulursa, aman Allahım, ne dehşetmiş, ne felaketmiş... Bu sözlerin anlamını, bu sözlerle ne demek istediğini bana anlat Seza...

— Benden şüphe mi ediyorsun?

— Etmek istemiyorum. Fakat şüphemi davet için olanca gücünle, bütün söz söyleme yeteneğinle çalışıyorsun. Maksadın nedir. Kesinlikle bunu anlamak istiyorum.

— En uygar, en açık fikirli, hürlüğü, hürriyeti sever bir koca olarak övünür, gururlanırdın. Şimdi kalkmış neler söylüyorsun? Aldığın bu yıkıcı hal nedir. Bütün masumluğumla, içtenlikle maksadımı itiraf edersem, kim bilir ondan da kaç anlam çıkarırsın?

— Her şeyi olduğu gibi söyleyeceksin. Bunu itiraf edeceksin. Buna kesinlikle gerek vardır.

— Peki... Maksadım, hıyaneti ispat edilmiş bir kadına kocasının vereceği cezayı anlamaktır. Sen de evlisin. Kendine kıyasla hüküm ver.

— Bu hükmü sen deminden verdin. Böyle bir kadın gebermeli... Bu yüz karası toprakla örtülmelidir. Zaten kanun, suçüstü yakalanan kadınların kanlarını kocalarına helal kılıyor.

Seza Hanım alaylı bir gülümseme ile ağzını yayarak:

— Aynı cinayeti işleyen erkeklere verilecek ceza nedir? Hiç... Çünkü, bir adam sevdiği bir ikinci, bir üçüncü kadını nikâhının altına alarak bütün dedikodulara set çekebilir. Uygar, ileri fikirli bir genç Türk erkeğinin bu konudaki düşüncelerini öğrenmek istiyordum. Şimdi anladım. Memnun oldum... teşekkür ederim.

Karısını daha fazla konuşturmak için Sermet Bey'in zaman zaman gösterdiği şiddetler, tehditler, ricalar, minnetler para etmedi. Artık Seza Hanım bu konu üzerine kocasına karşı bir mermer heykel kadar sessiz bir direniş gösteriyor, onun bu devamlı inadına karşı, zavallı Sermet'te sabır ve dayanma gücü tükeniyordu.

Evet, karısının halinde önemli bir değişiklik vardı. Kocalı bir kadının gönlü, meşru düzeninden çıkarsa, aman Allahım, ne dehşetmiş... ne dehşet... Bu ne demek olacak? "Sadakatsiz kadınlara karşı ses çıkarmamalı mı? Sevda cinayetlerini gizli tutamayan evli kadınlar için bu dünyada sığınacak bir yer yokmuş..."

Demek ki, konunun önemi cinayetin işlenmesinde değil, gizli tutabilmede imiş. Ya bütün bu saçma sapan sözlerin arkasından gelen "Bu feci şeyleri tuhaf sanan gafil kocalar" sözü, böyle bir sözü söyleyebilme küstahlığı, bir koca için dayanılabilir şeylerden midir?

Seza Hanım'ın bir an duygularına ve öfkeye kapılarak ağzından kaçırdığı bu saçmaların topundan kısaca ne anlam çıkıyor?

Hanımın gönlü meşru düzeninden çıkmış. Şimdi bu cinayeti gizleyebilmek olasılıkları sarpa sarmış. Sermet şu anda aymazlık deryasında yüzüyormuş. Dehşet mi dehşet...

İşin gerçek yönü böyle ise, Seza'nın bu konuşması, her şeyi açığa vurması mertçe bir davranıştı. Cinayetini kocasına haber veriyor, ona gözünü aç diyor, aymazlığını ayıplıyordu.

Biraz düşündükten sonra, Sermet bu derin ve çok uzun süren aymazlığından ötürü kendi kendini lanetlemeye başladı. O ana kadar niçin bu ölçüde gözü kapalı ve sersemce yaşamıştı?

Karısından zerre kadar şüpheye düşmeyi, acaba neden sanki bir cinayet sayıp durmuştu?

6

İşin sonu, Seza Hanım'ın ister masumluğunu, ister suçluluğunu ispat eder biçimde ortaya çıksın, bu sona ermedikçe Sermet için artık bir saniye rahat yaşamak söz konusu olamayacaktı. Seza'nın bu inatçı susuşuna karşı, şimdi o da araştırmalarını başka bir yönden yapmak çaresini düşünmeye başladı

Karısının birkaç ay önceki geçmiş hayatına dönerek her günü yeniden birer birer canlandırıp dikkate değer bulacağı olayları bir yere toplamak, bunları inceledikten sonra bir sonuca varmak yolunu düşündü.

Bu yolda bir araştırmaya giriştikten kısa bir süre sonra meydana o kadar açık gerçekler bulup çıkardı ki, bu açıklığa karşı şimdiye kadar nasıl olup da kör gibi yaşamış olduğuna, başına yumruklar indirerek acındı durdu.

Seza'nın en çok sıkı fıkı görüştüğü arkadaşı Nezihi Bey'in karısı Aynınur Hanım'dı. Bu kadın ne zaman Büyükada'dan misafir olarak Heybeli'ye gelse, evin içinde bir çalma çığırmadır başlardı. İki genç kadın ellerine udlarını alarak hem çalar, hem söylerler; söylemekten bıkıp usanmadıkları şarkı da şuydu:

Görünür mü gayrı âlem gözüme
Ben elimle yare açtım sineme[1]

Müziğe bu hüseyni[2] şarkı ile başlarlar; saatler sonra yine bununla ahenklerini tamamlarlar.

Bir şarkıya düşkünlük büyük bir günah sayılmaz. Bu şarkının tekrar tekrar çalınıp söylenişinden, önceleri yanlış bir sanıya kapılmak Sermet'in aklına bile gelmemişken, şimdi çok anlamlı buluyor; bu hanımlardan birinin gözlerinin amansız bir aşk sarsıntısıyla dünyayı göremeyecek kadar kararmış olduğunu anlıyordu. Eliyle sinesine yara açan, bu iki hanımdan acaba hangisiydi? Yoksa ikisi birden mi sevda ile yaralı idiler?

Sermet Bey bir sabah evden çıkar, iskeleye kadar iner. Bilet almak için gişenin önünde cebini yokladığı sırada para çantasını evde unuttuğunu fark eder, eve geri dönmek zorunda kalır. Fakat eve gidince, hanımı kapıyı içerden kilitleyerek odaya kapanmış bulur. Kapıyı dışardan epeyce süre yumrukladıktan sonra açtırmayı başarır. Fakat, âdeta uyurgezer halinde gibi dalgın, saçlar perişan, göğüs bağır açık, pek derbeder bir kılıkta ortaya çıkan Seza, beyini görünce çok fazla şaşırır ve, "Aaa, siz mi geldiniz?" diye hayretler içinde haykırır. Hemen Sermet Bey'den önce odaya koşar. Oraya buraya bir şeyler tıkıştırarak besbelli birtakım hıyanet belgelerini ortadan yok eder.

Bu durumlara karşı Sermet Bey, en ufak bir şüpheye düşmez. Böyle bir şüpheyi aklından bile geçirmez.

İnsanların en büyük ahmaklığı, bir kere bütün yürekleriyle inandıkları şeyler hakkında artık bitmez tü-

---

(1) Görünür mü başka bir dünya gözüme / Ben elimle yara açtım göğsüme.

(2) Türk müziğinde bir makam.

kenmez bir güven hissi beslemek gibi acayip zaaflarında görülür. Şüphe etmelidir; daima ve her şeyden şüphe üzere bulunmalıdır. Dünyada bir halde karar kılmış bir şey bulunmadığı için inançta, güvende de kararlılık uygun bir tutum değildir.

Sermet Bey şimdi böyle düşünüyordu. Karısının doğru yoldan çıktığını belirleyen bu durumlardan vaktiyle şüpheye düşmek akıllılığını gösterebilmiş olsaydı, aile mutluluğunu tehdit eden bugünkü tehlikenin önünü almış bulunur, iş bu noktaya gelmemiş olurdu.

Zavallı delikanlı, birkaç aylık geçmişi yeniden yaşayarak düşüne düşüne karısına karşı şüphelerini toplayıp birbiri üzerine yığa yığa âdeta dağlar meydana getirdi. Böylece vücuda getirdiği suçlamaları kendi kendine tekrarlıyor ve her tekrarlamada bu ilk şüphelerini sağlamlaştıracak daha da kuvvetli noktalara, işaretlere, belirtilere ve açıklıklara rastlıyor, üzüntüleri büsbütün artıyordu.

Sermet karısını severdi; fakat bu sevgisinin delilik derecesinde olduğunu bilmezdi. Büyük bir muhabbetin umutsuzluğa dönmesi ne korkunç oluyor. Fakat hıyaneti belli olmuş bir kadını sevmekte devam ve ısrar etmek, işte bunu kendisi için büyük utanç, affolunmaz bir alçaklık sayıyordu.

İnkâr ederek bir gerçeğin niteliğini değiştirmek mümkün müdür? Her ne olursa olsun seviyordu. Tam bir isyan halinde karısı gelip de hıyanetini açıkça yüzüne bağırsa, belki yine sevmekte devam edecekti. Ahlakın ne dehşetli çukurları var. İnsan mezara indirilir gibi bazen elinde olmadan bunlardan birine düşüyor. Hıyanetinin gerçek olduğu belirlenmiş kadınları nikâhları altında tutan erkekleri herkesle birlikte kendisi de ayıplardı. Birkaç gün önce böyle düşünüyordu. Şimdi, işte o tür kocalardan biri de kendisi olmuş, bunun sanıldığı kadar sade ve kolay bir mesele olmadığını anlamıştı.

Aman Allahım, bu ne cehennemi andırır bir hayat, ne korkunç, ne tehlikeli bir hastalıktı? En tehlikeli hastalıklardan daha fazla ateşleri, nöbetleri vardı. Artık gözlerine uyku denilen şey girmiyor, çiğnediği lokma boğazından inmiyor, hayatını devam ettirmek için ge-

rekli olan besinlerin hiçbirini vücudu kabul etmiyordu. En sağlam bünyelerin bu azaba uzun süre katlanabilmelerine ihtimal yoktu.

Sermet Bey'in evinde kendisi, karısı, bir yaşında kızcağızı, iki kadın hizmetçi, bir uşak, bir de erkek aşçı yaşamakta idi.

Karısını evinde özgür bir ev hanımı olarak yaşatmak için annesiyle kız kardeşinden ayrı bir evde oturuyordu. Fakat, Seza Hanım, işte bu özgürlüğünü kötüye kullandı. Sermet Bey şimdi onu sıkı bir denetim ve gözetleme altında bulunduruyordu. Bunun için annesiyle kız kardeşini İstanbul'dan Heybeli'ye getirmişti.

Kaynana ile görümce, zaten gelinlerinin Sermet Bey üzerindeki sözü geçerliğini çekemediklerinden, karı koca arasındaki soğukluğun esasını pek anlayamamakla birlikte, her ikisi de evin içinde gelin hanımın üzerinde şiddetli birer gözcü kesildiler.

Akşam beyefendi gelince, gelin hanımın o gün kaç defa pencereden bakıp ne kadar öksürdüğüne varıncaya kadar her hareketi üzerine uzun boylu bilgi vermekte ana kız yarışmaya çıkarcasına birer istek gösteriyorlardı.

Bir kadının gönlüne ciddi olarak sahip ve hâkim olamadıktan sonra onu zorla, kahrederek kendinize teslim olmuş görmekte ne zevk bulunur?

Bir süre de böyle geçti. Denetimlerden kesin bir şey anlaşılamadı. Bu acılı hayat artık Sermet Bey için dayanılamaz bir durum aldı. Çözümlenmesi olanaksız bir problemle uğraşan bir matematikçi gibi, bu maceraya bir çıkar yol bulamamaktan bunaldı, ezildi. Sonunda ne olursa olsun diyerek verdiği kararı uygulamak üzere karısını odaya çağırarak dedi ki:

— Seza, görüp anlıyorsun ki, birkaç zamandır çok acı çekiyorum. Bu acı nedeniyle seni fazlasıyla rahatsız ediyorum. Bu geçirdiğimiz şey, bir evlilik hayatı değil, büyük bir cehennem azabı... Sonundan iyilik umulmayan bir evlilik bağının böylesine mutsuzlukla devamına uğraşmak bence büyük bir ahmaklıktır. Ben bunu anladım. Benim ve senin için de dayanılmaz bir hal alan bu hayata artık bir son vermenin zamanı geldi. Düştüğüm umutsuzluğun ilk günlerinde üzüntü ile pek deli-

ce, belki de vahşice bir karara uymaktan korkarak hiçbir harekete cesaret gösterememiş, kırgınlığımın biraz yatışmasını beklemiştim. Fakat hislerimde giderek ortaya çıkan şey, sakinlik, yatışma değil, canımın dayanamayacağı bir şiddettir. Artık bu kaygıdan yorgun düştüm, yenildim. Şimdiye kadar sana karşı olan kocalık görevlerimde tam anlamıyla uygar bir adama yakışır biçimde davrandım. Bunu inkâr edemezsin. İkimizin de kurtuluşu adına, şimdi bir çare kaldı. Seni boşamak benim için bir tür intihardır. Fakat her intihar da bir çaresizlik sonucudur.

Sözün burasına kadar kocasını sessizce dinleyen Seza Hanım, hemen o anda seller gibi gözyaşı dökerek yerinden fırladı, kocasının ağzını tutarak:

— Sus Sermet, sus... Allah aşkına sus... Eğer uygar bir kocaya yakışan hareket buysa, sen bir vahşi gibi davran da iki yıllık mutlu bir evlilikten sonra beni kucağımda çocuğumla kapı dışarı atma. Allah bana senden başka erkek yüzü göstermesin. Günahım ne Sermet? Allahtan korkmuyor musun?

Sermet Bey bu protestoya, bu coşkunluğa karşı şaşırdı kaldı. Karısının kendisini temize çıkarmak için söylediği bu masumca sözlere bir türlü inanamadı. O da gözyaşlarını tutamayarak

— Günahın ne mi? Garip bir soru... Senin hiç günahın olmasa, benim kaç zamandır çekip durduğum acılara karşı tek avutucu sözle bana yardım etmemiş olman, gözümün önünde bir inat heykeli gibi kayıtsız durman, susman... İşte bunlar seni cehennemlik etmeye yeter.

— Bey, kaç zamandır asabi bunalımlar geçiriyorum. Hastalık Allahtan. Bu kabahat bende değil, sinirlerimde... Birbirimizi dün bugün görmüyoruz. Benim nasıl bir kadın olduğumu elbette anlamışsındır. Bir insan birkaç gün içinde ahlakını, içyüzünü değiştiremez ya... Ben yine o eski kadınım; fakat üzerime biraz hırçınlık geldi. Nazım sana geçmezse kime geçecek? Herkes benim kötü halime tanıklık etse, beni savunacak, koruyacak yine sensin. Ben böyle bilir ve senden bunu beklerdim. Oysaki sen beni haksız olarak suçlamada en ileri varıyorsun. Hakkın var. Bir süredir sende gördü-

ğüm acılara karşı susuyordum. Bu sususun seni de kendim gibi sinir bunalımları geçiriyor sanmamdan ileri geliyordu. Belki de bu düşüncemde hata etmiyordum. Birbirimize karşı öyle bir duruma düştük ki, taraflardan uzlaşma maksadıyla söylenen her söz aramızda yeni bir fırtına daha koparıyordu. Bunun için ben susmayı tercih ettim.

Seza Hanım bu yolda coşarak ağladı, söyledi; söyledi, ağladı. Yakınma sırası Sermet Bey'e geldi. O da içtenlikle bütün dertlerini, acılarının nedenlerini saydı döktü. Kaç zamandır geçmişi inceleyerek, çözümleyerek Seza'ya karşı biriktirmiş olduğu suçlama kanıtlarını birer birer açıkladı.

Kadın bunları büyük bir şaşkınlıkla dinledi, dinledi. Kocasının saflığına güldü. Bu kuruntudan öteye geçmeyen suçlamaların her birini öyle inandırıcı sözlerle çürüttü ki, yığın yığın toplanmış bu şüpheler, kuvvetli bir güneş karşısında kalan çığ kümeleri gibi hep eriyip dağıldı. Sonunda Sermet Bey, kendi gülünç kuruntularına gülmek zorunda kaldı.

Karı koca, birbirlerinden aflar dileyerek kucaklaştılar. O gün henüz gerdeğe girmişler gibi aralarında yeni, amansız, ateşli bir muhabbet doğdu. Asıl şimdi gerçek bir mutluluğun zevkli dönemine girdiler.

7

Tabiatın sanki böyle sonsuzluğa eren haz ve mutluluklarını çekemeyen kıskanç gözleri vardır. Hiç beklenmeyen bir ikinci felaket, Sermet Bey'i derin mutluluktan bir süre sonra, yine acıların cehennemine attı.

Sermet Bey, Büyükada'daki arkadaşı Nezihi Bey'den, bir sabah şu mektubu aldı:

"Kardeşim,

Bu akşam beni adanızdaki Şafak Bahçesi'nin deniz üzerine olan aşağıki tenha setinde bekle. Öyle özel bir yerde seninle gizli olarak görüşmek istiyorum."

Bu mektup metninde, görünüşte korku verecek bir şey yoktu. Bununla birlikte, Sermet'te hafif bir yürek

oynaması meydana getirdi. Çok sevdiği bir arkadaşı, kendisini özel bir yerde gizli görüşmeye çağırıyordu. Bundan kötü bir anlam çıkarmanın gereği yoktu. Fakat daima teklifsiz[1] yaşadıkları Nezihi'nin o akşam görüşmek için doğrudan doğruya Heybeli'ye, eve gelmeyip de böyle bir bakıma bir külfeti göze almasından maksadı neydi? Herhalde önemli, belki de tehlikeli bir şey vardı.

Sermet can sıkıntısıyla akşamı etti. Zihninden bir sürü olasılıklar geçirdi. Şafak Bahçesi'ne belirli saatten biraz önce giderek tenha setin kuru çam dallarıyla yapılmış çardağı altına bir sofra kurdurdu. Taze mezeler hazırlattı.

Birkaç metre aşağıda, sakin, yer yer koyu ve açık mavi bir deniz kocaman bir ayna gibi kıyının bir kısmını sarp kayalıklarıyla, çamlarıyla göğsüne çekmişti. Biraz ilerden geçen bir sandal bu aynanın durgunluğunu bozarak oluşturduğu hafif dalgalar arasında su içinde kendisinin bir karikatürünü sürükleyip götürür gibi birçok noktadan kırılmış, eğri büğrü uzanıp kısalan, tersine dönmüş, kısalmış küreklerle gidiyordu.

Büyükada, karşıda iki büyük tepesiyle uzanmış duruyor, güneşin akşam altında çamlıklarını, bahçelerini, pencereleri parlayan yapılarını, evlerini, zarif köşelerini büyük bir tablo sessizliği ve görkemiyle gösteriyor; kayalar üstünde eski bir şato gibi görünen Aya Yorgi kilisesiyle çamlar içine gömülmüş aşı boyalı[2] Eytamhane[3] karşı karşıya iki doruktan, pırıltılı gözleriyle sanki Marmara'yı devamlı gözaltında tutuyorlardı.

Sermet, dalgın, biraz da kaygılı bakışlarını bu görüntü üzerinde dolaştırıyor; ara sıra gözü, sebebini bilmediği bazı noktalarda takılıp kalıyor, sonra bu tembellikten usanmış gibi bakış hedefini değiştiriyor; küçücük Leandros adası[4] üzerinden atlayarak Marma-

---

(1) Senli benli.
(2) Koyu kırmızı; kiremit rengi.
(3) Yetimler Yurdu
(4) Üsküdar açığında bulunan kayalık ada. Üzerinde Kız Kulesi vardır.

ra'ya uzanıyor; ta karşı sahili, Olimp dağları[1] doruklarını dolaşıyor; bu üzgün göz seyahatinden yorulmuş denecek yüz çizgileriyle birden yine Ada'sına dönüyordu.

Delikanlı bu dalgınlık içinde iken omuzuna iri, ağır bir el dokundu. Başını çevirdi. Biraz kendisine doğru eğilen Nezihi Bey'le burun buruna geldiler.

Nezihi'nin yüzünde büyük bir yorgunluk, gözlerinde derin bir dalgınlık vardı. Fakat buluşmalarının ilk anlarında şen görünmek için o umutsuzluk dolu bakışlarına uymayan bir davranış içinde, ağzını açıp iri dişlerini göstererek sanki güldüğüne arkadaşını inandırmak istiyordu.

Bakışların bu ilk karşılaşmasında Sermet Bey, arkadaşının yapacağı gizli konuşmanın pek iç açıcı olmayacağını anladı.

Nezihi Bey gözlerini Sermet'ten uzaklaştırıp sofraya dikerek, yine zorlama bir neşeyle:

— Istakoz salatası pek tazeye benziyor; bayılırım. Oooo... ooo... taratorlu midye tavası da var. Istrankilos pilakisi... Bir alay da meyve. Bunları meze mi yapacağız; karın mı doyuracağız?

Sermet, zorlama bir gülümsemeyle:

— Gazinocuda taze barbunya da var. Biz içmeye başladıktan sonra ızgara yapacak.

— O hepsinden iyi... Fakat Sermet'çiğim, birkaç gündür yine midem bozuk; kalbimde büyük bir sıkıntı var. Bu iki arızadan birincisi içmememi; ikincisi içmemi gerektiriyor. İşte ben bu iki şey arasında ezilip duruyorum. Ama bir toplantının çoğunluk grubu gibi daima kuvvet rakı tarafında kalıyor. Anlıyorum, bu akşam midem bana şikâyetlerini, feryatlarını dinletemeyecek...

— Haydi, doldur; seni bekledim. Ben de siftah etmedim.

— Dolduracağım, ona şüphe yok. Korktuğum bir sakınca var, onu da söyleyeyim.

— Söyle, ne imiş?

---

(1) Olympos; Uludağ.

— İki üç kadehten sonra ağzım kızışırsa... bu gece küfelik olurum ha...

— Biz burada sarhoşları küfeye bindirmeyiz. Araba ile taşırız. Sizin evden hanım merak etmezse, bu gece bizde kalırsın.

Hanım sözü olunca, Nezihi Bey'in kalın ensesi üzerindeki iri başı iki omuzuna doğru birkaç kere gitti geldi. Dedi ki:

— Evden can sıkıntısıyla çıktım. Doğrusu buraya geleceğimi hanıma haber vermedim. Her gün biz onları merak edecek değiliz ya... bir gece de onlar bizi merak etsinler, ne çıkar?

Nezihi Bey, kırmızı boyalı konserve kutusu içinde buzda duran ufak şişeyi çıkarır, kadehleri doldurur ve toka[1] için arkadaşına uzatarak:

— Bu gece ilk ve eğer aklımız başımızda kalırsa son kadehleri karılarımızın muhabbetlerine içeceğiz.

Sermet Bey birden kızararak:

— Peki, öyle olsun...

Kadehleri dikerler.

Şu gizli buluşmanın karılarına ait önemli bir konu ile ilgili olduğunu Sermet hemen anlar.

İlk kadehler söze girişmek için pek cesaret verici olamaz. Biraz şundan bundan konuşulur. Üçüncü, dördüncü rakıdan sonra başlar açılır. Sigaralar birbiri ardınca tellendirilir. Nezihi Bey, elindeki beyaz mendille hemen devamlı olarak dudaklarını, bıyıklarını silip gözlerini oradan oraya dolaştırarak söze başlar:

— Birader. Bugün ikimiz de belirsiz, fakat korkunç birer namus meselesi karşısında bulunuyoruz. Bu tehlike, ikimizden biri üzerinde henüz kesinlikle karar kılmış değildir. Bakalım piyango hangimize çıkacak.

— Bir şey anlayamadım?

— Anlatacağım. İkimizin karılarımızdan biri evlilik görevinden uzaklaşmış, yoldan çıkmıştır; ama hangisi? İşte aramızda bugün bu önemli noktayı belirleyeceğiz. Hele birer daha doldur bakalım.

---

(1) Tokuşturmak.

Birer tane daha yuvarlarlar. Sermet'in, beş altı kadeh içkinin etkisiyle açıklığı biraz bulanmış olan zihni, bu müthiş sözler karşısında birdenbire altüst olur. Hemen beyninde bir yargılamadır başlar. Karısının geçen günkü acayip hallerini hatırlar. O eski şüpheleri hep birden alevlenir. Gözünde yine hepsi birer gerçek rengini alır ve kesinlik kazanır.

Nezihi Bey'in esas suçlamalarını dinlemeden, olayın içyüzünü anlamadan, o şimdiden Seza'nın suçluluğuna karar verir. Bulunduğu yere sığamaz duruma gelir. Eve gidince karısını boşamak değil, bu defa öldürmek, boğmak ister.

Nezihi Bey devam eder:

— Bu hayat içinde, adına tesadüf denen şeyden daha önemli rol oynayan bir şey yoktur. Fikrimce, bizim dünyaya gelişimiz bir tesadüftür. Benim Aynınur'u, senin Seza'yı alışımız, birbirimizle dost oluşumuz, hep birer tesadüftür. Bu tesadüfün kimi zaman pek garip cilveleri, tekrarlanışları vardır. Avrupa'nın ünlü kumarhanelerinin birinde rulet oynanırken, bir akşam zar dokuz defa birbirinin üzerine kırmızı on dörde isabet eylemiştir ki, mesela bire otuz altı vermek zorunda olan rulet bankosu, ikinci defa da otuz altı sayısının her birine yine otuz altışar ödemek üzere, meydana gelen miktarı, yani her çıkan rakamın otuz altıyla dokuz defa çarpılması tekrarlana tekrarlana yığılan milyarları ödeyemediği için, kumarhane kapanmıştır. İşte tesadüfün şu acayip cilvesini, resmi kayıtlara dayanılarak yazılan bir yazıda okudum.

Sermet Bey, iskemlesi üzerinde sallanarak:

— Şöyle ucundan gösterdiğin meselenin dehşeti, beynimi döndürüyor. Şimdi tesadüfün, ruletin cilvelerini bir yana bırak. Konunun esastan bu kadar ayrılmaya müsaadesi yok. Halecan[1] içindeyim. Alt tarafını anlat.

— Anlatacağım birader, telaş etme. Şimdiden halecanlanma. Anlatma desen de anlatacağım. Dur bakalım... Üzüntülerini biraz da sona bırak. Bak şu çamlara, denizlere, hem özel, hem de ne şairane bir yerdeyiz.

---

(1) Yürek çarpıntısı.

Önümüzde zengin bir içki sofrası var. İçeceğiz, söyleyeceğiz... Dertleşeceğiz. Acelen ne? Hikâyeye başlamadan önce, hele birer tane daha atalım.

Atarlar.

Nezihi Bey, midesinden ettiği şikâyete rağmen meze tabaklarını hep dolaştıktan sonra, başlar:

— Sermet, sen benim kardeşimsin. Artık bunu durup durup söylemenin gereği yok. Sana bu akşam anlatacağım şeyleri bir insan öz kardeşine bile açamaz. Demek sen benim için kardeşten de ilerisin. Dinle, başlıyorum. Fakat her hikâyenin bir önsözü, başlangıcı olur. Bu önsözler biraz sıkıntılıdır ama, ne yaparsın. Sorunun ruhunu açıklamak için gereklidir.

Sermet Bey sabırsızlıkla birkaç defa puflayarak:

— Ama bu önsözleri, bu başlangıcı olabildiği kadar derle topla, tez geç.

— Merak etme. Sen yalnız dikkatle dinle. Karımla geçen gün bozuştuk. Karı koca arasında olur a... İnsan bazen sevişir, bazen bozuşur. Ama bu defaki kırgınlığım biraz ağır. (Arkadaşının kulağına eğilerek, yavaşça) Yalnız sana söylüyorum Sermet... Karımın namusundan kuşkuya düştüm. Söylemeye gerek yok, ben Aynınur için çıldırırım. Bir insanın karısını sevmesi ayıp değildir ya... Beni bir üzüntü, bir acı aldı ki, anlatılmaz. Bir cinayet işlememe hani ya ramak[1] kaldı. İhaneti kesinlikle belli olsa, karıyı boşar mıyım? Hayır, bunun imkânı yok... Onu benden ancak ölüm ayırabilir. Ölüm var, ayrılık yok. İyi kötü, doğru yanlış... Benim kuralım bu... İffetsizliği[2] kesinlikle anlaşıldığı gün, bu fenalığı tedavi için hazırladığım çok basit bir ilaç var. Üç tane kurşun. Biri bana, biri karıma, biri de kocalık haklarıma ortak olma küstahlığında bulunan haine... Üçümüz de hissemizi yutarız. Böylece dava biter.

— Mesele böyle kurşun hapına dayandıktan sonra, berbat olmuş demektir. İşi o noktaya getirmeyecek bir çare bulmalı.

---

(1) An.

(2) Namussuzluğu.

— Durum çok korkunç... Bunda namus var, onur var, delilik derecesinde muhabbet var. Böyle zor bir meselenin çözüm yolu birkaç tane olamaz; ancak bir türlü olur. Her mesele de, gereğine göre uzanır, kısalır. Esneklik noktaları koyan kanun bile buna birkaç çeşit çare bulamayarak karılarını suçüstü yakalayan erkeklerin ellerine birer öldürme aracı vererek, "Haydi bakalım. Arş... Gebert..." emrini veriyor.

— Güzel ama, karısının iffetsizliğini hisseden her koca, onu suçüstü yakalamak fırsatını her zaman elde edemez ki.

— Hah işte, mesele burada... Bazı konular, yalnız kanunca değil, vicdanın önünde zor ispat edilir.

— Evet, insan bir şüpheye düşer. O şüphenin korkunç pençeleri altında ezilir. Yanar kavrulur. Fakat bu işkence, daima bir kuruntu biçiminde kendisini gösterir. İspat edilmiş bir gerçek olarak değil.. O korkunç "Acaba?"lar insanı öldürür öldürür de yine diriltir.

— Bravooo, sanki kalbimdekileri söylüyorsun. Yoksa sen de karınla benim Aynınur'la geçirdiğim o acıklı şüphe evrelerini geçirdin mi?

— Bu yolda ben de epey rahatsızlıklar geçirdim.

— Şimdi rahat mısın?

— Bugüne kadar rahattım. Fakat sözlerin yine karıma karşı şüphelerimi öncekinden daha büyük bir dehşetle uyandırıyor.

— Öyleyse, karılarımızdan birinin sadakatsizliğinin kesin olduğunu sana temin edebilirim.(1)

— Ne ile temin ediyorsun?

— Elimde maddi deliller var.

— Bu deliller cinayetin(2) hangisine ait olduğunu ayırt ediyor mu?

— Bir dereceye kadar.

— O halde suçlu, Aynınur mudur? Bunu bana çabuk bildir.

— Hele birer daha atalım...

---

(1) Sana güvence verebilirim.

(2) Burada: Büyük suçun.

8

Birer daha attıktan sonra, Nezihi Bey sanki rakıyı midesine sindirmek, Sermet de işiteceği söze karşı anlayış gücüne bir genişlik vermek ister gibi, bir süre setin üstünde aşağı yukarı gezindiler.

Bu sırada gazinocu geldi. Çardağın ortasında asılı duran fenerin lambasını yaktı. Artık sular kararıyordu[1]. Herif çekildikten sonra, ikisi de masa başına geçtiler. Sermet Bey bir sandalyeye oturdu, Nezihi Bey iki elini pantolonunun ceplerine sokup, arkadaşının karşısında ayakta durarak söze girişti:

— Karıma karşı dehşetli şüphelere düştüğüm zaman, suçluluğu konusunda ortada kesin bir belirti yoktu. Bak nasıl oldu; Aynınur'da sinir rahatsızlıkları görüldü. Bununla birlikte son derece pesimist[2] bir felsefe başladı. Kadının filozofu, özellikle dünyayı kapkara bir işkence evi biçiminde gören böyle pesimisti, sinirlisi hiç çekilmiyor. Yavaş yavaş benden yüz çevirdi. Benden uzaklaşmasına, ilgisizliğine en büyük sebep, benim neşem, yaşama sevincim oldu. Güldüğüme, şen olduğuma çok kızar, hemen karamsar felsefesinin umutsuzluk veren teorilerini sayıp dökerek, "Neşe, ahmaklara özgüdür. Gerçekçi olanlar, bu dünyada gülecek, sevinecek bir şey bulamazlar. Beşikler gül ağacından yapılabilse de mezarlar hep kara toprağa kazılır. Hayat zalim bir avcıdır ki avlarını korkunç sonuca kadar avutmak için ceset yiyen çukurlarının yüzünü çimenler, yaseminlerle süsler. Yaşamak uzun bir gafletten, aldanmaktan başka bir şey değildir. Bunun için türlü türlü hilelerine, kandırmalarına karşı aldanmamakta direnenler, insanlık sırlarına ermiş büyük kişiler sayılırlar," gibilerden çekilmez ve uyulmaz birtakım vaazlara kalkıştı.

Sermet Bey:

— Benimki de filozoflaştı. Fakat onun çeşidi başka idi. Bizimkinin felsefesi öyle Şopenhaver[3] gibi tabiattan yanıp yakılma üzerine değildi. O da bir çeşit hukuk

---

(1) Su: Zaman; Burada: Hava kararıyordu.

(2) Kötümser.

(3) Schopenhauer; Alman filozofu (1788-1860)

felsefesi tutturdu. Bizde erkeklerin kadınlar üzerine vahşice hâkim olmalarından, evlilikten, boşanmadan, eşitlik davasından ve kadınların özgürlüğünden, yürürlükteki kanunlara karşı, bu kanunları çürütmek için taşkın bir hukuk mezunu gibi rahat ve açık konuşuyordu.

— Karımı memnun etmek için, ben de dünyaya küskün, sahte bir filozof olmak yolunu tutturdum. Her akşam eve, dinleyeni üzüntü ve umutsuzluktan ağlatacak birkaç acıklı fıkra getiriyordum. Böyle hikâyeleri, olayları unutmamak için defterlere yazıyor, günlük hayatımızın duyabildiğim feci haberleriyle ilgili, âdeta notlar tutuyordum.

Karımı eğlencesiz bırakmamak için acı olaylar olmadığı zamanlarda eve sermayesiz gelmekten çekinerek kendim hikâyeler uyduruyordum. Benim bu sanattaki acemiliğime rağmen, Aynınur'un döktüğü gözyaşları âdeta bana hayret veriyordu. Sermayem tükendiği zamanlar kedi, köpek ölüsünden söz ederdim.

Yine bir defa olay kıtlığı sırasında Divanyolu'nda tramvaya çiğnettiğim tombul bir köpek yavrusunun can çekişme anındaki o minimini, gevrek, kesik kesik uluyuşlarını, acı iniltilerini ince sesle taklit ederken karımın tutturduğu uzun ağlamayı tam iki saat dindiremedim.

Aynınur'un üzüntüden ağlayıp sızlamalarına aylarca aptal aptal yardaklık ettikten sonra, artık bıktım. Dram repertuvarımı kapadım. Ne oradan buradan gözyaşı döktüren haberleri toplamaya ne de artık acıklı hikâyeler uydurmaya bende güç kalmadı.

Dram yaratmadaki bu acıklı iflasımdan sonra, akşamları eve geldikçe karım ağlamaya hazır hüzünlü gözlerini bana diker beklerdi. Ben bu tuhaflığa gülmek için başka bir odaya gider, mendili ağzıma tutarak yüreğimden kaynayan kahkahaları sessizce ağzıma boşaltır gelirdim.

Bende ağlatmak gücü bitti; fakat onda ağlamak sermayesi tükenmedi. O şimdi bir güvercin sesine, bir kumru ötüşüne ağlıyordu. Bu çok çabuk üzülüp etkilenme hali kapı gıcırtısına ağlayacak kadar tuhaflaştı.

O zaman anladım ki keramet benim haber verişimde, hikâyeler anlatışımda değilmiş; ben şarkı söylesem, karım yine ağlayacakmış.

Böylece Aynınur'da olağanüstü bir sinirlilik, bir marazlı hal olduğunu anladım. Şaka derken ben de neşemi yavaş yavaş gerçekten kaybediyordum. Çünkü karım, gide gide bana açıktan açığa düşmanlık göstermeye başladı. Bizim birbirimize ne ahlakça ne de bünye ve mizaç bakımından uygun karı koca olmadığımızı söylüyor, böyle nefret edilir bir hayat içinde yaşamak işkencesinden kurtulmak çaresine ne kadar erken başvurursak o kadar kârlı çıkacağımızı anlatıyordu.

Ben, hasta bir beynin bu saçmalıklarına önem vermeyerek her söze tahammül gösteriyordum. Kimi zaman halinde bir dinginlik ortaya çıkıyor, taşkınlıklarına pişman oluyor, benden özürler diliyordu.

— Bazı noktalar tıpkı tıpkısına Seza'nın haline benziyor. Yoksa bu kadınlar kocalarına azap çektirmek için birbirlerinden ders mi alıyorlar?

— Karımın bu münasebetsizliklerinin bir hastalık eseri olduğunu bilmekle birlikte yine de içime bir kurt düştü. Karı koca arasında hüküm süren samimi ya da yapmacık davranışları gizlemeye imkân bırakmayan anlar, zamanlar vardır. İşte bu anların belirtileriyle karımın gönlü benden buz gibi soğumuş olduğunu hissediyordum. Zavallı kadın, davranışlarının yapmacık olduğunu belli etmemek için bazen insan gücü üstünde sıkıntılara katlanıyordu. Bunu tam anlamıyla görüyor, anlıyordum. Çok defa ani taşkınlıklarla yanıma koşar, yüzüme sırlarla dolu gözlerini diker, önemli bir sırrı açığa vuracakmış gibi tavırlar alır; her nedense, yine bir türlü cesaret edemeyerek çekilir giderdi.

— Buraları karımın haline tamamıyla uyuyor. Karılarımızın bize açacak önemli sırları var, ama her nedense buna cesaret edemiyorlar.

— Bazen haftalarla, aylarla beni yanına, döşeğine kabul etmez. Üzerine varsam, âdeta kudurup çıldıracağını bildiğimden, ısrar etmem. Uygun bir zamanı beklerim. Uzun süre iki yabancı gibi yaşarız. Böyle küskün zamanlarında o benim gözlerimde ufak bir arzu, bir is-

tek eseri gördüğü anda hemen hastalığından, çektiği acıdan söz eder, istediğim şeyin imkânsızlığını her haliyle anlatarak beni her türlü cesaret ve ataklıktan alıkoyar, engeller. Giderek aramızda öyle bir taktik meydana geldi ki, beni mahir bir komutan gibi kesin davranışlar ve işaretlerle yönetmeye başladı. Bazen de hava bütünüyle değişir. Hiç beklemediğim bir saatte, bir gözyaşı tufanıyla, gelir boynuma sarılır, beni ateşli öpücüklere boğarak göğsüne bastırır; ezip yiyecek gibi bir muhabbet gösterisinde bulunur. En büyük yeminlerle sevdasının büyüklüğünden söz eder. Beni nasıl ve ne ölçüde sevdiğini anlatmaya çalışır. "Tanrı bana senden başka erkek yüzü görmeyi kısmet etmesin," dileğiyle ayaklarıma kapanır.

— Bu hazin duayı birkaç defa Seza'nın ağzından da işittim.

— Bu hareketlerinden ne sonuç çıkaracağımı, bu davranışları nasıl yorumlayacağımı, karım hakkında ne düşüneceğimi şaşırırım. En korkunç şüpheler beynimi sızlatırken o böyle saldırıları, taşkınlıkları bir çağlayan gibi saçılan ateşli muhabbet coşkunluklarıyla bütün şüphelerimi eritir, bu şüphelerden eser kalmaz. Böyle melek yaratılışlı bir kadına karşı birtakım suçlamalara kalkışmış bulunduğum için kendi kendimi paylarını. Doktorların verdikleri güvence üzerine, Aynınur'un bu garip hallerinin sinirsel bir hastalıktan ileri geldiğini kabul ederek, böylece geçinip gidiyorduk. Fakat uğursuz bir rastlantı zihnimi yine berbat etti... Hele birer tane daha...

9

Birer tane daha yuvarlarlar. Sermet Bey, hikâyenin bu bölümüyle daha fazla ilgilenir. Önemli şeyler anlatılacağını sezerek sandalyesini biraz daha arkadaşına yaklaştırır.

Nezihi Bey konunun verdiği asabilikle ne yediğini bilmez bir halde, elini meze tabakları üzerinde defalarca dolaştırdıktan sonra:

— Geçenlerde bir çarşamba günü seninle görüşmek için Büyükada'dan Heybeli'ye geçtim. Fakat seni evde bulamadım. İstanbul'a gittiğini haber verdiler. Aşağıya, gazinolara inmek istemedim. Kendi kendime çamlıklarda gezinmek üzere yola çıktım. Hava da çok güzeldi. Ne sıcak, ne soğuk... Ticaret Mektebi'nin önünden tutturdum. Gittim... gittim... sağ tarafımda bir duvar gibi duran Burgaz artık geride kaldı. Marmara, güneşten aldığı bütün pırıltılarıyla gözlerimin önünde açıldı. Biraz daha yürüdüm. Yol sola bir yay oluşturdu. Bu dönemece girdiğim zaman, bilmem nasıl bir içgüdü ile yolu izlemeyerek çamlığa yürüdüm. Gölgeliklerde biraz dolaştım. Mor mor çiçekler açmış fundalar arasında gözüme bir patika ilişti. Oraya daldım. Bir patika beni bir buruna kadar götürdü. Kendimi duvar gibi sarp kayalar üzerinde, denize bakan, yüksek, güzel bir yerde buldum.

Kovuklarında martıların, kargaların yuva yaptıkları büyük, dik bir kayanın ucu yükselmiş, denize karşı balkon gibi bir biçim almış. Bu kayadan cumbanın[1] üzerine büyük bir çam ağacı yeşil bir şemsiye gibi dallarını açmış. Bulunduğum yerin şiir dolu güzelliği beni o kadar çekti ki, uçurumdan aşağı yuvarlanmak tehlikesini hiçe sayarak hemen kayanın üzerine çıkıp yerleştim. Yüksek bir kanepede oturur gibi ayaklarımı aşağı sallandırdım.

Sekiz on metre aşağıda deniz düzgün saldırılar, hafif şırıltılarla kıyının kayalarını okşuyor, her atılışında dalgaların kenarları beyaz köpükten danteller gibi sayvanlanıyordu. Birer kumaş gibi serilip serilip toparlanan dalgaların atılışları ile dönüşleri sırasında birbirleriyle sarmaş dolaş oluşlarını seyretmedeyken, gözüm uçurumun üzerinde biten bir karabaş dalı arasına sıkışıp kalmış bir kâğıt parçasına takıldı. Kendi kendime: "Oh," dedim, "Bu kâğıt kesin bir aşk mektubu olmalıdır. Böyle şiirli bir güzelliği olan bir yerde başka ne bulunabilir? Fakat çok tehlikeli bir aşk olacak ki, denizin hışıltısıyla eş ahenkte böyle bir uçurum doruğunda okunduktan sonra yabancı gözlerden korkarak kâğıt parça parça edilip Marmara'nın sır saklayan geniş

(1) Eski evlerde pencerelerin sokağa çıkıntısı olan kafesli bölümü.

ufuklarına saçılmış. Bu parçacık nasılsa oraya takılıp kalmış. Biraz ihtiyatla elimi uzatsam, kâğıdı oradan alabileceğimi anladım. Besbelli yapacak başka bir işim olmadığı için can sıkıntısından gelen tuhaf bir merakın itişiyle uzanarak kâğıdı çalılıkların arasından aldım.

Kâğıt dörde bükülmüştü. Katlarını açtım. Başı ve sonu eğri büğrü bir biçimde kopmuş, bazı yerleri eksik dört satır yazı göründü. Bu satırlar tamamıyla ezberimdedir.

Nezihi Bey, cebinden kurşun kalemiyle kâğıt çıkardı. Yazmaya başlayarak:

— İlk satır şöyle: "...zık ki, tam sahip ve malik oluşla... ve kölelikle söz alıp vermiş bir kalbin sonradan..." İkinci satır: " şeyler için bilmem mutluluk sözcüğü nas..." Üçüncü satır: " ama kocamı, evladımı aşkıma kurban ede..." Dördüncü satır: "...bekleyerek zavallı adam aldatıldığı hissi..."

Evet, tahminimde yanılmamışım. İşte bir aşk mektubu parçası. Hem de kocasını, evladını aşkına kurban etmiş yahut etmek üzere olan bir kadın tarafından yazılmış. Dördüncü satırdaki "zavallı" sözü de bu kocaya karşı kullanılıyor. Çünkü zavallı adam, aldatıldığını artık hissetmiş ya da etmek üzere. Ama bu felaketi önlemek için bir yol bulamamış olacak. Yer yer bazı kelimeler eksik olduğu halde, bu yırtık kâğıt parçasındaki satırlardan bu anlaşılıyor.

Vah zavallı, vah zavallı diye, bütün içtenliğimle bu mutsuz kocaya birkaç zavallı da ben ithaf ettim. Ve Aynınur'a karşı kalbimde müthiş şüpheler uyandığı zamanlarda çektiğim acıları hatırlamaya çalıştım. Tüylerimde bir ürperti oldu. Elimdeki kâğıt parçasının taşıdığı sırrı anlamaya uğraşır bir dikkatle gözlerim o kopuk satırlara dikilmiş dururken birdenbire beynimde şimşekler çakar gibi oldu. Çünkü yazıyı tanımıştım. Üzüntümün şiddetinden her tarafıma felç geldi sandım. Bulunduğum yere yığılakaldım.

Elimdeki kâğıda bakıyor, fakat düz, beyaz bir zeminden başka bir şey göremiyordum. Bütün satırlar silinmiş, kaybolmuştu. Sanki çevremi yoğun bir sis kapladı. Artık bir şey seçemiyordum. Bir canlı varlık gibi değil, âdeta bir insan çöküntüsü haline geldim.

İlk sarsıntıyı böyle kendimden geçmiş bir halde, âdeta baygın gibi geçirdikten sonra, yavaş yavaş kendime gelmeye başladım. Ben nerede idim? Çevreme bakındım. O elimdeki kâğıt ne idi? Bu kâğıt parçasının içyüzünü anlamaya uğraşırken yüreğim sızladı. Bir umutsuzluk acısı bütün vücudumu kaplamış, sanki bir şey beni zehirlemiş, bir ağır hasta haline getirmişti. Dayanacak, tutunacak bir yer aradım. Gözlerim birdenbire çevremi saran uçuruma dikildi. Tehlikeyi anladım. O sarp ve tehlikeli taşın üstünden ağır ağır çekildim. Ayaklarım sağlam toprağı bulduktan sonra, bir çam ağacına dayandım. Parmaklarım arasındaki kâğıdı hiç durmadan evirip çeviriyordum.

Işte elimde karımın cinayetini ispat eden bir belge vardı. Fakat bu tamamlanmamış dört satırla ben bu hıyanetin bütün ayrıntılarını ve korkunç gerçeği nasıl meydana çıkarabilecektim?

Aynınur bu mektubu kime yazmış? Bu âşığın kim olduğunu nasıl anlayabileceğim? Karım bu aşk mektubunu tam bir malik ve sahip oluş kaydıyla söz alıp vermiş olduğu bir erkeğe yazmış. Onlar birbirinin sahibi ve kölesi olmuşlar. İyi ama, o herif bu kadar önemli bir mektubu neden öyle parça parça edip oralara savuruvermiş? İnsana sevgilisinden gelen bir mektubun sevda hatırası olarak sonsuz bir manevi değeri olmaz mı? Demek o herif, bu mektubu okumuş, birçok düşünmüş, karımın aşkıyla denizlere, ufuklara karşı şairce düşüncelere dalmış. Okuduktan sonra da her nedense bu muhabbet mektubunu yırtmaya, yok etmeye gerek görmüş. Belki karımın suç ortağı deminden benim oturduğum uçurum üzerindeki taşa o da oturmuş; o anda benim dayanmakta olduğum çama o da dayanmıştı. Bu sevdalı yerde kim bilir karımla ne kadar aşk ve ihtiras dolu konuşmalar yapmışlar, ne gizli sözler fısıldaşmışlardı!

Oralarda bu herifin kimliğinden dökülmüş bazı belirtilere rastlayabilmek ümidiyle ayağa kalktım. Adım adım çevreyi dikkatle incelemeye, araştırmaya koyuldum.

Önce bulduğum, bir kalıp sigarası ucu oldu. Herhangi bir cinayet olayında gerçeği ortaya çıkarmak için delil toplamaya uğraşılırken, en önemsiz sanılan şeyle-

ri bile dikkate almamak büyük bir hatadır. İlk bakışta hiç sanılan bir şey, bazen gerçeğin ispatlanmasını sağlar. İşte bundan dolayı sigara ucunu önemsiz saymayarak aldım, cebime attım.

Yine araştırmalarıma başladım. İkinci buluşun âdeta önemli oldu; çünkü bulduğum şey bir firkete idi. Bunu kuvvetli bir delil olabilir diye cebime indirdim. Çünkü belgenin yardımıyla oraya yalnız âşığı değil, karımın kendisinin de geldiği anlaşılacaktı.

Bir hayli daha dolaştım. Üç sigara ucu daha buldum. Bu uçlardan yalnız birinin çeşidi, rengi başka idi. Yine bir çam altına oturdum. Mektup parçasını, sigara uçlarını, firketeyi bir sıraya dizdim. İddianameyi düzenlemek için bu üç çeşit şeyin ne dereceye kadar gerçeği meydana çıkarabilecekleri noktası üzerinde durdum. Üçünü de ayrı ayrı ve uzun uzadıya gözden geçirdim.

Mektubun kâğıdı karımın kullandığı kâğıtlardan değildi. Elime geçen parça, tabakanın ortasından kopmuş olduğu için şöyle ışığa karşı tutulunca satırların altında Royal Bucks markası açıkça okunuyordu.

Bu markayı duyar duymaz Sermet Bey'in benzi derhal uçuverdi. Ellerine hafif bir titreme geldi. Titrek bir sesle ve derin bir üzüntü ile sordu:

— Zemini pürüzlü gibi, biraz şeker renk bir İngiliz kâğıdı, değil mi?

— Evet, tıpkı dediğin gibi!

Sermet Bey kafasını iki avucu içine alıp birkaç defa sıkarak, doğal haline bakınca şimdi biraz büyümüş gibi duran gözleri önünde değişmez bir noktaya dikilmiş, ıstıraplı bir düşünce ile:

— Karını boşuna suçlamışsın. Bu haber verdiğin marka tıpkısı tıpkısına karımın kullandığı mektupluk kâğıtların markasıdır. Beyoğlu'ndan kutu ile kendim alıp getiririm. Gerçek suçlu şimdi anlaşıldı. Aynınur artık tamamıyla temize çıktı.

— Acele etme birader... Yazı tamamıyla Aynınur'un yazısı. Asla şüphe edilmez bir benzeyişle onun yazısı.

— Bu iki kadının yazıları birbirine ne dereceye kadar benzer? Şimdiye kadar incelemedim. Fakat bunu anlamak kolay. Şimdi sana soracağım iki soruya vere-

ceğin cevaplarla gerçek kesinlikle belli olacaktır. Çünkü karımın kullandığı sigaralar sigar[1] renginde, ince ve kesilmemiş hanım sigaralarıdır. Bulduğun uçların içinde böylesi var mı?

Nezihi Bey birdenbire yerinden fırladı. Tedbirsizlikte bulunmuş olduğunu anlamaktan gelen bir pişmanlıkla içki sofrası etrafında bir iki defa dolaştıktan sonra gelip iki elini arkadaşının omuzlarına dayayarak:

— Birader, araştırmalarımızın sonunda ortaya çıkacak gerçek, ikimizden birinin hayatı üzerinde belki kesin ve tehlikeli bir etki gösterecektir. Fakat, işte bir kere başladık. Bunu yarıda bırakmak artık mümkün değil. Evet sigaralardan biri yaprak sigarası renginde, ince, hanım sigarası ucu...

Bu önemli açıklama üzerine birer acı düşünce ile kaşlar çatıldı. Bir süre sessizlikle geçti. İkisi de hiç konuşmadan kadehlerini doldurup içtiler. Zavallı Sermet o kadar şaşırdı ki soracağı ikinci soruyu tamamıyla unuttu.

Bu sırada gazinocu geldi. Şişeyi, mezeleri tazeledi. Sonunda Nezihi Bey dedi ki:

— Bu sigara ucu karının suçluluğuna kesin bir delil olamaz. Aynı sigarayı bir başkası da içebilir.

— Teselli istemem... İşin sonuna kadar cesaret ve metanetle[2] yürüyeceğiz.

— Evet, kararımız kesindir. Bu belgeleri şimdi birlikte doğrudan doğruya inceleyelim.

Nezihi Bey, elini ceketinin yan cebine sokarak üzeri markalı koyu nefti meşinden bir cüzdan çıkardı. Bunun gözünden bir kâğıt alarak:

— İşte birader, sözünü ettiğim mektup parçasının aslı...

Sermet Bey hemen kâğıdı çekti. Fenerin aydınlığında uzun uzadıya inceledikten sonra:

---

(1) Tütün yaprağının kıyılmadan doğrudan doğruya sarılmasıyla yapılan sigara; yaprak sigarası..

(2) Dayanma gücüyle.

— Yazı karımın el yazısına benziyor. Fakat kesinlikle onun yazısıdır diyemem.

Nezihi Bey yumruğunu sofraya vurarak:

— İşte senin tereddüt gösterdiğin bu konuya ben kesinlikle hükmedebilirim. Bu yazı, karımın yazısıdır. Senin şu tereddüdün hükmümdeki doğruluğa daha çok kuvvet ve kesinlik kazandırıyor. Eğer sen, bu yazı kesinlikle karımındır diyeydin, o zaman ben peşin hüküm vermekte ihtiyatı elden bırakmazdım. Ama senin tereddüdünle Aynmur'un suçluluğu kendini gösteriyor.

— Kardeşim, durumumuz çok nazik. Heyecana kapılarak, üzüntümüze yenilerek acele hükümler verivermekten kaçınalım. Bu yazıyı ben karımın yazısına pek benzetemedim. Doğrusu bu...

— O halde felaket piyangosu bana çıkıyor demektir. Çünkü karın Seza Hanım'ın suçlu olduğuna delil olarak ortada bir sigara ucu var. Bu o kadar kuvvetli bir delil sayılamaz. Fakat şu yazı, Aynınur'un yazısı olduğu için suçluluğu hakkında hiçbir suretle bir şüphe ve tereddüde yer bırakmıyor.

— Her ne surette olursa olsun, kesin hükümler vermekte pek o kadar acele etmeyelim. Henüz araştırmalarımızın başındayız. Bu ilk düşüncelerimizi altüst edecek kim bilir daha ne gibi hallere rastlayacağız.

— Evet. Birbirimizi ihtiyatlı olmaya davete uğraşalım. Teselliye yol arayıp duralım. Şimdi felaket terazisinin bir kefesinde sen oturuyorsun, ötekinde ben... Hangimizin uğursuz talihi ağır basarsa, o, mutsuzluk çukuruna inecek, öteki yükselip kurtulacak. Benim böyle bir umutsuzluk kuyusuna düşmem halinde sen nasıl mutlu olmaya razı olacaksın? Yahut ben aynı şartla mutluluğumu sağlamaya nasıl dayanabileceğim? Birimizin kurtuluşu ötekinin mahvolmasıyla gerçekleşecek. Tuhaf bir durum.

— Gerçekten tuhaf... Fakat bu zor durumdan kurtulmak için bir çare var.

— Nedir?

Araştırmalarımızın bundan ötesine varmayarak ikimiz birden karılarımızı bırakmak...

— Bu iyi bir hareket olmaz.

— Neden?

— Çünkü iki kadından biri tam anlamıyla günahsızsa, bu masumun asıl günah işleyen ile aynı derecede ceza görmesi nasıl vicdana sığar? İnsafsızca bir davranış olmaz mı bu?

— Bu da doğru, ama ben bu felaketi o kadar korkunç görüyorum ki, ikimizden hangimiz buna uğrarsa onun için yıkılış kesin. Bu böyle olunca, araştırma sonunda bu belayı aramızda yarı yarıya bölüşerek müthiş etkisini böylece hafifletecek bir yol bulmak istiyorum.

— Bu da bir fikir... Ancak, pek doğru değil. Çünkü bu felaketi yarı yarıya bölüşmeye imkân yoktur. Elbette bir gün gerçek meydana çıkacak, hangimizin karısının suçlu olduğu anlaşılacaktır. Hiçbir konuda gerçeği gizlemekle mutluluk sağlanamaz. Bırak, biz gerçeğin ortaya çıkmasına engel olmayalım. Yalnız durum açıkça anlaşıldıktan sonra felaketten kurtulmuş olan, belaya uğrayana son derece özveriyle yardım ederek onu bu tehlikeden kurtarmaya uğraşsın. Buna söz veriyor musun?

— Gerekirse son damla kanımı bu uğursa akıtmak üzere söz veriyorum.

— Öyleyse, ver elini, toka...

— Al elimi, toka...

— Besa[1] mı?

— Besa...

— Bu besanın üzerine bir tane daha?

— Hay hay.

Kadehleri diktikten sonra, Nezihi Bey baygın bir bakışla:

— Yaşasın besa... diye bağırdı.

— Yaşasın...

— Kahrolsun rakibimiz...

— Gebersin melun![2]

— Fakat elmasım, Sermet'çiğim, benim için bu besanın o kadar hükmü yok.

---

(1) Arnavutluk'ta iki hasım kabile ya da kişi arasında silahları bırakma; dost olma; anlaşma.

(2) Lanet olası.

— Yoook, dehşetli protesto ederim. Şarhoş mu oldun? Şimdi besa deyip de iki laftan sonra sözünü geri almak... işte bu olmaz. Besa gibi itibarlı bir sözü böyle oyuncak ettiğini Arnavutlar duysalar seni kurşuna dizerler.

— Azıcık, ama pek azıcık sarhoş oldum... onu inkâr etmem. Fakat lafımı bilmeyecek kadar değil. Şimdiye kadar bir şeyim yoktu. Şimdi birdenbire birazcık başıma vurur gibi oldu. Ben besamı geriye almıyorum. Sen benden çok sarhoş olmuşsun ki, bunun için... bundan ötürü... efendim... lafımı anlamıyorsun...

— Kabul, ben sarhoş oldum; fakat rakı ile değil...

— Tuhaf... ya ne ile? Istakoz salatasıyla mı?

— Hayır, hayır...

Sermet Bey elinde tutmakta olduğu mektup parçasını lambanın ışığına yaklaştırıp biraz sarhoşça bir söyleyişle:

— "Kocamı... evladımı... aşkıma kurban ed..." Hah, ben işte bu birkaç kelime ile sarhoş oldum. Bu sözleri her okuyuşumda birkaç okka içmiş kadar sarhoş... Hayır, sarhoş değil, berbat oluyorum. (Yumruğu ile masanın üzerine vurarak) Affedersin Nezihi, bu karı hangimizin karısı ise, hay Allah belasını versin... Vay kahpenin kızı be... Behey kasap karı... Kocana, hele o minimini yavruna nasıl kıyıyorsun? Karının kestiği kurban mekruhtur.[1] İğrenç... bre imansız... (Bir daha okuyarak) Kocamı, evladımı aşkıma kurban..." Behey kaltak... Senin aşkına da, üstüne başına da... (En alt satıra geçerek) "Bekleyerek, zavallı adam aldatıldığını his..." Hain karı, yalan yazmış, öyle değil mi Nezihi? Sen aldatıldığını hissettin mi?

— Hayır, yalnız şüphelendim.

— Ben de öyle... Aldatıldığımı hissetmek başka, şüphelenmek başka. Bunu kesinlikle hissetseydim, yapacağımı ben bilirdim.

— Şimdi, şüphesi falan da kalmadı. Ne yapacağız?

— Kocasını, evladını aşkına, yani sevgilisine, sevgilisini Beyefendiye kurban eden bir kadına ne yapılmak gerekirse, onu yapacağız.

---

(1) Yenilmesi, din kurallarınca hoş görülmez.

— Dur bakalım. Hele bu cinayet sevgili hanımlarımızdan biri üzerinde karar kılmış olsun.

— Ay, cinayet Seza yahut Aynmur'un işlediği bir cinayet olarak ispat edilince cezanın çeşidi değişecek mi?

— Kim bilir... Ne halt edeceğimi ben biliyor muyum? Böyle rakı masası başında atıp tutmak kolay, ama ben meseleyi zor buluyorum. Senin kendi karın için uygun gördüğün cezayı, belki ben benimki için beğenmem. Hafif yahut ağır bulurum.

— Kocasını, çocuğunu aşkı uğruna kurban eden bir kadın için verilecek ceza, şu cinayetin büyüklüğü karşısında hafif, çok hafif kalır.

— İşin içinde belki hafifletici sebepler veya şiddetli olanlar vardır.

— Saçmalama birader, sen bu meselede hafifletici sebep kabul eder misin?

— Kim bilir? İşi kesinlikle bilmiyoruz ki... Bu, böyle sarhoşken karar verilecek bir iş değildir.

— Şu elimize geçen mektup parçasından daha kesin bir belge ne olabilir?

— Nezihi, ben karımı çok severim. Şimdi şu sarhoşlukla, Allah biliyor ya, gözümde misk gibi tütüyor. Seza, sen bu hıyaneti işledinse, ben seni hangi cezaya çarpayım, hain karı?

— Benim, karıma karşı hissettiğim düşkünlüğü anlatmak için, sevgi, muhabbet, aşk sözleri pek kuvvetsiz kalır. Bunu âdeta çok şiddetli bir delilikten başka bir şeyle açıklayamam. İşte bunun içindir ki, onu çarpacağım cezanın şiddet bakımından bu sevgimin büyüklüğüyle orantılı olmasını istiyorum.

— Cezanın belirlenmesinden önce, cinayetin kesinlikle ispat edilmesi gerekir.

— Cinayeti ispat için daha ne istiyorsun? Elindeki şu kâğıt parçası, o belge yetmez mi?

— Ben bu yazıyı karımın yazısına benzetemiyorum. Bu konuda acele işlenecek en ufak bir hata, çok büyük felaketlere, pişmanlıklara sebep olur. Önümüzde meydan varken düşünelim.

— Sen sarhoş oldun. Düşünceni değiştirdin. Deminden böyle söylemiyordun...

— Hayır, değiştirmedim. Cinayetleri meydana çıkarsa, karılarımızı baltayla gebertelim; ama bir kâğıt parçası, iki sigara ucu ile, evlat sahibi bir kadının idamına hükmolunmaz. İçtikçe bu iki kadına karşı kalbimde sonsuz bir şefkat uyanıyor... Kendilerine söyletmedikçe, onların zararına bir karar veremeyeceğim. Kanun adaleti böyledir. Önce suçluyu söyletirler, hükmü de sonra verirler.

— Ya suçlarını itiraf ederlerse?

— O vakit başka... buna akan sular durur.

— Sermet Bey kardeşim, bu yazının karım Aynınur'un el yazısı olduğuna ben kesinlikle hükmediyorum. Royal işaretinin de, karın Seza'nın kullandığı kâğıdın markası olduğunu sen doğruluyorsun. Yazı benimkinin, kâğıt seninkinin... Artık sen şu cinayeti bu iki kadın arasında istediğin gibi bölüştür...

— Yazının, karının yazısı olduğunu, sen kesinlikle söylüyorsun; bu sorumluluk senindir. Bana kalsa, bu yazıyı karının yazılarıyla uzun uzadıya karşılaştırırım; hatta bu konuda bilirkişiye başvurmaktan da geri kalmam. Karım Seza'nın aleyhine delil saydığımız kâğıdın markasına gelince; o fabrika, kâğıdı yalnız bizim için çıkarmıyor ya? Bu, satılık bir mal. Ömer de satın alabilir; Seyit de... Bunda da ben o kadar kesinlik göremiyorum.

Nezihi Bey, elini cüzdanına sokarak:

— Ama incelenecek bir belge daha var, dedi.

— Nedir?

— Bulunan firkete.

— Ha, sahi, deminden sana soracağım ikinci soru buydu. Şaşkınlıkla unuttum. Karımın kullandığı firketelerin rengi siyah değildir.

— Bu firkete de siyah değil.

— Ya ne renk?

— İşte...

Nezihi Bey firketeyi uzatınca, Sermet Bey korkunç bir şey görmüş gibi dehşetle iki adım geri çekilerek:

— Evet... işte koyu kumral renkli... Seza'nın firketelerinden biri... Yüreğim ne kadar çarpıyor, dizlerim titriyor. Düşecek gibi oluyorum. (Kafasını yumruklayarak) Ah, ben ne şaşkın herifim. Cinayeti bu kadar ke-

sin delillerle ortaya çıkan böyle bir karıdan yana, tutmuş hafifletici sebepler arıyorum.

Nezihi'ye doğru yürüyüp ellerini uzatarak:

— Ver şu uğursuz firketeyi, iyice inceleyeyim.

Sermet firketeyi alır, fenerin ışığına tutar; iyice inceledikten sonra, burnuna götürüp baygın baygın koklayarak:

— Karımın kullandığı Parföm İdeal[1] kokuyor. Firkete bu kokuyu sanki emmiş. Bana öyle geliyor. Seza'nın saçlarını kokladığımı sanıyorum. Ben bu öpmeye kıyamadığım saçları, şimdi didik didik yolacağım, öyle mi? Ah lanet olası karı, ah! Kimlik belirtilerini böyle çamlıklara saçarak kimlerle sevişip oynaştın? Beni, senin için çıldıran nikâhlı kocanı, bir melekten masum yavrucuğunu, kim bilir yabanın hangi katırına, hangi itine kurban ettin? Tanrım... Tanrım... Erkeği kadına bu kadar tutkun, bu kadar yenilmiş bir yaratılışta yaratacaktın da, kadına bu dönekliği, bu zayıflığı, bu hergeleliği, bu kahpeliği niçin verdin?

Sermet, sonsuz bir üzüntü ve umutsuzluk içinde arkadaşının önüne diz üstü oturup ağlaya ağlaya başını onun dizlerine koyarak:

— Kardeşçiğim Nezihi, artık gerçek ortaya çıktı; suçlu olan benim karımdır. Kâğıdın markası, sigara ucu ve nihayet, bu firkete... Evet, işte bu üç belgenin elimizde bulunması durumu aydınlattı; gerçek anlaşıldı. Suçlu odur... Seza'dır.... karımdır... Yalnız mektup parçasındaki yazı üzerine bir şüphe kalmıştı; şimdi kuvvetle hükmediyorum ki, karım bu kâğıdı, yazısını olabildiğince değiştirerek yazmıştır. Bu belgelerin, Heybeli'nin çamlıklarında bulunması da, Seza aleyhine bir delil değil midir? Siz Büyükada'da oturuyorsunuz. Aynınur'un âşığı neden gelsin de aşk mektubunu başka bir adada yırtsın?

— Evet, işin bu yanı benim de aklıma gelmişti; ama yazı zihnimi bulandırıyor...

— Yazı, dediğim gibidir. Buna emin ol. Aynınur gözümden tamamıyla temize çıktı. Eee birader, felaket bana çattı. Şimdi... çaresi?

---

(1) Bir parfüm markası.

— Besayı unuttun mu? Birbirimize yardım etmek için, gerekirse canımızı fedadan kaçınmayacağımızı söylemedik mi? Buna söz vermedik mi?

Ağlayarak:

— Verdik... ama kaç para eder?

— Niçin?

— Karım namus yolundan saparak beni de, çocuğunu da aşkına kurban etmiş. Nasılsa açık seçik olan bu durumun farkına varamamışım. Varaydım, bugün o kadın benim karım olmayacaktı. Kötülük bir kere olmuş; suç işlenmiş. Şimdi besa ile ve senin yardımınla nasıl temizlenir? (Eliyle başını sıkarak) Ah, beynim yanıyor... Bu felaketi anında anlayabilseydim ya karıyı bırakırdım veya daha uygun bir biçimde hareket ederek namusumu kurtarırdım. Fakat şimdi iş öyle değil. Ben bu lekeyle aylarca yaşamışım. Kötülük eskimiş. Kangren olmuş. Karımı yatağına alan bir erkek, sokakta, orada burada rastladıkça, bana o lanet olası bakışlarla, alay ederek bakmış. Karısı başkasının kucağına düşen bir kocanın gafletinden, ahmaklığından daha acıklı, bu dünyada ne vardır? Evet, intikam, intikam... Nezihi, intikam. Bu felaketi, bu namussuzluğu, bu utancı temizlemek için senin ilk söylediğin çareden başkası boştur. Üç kurşun... İkisi onlara, biri bana...

— Haklısın. Ben bu reçeteyi ne acı saatler geçirdikten sonra düzenledim. Çok uzun bir düşünce ve araştırma ürünüdür. Fakat, hanımın âşığı olan o iğrenç herifi nasıl bulacağız? Nerede bulacağız? Böyle şeyler sıcağı sıcağına olursa olur.

— O uğursuzun kim olduğunu anlamak için bulunmuş bir belge yok mu?

— İşte şu sigara uçları... Bunlar da onun içtiği sigaralar olabilir.

Sermet sigara uçlarını inceleyerek:

— Birinci nevi, zıvanasız[1] kalıp sigarası. Bundan ne anlaşılabilir? Her tütüncüde satılır. Bunu herkes içebilir.

— Birçok tütüncüde bulunur, satılır, ama herkes içemez. Bir mahallede birinci nevi içenlerin sayıları sınırlı, hatta bellidir diyebilirim.

---

(1) Sigaranın bir ucuna geçirilen pek kısa karton borucuk.

— Bir sigara ucundan bir âşık keşfetmek, doğrusu zor mesele. Artık bu kadar uzun incelemelere, araştırmalara ne vakit var, ne de bende dayanma gücü...

— Bir mahallede birinci nevi sigara içenlerin sayısını ben ancak yüzde beş sayabilirim.

— Bundan ne çıkar?

— Ne çıkacak? Yüz kişi içinde doksan beşini daraya çıkarıp[1] yalnız beşini incelemek için ayırmak, gerçeği ortaya çıkarmak için hedefe o ölçüde yaklaşmak demektir.

Nezihi Bey sigara uçlarından birini alarak:

— İşte sigaranın ucu... (Parmağıyla göstererek) Şuraya kadar ağızlığa girmiş. Bak bak, ağızlığın kenarı oraya yer etmiş. Besbelli görünüyor. Her ağızlığın çapı birbirine eşit değildir. Çaplar aşağı yukarı hep birbirinden farklıdır. Şimdi beş on ağızlık içinde bu sigaraya geçirilmiş olanı anlayabilirim. Haftalarca bu delilleri incelemekle vakit geçirdim, çok uğraştım.

— Çok ince düşünmüşsün kardeşim. Ama bu kadar uzun boylu incelemelere, araştırmalara vakit yok diyorum sana.

— Garip bir rastlantı yardımıyla, işte bu sigara ucundan o herifi bulmak imkânı elde edilebilir.

— Uzun iş kardeşim, uzun iş... Mesele sabaha kalmamalı. Bu gece çözümlenmelidir. Gaflet içinde bu namussuzluğu yüklenerek aylarca vakit geçirmişiz. Ama bile bile bir saat bile tahammül etmeme imkân yoktur. Mektup parçasını, sigara uçlarını, firketeyi bütün bu delilleri bana ver.

— Ne yapacaksın?

— Bu delilleri ortaya dökerek, silahla karımın üzerine yürüyeceğim; ya bülbül gibi söyleteceğim ya geberteceğim.

— Çok iyi edersin. Böyle korkunç namus meselesinde zayıflık göstermeye gelmez. Aynınur'un cinayeti ortaya çıkmış olsaydı, benim kararım da öldürmek ve ölmekten başka bir şey değildi. Bunu şimdiye kadar sa-

(1) Hesaptan düşsek.

na çok defa açıkladım. Bu korkunç meselede birbirimize karşı göstereceğimiz yardım, öc alma isteğini desteklemekten başka ne olabilir?

Sermet Bey belgeleri cebine koyduktan sonra:

— Sen bu akşam nereye gideceksin?

— Büyükada'ya. Sen karınla büyük bir gürültü çıkaracaksın. Bu akşam sizin evde bulunmak istemem. Böyle acı bir macera sırasında evde bir yabancının varlığı fazla bir sıkıntı olur.

— Peki... Bu fikrini kabul ederim.

— Ama sabaha kadar ben meraktan ölürüm...

— Aman ölme... Birbirimize ihtiyacımız var.

— Durumun nasıl bir sonuca varacağını bir dakika önce anlamak isterim.

— Eğer yarın bir katil olarak tutuklanmazsam, macerayı anlatmak için sana kendim gelirim. Buna da imkân olmazsa, mutlak kısacık bir tezkere[1] olsun yazarım.

Bu karar üzerine ayrılırlar.

10

Nezihi Bey o akşam Büyükada'daki evinde korkunç rüyalarla dolu bir gece geçirir. (Rüyalarında) kimi zaman, Sermet'i elinde intikam silahı ile al kanlar içinde yatan Seza ile âşığının cesetleri arasında görerek, gerçeği sorup anlamak için arkadaşına yaklaşmak ister. Ama korkunç yüz çizgilerinin ifadesinden başka bir cevap alamaz; kimi zaman karısı Aynınur'u âşıklarının kucağında yakalayarak balta ile üzerlerine saldırır. Döşeği içinde çırpına çırpına, bin ıstırapla sabahı eder.

Karı koca karşı karşıya sabah kahvesi içerlerken Aynınur Hanım şikâyetli bir sesle:

— Bey, rica ederim bu kadar çok içki içmeyiniz. Gece döşekte sayıklaya sayıklaya, haykıra haykıra kendinizi oradan oraya atıyorsunuz. İçime âdeta korku geliyor.

---

(1) Not.

— Dün akşam Heybeli'de Sermet Bey'le birlikteydik. İçkiyi biraz fazla kaçırmışız, ama Aynınur'cuğum, döşeklerimiz ayrı... benden niçin korkuyorsun?

— Ayrı olsun. Gece uykusunda söylenen, haykıran, didinen bir erkekle bir odada bulunmak, benim gibi sinirli bir kadın için kolay mıdır? Sermet Bey'le ne vakit buluşursanız böyle körkütük oluyorsunuz; çocuk gibi birbirinizi azdırıyorsunuz Allah bilir...

— Yalnız biz mi birbirimizi azdırıyoruz? Ya Seza Hanım'la siz?

Aynınur Hanım, kocasının bu beklenmedik sorusuna biraz şaşırarak cevap verdi:

— Seza ile biz, birbirimizi nasıl azdırabiliriz? Kadın kısmı içki içmez, bir şey yapmaz.

— Evet, evet... kadın kısmı bir şey yapmaz. Ah siz, ne zalim meleklersiniz... Kabahatli masumlarsınız.

— Kabahatli mi? Ne yapıyoruz bey?

Nezihi Bey karısının beline sarılmak için atılır; ama kadın hızlı bir davranışla kendisini kurtarır. Biraz da surat asar.

Bey, şakacı bir güceniklik tavrı ile:

— İşte bak, kendini ne sevdirirsin, ne okşatırsın. Bundan büyük kabahat mi olur?

— Her şey yaraşığı ile, sırası ile olmalı...

— Seni doya doya sevebilmenin yaraşığı, sırası acaba ne vakittir. Ben bunu bilmiyorum ki...

— Canım birbirimizle daha dün evlenmiş bebecikler değiliz ya...

— Seni kucaklama mutluluğuna ermek için yeniden bebecik olmam mı gerekecek? Aynınur, izin ver, o pembe güzel yanağından bir öpücük alayım. Vallahi kaç zamandır içim titriyor. Başın gözün sadakası olsun.

Aynınur Hanım kulağını oda kapısına vererek:

— Bakınız, bakınız, aşağıda bir gürültü var. Ne oluyor, gidip anlayayım.

Hemen fırlar, kaybolur.

Nezihi Bey öpme isteğiyle ağzı sulanmış, hem gülünç hem acıklı bir durumda öyle kalakalır. Karısının arkasından koşarak, zalim bir hükümdarın vergisini

vermekten kaçınan vergi yükümlüsüne karşı göstereceği can dayanmaz baskıya benzer bir şiddetle Aynınur'u hırpalaya hırpalaya, döve döve yasal haracını, kocalık hakkını elde etmek ister. Ama daha kötü bir dirliksizliğe düşme tehlikesinden çekinerek buna da bir türlü cesaret edemez.

Karısından gizlice intikam almak için, sevda ateşini başka kadınlarla söndürmek hevesine düşer. Bu yolda kendisini tatmin edebilecek yerleri dolaşır; ama bu pis sevişme yerlerinde heveslerini, cinsel isteklerini süründürmekten iğrenir. Yalancı, kandırıcı türlü sözlerle hemen kucağına atılıveren, kolay elde edilir o boyalı kadınlardan tiksinerek kaçar. Aynınur'a karşı olan sevdası, şiddetli isteği yatışacağına büsbütün artmış ve ateşlenmiş olarak, büyük bir pişmanlıkla yine karısının nazları ve inadı önünde eğilmeyi eşsiz bir zevk sayardı.

Yasa bir kadını bir erkeğe veriyor; 'Al, işte bu senindir,' diyor, ama ötesine karışmıyor. Evlilik hayatında kadın dikbaşlılık eder, kocanın sahip olma haklarını tanımaz, vergilerini vermekten kaçınırsa, bu davaya bir hakem belirlemek zor oluyor. Bu tür anlaşmazlıklar genellikle karı kocanın yatak odalarının duvarları arasında gizli kalıyor. Yasa koyuculardan herhangi biri buna bir çare bulursa, Nezihi Bey'in gözünde, adına en büyük bir saygı heykeli dikilmeye layık görülecek kimse, işte bu kişi olacaktı.

Acaba Sermet ne yaptı? Zavallı Sermet... Şu anda ellerini karısının hain kanma boyamış bir katil durumuna mı düşmüştü? Saate baktı: Üçü geçiyor. Hâlâ arkadaşından bir haber yoktu. Nezihi Bey acı bir bekleyişle bir süre yatak odasında gezindi. Sofaya çıktı. Bir hayli de orada dolaştı. İçi içine sığmıyordu. Giyindi, bahçeye indi. Her tarafı dönüp dolaştıktan sonra yeşil boyalı tahta kanepeye oturdu.

Artık beklemekten başı dönüyordu. Sonunda Sermet Bey'in uşağı Mustafa, elinde bir mektupla göründü. Uşağın halinde Sermet Beylerin evinde bir cinayet işlendiğini hissettirecek bir yas belirtisi yoktu. Mustafa gülüyordu. Nezihi Bey dayanamadı, sordu:

— Beyefendi nasıl?

— Çok şükür geçiştirdi.

— Neyi geçiştirdi?

— Akşam çok içmiş, midesi bozulmuş. Bir bulantı, bir kusma, arkasından bir tertip piliç...

— Oğlan, piliç değil; setliç[1]...

— Hah işte, o karın ağrısı... Sabahleyin limonlu çorba. Sarhoşluk rahatsızlığı bu... N'olacak, geldi geçti.

— Akşamdan hanımla hiç patırtı etmediler mi?

— Nasıl etmediler? Ettiler. Odalarında çok bağrışma, çağrışma oldu. Allah bilir ama, beyefendi yatmıyor, dupduru oturup sabahacak mani çağırmak[2] istiyordu. Hanım ona mükemmel bir zılgıt, bir ısparta[3] verdi. Ne yapacak? Kuzu gibi uyudu. Bizim beyefendi, hanımından korkar. Bir okul çocuğu hocasından nasıl yılarsa, işte öyle ödü kopar. Onun kalıbına kıyafetine, pos bıyıklarına aldanmayınız. Hanım bir yol bağırınca, o kedi gibi olduğu yere siner. Bizim Anadolu'da böyle değildir. Karının hiç lafı olmaz. İstanbul'da hangi yere kapılandımsa, hükmü hükümeti[4] hep karılarda gördüm. Efendiler, beyler hiç... onlar sıfır. Bu şehrin hanımları da, çoğu cılız ama, eh yine de güzel karılar... Bizimkilerinki gibi tabanları yarık değil. Ama bir kabahatları, işte suratlarını çok badanalıyorlar.

— Mustafa, beyin akşamki bulantısı bir tertip setliçle geçtiyse, buna çok şaşarım.

— Geçti efendim, geçti. Bana inan. Bir şeysi kalmadı. Sabahleyin hanımla balkonda cilveleşiyorlardı. Beyim, bir laf diyeceğim, affedersiniz, bizim beyefendinin mezhebi biraz geniştir.[5] Balkonda apaçık, elalemin gözü önünde karısıyla oynaşır. Bu ona yaraşır mı canım? Kem gözle bakanın gözü çıksın. Hani, beni sayma ya, ben o kapının kuluyum, ama çevrede bir alay bekâr var. O karşıki gözlüklü doktor, bizim evin içini dürbünle göz altına alıyor. Karı görünce bu herif aç kurt gibi saldırıyor. Rum kızları o sokaktan geçerken

---

(1) Karbonat katılarak köpürtülmüş limonata.

(2) Gözünü kırpmadan oturup sabaha kadar mani söylemek.

(3) Aslı: Saparta. Azarlama, tersleme.

(4) Zorbalığı.

(5) Namus bakımından hoşgörülüdür.

bunun kapısının yanından geçmemek için on arşın uzağından çark çeviriyorlar. Geçende kızın birini kolundan yakalamış, içeri çekerken zavallı kızcağız imdat diye haykırmış. Komşular yetişip kurtarmışlar. Bilmem bunlar okulda zamparalık mı okuyorlar, doktorluk mu; anlayamadım. Bu herif geçenlerde beni çağırdı, 'Mustafa, sizin hanım hastalanırsa sakın başka doktora gitme, beni çağır; sinir illetinden İstanbul'da benim kadar anlayan yoktur,' dedi. Ben ona siniri gösterecektim ya, haniya yine bir patırtı olmasın, terbiyesizlik onda kalsın, dedim. Bizim beyefendi, böyle konu komşu ile dalaşmaya çok kızar. Ekmeğimi kaybetmemek için bir şey demedim. Beyefendi hanıma karşı ne kadar yumuşaksa, bana karşı o kadar serttir. Kendisine böyle laflar demeye gelmez. Allah ömür versin, sizi de kendi efendimden başka türlü bilmediğim için dertleşiyorum. Yoksa bizim beyefendi evin derdini illetini dışarıya sızdırma diye bana her gün tenbih eder. Size söylenen söz, yine bende kalmış demektir. Yabancı değilsiniz; onun için söylüyorum.

Dinledikçe Mustafa'nın coşkunluğunun bitmeyeceğini, Nezihi Bey hissetti. Zaten tezkerede yazılanları anlamak merakından da çıldırıyordu. Zarfı uşağın elinden aldıktan sonra:

— Haydi Mustafa git. Belki beyefendi seni bekler.

— Ona ne şüphe... Çabuk var da gel diye, bin tenbih etti. Bu tezkereyi sizden başkasının eline vermememi döne döne söyledi.

— Haydi öyleyse uğurlar olsun.

Mustafa, beyi etekleyip[1] çekildi. Nezihi Bey hemen bastonunu alarak çamlığın en sapa, kuytu, ıssız bir yerine çekildi, zarfı yırttı. Bir ağaca yaslanarak büyük bir hayretle şu satırları okumaya başladı:

«Kardeşim,

Bu sabah sana garip, kendime ait bir felsefeden söz edeceğim. Onurum bakımından düştüğüm bu alçakça durumdan ötürü beni ayıplama. Sözlerimi tam bir tarafsızlıkla ve soğukkanlılıkla oku.

---

(1) Eteğini öper gibi yere eğilip.

Ben şimdi birçok noktalardaki kanılarımı değiştirdim. İnsanların maddi, manevi yükseliş ve düşüşlerinde en büyük rol oynayan şey rastlantıdır. Başka (bir şey) değil.

Ahlak ve toplumsal durum bakımından yükselip alçalma nedir; buna verilecek cevabı kolay sanma. Zordur: Çok zordur: Zihinlerimizde yer eden yanıltıcı şeylerden kurtulmadıkça, doğru bir hükümde bulunamayız. Bir şehrin yeni usullerle düzenlenmesi için o eski, dar, eğri büğrü sokakları nasıl yok etmek gerekiyorsa, zihinlerimizi de yeni ve yararlı fikirler almaya yetenekli birer tarla durumuna getirmek için o eski, çarpuk çurpuk ve çoğunun sonu çıkmaz şeyleri oradan birer birer atmalıyız. Eski zararlı otlar ayıklanmadıkça bir tarlaya yeni atılacak tohumlardan iyi ürün alınmaz.

Yüksek bir insanla düşük bir insanı birbirinden kolayca ayıramayacağız. Acaba büyüklük saraylarda, köşklerde gösterişli, zengin bir hayat sürmek; alçaklık kulübelerde, yer odalarında fakir, düşkün yaşamak demek midir?

Konunun içyüzü incelenirse, o köşklerden kulübelere, o fakir evlerinden saraya taşınması gereken pek çok kimse görürüz. Talih denilen şey, her insanın değerine, doğuştan erdemlerine, niteliklerine bakarak nimetlerini ve iyiliklerini dağıtmaz. Genellikle zalimleri, yüze gülücüleri, dalkavukları, vicdan dengesini kişisel çıkarlarına göre düzenleyen alçakları yükseltir. Şu eski deyimimi hoş gör; feleğe boyun eğenleri, iğreti, sahte parlamalardan kaçanları, insanları aldatarak, soyarak, hayvan gibi kullanarak şöhrete, servete, yüksek mevkilere gelmek fenalıklarından iğrenenleri yerden yere vurur.

İnsan yaradılışı, gerçek yüksekliklerden çok o kılığa bürünmüş alçaklıkları değerlendirme eğilimindedir.

Yaradılış bakımından yüksek ve alçak kimseler vardır, diyeceksin. Belki... Fakat rica ederim, söyle; onlar kimlerdir? İnsanlar, kimi zaman büyük bir nefretle ve alçaklıkla ölüme sürükleyerek boş düşüncelerine kurban ettikleri kimselerin yıllardan sonra yüksek insanlıklarını anlayabilip, bu mazlumların hatıralarını kutsallaştırmak için heykeller dikerler; böylece pişmanlıklarını gösterirler.

Azizim, emin ol ki bir gün insanlık büyük bir ilerleme ve gelişme dönemine girerse, yüksek kimselerden tanıyıp yüz yıllarca yüce hatırası önünde boyun eğdiği birçok zalimin ve sahte büyüklerin heykellerini hakaretlerle yere vuracak, paramparça edecektir.

Büyüklük, küçüklük, insanların gerileme veya ilerleme bakımından anlayış derecelerine bağlı ölçüsü değişik bir konudur. Eskiden beri insanlar arasında bilimsel, siyasal, ahlaksal ve zamanın gidişatına göre bir teori hüküm sürer. Buna uymayanlar kötü sayılırlar. Ölümlere kadar sürüklenirler.

Yüz yıllardan sonra o teorinin modası geçer. Kofluğu anlaşılır. Onu savunanlar, tutanlar azalır. Bir yenisi çıkar. Aynı durum onda da görülür. İnsanların ilerlemeden kalmalarına en büyük sebep, bilgisizlikle, düşüncesizlikle böyle birtakım kör düşüncelere saplanmış cahillerin, ilerlemek isteyen kendi soyundan kimseleri başka türlü düşünmekten alıkoymaya uğraşmalarıdır.

İlerleme bir düşünceden ötekine, bir esastan öbürüne, bir kuraldan başka bir kurala geçmekle, atlamakla olur.

Bu sözlerden maksadım, her şeyde olduğu gibi felsefede de kayıt altında kalmayı, durmayı, bir kurala, bir düşünceye, bir teoriye saplanıp esir olmayı sevmediğimi anlatmaktır.

Kabul edilen düşünceler, mademki bize birkaç yüz yıl önce nefretle asılmış bir adamın o zaman suç sebebi olan inançlarının, düşüncelerinin bugün akla yakın olduğunu gösteriyor; o adamı bugün büyükler konumuna yükseltiyor. Bunun için zaman bize şimdi kabul edilemeyen, iyi sayılmayan kimi şeylerin, gelecekte nasıl karşılanacakları konusunda bir ders veriyor, demektir. Bu teoriye göre, bugün sözlüklerimizde yazılı gördüğümüz vicdan, doğruluk, iffet, namus ve benzeri kelimelerin anlamları, kuvvetleri, kavramları, gelecekte tamamıyla değişerek, mesela bildiğimiz şimdiki namus kelimesinin geniş anlamına sığınarak işlenen namussuzluklara, helal biçiminde yapılan hırsızlıklara, büyüklük suretindeki küçüklüklere ihtimal bırakmayacak derecede, bütün sözlerin anlamları değişikliklere uğrayacak; bu-

günkü kelime hokkabazlığı, mantık kurnazlığı altında fırsat bulanın aldatmaca oyununa artık imkân bırakmayacaktır.

Nezihi, şu ileriye sürdüğüm düşüncelerle zihnini güçlendirmeye uğraşıyorum. Çünkü benden işiteceğin bir söz, eskimiş düşüncelerle dolu o yalın kafanda bir top patlaması gibi şiddetli bir sarsıntı gösterecektir. Bu sarsıntıya karşı beynini önceden uyararak, hazırlıyorum. O söz, işte budur: Aman dayan... Karım suçunu itiraf etti; ben onu affettim.»

Bu son cümleyi okur okumaz, Nezihi Bey dehşetten bulunduğu yere arka üstü upuzun uzandı. Elindeki mektubu öfkeyle sıkarak gözlerini yumdu. Gerinir gibi ellerini, ayaklarını oraya buraya uzattı. Kıvrandı, kıvrandı, üzüntü ve şaşkınlığından, hançeresinin bütün gücüyle bağırmak istedi. Sonunda kendi kendine şöyle söylenmeye başladı:

"Vah zavallı Sermet... Mutsuz çocuk... Dün akşam neye karar verdik? Bak sonra sen ne halt yemişsin... Mademki karını affedeceksin, bu can sıkıcı girişlere, bu kirli felsefelere ne gerek var? Namus kelimesinin birkaç yüz yıl sonra ne anlam ifade edeceğini şimdiden kendine bir mazeret biçiminde göstermen, bana bilincindeki bozukluktan, kafandaki karışıklıktan başka bir şey düşündürmüyor. Zavallı çocuk... Acaba sen gerçekten (kafanı) bozdun mu? Çıldırdın mı? Karını öldüreceğine, af ha? Şu tuhaflığa bak... Karın fuhşa sapmış. Sen insanların yükseğinden, alçağından söz ediyorsun. Boynuzlusundan dem vursan biraz yakışık alır. Büyük söyletme Tanrım, büyük söyletme... Şu insanlar yapacakları kötülükleri, iyilik adına vaftiz ederek yapmayıp da gerçeği itirafla yapsalar ne olur? Vah vah şaşırmış, zavallının fena halde zihni bulanmış. Ne dediğini bilmiyor."

Nezihi Bey mektubu okumaya devam etti:

«Karımı öldürseydim şimdi meydanda bir mezar, bir öksüz, düşkün bir koca görmekten başka ne kârım olacaktı? Bu büyük kayıp, bu yeri doldurulamaz boşluk,

derin bir zevk midir? Bir dakikalık intikam tadı uğruna karı, evlat, aile ve bunların yarattığı hep o büyük mutluluklar feda edilir mi?

Medeni, uslu akıllı sayılan insanlar arasında hüküm süren öyle garip fikirler, gelenekler, görenekler, vahşetler vardır ki, bunların tersine hareket, eni konu delilik sayılır. Ama asıl deli, böyle görenekten ibaret bulunan tuhaflıkları düşünüp taşınmadan yapmaya benliğini zorunlu bilenler midir; yoksa her hareketlerini akıl ve düşünce terazisine vurmak yolunu tutanlar mıdır? İşte burası düşünmeye değer. İnsanları ilerleme yolundan alıkoyan etkenlerin başında gelenek, görenek adına beyinlere yer etmiş, yok edilmesi çok zor birtakım yanlışlar gelir.

Zamanımızda en ileri noktalara erişen en büyük filozoflar zorla, şiddetle, öldürme ile rahatlığın sağlanamayacağını ve mutlu olunamayacağını, iyiliği kötülükle elde etmeye kalkışmanın akıllıca bir hareket sayılamayacağını söylüyorlar. Birbirimizi sevgiyle, aşkla, içtenlikle adam etmeye çalışalım.

Dün böyle düşünmüyordum, bu düşünce bana bugün geldi. Bak nasıl oldu? Dün akşam senden ayrıldıktan sonra eve gittim. Tabancamı parmaklarımın arasında tetiğe alarak, karımı karşıma getirttim. Cebimdeki cinayet kanıtlarını çıkarıp gözünün önüne bir sıraya dizdim. Bunların korkunç ve kesin kanıtlar olduğunu anlatmaya giriştim.

Karım sapsarı kesildi. Çekişmeye ve inkâr etmeye gücü kalmadı. Her şeyi olduğu gibi söyledi. Karınızın bu işte kesinlikle bir ilişiği ve günahı olmadığını, yazının kendi yazısı olduğunu, ama tanınmasın diye değiştirmeye uğraştığı için biraz başka biçim alarak işte bundan dolayı Aynınur Hanım'ın el yazısına benzemiş olduğunu anlattı.

"Haydi, hazır ol, seni öldüreceğim," dedim. Ufak bir baygınlık geçirdikten sonra, "Peki beyim, ben zaten cezama razı olarak suçumu itiraf ettim. Bu konuda kabahat yalnız benim değildir. Vaktiyle ben size olabildiği kadar her şeyi anlattım, ama siz anlamadınız. Bir kadın bu tür suçunu kocasına karşı benim size yaptığımdan daha büyük bir açıklıkla anlatamaz. Bu gibi du-

rumlarda kimi tehlikeli belirtiler vardır. Onlar sıra ile belirmeye başladıktan sonra, bir koca gözünü açmalıdır. Zamanında uyanabilseydiniz şu acı sona varmadan, belki bu işe insanlık geleneklerine daha uygun bir çare bulunabilirdi. Sizi aldatmış olduğumdan dolayı o kadar pişmanım ki, her gün bin defa ölmektense elinizle bir defa ölüp kurtulmak, elbette çok daha iyidir. Müsaade ediniz, aptes alıp tövbe edeyim, günahlarımı bağışlaması için ulu Tanrı'ya dua edeyim, iki rekât namaz kılayım. Döşeğinde uyuyan yavrucuğumu uyandırmadan yavaşça öpüp koklayayım. Sonra beni ne biçimde öldürecekseniz öldürünüz." dedi.

Karımın bu kadere razı oluşundaki içtenliğe, hiçbir şey yapmadan, direnmeden yapacağım şeye boyun eğmesine karşı doğrusu üzüldüm. Bu durumu beni çok duygulandırdı; gözlerim doldu. Hiçbir şeyi inkâr etmiyordu. Bir zamanlar da beni uyarmaya çok uğraşmış; ben anlamamıştım. Felaketimizin bu müthiş dereceyi bulmasına büyük bir sebep de, benim ahmaklığım olmuş.

Her tarafım gevşiyordu. Biraz daha vakit geçerse zayıflığıma yenileceğimi anladım. Önce büyük bir şiddetle kanımı kaplamış olan intikam ateşinin damarlarımda kalan sıcaklığı büsbütün yok olmadan bu önemli cellatlık görevimi, bu korkunç işi yapmalıydım. Acele etmeliydim. Büsbütün gevşemeden, "Haydi ne yapacaksan yap; bu geçen dakikaların her biri ikimiz için de ölümden beterdir;" dedim.

Bu müthiş uyarım üzerine, Seza gerçekten aptes almaya gitti. Bende sarhoşluk kalmıyor, yavaş yavaş ayılıyordum. Karım namazını kıldıktan sonra gelip karşımda durunca, ben onu nasıl öldürecektim? Adam öldürme konusunda hiç alışkanlığım yoktu. İnsan kızınca, öfkeye kapılınca bir kimseyi nasıl öldürür? Tasarlamadan nasıl adam öldürülür? Kızıp köpürünce, şiddetli bir öfkeye kapılınca insan kendini bilmezmiş; ama ben kendimi tamamıyla biliyordum. Ümitsizliğe, kedere kapılıp karısını öldürmüş, bu işte deneyimi olan bir koca bulup ders almaya da vakit yoktu.

O aralık senin düzenlediğin üç kurşunlu reçeteyi hatırladım. Bu kurşunlar koca, karı ve âşık arasında,

adalet sahibi birine yaraşır biçimde, bölüştürülerek herkes payına düşeni afiyetle yutacak.

Peki... İnsan düşünüp tasarlamadan bir harekette bulunursa, bu reçete belki uygulanabilir; ama azıcık düşününce, bunun pek o kadar parlak ve adaletli bir hareket olmadığını anlar. Çünkü karım bir âşık kucağına atılmış, sevişmişler. Bu cinayetlerinden dolayı haydi ikisi de birer kurşunu hak etmiş olsunlar; ama ara yerde benim ne kabahatim var ki, kendi elimle kurşunun birini de ben yutayım?»

Nezihi Bey, mektubun bu bölümünde büyük bir tiksinti ile yine kâğıdı elinde buruşturarak Sermet'e, "Alçak, alçak..." diye söylendi, onu ayıpladı. Bu saçma sapan mektubun arkasını okumak istemedi; ama sonuca ermek için meraktan çatlıyordu. Öfkesinden yerlerde birkaç defa yuvarlandıktan sonra okumaya devam etti:

«Türkçe'de bir atasözümüz vardır: "Canı cana ölçmeli" derler. Ben karımı çıldırasıya sevdiğim halde evlendiğimizden beri kendisini defalarca aldattım. Bu hıyanetlerimden birkaçını belki o da sezmiştir. Ama beni öldürmek gibi vahşi bir harekete kalkışmadı. Onun delice intikam alma düşüncesini aklından bile geçirmediğine eminim. Eminim ama, kendime cesaret vermek için başka türlü düşünmek gerekiyordu. "O kadındır, ben erkeğim. Böyle bir suçtan ötürü o beni öldüremez, ama ben onu öldürmeliyim. Atalarımız böyle bir kanun koymuşlar. Buna aykırı hareket alçaklıktır, cinayettir," dedim.

Karım namazını kılıp duasını ettikten ve çocuğun üzerine kapanıp bir hayli ağladıktan sonra geldi, karşımda durdu. Elinde bir tülbent vardı. "Onu ne yapacaksın?" dedim. "Kurbanlık koyun gibi gözlerimi bağlayacağım. Beni öldürmek için uzanacak elin, sizin elinizin olduğunu görmeyeyim," cevabını verdi.

Bu sözler karşısında dizlerimin bağı çözüldü. Kalbim o kadar yumuşadı ki, anlatamam. Bu cellatlık görevini çok ağır buldum. Ben onu öldüreceğime o beni öldürseydi belki o kadar acı duymazdım.

Karım gözlerini bağlamadan önce bana süzülmüş, yalvaran, veda eden bir bakışla bakarak, "Beyim, mademki ben cezamı göreceğim, cinayetimi ödüyorum demektir. Bana karşı artık yüreğinizde bir kin saklamamanız gerekir. Müsaade ediniz, ayaklarınıza kapanarak, ağlaya ağlaya sizi takdis edeyim." dedi.

Cevabımı beklemeden önüme, yere atıldı. Ben elimde tabanca, alacağı durumu, söyleyeceği sözleri kısacası bütün rolünü unutmuş şaşkın bir aktör gibi öylece kalakaldım. Yüreğimin çarpıntısından düşmemek için el yordamıyla tutunacak, dayanacak bir yer arıyordum. Sonunda arkamı duvara verdim. Seza'nın ayaklarının üzüntüden enikonu titrediğini hissediyor gibi oluyordum.

Karım gözyaşlarına boğulmuş ve yürek çarpıntıları içinde dedi ki: "Bey, çocuğumu üvey analara hırpalatma. Suç benim... O masumun ne kabahati var?"

Ayağımla karımın yüzünü itmek istiyordum, ama kâbusa tutulmuş gibi hiçbir yanım kımıldamıyordu. Şimdi karım ataklaştı. Bayılma nöbeti bana geldi. Korkulu rüyadan uyanmaya uğraşanlarda görüldüğü gibi olağanüstü bir sıkıntı içinde bunalıyor, inliyor, homurdanıyordum. Sonunda Seza'yı itmek için son bir çaba ile eğildim; omuzlarından tuttum. O anda, yumuşak, beyaz, titremekte olan iki kol boynuma dolandı. Artık ötesini seçemedim. Birkaç saniye sonra kendimi odanın ortasında karımla sımsıkı sarmaş dolaş tek bir vücut halinde buldum. Bu tek bir varlık haline gelişten epey süre ayrılamadık. Sonunda aklıma karının hıyâneti geldi. Dudak dudağa aramızda şöyle bir konuşma geçti:

Ben:

— Bırak beni Seza... artık aramızda dirlik düzenlik kalmadı. Bundan sonra evlilik hayatımızı sürdüremeyiz.

O:

— Ah beyim, biliyorum... biliyorum. İşte bu gerçeği bildiğim için, bu son kucaklaşmamızda ümitsiz aşkımın bütün şiddetlerini, ateşlerini özetlemek istiyorum.

— Beni hâlâ seviyorsun demek?

— Çıldırasıya...

— Of... o halde niçin?

— Sus, sus... Bu öyle garip bir ruh durumu ki, zamanın bütün hükümleriyle birlikte bu ruhsal durumun garipliğini ben de anlayamıyorum. Çünkü... ben farkındayım. Sen benim üzerime birkaç defa hıyanette bulundun.

— Evet... İtiraf ederim.

— Ama, yine beni şiddetle seviyordun?

— Bu da doğru...

— O halde, kendi nefsinde ölçerek hükmedebilirsin ki...

— Sus... Bu korkunç noktada erkekle kadının evlilik hayatındaki durumlarıyla toplumsal durumları bir olamaz.

— Ah beyciğim, şimdi bu konuyla ilgili uzun bir tartışma kapısı açacak değilim. Yalnız sana olan şiddetli aşkıma hiçbir zarar getirmemiş olduğumu kendi duygularınla karşılaştırma yaparak kabul et. Bu benim için yeter.

— Üzerime hıyanet etmiş bir kadının bu cinayeti işlemesi beni severek olmuş. Böyle tuhaf bir iddiayı kabulden ne yarar elde edilebilir? Seza, aramızda bu korkunç sorunu ölümden başka bir şey temizleyemez. Aramızda bir âşık gölgesi... Hayır, gölgesi mi ya? Vücudu bulundukça seni boşanmış olarak bile yaşatmak istemem. Mutlaka öldürmeliyim.

— Ah beyim ah... Aramızda ne âşık gölgesi kaldı, ne de vücudu...

— O uğursuz herif nerede? Haber ver. Senden sonra onu da geberteceğim. Daha sonra da kendimi... Böyle cinayet olaylarında üçlü öldürme ile intikam alınıyor. Kanun böyle...

— O zavallı, sizin için böyle bir zahmete lüzum bırakmadı.

— Ne oldu?

Karım içini çekerek:

— Geçenlerde tifodan öldü.

Bu kara habere doğrusu acındım. Karımla aramızda başlayan dram birdenbire çeşnisini, parlaklığını kaybetti. Ne vardı böyle acele edip de tifodan, öyle pis bir hastalıktan ölecek? Kocalı kadın seven âşıklar için kocanın intikam silahı ile can vermekten şerefli bir ölüm olmaz. Ama ne çare, bizimki böyle bir ölümle şereflenmeden göçüp gitmiş. Ahmaklığına doymasın.

Karıma dedim ki:

— O gittiyse, ölmek ikimize düştü. Bu geleneği yerine getirmeliyiz.

— Bey, beni öldürmene karşı koymuyorum; ama sen kendine niçin kıyacaksın? Kabahatin ne?

— Evet, işte ben de düşünüyorum, düşünüyorum da, kabahatimin ne olduğunu, bundaki felsefeyi bir türlü anlayamıyorum. Dostlarımdan birinin bu tür acı olaylara karşı tertip ettiği reçetede, besbelli öbür dünyada bu ikisini yalnız bırakmamak için olacak, koca da karısı ile âşığını ahirete kadar izlemek zorunda bırakılıyor.

— Çok saçma bir şey...

Kendimce karımın bu sözüne hak verdim; saçmanın saçması... Ama onun hiçbir sözünü doğru ve isabetli bulmak elimden gelmediği için dedim ki:

— Çıldırasıya sevilen bir kadının hıyanetine uğrayan onu öldürdükten sonra, böyle bir felaketin arkasından yaşamak, duygulu bir koca için kolay mıdır? Bak sen cinayetinin korkunçluğunu ve benim elimle öldürülmeyi hak etmiş bir kadın olduğunu itiraf ediyorsun.

— Ne yapayım? Başka türlü söz anlatamayacağımı gördüğüm için, zorlukla böyle söylüyorum.

— Vay, sen benim üzerime hıyanet etmedin mi?

— Tanrı'nın yüce adına yemin ederim ki, etmedim.

— Çamlıkta bulunan mektup parçasındaki yazılar senin el yazın değil mi?

— Evet, benim el yazım...

— "Kocamı, evladımı aşkıma kurban ettim," cümlesi, bu canice sözler; senin alçak kaleminden çıkmadı mı?

— Bey, muhakemeden önce hazırlanmış bir hüküm üzerine hareket eden vicdanları satılmış hâkimler gibi aleyhimde körü körüne bir hüküm verecekseniz, beni boşuna hiç söyletmeyiniz. Yok, vicdanınız sizi gerçeği anlamaya sevk ediyorsa, sözlerime kulak veriniz.

— Söyle, dinliyorum.

— Okuduğunuz cümlenin sonundaki "ettim" fiilini nereden bulup çıkardınız?

— İşte bak, kâğıtta öyle değil mi?

— Hayır; hiç öyle değil.

— Anlamadım.

— Bakınız, asıl metinde bir son kelime "et" olarak kalmış, ötesi yırtılmış. Bunu "ettim", "ediyorum", "edeceğim" biçiminde okumak gerçekten ayrılıp insafsızlık etmek olmaz mı? Bu kendinize göre bir yorum sayılmaz mı?

— Bu son sözcük için şöyle okunmuş, böyle okunmalıydı, öyle değildi de böyleydi gibilerden söylenirse söylensin, önceki satırların korkunçluğunu gideremez.

— Bu cümlenin aslı, "Kocamı, evladımı aşka kurban edemem, bu mümkün değildir," şeklinde idi. Ben o adamın aşkını kesinlikle kabul etmedim. Benim zayıf yanım, yalnız onun mektuplarına cevap vererek işlediğim suçta, hafifliğimde görüldü. İşte bunun için kendimi cezayı hak etmiş bir kadın olarak görüyorum.

Karım mektuptaki, tamamı olmayan öteki satırlarla ilgili öyle ayrıntılı bilgiler veriyordu ki, sözlerini haksız bulmak, gerçeğe âşık biri için insafsızlık olurdu.

Seza'nın bu açıklamaları yaptığı sırada benim sarhoşluğum da son sersemlik dönemini bulduğundan, karımı dinlerken içim geçmiş. Karıma sarılarak sızakalmışım.

Uyku sırasında da şiddetle duyduğum kin devam ettiğinden, rüyada Seza'yı birkaç defa öldürdüğümü biliyorum; ama masal canavarları gibi her öldürüşten sonra, o yine diriliyordu.

Gözlerimizi açtığımız zaman sabah olmuş, vücutlarımız buz kesmiş, kendimizi odanın ortasında upuzun serilmiş bulduk. Seza'yı ciddi olarak öldürmenin artık

tavı geçmiş, olayın arası soğumuştu. Onun hakkında, rüyadaki öldürme cezalarımla yetindim. Bu müthiş macerayı hafif birer soğuk algınlığı ile geçiştirdik.

Karı öldürme, kıskanç bir kocanın öfkeye kapılarak tasarladığı gibi kolay bir şey değil. Sorun onarılabilir bir biçimde ise, elden geldiğince uzlaşmaya bakıp, geçinip gitmeli.

Birader; senin o dâhice eserin olan, şu bildiğimiz üç kurşunlu reçeteni ez de suyunu iç...

Kardeşin Sermet"

Tamamıyla beklenene aykırı bir anlamda çıkan bu şaşırtıcı mektubu okuyup bitirdikten sonra, Nezihi Bey o kadar kızdı, o kadar öfkeye kapıldı ki:

— Tuh... tuh utanmazlar... Böyle karı... Senin gibi bir koca... İkiniz de yerin dibine geçiniz inşallah... diyerek ayıplaya ayıplaya, fesini çamlıkta bırakarak, baş açık, elinde mektup yokuş aşağı koşmaya başladı.

Bir satırı ötekini çürüten bu saçma mektubu, ahlak adına küfürler saçan o pis felsefeyi mümkün değil anlayışına sığdıramıyordu. Bu mektubu yazmadan önce ya Sermet çıldırmıştı ya da okuduktan sonra Nezihi'nin kendisi aklını oynatmıştı. İşte bu iki sonuçtan başka bir şey düşünemiyordu.

Zihni sağlam bir adamda, akşamdan sabaha kadar böyle büyük bir değişiklik nasıl görülür?

Konunun ahlaka aykırılık açısından olağanüstü tehlikesini dikkate alarak, bunu karısına açmaya bir türlü cesaret edemedi; ama o akşam, sıkıntısından kör-kütük sarhoş oluncaya kadar içti. Tabancasını cebine, kamasını beline yerleştirdikten sonra, gece ikide birde sokağa fırlamak istiyor, nereye gideceğini soranlara, "Bırakınız beni... Öldürülmeyi hak etmiş bir herifle bir karı var. Namus kelimesine karşı bir saygı, genel ahlaka büyük bir hizmet olmak üzere şu alçakların ikisini birden geberteyim."

11

Bu mektubun olağanüstü garipliğini, onu yazmış olan Sermet Bey de itiraf ediyordu. Tek bir sözü dahi gerçeğe aykırı o acayip şeyi, o biçimde yazmak için zavallı delikanlı son derece zorunluluk duymuştu. Olay, mektuptaki açıklamalara tamamıyla aykırı bir biçimde geçmişti. Sermet Bey'in bu tutumunu anlamak için işin içyüzünü bilmek gerekir.

Macera gerçekte şöyle idi:

Sermet Bey, Şafak Bahçesi'nde arkadaşı Nezihi Bey'le konuşur ve içerken, her kadeh başında şüphesinin arttıkça arttığını hissetmişti. Karısının aleyhinde kötü şeyler düşünmüş, öfkeden taşıp köpürmüş, sonunda bilinen hıyanet kanıtlarını alarak evine gelmişti.

Sermet Bey eve gelince Seza Hanım'ı kolundan sürüklercesine yatak odasına çekip içerden kapıyı kilitler.

Kadın şaşırır. Evlendikleri günden beri ilk defa uğradığı bu sert davranışı kocasının sarhoşluğuna vererek o da suratını asar; karşılık vermeye hazırlanır ve haykırarak der ki:

— Bey, ne oluyorsun? Güzel güzel beni odaya çağırsan gelmez miyim? Bir jandarma da bir suçluyu işte bu kadar sürükleyebilir.

— Evet, iyi söyledin, ben de jandarmayım. Ölen suçlu, sonra ben hâkim olacağım, sen mahkûm... Daha sonra seni öldürüp ben de katil olacağım. Anladın mı?

— Saçmalıyorsun. Bu musibet rakıyı herkes dayanma derecesine göre içmelidir. Böyle kendini kaybettirecek bir raddeyi bulduktan sonra bunun zevki, eğlencesi nerede kalır, anlamam.

— Ben sana şimdi anlatırım. Ben hâkim, sen mahkûm... Ben katil, sen maktul... işitiyor musun?

— Eh elverir... Benim gibi sinirli, hasta bir kadının yanında bu korkunç kelimeleri tekrarlayıp durma... Şimdi sinirlerim boşanır.

Sermet Bey elleriyle iki sandalyenin arkalıklarına tutunup vücudu kıvrıla kıvrıla kahkahalar salıverdikten sonra:

— O sinir hastalığı oyununun, o maskaralıkların artık modası geçti. Öyle katakullilerle[1] bundan sonra kimseyi aldatamazsın. Sinir krizlerinden, şimdi gözlerimin önünde inleye inleye gebersen, seksen doktor bu hastalıktan öldüğüne tanıklık etse, yine inanmam. Gözlerini aç da bu akşam bana iyi bak... Ben artık o eski alık Sermet, o sersem koca değilim.

— Aman Allahım, yüz dirhem rakı, akıllı fikirli bir adamı birkaç saatin içinde bakınız ne duruma getiriyor.

— Sen benim şimdi ne duruma geldiğime bakma. Biraz sonra ikimiz birden ne duruma geleceğiz, onu düşün...

— Bey, Allah aşkına korkutma... Yetişir güzelim. Ben hasta olursam hekim getirecek, ilaç parası verecek sen değil misin?

— Hayır, ben değilim. Muhabbet pazarında açık arttırmaya kim pey sürüyorsa hekimi o getirsin.

Seza Hanım iki eliyle şakaklarını tutup odanın köşesine doğru büyük bir korku içinde geri geri çekilerek:

— Tuuuuu kepaze... o nasıl lakırdı öyle?

— Sus orospu...

Seza Hanım düşmemek için duvarlara tutunup bir iki sendeleyerek:

— Aman Allahım, neler işitiyorum? Terbiyeli sandığım adamın ağzından bu sözleri duyacağıma keşke geberseydim.

— Acele etme. Gebereceksin. Bu gece bu odadan sağ çıkacağını sanma.

— Günahım?

— Günahın, kocanın üzerine âşıklar peydahlamak... Aşk mektupları alıp vermek... Aile namusunu, masum evladını, her şeyini bu rezil, bu yasak sevdan yoluna feda etmek...

— Sus, sus... Bu pis suçlamalarınla hem kendi dilini hem benim kulaklarımı kirletme... Bu kadar dehşetle aleyhime yürümek için dayandığın deliller nelerdir, elbette bilemem, ama dikkat et; çok yanılıyor, büyük bir hatada bulunuyorsun. Sonra pişman, ama çok pişman olacaksın... Masum bir kadına karşı bu kadar kudurmuşçasına saldırışın sonu senin için iyi olmaz.

---

(1) Argo; yalan dolan, oyun, tuzak, düzen.

— Demek masum olduğunu iddia edebiliyorsun? Buna cesaret ediyorsun?

— Ben koca muhabbetinden başka bir yerde zevk ve mutluluk düşünemeyen, tepeden tırnağa canlı bir iffet ve namus diye gösterilmeye değer bir kadınım.

— Tersi ispat edilirse?

— O zaman beni öldür. Kanım sana helal olsun...

— Öyleyse bir sandalye al da karşıma otur.

Seza Hanım bu emre uydu. Sermet Bey cebinden yalnızca mektup parçasını çıkarıp karısına göstererek:

— Şu kâğıdı dikkatle gözden geçir bakalım. Bu nereden kopmuş. Bunun aslı, bütünü hangi tür yazılardanmış? Ne anlayabilirsen bana söyle.

Seza Hanım kâğıdın yüzündeki tamamı bulunmayan satırları dikkatle süzmeye başlar; süzdükçe rengi kaçar; ellerine hafif bir titreme gelir. Soluk alışları sıklaşır, yapma bir şaşkınlıkla gözlerini kâğıttan duvara, oradan tavana dolaştırır, bir şey söyleyemez.

Sermet Bey bir süre bekledikten sonra:

— Ne anladın?

— Hiç...

— Yok... Hiç deme, anladın. Hem de gereğinden çok fazlasını anladın. Ağzın söylemiyor ama yüzün, bütün vücudun bu anlayışa tanıklık ediyor. İnanmazsan git aynaya bak. Bir iki dakika içinde ne kadar değiştiğini gör. Yazıyı tanımadın mı?

Seza Hanım titrek ve kararsız bir sesle:

— Hayır...

— Kâğıdı?

— Hayır...

— Lambanın aydınlığına tut da kâğıdın markasını oku bakalım.

Seza Hanım kâğıdı ışığa tutarak:

— Ha, evet... Benim kullandığım Royal markalı İngiliz kâğıdı.

— Bravo... Azıcık daha gayret et, yazıyı da tanı.

— Onu tanıyamıyorum.

— Tanırsın canım tanırsın. Haydi cesaret...

— Cesaretle böyle bilinmeyen bir şey anlaşılmaz.

— Sen bilinmeyen bir şeyi keşfedecek değilsin. Bildiğini söyleyeceksin...

— Bilmiyorum beyim.

— Seza, biraz önce kendinin namus ve iffetten meydana gelmiş, tepeden tırnağa namuslu bir kadın olduğunu iddia ediyordun. Böyle yüksek mayadan bir kadın hiç yalan söyler mi? Sen söylemeye korkuyorsan, bu yazının kimin yazısı olduğunu ben söyleyeyim.

— Söyle.

— Senin...

Seza Hanım'ın önce kaçan rengi, bu defa tatlı bir pembeliğe dönüşerek:

— Hayır. Kesinlikle reddederim. Sen benim yazımı tanırsın. Böyle midir?

— Bu yazı senin değiştirerek yazdığın bir yazı.

— Allah göstermesin... Benim öyle değişik iki üç türlü yazım yoktur. Benim bir çeşit yazım vardır. Onu da sen tanırsın. Allah'tan kork Sermet. Bana böyle bir iftira atıp sonra bütün suçlamalarını bu esas üzerine kurarak beni mahkûm etmek sana yaraşır mı?

— Demek bu yazı senin değil.

— Kesinlikle değil.

— Bu önemli noktayı biraz sonra çözümleriz. Şimdi ikinci kanıta cevap ver.

Sermet Bey cebinden sigara ucunu çıkararak:

— Buna ne dersin

Seza Hanım sigara ucunu inceledikten sonra:

— Benim kullandığım sigaralardan birinin ya da o tür bir sigaranın ucu...

— Peki...

Sermet Bey bu defa firketeyi uzatarak:

— Şuna ne diyeceksin?

Seza Hanım firketeyi alıp dikkatle bakarak:

— Benim firketelerimin cinsinden.

— Yok, yalnız cinsinden değil, bunun senin kullandığın, senin elinden geçmiş firketelerden biri olduğuna ben yemin edebilirim.

— Nasıl edersin?

— Kokla.

Seza Hanım firketeyi koklar. Yüzü daha çok kızararak:

— Evet Parföm İdeal kokuyor. Eğer dünyada bu cins firkete ile bu kokuyu kullanan benden başka bir kadın yoksa, bunun da benim firketem olduğuna hükmedilebilir.

— Yok öyle sızlanırmışçasına fikirler ileriye sürme. Bu üç kanıtın bir yerde toplanması, senin aleyhinde kuvvetli bir şüphe uyandırır. Hatta bir hükme bile vardırır.

Seza Hanım daha çok kızarıp bozararak:

— Doğru...

— Bu üç şey, Heybeliada çamlıklarının yakınında bulunursa, şu aşk mektubu parçasındaki kesik satırlardan anlaşılan anlama bakılarak ne sonuca varılır?

—

— Aman susma, çünkü senin için şimdi söylemek, konuşmak zamanıdır. Susmakta devam edersen kendi sorularıma yine kendim cevap vermek zorunda kalacağım. Ben derim ki, bu kâğıt parçasındaki kocasını, evladını aşkına kurban eden kadının sen, kurban edilen kocanın da ben olduğumuz anlamı çıkarılıyor.

— Hakkın var.

— Demek hakkımı teslim ediyorsun?(1)

— Ediyorum...

— Bu tehlikeli noktada benim hakkımı teslim etmek, kendi suçluluğunu onaylamak demektir.

— Asla... Görünüşe göre hakkın var, gerçekte değil. Çünkü ben masumum.

— Kuru iddia para etmez. Masum olduğunu ispat et.

— Nasıl edeyim? O kâğıt benim... Sigara ucu benim... Firkete benim. Bütün bunların benim olduklarına ben de inandım. Fakat o yazı... O sözler... O kepazelikler benim değil. Kesinlikle reddederim.

---

(1) Kabul ediyorsun.

— Bütün bunlar senin olur da, yazı nasıl başkasının olabilir?

— Bilmem...

— Kadınlık kimliğine bir yabancı ruh girip bu işi görmüş öyleyse...

— Of... bilemiyorum.

— Seza, demin kendinin çok namuslu bir kadın olduğunu iddia ediyordun. Bu söz kulağıma çok tatlı geldiği için, işte ben de durup durup tekrardan kendimi alamıyorum. Böyle yüksek yaratılışta bir kadın, bu kadar korkunç ve önemli bir namus konusunda kocasına yalan söylemez değil mi?

— Söylemez...

— Sen de bana söylemeyeceğine yemin eder misin?

— Ederim.

— Masum çocuğunun başına, rahmetli babanın ruhuna yemin ediyor musun?

— Ediyorum.

— Bu yazı senin değil mi?

— Değil...

— Kimin olduğunu tanıyamadın mı?

— ...

— Susma. Konuş... Doğruyu söyleyeceğine yemin ettin.

— Ben bunu birisinin yazısına benzettim; ama böyle ağır bir sorunda kesinlikle onundur demeye Allah'tan korkarım. Çünkü insan hali bu, belki yanılmış olurum.

— Sen gereğinden çok bir dostluk çabası gösteriyorsun. Yazının kimin yazısı olduğunu kesinlikle biliyor, ama söylemiyorsun. Bu yazı senin pek senli benli konuştuğun hanımlardan birinin el yazısıdır.

— Ne demek istiyorsun?

— Bu yazı Aynınur'un...

Seza Hanım dehşetle gözlerini açıp kocasının gözbebeklerine dikerek:

— Sus bey, sus... Kocalı bir kadın aleyhinde böyle bir suçlamada bulunma...

— İşte asıl kocalı olması işi berbat ediyor ya... Yazı onun değil mi?

— Sus efendim, sus...

— Yok susamam. Gerekirse kendine bir kaçamak yolu bırakmak için böyle ölçülü bir dil kullanıyorsun. Bu noktayı kesinlikle çözmeliyiz. Yazı, Aynınur'un yazısı değil mi?

— Bilmiyorum.

— Doğru söylemek konusundaki yeminini hatırla.

Seza Hanım iki eliyle yüzünü kapayarak baygın bir sesle:

— Evet onun...

— Bu konuda senden birçok açıklama isteyeceğim.

— Hiçbirine cevap veremem.

— Hani ya ettiğin yemin ne oldu?

— Efendim, ben sana doğruyu söyleyeceğime yemin ettim. Başka bir kadının namusuna, hayatına, mutluluğuna, felaketine ait sırları açığa vurmaya değil. Benimle ilgili bir şey soracaksan sor; sana dosdoğru cevap vereyim.

— Demek ki sen başka bir kadının namusuyla, hayatıyla, felaketiyle ilgili önemli sırlar biliyorsun? Bu işin içindesin. Bu namusla ilgili gizli maceraya sen de karışmış bulunuyorsun. Bu dramın kişilerinden biri de sensin. Bu karanlık machinationda[1] nasıl bir rolün olduğunu, bu işe ne derecelere kadar karışmış bulunduğunu ve suçluluğunu anlamak isterim. Bir koca sıfatıyla soruyorum: Cevap ver.

— Of bey, bana ettiğin bu işkence nedir?

— İşkenceyi sen bana ediyorsun. Bir zaman aleyhinde korkunç şüphelere düşerek cehennem azapları çektim. Nasılsa sonra beni inandırmayı, yatıştırmayı başardın. İşte şimdi o şüphelerden kalma bir ipucu yakaladım. Bende yine aynı acılar ve sıkıntılar başladı. Benimle birlikte senin de azap çekeceğin doğaldır. Doğrusunu söyle; sen de kurtul, ben de rahat edeyim.

— Bey benden şüphelenme. Çok büyük günaha girersin.

---

(1) Hile, düzen.

— Hanım, senin bu hallerinden aklıma çok fena şeyler geliyor..

— Neler geliyor?

— Artık gerçeği tamamıyla ve tam bir açıklıkla anlıyorum.

— Nasıl?

— Nasıl olacak? İffetsizlikle lekelenmiş suçlu olan o kadın sensin.

— Ohhh... aman Allahım...

— Evet firkete senin, sigara senin, âşık senin... Yalnız kurnazlık edip yazıyı Aynınur'a yazdırmışsın. Şimdi onun aleyhine ortaya çıkacak bu fenalıktan vicdanın rahatsız oluyor. Bunun için işi örtbas etmeye uğraşıyorsun. İşte gerçek bu...

— Ah insafsız... Ah hain... Böyle hiçbir esasa dayanmadan durup dururken beni nasıl suçlayabiliyorsun? Bunu söylemeye dilin nasıl varıyor? Gönlün nasıl razı oluyor?

— Öyleyse nasıl oluyor da senin firketen o mektup parçasının yanında bulunuyor? Bunu açıklayarak masum olduğunu ispat et.

— Evet, haklısın bey. Bu konudaki hakkını teslim ediyorum. Ama...

— Ben artık ama mama dinlemem. Şimdi senden kesinlikle soruyorum: Ortada doğru yoldan sapmış suçlu bir kadın var mı, yok mu?

Seza Hanım olağanüstü bir üzüntü ile:

— Var...

— Bütün deliller senin aleyhinde görünüyor. O kadın sensin.

— Yüce Tanrı'nın adına yemin ederim ki, ben değilim.

— Öyleyse kimdir, söyle.

Seza Hanım oturduğu sandalyeden ağlaya ağlaya kalkıp kocasının dizleri üstüne yüzüstü kapandı:

— Sorma beyciğim, ne olursun sorma. İki gözüm, beni öldür, ama bunu benden sorma. Çünkü bazı kapanmaz, şifa bulmaz yaralar vardır ki, onları karıştır-

mak daha büyük bir tehlike yaratır. Bu yaraları kapamalı. Sonsuza kadar örtmeli. Bu sırları saklamaya ben de namusum üzerine söz verdim.

— Sorunun aramızda meydana getirdiği ağırlık, bu sırları bana açmanı gerektiriyor. Bu tehlikeli bir durumdur; kesinlikle cevap vermek zorundasın. Anlıyorum, büyük bir zorunlukla karşı karşıyasın. Ben senin kocanım. Yabancı sayılmam. Seninle tek bir varlık sayılırız. Senin bildiğin bir şeyi benim de bilmemde bir sakınca düşünülemez. Sır saklamak için namusun üzerine verdiğin sözün beni bağlamaz. Bunu şimdiye kadar saklaman, senin için büyük bir suçtur.

— Ah elmas beyim, müsaade et yine saklayayım; çünkü bu sır benim sırrım değil. Bunları sana açarak bir kadını mahvetmiş olacağım.

— Böyle boş ısrarlarla hem kendini hem beni üzme. Gerçeği noktası noktasına anlamadıkça bin yemin etsen boş. İnanmam, inanamam. Suçlu olarak seni tanırım.

Seza Hanım yarı baygın bir durumda kocasının dizleri üzerinden kalkıp sendeleye sendeleye kanepeye oturdu. Büyük bir acı ile arkasına dayadığı başını iki yana yaşlar saça saça sallayarak içli bir sesle:

— Bey, bütün günahı senin boynuna olsun. Söyleyeceğim; ama ileri süreceğim şartları kabul edeceksin. Bunların ne olduğunu bilmeden kabule söz vereceksin. Buna razı mısın?

— Razıyım.

— Bu macerayı öğrendikten sonra ne yolda olağanüstü durumlara rastlarsan rastla, elinden geldiği kadar soğukkanlılığını koruyacak, benim fikrimi almadıkça kendi başına hiçbir harekete kalkışmayacaksın. Bu kadını düştüğü çıkmaz yoldan kurtarmaya, maceranın bütün nazik noktalarını, çok acı gerçekleri dikkate alarak gücümüz yettiği kadar uğraşacağız. Her şeyden önce o zavallının hayatını düşünmek zorundayız. Şimdi şu olağanüstü heyecanım yüzünden aklıma gelmeyen bazı şeyler de olabilir. Gerektikçe onları ileriye sürdüğüm zaman, o şartları da karşı koymadan kabul etmen... İşte şartlarım bunlar...

— Bu dediklerinin hepsini kabul ediyorum.

— Bu verdiğin sözden asla dönmeyeceğine namusun üzerine yemin ediyor musun?

— Ediyorum..

— Beyefendi, bu sırları anlamaya artık kavrayışım yetmiyor, dayanma gücüm tükeniyordu. Gizlenmesi de, açığa vurulması da zor bir dert. Ne yapayım, bu belaya da senin yüzünden uğradım. Seninle evlenmeseydim, ben Aynınur Hanım'ı belki hiç tanımayacaktım. Bütün bu sinir hastalıklarıma sebep de hep bu tanışma oldu. Bu dünyada insanlara eskiden beri acı çektiren birtakım sorunlar vardır. Bunlardan herkes şikâyet eder. Fakat ne hikmettir bilemem. Hep yine bu acıları doğuracak yollara gidilir. Zamanımızda evlenmelere yalnız ticaret noktasından[1] önem veriliyor. Bu işin öteki önemli yönleri dikkate alınmıyor. Ferhat ile Şirin'den tutunuz da bugünkü en duygulu romanlara kadar konuların çoğu incelenirse, bütün felaketlerin, fırtınaların birbirine tutkun iki kalbin kavuşmasının engellenmesinden patladığı görülür. Hep bu gerçek ispata çalışılır. Çocukluğumuzdan beri, hepimiz bu hikâyeleri okur ağlarız. Ama evladımızı evlendirmeye kalktığımız zaman, yine alışıldığı gibi davranırız. Para birçok zor işin anahtarı hükmündedir; kabul... ama güzel kızların kalplerine girmek için bu anahtarın çok defa hükümsüz kaldığı da bir gerçektir. Mesela yüzünün çekiciliğinden çok parasına güvenerek, paradan güç alarak levent gibi[2] bir genç kızla evlenen bir cüce, karısının tazeliğinden, güzelliğinden başkalarının da zevk payı almalarına hiç şaşmamalı, daha doğrusu buna kızmamalıdır. Pek çehre züğürdü olanlar, çok güzel kızlarla evlenmeye özenmemelidirler. Sonu acı, benzeri çok bir hatayı tekrardan ne haz duyulur? Şehrin en güzel kadınına sahip olma hevesine kapılan bir erkek, bu isteğini yerine getirmeden önce uzun süre ayna ile konuşmak insafını göstermelidir. İki güzellik birleşirse, uygun bir çift olur. Bir karga ile bir kumru nasıl uyuşabilir? Bizim eski usul evlenmelerimizde, kızın düşüncesi sorul-

---

(1) Evlenmeler, alışveriş gibi düşünülüyor.

(2) Boylu boslu.

maz. Baba ile anne, bir koca seçerler. Kızlarına, seni falana veriyoruz derler. İş olur biter. Anne ile babanın bir damat seçiminde kendilerince birçok düşünceleri, hesapları olur da, acaba zavallı kızın hiçbir diyeceği olmaz mı? Damat seçimi konusundaki hesaplara, kızın isteklerini, düşüncelerini, eğilimlerini biraz olsun sorup anlama yönü de katılsa ne olur? Zavallı Aynınur için, müstesna bir güzeldir, hatta İstanbul'un en güzel kadınıdır diyebilirim. Zavallıyı tutmuşlar, Nezihi Bey gibi bir hamhalata[1] vermişler. Kızın bu parlak güzelliğine karşı Nezihi Bey'in nesi var? Birkaç çiftliği... Bu güzellik çiftliklere feda edilmiş. Bilirsin ki Aynınur'un babası ölmüştür. Annesi kızını yalnız servet bakımından bir kocaya vermekten başka bir şey düşünmemiş, bu evlenme olmuş. Kocasına karşı kadında zerre kadar bir muhabbet uyanmamış. Erkekte de, tersine sonsuz bir aşk parlamış. Bu orantısızlıktan kadın için çok acı bir rahatsızlık baş göstermiş. Zavallı kıvrım kıvrım kıvranarak hayattan bezmiş. İşte bu sırada büyük bir felaket olarak, konuyu en korkunç bir biçime dönüştürecek bir fenalık olmuş: Aynınur birini sevmiş. Aman Allahım, ne umutsuzca, ne büyük üzüntülerle, ama ne şiddetli bir sevda ile birine bağlanmış.

Sermet Bey, hikâyenin bu noktasında kendisini tutamayarak:

— Aynınur kocasından hoşlanmamışsa, boşanmanın bir çaresini düşünmeliydi. Evli bir kadın için bu yasak sevda... bu ne felaket...

— Beyefendi, boşayan kim? Nezihi Bey karısını, "Bizim için ölüm var, ayrılık yoktur. Bir hıyanetini yakalarsam seni de, onu da, kendimi de gebertir, bin parça ederim." dermiş ve bu tehdidini noktası noktasına yerine getireceğini namusu, atalarının ruhları, daha bilmem ne kadar kutsal şey varsa onların üzerine yeminler ederek tekrarlar dururmuş. Efendim, boşanmayı niçin icat etmişler? Bu çeşit zorluklar olunca, evlilik bağını şıp diye kesmek için değil mi? Böyle asarım, keserim zorbalıklarıyla bir kadının kalbini fethetmenin imkânı var mıdır?

---

(1) Kaba saba, dangıl dungul adama.

— Nezihi karısını çıldırasıya seviyor. Boşayamayacağını bana da söyledi. Ne yapalım o da mazur... Ooo, doğrusu çok berbat bir sorun...

— Nasıl olacak?

— Bilmem... bilmem...

Karı kocada kaşlar çatıldı. Birer acı düşünce ile bir süre birbirine bakıştılar; sonunda Sermet Bey:

— Bana kalırsa, bunun en uygun yolu, bu yasak sevdasından vazgeçirmek için Aynınur Hanım'ı uyarmaya, inandırmaya, tehlikenin büyüklüğünü ona anlatmaya uğraşmaktır.

— Ben o kadından istediğimiz şeyi elde edebileceğimizi hiç ummuyorum, ama kurtarmaya uğraşacağız. Çünkü bunu büyük bir fedakârlık sayacak, belki de sevdiği adamdan vazgeçme gücünü kendisinde bulamayacaktır.

— Yoksa macera, onarılamayacak noktayı tamamıyla geçmiş midir?

— Eh işte... hemen hemen... Meyane tütmek üzere[1]...

— Nasıl, ne gibi? Mesela?

— Nezihi Bey'in namusunu bir topa benzetirsek, fitile ateş verilmiştir, diyebilirim.

— Ama Seza, acele edelim. Oğlana yazıktır.

— Elimizden ne gelirse onu yapmaktan geri durmayacağız.

— Mektup parçasındaki "kurban etmek" sözüne bakılırsa, ben bu işte sağlam bir tutamak yeri göremiyorum.

— İşin derecesi şöyle: Nezihi Bey mezbahaya indirilmiş, gözleri bağlanmış, bıçak enseye sürtülüyor.

— O enayi de kendisini dünyadaki kocaların en açıkgözlüsü sanır. Karısının üzerinde eni konu bir zabıta baskısı vardır, ona pek göz açtırmaz. Böyle sıkılık altında bu işler nasıl oluyor?

— A bey, meramın elinden ne kurtulur?

---

(1) İş kıvamına gelmek üzere.

— Hanım, yüzüme dik dik bakarak bu macerayı böyle korku veren deyimler, ürperten benzetmelerle anlatıyorsun ki, benden öc almaya uğraşıyorsun sanıyorum. Söyle bakayım. Nezihi Bey'in namus topunun fitiline ateş verilir, sen bu kavga gürültünün içinde bulunursun da, patlamadan sonra benim kocalık onurum bundan az çok zarar görmez mi?

— Hayır... Asla...

— Yoook, affedersin[1]... Bana her şeyi en ufak ayrıntılarına kadar anlatmalısın.

— Hepsini noktası noktasına anlayacaksın.

— Önce şu mektup kâğıdı... firkete... sigara ucu... bunların ne anlama geldiklerini anlat. Hele bir kere bu düğümler çözülsün. Bu şüpheler zihnimden çıksın. Ben de kendimin gözleri bağlanmış, mezbahaya indirilmiş bir koca olmadığımı anlayarak, ötekinin kurtuluşuna ondan sonra çalışayım.

— Beyefendi, benim namus muhasebemde dumanlı, anlaşılması zor bir şey yoktur. İçin rahat olsun diyorum sana. Hepsini tam bir açıklıkla anlayacaksın. Gönlünde ne düğüm kalacak ne şüphe...

— Zihnim, Nezihi'nin fitili ateşlenmiş namus topu ile uğraşırken, sen sonra gözlerini bağlayıp onu mezbahaya indirdin. Aklım bütün bütün karıştı. Daha sonra, "A Bey, meramın elinden ne kurtulur?" dedin. İşte bu sözün yok mu, beynimi bütün bütün ateşler içinde bıraktı. Demek ki, bizim sizi iffet gereği kurallara saygılı bulundurmak için gösterebileceğimiz dikkatin, alacağımız tedbirlerin hepsi boş öyle mi? Dehşet... Dehşet... Artık duramaz bir hale geldim. Çabuk gerçeği anlat. Acele et.

— Aynınur Hanım âşığı ile buluşmalara başladıktan sonra, pek büyük ihtiyatlarla, sanırım birçok defa da Heybeli çamlıklarında birleştiler. Zavallı kadın geçenlerde yine bana gelmişti. Allah kimseyi şaşırtmasın. Hiç aklı başında değildi. Ne yaptığını biliyordu, ne söylediğini... Udu eline aldı, hüzünlü hüzünlü okudu;[2]

---

(1) "Öyle değil" anlamına bir deyim.

(2) Şarkı söyledi.

hem kendi ağladı, hem de beni ağlattı. Gözü hep saatte idi. Bir yerde duramıyordu. Sevgilisiyle bir randevusu olduğunu anladım. Yanında Nezihi Bey'in sütninesi Naciye Kadın vardı. Bu Naciye, yaşı elliyi geçkin, art eteğinde namaz kılınır, işte öyle temiz bir kadındır.

— Demek hanımın sırdaşı bu öyle mi?

— Evet...

— Tanrı hepimizi korusun. Bu dünyada kimseye güven kalmadı. Süt oğlunun, daha doğrusu velinimetinin[1] karısını götürüp yabancı erkeklerle görüştürüyor; eni konu aracılık ediyor ha? Kör olsun kaltak...

— Sonunda Aynınur duramadı kalktı; aynada saçlarını düzeltti. Tabağın içinde duran firketelerimden üç dört tanesini aldı, başının orasına burasına soktu. Bir iki sigara ile birkaç zarf, kâğıt istedi, verdim. El çantasına koydu. Benim Parföm Ideal'den de bol bol süründükten sonra, çıktı gitti. O gün çamlıkta âşığı ile görüşebildi mi; ne zaman mektubu yazıp verdi? Bu konularda kesin bir bilgim yok. Şimdi gerçek anlaşıldı mı?

— Gerçeğin böyle olduğuna ben nasıl inanabileceğim?

— Elimde mektuplar var; onları sana okutacağım. Kapının kilidini aç. Dışarı çıkıp getireyim. Senin eline geçiverir korkusu ile bunları çok gizli yerlere saklamıştım.

Seza Hanım odadan çıktı. Bir süre sonra elinde ufak bir çekmece ile geldi; ortaya zarflı birtakım kâğıtlar çıkardı. Zarfların üzerindeki işaretlere bakarak birini seçip dedi ki:

— Aynınur bana bu sevda macerasını yazar gönderir. İşte bak, birinci kâğıt...

Sermet Bey bu kâğıtlardan birkaçını okudu. Dehşet içinde kaldı. Arkadaşı Nezihi Bey'in bu felaketini olabildiği kadar nasıl onarmaya yetişeceğini düşünmeye başladı.

Karı koca bu konuda uzun, sıkıntılı bir konuşmaya giriştiler. Konuşmaları sürdükçe sorunun zorluğu daha

---

(1) Kendisini bakıp besleyen insanın.

da iyi anlaşılıyordu. Aslında çok uzun düşünmeye de vakit yoktu; çünkü Nezihi Bey, Sermet Bey'in o gece karısı Seza Hanım üzerine yapacağı araştırma ve soruşturmaların sonucunu şiddetle beklemekteydi. Yarın sabah kendisine mutlaka bir cevap vermesi gerekiyordu. Ama gerçeği söylemek olmuyor, gizlemek uymuyordu. Ne yapılacaktı?

Sermet Bey, bu zor işe bir çare bulabilmek için parmaklarıyla saçlarını karıştıra karıştıra odanın ortasında aşağı yukarı geziniyordu. Epey bir düşündükten sonra dedi ki:

— Mızrak çuvala sığmaz. Nasıl olsa bu iş duyulacaktır. Felaketi olduğu gibi Nezihi'ye haber vermekten başka bir çare göremiyorum.

— Aman bey, ne söylüyorsun? Kadını kocasına paralattıracak mısın? Hani ya, zavallıyı kurtarmak için bana verdiğin yardım sözü ne oldu?

— Bir yolunu göster, yardım edeyim. Bu mektup parçası için ne guguk uyduracağız?

— Yazı, Aynınur'un yazısı değildir, diyeceğiz.

— Değildir demekle iş olur biter mi?

— Biz değildir diyelim. Sürekli inkâr yönüne gidelim.

— Nezihi o kadar budala mı? El altından araştırır, soruşturur, elbet günün birinde bir ipucu yakalar. Bu yazı Aynınur'un değildir demekle sorunun tehlikesi önlenemez. Nezihi'yi kesin olarak inandırmak için bu cinayeti üzerine yükletecek birini bulup, ortaya atmalıyız.

— O da olabilir.

— Nasıl?

Bu soruya karşı Seza Hanım, gözlerini önünde sabit bir noktaya dikti. Derin derin düşünmeye başladı. Birbiri içine geçirdiği on parmağını kıracak gibi çatır çatır çatlatıyor, ama dalgınlıktan hiçbir acı duymuyordu.

Sonunda dedi ki:

— Dünyada bu fedakârlığı gösterecek bir dost bulunamaz mı?

— Böyle bir deli düşünemem.

— Sen razı olsan, ben bu delinin gerçek hayatta bulunabileceğini sana ispat ederim.

— Kimmiş o deli?

— Ben.

— Anlayamadım.

— Bunda anlamayacak ne var? Yazının benim yazım olduğunu iddia ederiz. İş olur biter.

Sermet Bey dehşetle gözlerini açıp yüzünü karısının yüzüne yaklaştırarak:

— Seza, bu dünyada her şey olur. İşte yalnız bu olamaz.

— Ama beyefendi, verdiğin sözü unutuyorsun. Aramızda yazı ile değilse de vicdanımıza karşı yeminle alınıp verilmiş bir sözleşmemiz vardır. Seni bunun hükümlerini yerine getirmeye davet ederim. Her şeyi bir yana bırakıp, önce bu kadının hayatını düşünmeye ve bu işte ileriye süreceğim bütün şartları, karşı koymadan, kabul edeceğine söz vermiştin.

— Evet, böyle söz verdim. Ama başka bir kadının namusunu kurtarmak için kendi namusunu lekelemek gibi bir deliliğe nasıl razı olunur? Ben henüz çıldırmadım Seza...

— Firkete benim... sigara benim... kâğıt benim. Yazı da benim oluverir, iş biter gider. Konu da böylece kapanmış olur.

— Hey Allahım, ne durumlar karşısında kaldım? Başka bir kadının temize çıkması için karını lekelemek... Bu gibi hangi akla, hangi mantığa sığar? Yooo... ben bu deliliği yapamam. Fedakârlığın bu biçimi, böyle delicesi elimden gelmez.

— Kalbin, vicdanın benden emin bulunduktan sonra, kendi kendimize edeceğimiz böyle bir iftiranın, bu çeşit bir suçlamanın ne önemi olabilir?

— Sonra âleme böyle yayılır.

— Söylentiden, böyle bir haberin yayılmasından hiç korkma. Çünkü Nezihi Bey bu sırrı kendini öldürseler kimseye açmaz. Bunu kendisinin bir felaketiymiş gibi büyük bir titizlikle korur. Bundan emin ol.

— Böyle müthiş bir itiraftan sonra, en önce beni aforoz edip selamı sabahı kesecek kişi Nezihi'nin kendisi olacaktır. Çünkü o çok tutucudur. Onun ahlak görüşüne göre, böyle bir felaket karşısında karı, koca ve âşık, bu üçü de ölüme mahkûmdur. Düşün bir kere, senin böyle bir hıyanetin ortaya çıkıyor, ispat ediliyor da, ben seni değil öldürmek, hatta boşamıyorum bile. Nezihi böyle bir tahammüle, böylesine bir kalenderliğe[1] çıldırır. Sonra evimizi başımıza yıkar.

— Ah bey ah... Aynınur'un şu müthiş sonunu bir düşün. Zavallı Nezihi'nin hayatına da acı. Bak bu fedakârlığımızla kaç can birden kurtaracağız. Bu namus işinin ilerde düzelebileceğine yüzde bir ihtimal olsa, işte bu ihtimalin arkasından koşmak bizim için bir insanlık görevidir.

— Nasıl edelim karıcığım? Beynim ateşler içinde yanıyor. Senin karın temizmiş, kirli olan, suçlu olan benimki imiş denir mi? Böyle bir rezilliği, pisliği üzerimize almak kolay mıdır?

— Gerçekte bize hiçbir kir bulaşmadıktan başka, işitilmedik bu büyük fedakârlığımızla da insanlık bakımından yükselmiş oluyoruz. Kurtaralım bey, şu zavallı kadını kurtaralım. Bu korkunç sorun karşısında, ben kendimi yalnız gördükçe umutsuz kalıyordum; ama şimdi iki kişiyiz, belki başarırız. Ancak, soğukkanlılığımızı koruyalım, ılımlı davranalım. Bu kadar kimsenin hayatlarını şöyle böyle düşüncelere, göreneklere feda etmeyelim. Bir kere kadın kurtulsun, sonra her şeyi düzeltmek mümkün...

Karı koca derin birer düşünceye daldılar. Sermet Bey, bu delice teklifin akıl yolu ile daha başka bir biçime dönüşüp dönüşemeyeceğini düşünüyordu.

Seza Hanım, birdenbire yerinden fırladı. Beyinin boynuna sarılarak en son düşündüğü şeyin bu olduğunu gösterir bir coşkunlukla:

— Bey, sen Nezihi Bey'e uzun bir mektup yazmalısın. Çok ustalıklı bir mektup... Bilirsin ya, dünyada her şey söylenir; ama en büyük hüner, bu söyleyişin en akla yakın yolunu yordamını bulmaktadır. Sen şimdi eni

---

(1) Aldırmazlığa.

konu kandırıcı bir felsefe, yeni bir hikmet icat etmelisin. Kadınların bu çeşit cinayetlerini eski ağırlıklarından ayırt edecek yeni mazeretler, sebepler uydurmalı, bu konuda işe yarayacak parlak deliller göstermelisin. Hep beni suçlayarak, Nezihi'nin de zihnini bu felakete alıştıracak vadilerde dolaştırmalısın; dolaştıra dolaştıra yormalısın. O zavallıyı, kıyarım, keserim, biçerim, öldürürüm saplantısından kurtararak daha başka türlü düşünmeye zorlamalısın.

— Bırak Allah aşkına Seza, bu rezilliği hangi felsefe kabul eder? Bu hıyanet hangi yeni hikmetle bağdaştırılabilir?

Seza Hanım sabaha kadar yaşlar dökerek kocasına yalvarır. Sermet Bey sonunda daha fazla dayatamaz; Büyükada'ya gönderdiği, o bilinen mektubu yazmaya razı olur; ama Nezihi'ye gönderilecek mektubun acele yazılması gerektiğinden, Sermet önüne konan mektupların hepsini okumaya vakit bulamadan, o acayip mektubu yazar, dostuna gönderir.

Sermet, arkadaşını inandırmak için uydurduğu o acayip felsefeyi düşündükçe buna Nezihi'den çok şimdi kendisi şaşıyor, ama onun bu andaki en önemli işi, Aynınur'un mektuplarını okumak oluyordu.

İKİNCİ BÖLÜM

1

Aynınur Hanım'ın değişik tarihli mektuplarından birincisi:

«Kardeşim Seza,

Duygularımda bir başkalık var. Bana ne oldu anlayamıyorum. Sanki çevremde gördüğüm şeylerdeki gamlı hali hafifletmek için gözlerimi aldatan bir gözlüğüm varmış da şimdi onu kaybetmişim gibi bir duruma düştüm. Bana her yer sıkıntı verici, her şey tatsız görünüyor. Ne kocamla, ne çocuğumla, hiçbir şeyle avunamıyorum.

Kocamla avunmak şöyle dursun, tersine en çok ondan sıkılıyorum. Bugünlerde bana ensesi her zamandan daha kalın görünüyor. Sesi daha sert, davranışları daha kaba, bakışı daha yabani geliyor.

Onun bana muhabbet kucağı diye açtığı o iki kolu yok mu? Of.. yemin ederim ki, engizisyon zamanında bile kadınlara eziyet için böyle bir işkence aracı icat olunmamıştır. Ben bu adamı artık her gün hayatımı bir parça daha emerek çeken bir canavar biçiminde görüyorum. Kollarının arasındaki can çekişircesine debelenmelerimi, itiraf edemediğim tiksintilerimi, o, kendimi naza çekişime veriyor, cilve eserleri olarak kabul ediyor.

Ettiği iltifatların her biri bana diken gibi batıyor. O bana karşı muhabbetini anlatabilmek için yeni yeni kelimeler aradıkça, ben ondan bir karış daha uzağa kaçmak için ne çareler düşüneceğimi bilemiyorum.

Beni taşkın bir muhabbetle seviyor; anlıyorum. İşte bu aşırılık, bende dehşetli bir tiksinti uyandırıyor.

Aman benden öğüt; her kimin kalbi böyle aşırı bir sevda ile dolup taşıyorsa sevgilisine her an bu sevgiden söz etme ahmaklığında bulunmasın. Çünkü çok ters biçimde bir etki yaratıyor.

Haksızım değil mi Seza? Beni çok sevdiği için bu adamdan bu kadar şiddetle nefret etmek... Evet büyük haksızlık... Geçenlerde sana bu dertlerimi biraz açtım. Haksızlığımı yüzüme vurdun. Yine vur... Beni azarla. Bana nasihat ver. Çünkü Seza, ben çığırımdan çıkmak üzereyim...»

2

İkinci mektup:

«Seza,

Geçen gün beni ne büyük bir şiddetle azarladın. Artık bana karşı insafsız bir öğretmen tavrı alıyorsun. Senden korkuyor; öğütlerini tutmaya çalışıyorum.

Hakkın var: Bağrına taş bastırıp kocamla geçinmeye çabalamalıyım. Buna kesinlikle karar verdim. Başka çare yok. Tanrı bana onu kısmet etmiş, kazaya(1) rıza göstermeli.

İşte böyle kendime bin öğüt veriyorum. Öğüt kolay, ama tutması zor. Beyi gözümde güzelleştirecek, yükseltecek her türlü erdemler icadına çalışıyorum. Kendimi aldatarak onu üç günceğiz sevmeyi başarabilsem... işte bu mümkün olmuyor. Zavallının ne suçu var; diyorum. Görünürde bir kabahati yok. Ama ne saklayayım Seza, bu adamın en küçük bir hareketi, büyük bir cinayet kadar gözüme batıyor.

Mesela evde yürüdüğü vakit camlar sallanır. Güldüğü zaman altındaki kanepe titrer. Doğuştan incelik ve zariflik denilen şeyler, bu zavallının yanından bile geçmemiştir. Sanırım ki, işinden memnun bir bakkal da böyle güler, bir hamal da işte böyle gezinir.

---

(1) Tanrı'nın yazdığı yazgıya.

Yüzü hep kaba bir neşe ile gülümsemektedir. Bu adam acaba kendisini nasıl bir mutlulukla dolu biliyor?

Geçen gün mutluluk hakkındaki düşüncesini anlamak için sordum: "Bey, sizin düşüncenize göre mutluluk nedir?"

Sorduğuma hemen beni pişman etti. Hemen boynuma atılıp beni ezerek, haykırtarak, yutacak gibi bir iştahla öperek, mutluluğu anlatmaya başladı: "Mutluluk... ah elmasım, benim için o, sensin." dedi.

Kendisi için mutluluk saydığı bu durumun, benim için büyük bir felaket olduğunu görmüyor; yüzümden anlamıyordu.

Düşünceme göre mutluluk sözü, kendilerini ona sahip sananların bu kuruntularından başka bir anlam taşımaz. Bunun özü ise, işte böyle bir sözdür, kuruntudur. Bu sözde bir gerçek olduğunu düşünecek kadar ahmak olanlar; her zaman mutlu yaşarlar. Güldükçe, bizim bey gibi kanepeleri esnetirler.

Beyin mutluluğu bana sahip olmaksa, bunun kofluğuna sen de gül, ben de güleyim. Çünkü ben onu sevmiyorum. Mutluluğun kuruntudan başka bir şey olmadığı hakkında işte sana bu örnek yetmez mi?

Ben mutlu olamıyorum, bari bey olsun. Onu bu mutluluk rüyasında yaşatmak için uğraşacağım. Çok ağır ve yerine getirilmesi çok zor bir karar, ama buna bütün gücümle çalışacağım. Böyle iyi niyet sahibi bir kadının her kabahati affolunur sanırım. Beye zaten en büyük düşmanlığım, benim onu mutlu edip de onun beni edemediği içindir.

Seza, bugünlerde halimde bir değişiklik görüyor musun? Sana bir şey açmak istiyorum. Hazırlanıyorum; ta hançeremin son boğumuna kadar geliyor, yine yutuyorum. Cesaret edemiyorum. Yüz yüze mümkün değil söyleyemeyeceğim. Yazı ile belki...

Kardeşçiğim, bilsen öyle bunalımlar; coşkunluklar, taşkınlıklar geçiriyorum ki, kimi zaman kendimi yerden yere vuracağım geliyor. Sırdaşsızlık ne fena... Acılarımın birazını olsun taşırmak, hiç değilse böylelikle gönlümü biraz ferahlatmak için sana bu kâğıtları yaz-

maya başladım. Ama ne yazdığımı pek bilmiyorum. Saçmalıyorum. Affet Seza...

Derdimi dökmek için sözü türlü vadilerden dolaştırıyor, ne girişler yapıyorum. Ben mutlu olamayacağım. Çığırımdan çıkmak üzereyim, diyorum. Of insafsız. Merak edip de bir kere niçin diye sormuyorsun. Sor; sor... Söyletmek için bana baskı yap. Beni tehdit et. Üzerime yürü. Döv... Öldür...

Ah, işte yine cesaretten kaldım. İşte bak, elimde kalem, sonbahar yaprağı gibi titriyorum. Yazamayacağım Seza... Bugün de yazamayacağım...»

3

Üçüncü mektup:

«*Seza,*

Kararımda sebat ediyorum. Bütün hayatımı kocamın mutluluğuna adayacağım. Kocam bu fedakârlığımdaki güçlüğün, derecesini anlamayacak, değerlendiremeyecek. O bende yalnız kendisine sunulan bir aşkı kabul ile mutlu olan bir kadın ruhundan başka bir şey seçemeyecek. Her şeyden vazgeçeceğim. Manastırlarda yaşayan dünyasını terk etmişlerin hayatlarına benzer bir yaşama düzenine gireceğim. Evime kapanacağım. Gökyüzünü bile zamanın geleneğine göre biz kadınlara edilen müsaade ölçüsünde sık kafeslerin arkasından seyredeceğim.

Kul günahsız olmaz. Bu yalnızlık köşeme çekilmeden önce geçmişteki günahlarıma tövbe ederek vicdanımı her şeyden temizlemek, ağır bir yükten kurtulmak isterim. Insanlık hali, işlemiş olduğum günahların bütün izlerini gönlümden çıkarmak için sana bazı itiraflarda bulunacağım. Günahım ne kadar büyük olsa bu itiraflarım karşısında beni ayıplamazsın değil mi? Çünkü bunları yalnız iffetli olma arzusu ile sana yazıyorum.

İnsan anasından masum doğar. Bilinmeyen bir dünyadan gelen bu miniminicik vücuda melek derler.

Meleklerin namuslarını korumaları, Tanrı'nın onları cinsel isteklerden koruyarak yaratmış olmasındandır.

Oysa üremeye hizmet eden insanoğlu, bu günah tohumu ile birlikte doğar. İnsanla birlikte bu tohum da büyür; gelişir. Çocuk, aşk denilen afete kendini teslim ettiği gün, meleklikten çıkar, günahlı olur. Belki de sonra, sonra bir ifrit[1] kesilir.

Babam ben küçükken öldü. Çocukluğumda "Ah, ne güzel kız!" sözleriyle herkes güzelliğime karşı hayran kalırdı. Bu takdirler, bu hayranlıklar karşısında annemin derin derin düşüncelere vararak, hep için için şöyle dediğini işitirdim: "Allah kazasından[2] saklasın. Şu kızı elemsiz, kedersiz büyütüp de bir helal süt emmiş bularak, al emanetini diye verip kurtulsam..."

Okula giderken, her sabah alnımdan öperek bu "Allah kazasından saklasın" sözünü tekrar ettiğinden, bu sözlerden kalbime eni konu bir çeşit korku girmişti. Başa gelmesinden korkulan kazanın türünü bilmediğim için hayatımızı hep yangınların, depremlerin, hırsızların, katillerin tehditleri altında görerek titrerdim.

On yaşına geldim; annem beni büyük kadınlara özgü kılıklara soktu. Göğsü sımsıkı ilikli, topuklarıma kadar uzun, kırmasız, harçsız, koyu ketenden bir yeldirme giydirdi. Her sabah okula giderken kalın baş örtümü birkaç yerinden kendi eliyle iğneler; saçlarımı, kaşlarımı dikkatle kapar ve şu uyarıları değişmez bir ciddilikle tekrarlardı: "Sokakta gidip gelirken önüne bak. Yanındaki kızlarla konuşma. Gülüşme. Sakın ha fingirdeşme. Sonra karga bana haber verir."

Yaşlı bevvabımız[3] gelirdi. Benim çantamla sefer tasımı da omuzundaki sırığa diziye geçirdikten sonra, okul arkadaşlarımla yola düzülürdük.

Yaşlı lalam[4] da hemen bizi izlemeye başlardı. Annem okula her gidiş gelişimde, görevinde kıdemli bir gümrük denetleyicisi dikkatiyle çantamı açar, en ufak kâğıt parçasına kadar her şeyi inceler, sayfa aralarını

---

(1) Kötülük yapan cin; korkunç mitolojik varlık.
(2) Burada: Kötü yazgısından.
(3) Çocukları okula götürüp getiren okul görevlisi.
(4) Erkek çocuk bakıcısı.

bile arardı. Ama ne aradığını bilmezdim. Koynum ve bütün ceplerim de her zaman böyle şiddetle aranırdı.

Annemin bir emeli de, beni zamanımızda kızlar için mümkün olabilecek öğrenimin son derecesine erdirmek olduğundan, yaşım on ikiyi geçti, ben hâlâ okula gidiyordum.

Bu aramalarında, annemin ne kadar haklı olduğunu sonradan anladım. Çünkü çok geçmedi, arkadaşlarımda aşk mektuplarından meydana gelen âdeta dosyalar bulunduğu sırrına erdim.

Güzel yazı yazma yeteneğinin ilk denemeleri, bu geniş duygu ve coşkunluk ortamında yürütülüyor. Tutkulu sözcüklerin gücü, bu alanda deneniyor. Hiçbir korku, bu kızları bu tehlikeli mektuplaşma deliliğinden vazgeçiremiyordu. İçlerinde türlü haberleşme yolu ve şifreler icad ederek insanı hayretten hayrete düşürenler, olağanüstü ustalıklar gösterenler vardı.

Arkadaşlarımın bu ustalıkları ve cesaretleri bana korku veriyor, bazı geceler uykularımı kaçıracak kadar zihnimi karıştırıyordu.

Annem duysa, benim böyle bir işe katıldığımı değil, yalnız bu tür sırları bildiğimi, gizli şeylere kulak verdiğimi anlasa, kesinlikle kederinden ölürdü. Arkadaşlarım annelerine, babalarına benim gibi niçin acımıyorlardı? Allah korusun, gerçeği öğrendikleri zaman hepsi aynı keder ve tehlikeye uğramayacaklar mıydı?

Bu kızlar bana aşkı, sevdayı ruhu okşayan türlü renklerle anlatırlar; beni imrendirmeye uğraşırlardı. Ben ağızlarına vurur; bu sözlerin hiçbirine inanmak istemezdim.

Akşamları okuldan çıktığımız sırada, âşıkların bir kısmı yollara dizilir, birtakımı da birlikte gazinoda, tatlıcıda oturup geçişimizi beklerlerdi. Bevvab duymadan mektuplar ve epey önemli sözler alınıp verilirdi.

Kimi zaman yolumuzun üstünde terbiyesiz delikanlılara rastlar; işitilmesi tüyleri ürpertecek edepsizce laflara, takılmalara, hatta el sarkıntılıklarına bile uğrardık.

Arkadaşlarımın içinde kötü bir alışkanlıkla bu tür sarkıntılıklardan zevk alanlar, bu yüzsüzlüklere gülen-

ler; bu iğrençlikleri eğlence sananlar vardı. Ben üzüntü ve tiksintimden bir ateş kesilirdim. Arkadaşlarımın bu uygunsuz hareketlerini hep ayıplayarak, kendilerine ileri geri söylenmekten, çıkışmaktan geri durmazdım.

Yolumuzun üzerinde Selatin adında büyük bir cami vardı. Bir gün onun güvercinlerle dolu küçük kubbeli kapısından geçerken, on beş on altı yaşında bir beye rastladım. Yanında lalası, elinde kitapları vardı. Belki o da benim gibi okuldan geliyordu.

Boyu henüz doğal uzunluğunu almamış, ince vücutlu, duru beyaz, koyu kumral, sevimli bir çocuk... Kaşlarının ay biçimiyle kıvır kıvır kirpikli koyu kestane renkli şahane gözlerinin birbirine yakınlığında öyle hoş bir çekicilik vardı ki, eski şairlerin deyişleriyle, baktığı kimseleri kirpiklerinin okuna av edecek sanılıyordu.

Bakışlarımızın ilk buluşmasında bu çocuğa karşı büyük bir hayranlık hissettim. Adımlarımı şaşırdım, kızardım. Sandım ki ona da aynı hal geldi; onun da rengi değişti; adımları karıştı. Ama sırıtmadı, laf atmadı, arkamızdan gelmedi. Birkaç adım yürüdükten sonra, bellisizce başımı çevirip, göz kuyruğu ile baktım. Hâlâ bakışlarının üzerimde olduğunu gördüm. Derin, dalgın, üzüntülü, sessiz bir halde duruyor, öylece bana bakıyordu.

Hafif bir heyecanla eve geldim. Nereye gitsem, nerede otursam, bu bir çift güzel gözü hep bana dikilmiş zannediyordum. Gece rüyamda, bu beyle uğraştım.

Ertesi akşam okuldan çıktık. Yine aynı yerde ona rastlayacak mıydım? Cami kapısına yaklaşınca yüreğimi çarpıntı aldı. Başımı kaldırıp bakmaya, onu aramaya korkuyor, hem rastlamak hem de rastlamamak istiyordum.

Birkaç adım yürüdüm. O, yine orada, dünkü aynı yerde idi. Gördüm. Arkasını duvara dayamış, bir kitap açmış elinde tutuyor; okur gibi görünüyordu. Ya da bu okuma pozu, bir bekleme sebebi, lalasını kandırmak için bir düzendi.

Yine göz göze geldik. Bu defa, ta ruhumun derinliklerine kadar bir ürperti geçirdim. Ayaklarım dolaştı. Yanımda yürüyen, küçük Züleyha dediğimiz bir kızın

ayağına basmışım. Züleyha hemen, "A kardeş, koskoca yola sığamıyor musun? Ayağımı ezdin!" sözleriyle haykırdı. Utancımdan yere geçecektim. Gözlerimin önünde her taraf bulandı. Üzüntümden ağlayacak bir durumda, eve geldim.

Bendeki bu olağanüstü hal, bir iki bakışma ile uğradığım bu sarsıntı ne idi. Evde duramıyor;okulda okuduğumu anlamıyor; yalnız bir ona bağlanmış bir varlıkla yaşıyordum.

Akşamları okuldan dönerken, cami kapısında onu görmek... İşte bütün hayatım, bu birkaç saniyelik karşılaşmaya bağlandı kaldı.

Anlıyordum; yürek çarpıntılarıyla o da beni bekliyordu. Ama durumunda çocukluk saflığından doğan bir sıkılma vardı. Ya da lalasından çekiniyordu. O saatte cami kapısı çevresinde bulunuşunu bir rastlantıya bağlamak için bahaneler bulmaya çalıştığına dikkat ediyordum. Ya birisiyle görüşüyor ya da uçurtma uçuran çocuklara bakıyor ve yahut bir kitap okuyormuş gibi yapıyordu; şüpheli bakışların üzerimize çevrildiğini hissettiği akşamlar, onun bu terbiyeli hallerinden, sakınma ve tedbirlerinden, ben büyük bir memnunluk duyuyordum.

Beş altı gün geçti. Bir akşam onu her zaman beni beklediği yerde göremedim. Gözlerimde bu dünya nasıl birdenbire kararda, anlatamam. Üzüntümden sendeliyordum. Hasta gibi bir durumda eve geldim. Onu bir akşam görememek, bu ne dayanılmaz bir şey; bu ne acı bir yoksunluktu. Aldanmış mıydım? O derin, o hüzünlü bakışlarında benim için bir muhabbet ışığı gizli değil miydi?

Hemen aynaya koştum. Saçlarımı düzelttim. Yüzümü, omuzlarımdan aşağıya bütün vücudumu dikkatle inceledim. Acaba ben onun sevgisini kazanacak, dikkatini çekecek kadar güzel bir kız değil miydim? Daha çekici, daha güzel ve daha büyüleyici olmadığıma acındım, üzüldüm.

O geceyi ne kara hayaller ve rüyalarla geçirdim. Küçük beyi orada görüp, kısaca bakışmak, bir an göz göze gelmek, benim için ne çabuk vazgeçilmez bir ihtiyaç haline gelmiş?

Sabahı bekliyordum. Ortalık aydınlanmak bilmiyordu. Ertesi gün okula gittim. Azat zamanı[1] *bir yıl sürmüş gibi uzun geldi. Sonunda yola çıktık. Cami kapısına yaklaştıkça yüreğim göğsümün içinde kopacak gibi çırpınıyordu. Acaba onu her zamanki yerinde bulacak mıydım? Beni yine o aynı yerde bekliyor muydu? Ya yoksa? Of... o zaman üzüntüme, ümitsizliğime son olmayacaktı.*

Kapının kubbesi altına girdik. İleri doğru baktım. Yüreğime su serpildi. Orada idi. Biraz ilerde... Bir ağaca dayanmış, derin düşüncelere dalmış, hüzünlü bakışlarla gözlerini kapıdan geleceklere dikmişti. Öylece duruyor, bekliyordu.

Beni görünce rengi kaçtı. Yüzünde bir yorgunluk belirdi. Gözleri süzüldü. Artık bu sefer her türlü sakınmadan kaldığını gösterir bir dalgınlıkla gözlerini kaçırmıyor, derin derin yüzüme bakıyordu.

Aman Allahım, o bakıştaki şiirli güzelliği, insanın içine işleyen o tatlılığı, o büyüleyici anlamları anlatamam. Sanki görünmez bir elin okşamaları bütün damarlarıma yayılıyor, kalbimin en derin köşelerine kadar büyük bir muhabbetin sıcaklığı doluyordu.

Bu defa ne olursa olsun, ben de ona bakıyordum. Bana yüz yıl gibi gelen bir akşamlık özlemin yakıcılığıyla, büyük bir arzu ile bakıyordum. Birbirimize yaklaştık. Tam bir hizaya geldik. Şimdi gözbebeklerimizde, birbirimize karşı duyduğumuz aşkı, derin sevdayı, arzu ateşini yakından ve açıkça görüyorduk.

Bana hafif bir baygınlık geldi; o daha çok süzüldü. İlk işaret, içindeki ateşin ilk belirtisi olmak üzere elini göğsünün üzerine götürdü. Orada parlayan bir ateşi yatıştırmak için bastırdı. Artık bu çok açık bir aşk ilanı idi. Ben düşecek gibi sallanıyordum. Yine Züleyha'nın yeldirmesine basmışım. Bir feryattır koptu; diyordu ki: "Önüne baksana... Yeldirmemin peşini ayırıyordun. Bu caminin avlusundan geçerken bu kıza bir şeyler oluyor. Cin mi tutuyor? Peri mi?"

Züleyha biraz çevresine bakındıktan sonra yumruğu ile kafasına vurarak: "A alık kahpeler... Şimdiye ka-

(1) Dersler bitip okulun dağılma zamanı.

dar acaba neye anlamamışız? Baksanıza karşıki küçük beye... Gözlerinin karası gitmiş, yalnızca akı kalmış. Aynınur Hanım ona, o Aynınur Hanım'a... Birbirine kaynamışlar. Ooooh, bizi ayıplarken, sonunda senin de başına geldi mi?"

Kardeşim, Allah aşkına sus, diye eteğini çekiyordum. Ama o yine devam ediyordu: "Oh mankafa, on beş yaşından sonra, sonunda adam sevmeyi öğrenebildin mi? Ama doğrusu iyi seçmişsin. Latilokum şekerine[1] benziyor. Bu parçayı sana yutturmazlar. Tüccarın[2] Zehra görürse iki günde elinden alır. Güzel ama çok toy bir çocuğa benziyor."

İşte böyle söyleniyordu. Beynim karıştı. Ne dediğini artık anlayamıyordum. Eve geldim. Ağlamak için gizli bir yer arıyordum. Latilokum beyle başlayan bu muhabbetimiz anlaşılmasaydı, ne kadar mutlu olacaktım. Artık duyulduk, rezil olduk, mahvolduk sanıyordum. Annem duyarsa ne yapacaktım? Korkumdan titriyordum.

Döşeğime girdim. O günkü bakışmalarımızdan meydana gelen büyülü etkiyi, o beni kendimden geçiren, heyecan veren tatlı hatırayı kalbimden hiçbir korku silemiyordu. Hep onu düşünüyordum. Onu... Latilokum beyi...

Bu yalnız bakışlarda kalan masumca aşkım, okulda pasaparola oldu.[3] Hep kızlar birbirlerine: "Aynınur'un âşığını gördünüz mü? Ne güzel çocuk... Bir içim su..." sözleriyle övüyorlardı.

Semtleri olmadığı halde, bazı kızlar latilokum beyi görmek için cami avlusundan geçmek çaresini düşünüyorlardı.

Çok sürmedi; bu cinayetim annemin kulağına kadar gitti. Öğrenimimi tamamlamaya bir buçuk yıl kala beni okuldan aldı, eve kapadı.

Artık bu tarihten sonra benim için bir cehennem hayatı başladı. Gezme yok, ahbap yok, hamamdan baş-

---

(1) Lokum.
(2) Tüccarın kızı olan.
(3) Kulaktan kulağa duyuldu.

ka sokak yok. Hiçbir eğlence yok. Sanırım ki disiplini en sıkı olan manastırlarda bile hayat böylesine sınırlandırılmaz.

Böyle bir esirlik ve her şeyden yoksunluk durumunda yaşarken, bütün avuntum, bütün yaşama isteğim ve neşem, gönlümdeki bir hayale bağlı kalmaktı. Latilokum bey... İşte hep onun unutulmaz güzel anısıyla yaşıyor; onunla eğleniyor; günlerimi onu düşünmekle geçiriyordum.

Yıllar geçiyor, ama bu hayal gönlümde aynı parlaklığıyla yaşıyordu. Bu benim için kimliğini bilmediğim bir kişi, umutsuz bir aşk, delice bir emeldi. Çünkü kimin nesi olduğunu, şöhretini,(1) adını bile bilmiyordum. O benim için hiçbir şey ve her şeydi. Bütün hayatımdı.

Derin bir saygı ve sonsuz bir sevda ile gönlümde sakladığım bu hayalin sahibinin yüreğinde acaba ben de yaşıyor muydum? O da beni anarak denizlere, göklere, mehtaplara karşı, ruhu düşüncelerle dolu, kendisinden geçerek vakitler geçiriyor muydu? Yoksa ben onun için artık bir hiç miydim? Bir hiç mi olmuştum?

Görücüler gelmeye başladı. Annem emaneti sahibine teslim etmek için acele ediyordu. Konak arabaları ile ağır, kibar hanımefendiler geliyordu. Düşüncem sorulmadan, büyük bir eve esir gibi, değer fiyatımla satılacaktım. Bu gelen hanımefendilerin içinde, acaba latilokum beyin ailesinden olanlar da var mıydı? Ah, ne devlet(2)... Ne mutluluk... Bunu aklıma getirdikçe sevinçten baygınlıklar geçiriyordum; ama talihimin hakkımda bu kadar büyük bir iyiliğini beklemenin çocukluk olduğunu da biliyordum.

Kimi zaman söz kesilecek gibi oluyor, evlenecek kişinin fotoğrafı gönderiliyordu. Annem bunu doğrudan doğruya düşüncemi almak, isteğimi anlamak için bana vermiyor; yalnız âdet yerini bulsun diye görebileceğim yere bırakıyor, ben de uygun bir zamanda alıp bakıyordum.

---

(1) Burada: Soyadının olmadığı zamanlarda soyadı gibi kullanılan aile adı.

(2) Talih.

Bu fotoğraflara elimin her uzanışında geçirdiğim heyecanları anlatamam. Ruhumun taptığı adamın resmine rastlamak umuduyla, böyle çocukça bir umutla titriyordum. Ama ne boş hayal... O kadar sevimsiz yüzler, öyle sahte tavırlı beyler görüyordum ki, nefretimden yüzümü buruşturarak resmi aldığım yere hemen bırakıveriyordum. Bunların çoğu da yaratılışlarına ve kendilerine yaraşık alacak tuvaleti tayinde ustalık gösteremeyerek saçlarının kestiriliş ve taranışında, yakalık ve boyunbağı seçiminde, ince bir zevkten uzak tuhaflıklaa düşerek çok acayip biçimlerde kendilerini zorla çirkin eden kimselerdi.

İşte, annemin bencil emellerine uyacak bu tip kimselerden biri, benim her türlü isteksizlik ve nefretlerime rağmen, bana koca olacaktı.

Bir defa yine söz kesilecek gibi oldu. Fotoğrafı gönderildi. Resmi aldım, baktım: Temizce giyinmiş, iri bir pehlivan, koca bir kafa, kalın bir boyun, kahvaltı tepsisi kadar iri, yuvarlak bir yüz, dolgun yanaklar, koca kulaklar; puhuya benzer tekerlek gözler, sıfır numara makine ile kırpılmış saçlar:.. kısacası heybetli, müthiş bir adam... Görünüşünden sanki yüreğime bir korku geldi. Resmi oraya bırakınca, yırtıcı bir hayvanın takibine tutulmuş gibi, korku ile bir köşeye çekilip büzüldüm.

Bir iki gün geçti, iş kesinleşti. Annem beni, işte bu pehlivana veriyordu. Gönlümdeki o nazik, o şiir dolu sevgili ile bu kaba, bu sert ve acı gerçek arasında ne büyük bir fark vardı Allahım...

Döktüğüm gözyaşlarına acımadan beni tellediler, pulladılar; bir akşam, işte bu Herkül'ün kolları arasına attılar...»

4

Dördüncü mektup:

«Sezacığım,

Evlendiğim geceden beri, işte bu pehlivan talihimle güreşiyorum. Artık bu zayıf vücudumda daha fazla dayanacak güç kalmadı. Son zamanlarda yenik düştüm. Dünyada kaderin insana az çok tattırdığı bütün zevk-

lerden vazgeçerek, vücudumu kocama adamış bir halde, tam bir teslim oluşla yaşayıp gidiyordum. Bak talihin nasıl bir deneyine uğradım:

Geçenlerde yanıma bir hizmetçi alarak, bir salı günü Kalpakçılarbaşı'na çıktım. Nuruosmaniye kapısındaki dükkânların birinde ipek seçiyordum. Peçem tamamıyla açıktı. Götürdüğüm örneğe uyup uymadığını anlamak için elimdeki ipekleri aydınlığa doğru uzatıp renkleri incelerken, gözüm sokak tarafında durup dükkânın vitrinindeki işlemelere bakan bir gence ilişti; göz göze geldik. Ah Seza'cığım, o anda uğradığım sarsıntıyı sorma. O idi; o... ruhumun taptığı adam, tapındığım erkek... Hayatımın tek emeli. Kızlık zamanımda cami avlusunda göz göze geldiğimiz, bakışlarımızla masum sevdamızı dile getirmeye uğraştığımız o delikanlı... Sevdiğim, çıldırdığım bey... Aman Allahım, ne serpilmiş, ne güzelleşmiş. Bıyıkları hafif terlemiş. Yanakları pembeleşmiş.

Onu tam beş yıldır görmemiştim. O tarihten bu yana afet gibi bir delikanlı olmuş. Bütün vücudumu tatlı bir titreme aldı. Parmaklarımın arasında ipekler titriyordu.

Bu rastlantı benim için talihimin bir lutuf eseri mi, yoksa kahrı mıydı? Bunu anlayamıyorum. O da beni tanıdı; onda da aynı etkilenmeyi görüyor, aynı titreyişi hissediyordum.

Bir süre gözlerimizi birbirimizden ayıramadık. Aradan geçen bu beş yıl ikimizde de ne büyük bir değişiklik meydana getirmişti. O eni konu erkek olmuş, ben de kadınlık çağına girmiştim. Yanımızda artık lalalarımız, okul çantalarımız yoktu. Eskisine oranla şimdi her ikimiz de başına buyruk sayılabilir, her istediğimizi kendi irademizle yapabilirdik.

Bu beş yıllık uzun özlemin yarattığı şiddetli bir istek, yatıştırılması mümkün olmayan bir arzu ile birbirimize bakıyorduk. Birbirimize böyle büyük bir tutku ile bakarken içinde bulunduğumuz zamanı ve yeri unutmuş, kendimizi kaybetmiş bir durumda iken, yanımdaki hizmetçi kadının bir uyarısı beni bu tatlı dalgınlıktan uyandırdı. Hizmetçim kulağıma şöyle diyordu: "Hanımefendi, karşıdan bir delikanlı size pek dik dik bakıyordu. Yüzünüzü kapasanız..."

Hemen aklımı başıma topladım. Farkında değilmişim gibi bir tavır alarak, "A haberim yok. Kimmiş o bakan?" dedim, peçeyi indirdim.

Hizmetçi kadının bendeki sarsıntının, titremelerin, yüzümdeki değişikliğin farkına varıp varmadığını bilemem. Ben kendimi çocukluk günlerime göre şimdi biraz işlerimde ve davranışlarımda serbest sanırken, öyle bir noktada, o çeşit bir kadının bana örtünme uyarısında bulunmak için kendisinde bir yetki görmesi fena halde canımı sıktı. Evlendikten sonra da konumumun okul çocuğu zamanımdan pek farklı olmadığını anladım. Ama hiçbir şey söylemedim; dayandım. Yüzümü örttükten sonra sokağa baktım, bey orada yoktu. Besbelli hizmetçinin uyarısı üzerine benim korku ile gösterdiğim örtünme telaşımdan o da ürkerek, benim için tehlikeli bir olaya sebep olmasın diye oradan savuşmuş olmalı...

Ama nereye savuştu? Ruhumu derin bir hazla titreten güzel rüya, ne kadar az sürdü. Beş yıllık umutsuz bekleyişin, derin özlemlerin bu ne kadar kısa bir ödülü idi. Her bir acılı yıla, bir dakikalık görme mutluluğu isabet ediyordu. Bir daha ben onu nerede görebilecektim? Yine böyle uzun, dayanılmaz yıllarla bir rastlantının lutfuna mahkûm olarak bekleyecek miydim?

İşte coşkunlukla, yürek çarpıntılarıyla önce böyle düşündüm; ama sonra aklım başıma geldi. Ben şimdi evli bir kadındım. Kocamdan başka bir erkeği görmek için böyle istek göstermeye izinli değildim. Bu benim için bir cinayetti.

Artık ipeklerin renklerini, çeşitlerini seçmeye gücüm kalmamıştı. Elime ne geçtiyse çantaya attım, parayı verdim, dükkândan çıktık. Şimdi sokakta giderken onu bir tarafa gizlenmiş, arkamdan bütün hareketlerimi gözlemeye koyulmuş sanıyordum.

Arabaya binmedim. Mahmutpaşa'dan yürüyerek Köprü'ye indik. Peçemin altından bütün etrafı dikkatle gözden geçiriyordum. Yoktu. Hiçbir yerde göremedim. Göremediğime hem üzülüyordum, hem de memnun oluyordum; çünkü gönlümdeki o şiddetli istek, onu görmek, onunla karşılaşmak isteği, ona duyduğum ihtiyaç sonsuzdu. Memnun oluyordum; çünkü onu gördüğüm zaman duygularıma kapılarak yapacağım herhangi bir hareket, halimdeki değişiklik yanımdaki kadının dik-

katini çekebilir, gerçeği anlamasına sebep olabilirdi. Böylelikle büyük bir tehlikeye düşebilirdim.

Ona rastlamadan vapura bindik, Büyükada'ya çıktık. Eve girdim. Odalar bana simsiyah göründü. Kocamın evinin havasında her soluk alışımda beni zehirleyen, boğan bir ağırlık, dayanılmaz bir sıkıntı vardı.

Deli olacaktım; bastığım yeri bilmiyor, bir yerde duramıyordum. Bana bir hal oldu. Ben bir gün önceki kadın değildim, tamamıyla değişmiştim. Acaba karasevda denilen hastalığa mı tutulmuştum?

Ben böyle kalbim sıkıntıdan çatlayacak bir durumda iken, kocam Nezihi Bey geldi. Aman Allahım, bir günün içinde daha semirmiş, daha çirkinleşmiş, sanki görülmesine dayanılmaz bir durum almıştı. Hayvanca bir istekle üzerime açılan yuvarlak gözlerinin tehdit edici aşk ifadesi karşısında titredim. Ben bu adamın esiriydim. Sevdasının haraççısı... Şimdi üzerime atılarak haklarını elde edecekti. Beni ona kim vermiş? Özellikle, benim isteğime aykırı olarak, o bu haklara nasıl sahip olmuştu? Ben onun kolları arasında türlü işkenceler geçirerek ona bir ihtiras oyuncağı hizmetini gördüğüm halde, gönlümdeki hayale saflıkla, masumlukla tapmak, benim için neden bir cinayet oluyor?

Seza, bana sabır ve dayanma tavsiye et... Öğüt ver. Beni gayrete getirecek, bana cesaret verecek sözler bul. Nefsime karşı böyle sızlanarak sorular sormaktan beni koru. Engelle... De ki: "Dünyaya sonsuza kadar mazlum kalmak için gelen zavallılar vardır. İşte sen onlardansın. Bunların şikâyetini kanun, gelenek ve görenekler yasaklar. Haklarını korumak ve açıklamak için ne kadar feryat etseler, dinleyen olmaz. Üzerlerine halkın acımasına ve duygulanmasına bedel nefretini çekmiş olurlar."»

5

Beşinci mektup:

«*Seza,*

Tahammül için verdiğim en kesin kararlara, göstermeye uğraştığım en büyük iyi niyetlere rağmen çıldırıyorum. Varlığıma hâkim olanlara nasıl anlatsam? Ar-

tık benden tahammül gücümün üstünde metanet istemesinler. Bir insana, gücü yetmediği için yapamadığı bir şeyden ötürü nasıl çıkışabilirler? İnsaf...

Birkaç gündür zihnim önemli bir konu ile uğraşıyordu. Bunu çözümlemek için elime geçen kitapları karıştırdım; düşüncelerinden yararlanabileceğim kimselere başvurdum. Aldığım cevapların hiçbiri beni memnun edemedi.

Konu şudur: Bir kadın, maddi bakımdan evlilik haklarına tamamıyla saygı göstererek doğruluktan zerre kadar ayrılmamak üzere yalnız yasak bir hayale yürekten sevgilerle bağlanıp yaşasa, onun bu hareketi nasıl kabul edilir?

Bu soruma, "O kadının bu davranışı bozuk ve canicedir," cevabını verdiler.

Sana sorsam, biliyorum, aynı şiddetle sen de bu cevabı yüzüme çarpacaksın. İnsan gücü üstünde bir metanetle göstermeye uğraştığım bu tahammülün, bu dayanılmaz acının ödülü bu mudur?

Hayır Seza, hayır... Henüz ben ne maddi ne de manevi, düşmüş bir kadın değilim; ama duygularımı daha fazla açığa vurmaktan korkuyorum. Çıldıracağım Seza, çıldıracağım. Gözlerimin önünde bir şeyler uçuşuyor. Tehlike büyük... uçurum karanlık... Yardım kardeşçiğim, yardım... Tut beni ellerimden, var gücünle kurtuluş yoluna doğru çek...»

6

Altıncı mektup:

«Of...

Olacağa çare olmuyor; kaç zamandır aşkımla ettiğim müthiş kavgada gösterdiğim birkaç dakikalık zayıflık, beni sonunda yendi, yere serdi. Kocamın evinde, o azap çektiren mezarda, o kadar gözlerim kararmadı, o kadar bunaldım ki, bütün vücudumu, vücudumun bütün organlarını görevlerini yapmaktan kaldı sandım.

Artık orada burada kendimi yarı kaybederek yatıp kalıyor, çevremi saran ağır karanlıklar içinde eşyayı seçemeyecek bir duruma geliyordum. Yalnız gönlümde o aşk güneşi parlıyor; onunla yaşıyordum. Hep onunla... Gözümde bütün evren bir hiç oldu, yok oldu...

Sonra sonra, gönlümde her zaman ışıklar saçan bu sevgili yüzle yaşamak, günlerce böyle hayallerle yetinmek, sevda ihtiyacı ile çırpınan, yorulan ruhumu tatmin edememeye başladı. Bu yüzün aslına, bu hayalin canlısına kavuşmak hevesine düştüm. Bir görmek... İşte o kadar:.. Ruhum bu görüşle manevi gıdasını aldıktan sonra, tekrar özlem ateşi dayanılmaz bir duruma gelinceye kadar, birçok acıya göğüs gerebilecek dayanıklılığı kazanmış olacaktır.

Ama onu nerede bulacaktım? Nerede? Semtini değil, adını bile bilmiyordum. Onu bir daha görmek, yine rastlantının lutfuna kalmış şüpheli bir şey olacaktı. Bütün ömrüm süresince devamı düşünülebilir bu acı bilmezlik karşısında beynim dönmeye, sızlanmaya başladı.

Bu zorluğun büyüklüğü oranında, onu görme konusundaki isteğim artıyordu. Başımı iki elimin arasında sıka sıka tenha odalarda gezinip türlü yollar, çareler düşündüm; sonunda bir mutluluk günü gibi, gelecek salı gününü beklemeye başladım.

Önümüzdeki salı günü, çarşıdaki rastlantımızın haftası oluyordu. Bir hafta sonra aynı gün, aynı saatte. Kalpakçılarbaşı'nda, aynı dükkânda bulunmaya karar verdim. Gün, zaman ve yerdeki bu aynılık, aynı rastlantıyı sağlayacakmış gibi tuhaf bir duyguya kapıldım.

Bin bekleyişle, sonunda salı geldi; hazırlandım. Anadolu'lu bir hizmetçimiz vardı: Rebia Kadın... Bu defa yanıma onu aldım. Geçen salı günü rastlaştığımız saatten hemen bir saat önce Kalpakçılarbaşı'na çıktık. Bir iki tuhafiyeci dükkânı dolaştım. Sonunda vakit geldi. Yüncü dükkânına girdik. Büyük bir yürek çarpıntısıyla çevreme, sokaklara bakınıyordum. Görünürde kimse yoktu. İpek(leri) çıkarttım. Görünüşte renk seçiyordum, ama hiç aklım başımda değildi. Siyahla beyazı fark edecek bir durumda değildim. Onun orada ol-

maması, gözükmemesi beni karanlık bir umutsuzluk içinde bırakıyor; bitiriyordu.

Bugün ona rastlayamazsam bu acı başarısızlık, bu sevda ateşiyle eve kadar gidemeyerek kesinlikle sokakta bir yana düşüp ölüvereceğim sanıyordum. Vakit geçtikçe üzüntüm, umutsuzluğum dayanılmaz bir şiddet gösteriyordu. Baygın, umutsuz bakışlarla kendimden geçe geçe sokağa bakınırken, sonunda, karşımda ona benzer bir şekil belirdi. Böyle bir mutluluğun gerçekleşmesine, gözlerime inanamıyordum; ama o idi. O... ta kendisi. Son rastlaşmadan sonra yine beni çıldırtan kalbimin putu...

Onun gözleri de telaşla, derin bir özlemle beni arıyordu. O dakikaya kadar birbirimizi adlarımızla bile tanımayan birer yabancı idik; ama bu defaki bakışlarımızda sanki birbirimizle kalbimizin en derin duygularına kadar tanıştık. İkimizin de oraya o saatte gelişimizin, aynı maksadın, aynı duygunun, aynı aşkın yönlendirmesiyle olduğu açıkça anlaşılıyordu. Artık bu gerçek inkâr kabul etmezdi.

Beyin yüzünü geçen haftaya oranla epey solgun buldum. Demek ki, bu umutsuz sevdanın üzüntüleri onun da kalbini şiddetle kemirmişti. Anladım. O da güçsüz, o da bu büyük aşkın eziyetleri içindeydi. Şimdi birbirimize kalbimizdeki yaralara deva bulmak düşüncesiyle, bu derde bir çare arayan gözlerle bakıyorduk. Birbirimize bir hafta daha aynı durumda, aynı karanlıklar, umutsuzluklar, dertler, acılar içinde yaşayamayacağımızı anlatıyorduk.

Vitrine yaklaştı. Yanımdaki kadının, dükkâncıların gözleri başka yerlerde iken, onlar başka şeylerle uğraşırlarken uygun bir anda yeleğinin cebinden saatini çıkarır gibi yaparak bana küçücük bir kâğıt gösterdi.

Tuzağa düşeceğini hisseden bir kuş gibi, yüreğimin çarpıntısı arttı. Kâğıdı alayım mı, almayayım mı? Kendimi iki müthiş uçurumun arasında görüyordum. Her iki taraf da derin ve tehlikeliydi. Alsam, geri dönülmez bir düşüşün ilk basamağını inmiş oluyordum; almasam bu umutsuz aşkın beni atacağı o karanlık, acılarla dolu zindan içinde artık yaşayamayacağımı biliyordum.

"Kocana hıyanetle kirlenmektense namusunla yok olmak, temiz ölmek, bin defa tercih edilir," diyeceksin.

Hayır Seza'cığım, hayır... Bu gence olan aşkımda hiçbir leke yoktur. Ben onu tertemiz bir duygu, platonik bir aşkla, manevi bir yakınlıkla, ruhumu saran bir muhabbetle seviyorum. Onu gördükçe yaşama sevincini duyuyorum. Yalnızca onun güzel yüzünü görerek mutlu olmak... işte bu kadar... Sanırım ki, onun gibi soylu, terbiyeli bir çocuk da sevdasında bundan ileri varmaz.

Seza, bu sözlerim tamamıyla hükümsüz... İnsanın felaketlerini doğuran anların içinde öyle anlaşılmaz sırlar, kaderin öyle cilveleri var ki, böyle önemli, tehlikeli saniyelerde bir kimse kendi istediği gibi hareket edemiyor. Çok defa kaderinin çizdiği yolda bağıra çağıra maksadının tersi bir sonuca varıyor.

İkimizin yüreği de aynı vuruşlarla, aynı emel için titriyordu. O dakikadaki fırsatın ne kadar değerli olduğunu biliyorduk. Bütün irademe hâkim bir güç, benliğimi sarmıştı. Gösterilen kâğıdı alacağımı belli eden bir bakışla, hafif bir işaret yaptım; anladı. Dükkânın önünde dikkat çekmeden vakit geçirebilmek için vitrindeki işlemeleri seyreder gibi göründü.

Kâğıdı alacağımı anlattım, ama nasıl alacaktım? İşin bu yönü, yalnızca benim anlayışıma kalıyordu. Yanımdaki kadın sersem (biri) olmakla birlikte, yine onun bir şey sezmesinden, bu gizli işe karışmasından korkuyordum.

Acele hareket etmeyi gerektiren böyle nazik anlarda, insana kimi zaman öyle fikirler gelir, insanın içine öyle şeyler doğar ki, geniş zamanlarda düşünülse belki bu kadar uygunu bulunmaz.

Yalandan bir telaşla ceplerimi karıştırarak dedim ki, "A, Rebia Kadın, cep çantamı sanırım demin girdiğimiz tuhafiyecide düşürmüşüm. Haydi koş, sor. Bulunmuşsa getir."

Rebia Kadın, verdiğim emri getirmek için çarşafını düzelterek dükkândan çıkmaya hazırlandı. Oysa gerçekte ceplerimde çanta manta yoktu. Paramın tamamı el çantasında idi. Ben sahte telaşlarla bu manevrayı yaparken, vitrinin önünde beyefendi kulak kabartıyordu.

Rebia Kadın çıktı. Ben de onu arkasından gözlerimle izlemek üzere dışarı yürüdüm. Benim yüzüm sokağa, beyefendininki vitrine dönüktü. Birbirimize yandan hemen rampa[1] durumuna geldik. Elini uzattı, yan tarafımdan sarkan avucuma kâğıdı sıkıştırdı.

İkimiz de eldivenliydik, ama o çok kısa dokunma anında ruhumun duyduğu tatlılıklar içinde, hazla kendimden geçerek öyle kaldım. Şu kısacık an, ömrümde hayal edebileceğim mutlulukların en büyüğü idi. Bütün rüyalarımı, hayallerimi, düşüncelerimi aydınlatan o sevgili, işte şimdi gözle görülür, elle dokunulur bir gerçek biçiminde yanımda, yakınımda duruyordu. Çok çabuk geçeceğini bildiğimiz bu mutlu saniyelerimizde birbirimize söyleyecek çok sözümüz vardı, ama bu beklenmedik mutluluğun etkisiyle şaşırmış, susuyorduk. Yalnız cisim olarak büyümüştük, ama (durumun) ruh olarak büyüklüğü, ikimizde de konuşacak hal bırakmamıştı. Sevinçten, bu sevda ortamında ikimiz de çok acemi ve sanki cami avlusunda göz göze geldiğimiz zamandaki kadar birer saf aşk havası içinde bulunuyorduk.

Biz böyle mutluluk dolu bir durumda ne kadar kalmışız, bilemiyorum. Rebia Kadın, iki eliyle çantayı bulamadığını anlatır bir biçimde işaretler vererek karşıdan göründü. Biraz yaklaşınca, "Yok... Çantayı bulamadım!" diye haykırmaya başladı. Aslında var olmayan bir çantayı bulamayacağı doğaldı. Yanıma gelince, "Haykırma, bulamadınsa zararı yok. İçinde çok para yoktu," dedim.

Rebia Kadın'ın gelişiyle bizim o kısa ömürlü mutluluğumuz sona ermiş demekti. Dükkâna girdim. Aldığım ipeklerin parasını ödedim. Dışarı çıktığım zaman, beyefendiyi karşıki dükkânların önüne kadar uzaklaşmış gördüm. Besbelli orada uzun süre kalmasının benim için bir felaket olabileceğini düşünmüş, oradan uzaklaşmıştı. Yine başka şeylere bakar gibi görünüyordu; ama göz ucu ile hep kaçamak yaparak bütün ruhunun, dikkatinin bende olduğunu anlatıyordu.

Nasıl ayrılabileceğimi, ne yana gideceğimi, ne yapacağımı ben de bilmiyordum. Öyle kararsız, dükkânın önünde bir iki dakika kadar durdum.

---

(1) Yan yana.

Çevreye bakınırken kimi zaman göz göze geliyor, sanki ne yapacağımızı birbirimizden soruyorduk. Sonunda aklımı biraz başıma toplayarak, bu kararsızlığın uzamasını sakıncalı buldum. Başımla hafif bir veda işareti ederek yürüdüm.

Yürüdükten sonra bu vedamla onu arkamdan gelmekten alıkoymuş olduğumu anladım, çok canım sıkıldı; ama ne çare ki, bir kere böyle hareket etmiş bulundum. Yirmi otuz adımdan sonra dönüp arkaya baktım. Gerçekten yoktu, kaybolmuştu.

Elimdeki kâğıdı, şimdiye kadar hemen hemen bir kuruntu sayılabilecek olan aşk ilişkimizin maddi bir bağı olacak o kâğıt parçacığını avucumda sımsıkı tutuyor, gelecekteki bütün mutluluk ya da felaketime başlangıç olacak o satırları bir dakika önce okuyup anlamak merakıyla çıldırıyordum. Nerede okuyabilecektim? Sokakta, arabada, vapurda bunu yapamayacaktım. Kâğıdın uzun süre elimde durması da sakıncalıydı. Ömrümde ilk sahip olduğum bu büyük hazineyi nerede saklayacaktım? El çantasının küçük gözüne koymayı düşündüm. Ama orasını bu kâğıt için güvenilir bir yer sayamadım. Çantayı elimizden kaptırabilir ya da vapura girerken denize düşürebilirdim. Onu usulca ceketimin yan cebine soktum. Bir arabaya bindik, Köprü'ye indik. Kâğıdı düşürmek tehlikesine karşı bir tedbir olmak üzere birkaç dakikada bir cebimi yoklayarak onun orada durduğu inancımı yeniliyordum.

Araba yolu ne kadar uzadı; tekerlekler bana ters bir hareketle dönüyorlar gibi geliyordu.

Neyse, hele vapura girebildik. Vapur kalkmak bilmiyor, ne giren yolcuların, ne yüklenen yüklerin arkası kesilmiyordu. Sonsuz bir bekleyişten sonra, parmaklıklı kapı kapandı. Çımalar alındı, çarklar döndü. Bu ara seferi, benim için bir Mısır seyahati kadar sürdü. Salı Pazarı önüne doğru tornistanla gidip türlü manevralar yaptıktan sonra yola düzülebildik.

Çevremde bulunan kadınların serbest serbest sohbet etmelerinden, çocukların yaramazlıklarından son derece rahatsız oluyordum. O günkü mutluluğumu düşünmek, kendimi yalnız o eşsiz güzellikteki ana ada-

mak için, ıssız, sessiz bir yer arıyordum. Ruhumu bütün içtenliğimle dinlemek ihtiyacında idim.

Kâğıdı usulca cebimden çıkarıp parmaklarımın arasında okumak hevesine birkaç defa yenilecek bir duruma geldim, ama vapurdaki bütün kadınlar belli etmeden beni gözlüyorlar sanmaktan kendimi alamıyor; hele yanımdaki Rebia Kadın, "Bizim Hanım şu cebindeki kâğıdı bakalım ne vakit çıkarıp okuyacak?" der gibi merakla gözlerini benden bir an ayırmıyor sanıyordum.

Bu sabırsızlıklar içinde yüreğim çarpa çarpa Büyükada'ya yanaştık, eve çıktık. Çarşafımı bir yana, peçemi başka bir yana fırlattıktan sonra, odama kapandım. Hemen ceketimin yan cebinden kâğıdı çıkardım. Tatlı bir yürek çarpıntısıyla katlarını açtım. İnce kurşun kalemiyle yazılmış şu satırlar göründü:

"Hanımefendi,

Saygıdeğer sizi yüncü dükkânında gördükten sonra bu kâğıdı Nuruosmaniye Camisi avlusunda acele yazıp takdime cüret ettim. Her bakımdan kusurumun affını rica ederim.

Bundan beş yıl önce ikimiz de çocuktuk. Gözlerimin güzelliğinizle aydınlandığı o tarihten beri büyülenmiş bir tutkun (olarak) kaldım. Kaderin cilvesi, bizi beş yıllık bir ayrılığa mahkûm etti. Bu acı verici zaman içinde yalnız hayalinizle yaşadım. Hiçbir gerçek bu parlak hayali gönlümden çıkaramadı. Dünyada benim için başka kadın yoktu. Cins-i latif,[1] birle sınırlanmıştı ki, o da sizdiniz.

Bugüne kadar hayatın bütün acılıklarına, düşkünlüklerine, hayalinize tapma gücü ile, yalnız o neşe ile dayanabildim.

Of... evlendiğinizi ve Büyükada'da oturduğunuzu öğrendim. Bu perşembe günü öğleden sonra Heybeli'de bulunacağım. Tersane İskelesi'nin güney yönündeki ıssız çamlıklarda gezineceğim. Oraları gizlice şereflendirmeniz mümkünse, bu

(1) Kadın cinsi.

iyiliğinizi ruhumun en derin heyecanlarıyla bekleyeceğim.

Talihin bizi mahkûm ettiği ayrılık cezası süremizi tamamladık. Artık mutlu dönem geldi. Beş yıldır çektiğim aşk ıstırabını, bu hüzünlü romanı size anlatmak ve çocukluk zamanımızdaki saflığını, masumluğunu hâlâ koruyan aşkımı gözyaşlarımla sunmak isterim. İnayet[1] efendimindir.

Eski bendeniz[2]
Ali İlhami"

Seza, gördün mü şu satırlar ne kadar edebiyatçılara yaraşır bir üslupla yazılmış... Buna bir aşk mektubu denebilir mi? Öyle delice, taşkınca bir iç döküş var mı? Aşkının saflığından ve masumluğundan söz ediyor. Duygularımız, aşklarımız ne kadar birbirine uyuyor. Yalnız evlenmemden söz ederken, cümleden önce bir "of" kelimesini eklemiş. Bu evlilik sözünün kendisinde nasıl bir gönül yarası açtığını, işte bu sözle anlatıyor.

Ya adını ne kadar beğendim: Ali İlhami. Bu eski sevgilimin adını yeni öğreniyordum.

Bu kâğıdı kaç yüz kere okumuşum bilemiyorum. Her sözcüğün tekrarı ruhuma başka bir tat, başka bir duygu, sonsuz bir rahatlık veriyordu. Bu mektubu vecde gelmiş[3] bir derviş gibi kendimden geçerek okuyordum. Derken küt küt oda kapısı vuruldu. O zaman kendimi topladım. Bey gelmiş, beni çağırıyordu.

Kâğıdı koynuma sakladıktan sonra kapıyı açtım. Böyle yalnız odalarda tek başıma saatlerce kapanışım ilk defa görülen bir durum değildi. Evde adım sinirliye çıkmış olduğu için, bu hareketlerime alışılmıştı.

Kocam yarı şaka yarı sitemle beni kucaklayarak:

"Aynınur, Allah aşkına bu odalara kapanıp yalnız kalmalara yine başlama... Benden mi kaçıyorsun? Çocuktan mı? Bilmem ki..." diyordu.

Kendimi şimdi onun karşısında suçlu gibi buldum. Bu kabahatimden dolayı beyin saldırılarını, okşamala-

---

(1) İyilik.
(2) Köleniz.
(3) Coşkunlukla kendisinden geçmiş.

rını eskisi gibi tamamıyla reddetmeyerek, biraz hoşgörülü davrandım.

Nezihi Bey, benim bir delikanlıdan aşk mektubu aldığımı, bunda bir buluşma teklifi bulunduğunu, o kâğıdın da şimdi koynumda durduğunu bilse acaba ne yapar? Bunu düşündükçe tüylerim ürperiyor. Çünkü ne yapacağını biliyorum. Allah o günleri göstermesin. Kendimden çok İlhami'ye acırım. Beni bin parça etsinler. Tek onun bir kılına zarar gelmesin.

Bu dünyada her mutluluğa böyle bin felaket korkusu karışması âdet midir? Seza'cığım, artık benim uyarılmaya, öğüt almaya ne kadar muhtaç bir kadın olduğumu görüyorsun.»

7

Yedinci mektup:

«Seza,

Perşembe geldi. Buluşmak için onun belirlediği mutlu gün... Bu çağrıya uyayım mı, uymayayım mı? Bu geceyi, işte bu iki soru arasında çırpınarak geçirdim.

İnsan kimi zaman kendini iradesine hâkim sanarak nefsine böyle sorular sormaya kalkışıyor. Gitmek ne büyük bir tehlike... Gitmemek ne büyük bir acı, ne korkunç bir mutsuzluk... Bu iki soru karşısında olumlu olumsuz bildiğim ne kadar kanıt varsa hepsini birer birer zihnimden geçirdim. Gemi azıya almış bir sevda hiç öğüt dinlemiyor. Hiçbir tehlikeden ürkmüyor. Bu yararsız düşünceler ve yargılamalarla zihnim yoruldu, uyuştu. Yorgun düştüm.

Birdenbire kalbime buluşma saatini geçirmiş olmak tehlikesi geldi. Bu belli vakti kaçırdıktan sonra artık bin çırpınsam boştu. O zaman bu ahmakça kaygılardan, düşüncelerden silkinerek uyandım. Hep başkasının haz ve mutluluğu için yaşayacak değildim ya... Herhangi şartlar altında olursa olsun biraz da kendi zevkimi düşünmek hakkımdı. Çünkü başka türlü yaşayamıyordum.

O kadar terbiyeli bir çocukla birkaç dakika çamlıkta görüşmekte bu derece kaygılanacak ne sakınca olabilir? Bana "saygıdeğer" seslenişiyle sanki kardeşçe bir kâğıt yazan bu gencin buluşması da elbette o oranda terbiyelice ve temiz bir şey olacaktır. Bundan asla şüphe edilemez.

Bu sevdada gerçekten büyük tehlikeler varsa, elbette birbirimize bununla ilgili olan düşündüklerimizi söyleyecektik. Biz dinlesek dinlesek ancak birbirimizin öğüdünü dinleyebilirdik.

Korku ile karışık bir sevinçle hazırlanmaya başladım. Çocuğu dadısının kucağına verdim. Sokağa çıktık. Vapurla Heybeli'ye geldik. Livadya caddesini son bakkalın önüne kadar yürüdükten sonra, "Haydi, sen çocuğu Seza Hanım'ın evine götür. Ben şurada bir terziye uğrayacağım. Arkandan şimdi gelirim," dedim, dadıyı savdım.

Vakit öğleyi geçmişti. Halki Palas'ın önüne geldim. Çamlıklara sabah gezintisine çıkanlar o saatte öğle yemeğine hep evlerine çekilmişlerdi. Sıcak basmaya başlamıştı.

Ticaret Mektebi'ne doğru uzanan yolun iki yanındaki o yüksek çamları, o orman girişini ne kadar severim. Biraz daha yürüdüm. Palanlarının etekleri kırmızı astardan, müşterisiz bir eşek kafilesiyle bunların sürücüsü on iki yaşlarına kadar yalınayak, başıkabak bir çocuktan başka kimseye rastlamadım.

Yolun sağ yönündeki meyilli çamlıktan aşağı yürüdüm. Hava sıcaktı. Çamların ince yaprakları güneş ışınlarını tamamıyla örtemiyordu. Ilık ve alacalı bir gölgelikte gidiyordum.

İlhami Bey'le nerede buluşacaktım? Acaba gelmiş miydi? Bu soruyu kendi kendime sorduğum anda sıkıldım. Kadın olduğum halde buluşma yerine benim ondan önce gelmem, bu acelecilik beni utandırdı. Evet, onu biraz olsun bekletmeli, üzmeliydim. Sevda etiketi[1] kadınlara bunu buyuruyordu.

---

(1) Görgü kuralları.

Şimdi de oradan kaçmak, geri dönmek, görünmeden bir yere saklanmak telaşına düştüm. Bu kararsızlık içinde adımlarımı şaşırıp hemen çevremi göremeyecek bir duruma geldim. O sırada yanı başımdaki birkaç bodur meşenin birleşmesinden meydana gelen 'tufe'nin[1] arkasında bir hışıltı oldu. Başımı çevirdim. Karşımda boylu boyunca onu gördüm.

Şimdi gafil avlanmış gibi bir utanma ile bütün bütün donakaldım. Onun da yürek çarpıntısından yüzünün nazik, beyaz cildi üzerinde tatlı, pembe menevişler belirdi. Ama o, ilk buluşma anında nasıl davranacağını önceden uzun uzadıya düşünerek kararlaştırmış gibi bir hareketle eğildi, röveransa benzer saygılı bir selam verdi; sonra elini uzatarak, "Çantanızı inayet buyurunuz,[2]" diyerek çantamı elimden aldı, önüme düştü. Şimdi ağır adımlarla, düşünceli bir yürüyüşle yokuş aşağıya gidiyorduk. Çevremdeki bütün ağaçları kocam Nezihi Bey tarafından bizi gözetlemek için oralara dikilmiş birer gözcü sanarak yürek çarpıntım artıyordu.

Gözlerimi İlhami Bey'in koyu kurşuni çizgili pantolonunun paçası ile rugan iskarpinlerinin ökçelerine dikmiş öyle gidiyor; başımı yukarı kaldıramıyordum.

Biraz yürüdük. O söze başlangıç olmak üzere hafifçe titreyen bir sesle ve biraz da tereddüt ederek:

"Şu saatte sanki sevinçli bir dünyaya doğdum. Mutluluğumun derecesini anlatmak için söyleyeceğim her sözü yetersiz buluyorum. Bugünkü şu büyük iyiliğiniz için size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum."

Ben pek sıkılarak:

"Estağfurullah... Bu konuda birbirimize minnettarlık yükleyemeyiz," diye karşılık verdim.

Ama sırayla birbirini izleyen sevinç, korku, pişmanlık gibi birtakım birbirine karşıt duyguların etkisinde kalarak titriyor; büzülüyor, bir şeyler oluyordum.

O güne kadar sadece beynimde hayal olarak yaşayan bir varlık, şimdi gerçek hayatta karşımda duruyor-

---

(1) Fr. touffe: Demet; top; ormanlarda dal ve yaprakların toplu olarak bulunduğu yer.

(2) Çantanızı verme iyiliğini gösteriniz.

du. O ana kadar ruhumu saran aşk şimdi maddi bir döneme giriyordu. Henüz kapısında bulunduğum bu muhabbet bahçesinin pek uzak olmayan sonunda nasıl cehennemlerin, işkencelerin beni beklediğini bilmiyordum.

Aramızda kırık dökük bir konuşma başladı. Ezilerek, sıkılarak cevaplar veriyordum.

Çamlar arasından gidiyorduk. Daha nereye kadar gidecektik? Her nereye gitsek yabancı gözlerden korunmaya imkân yoktu. Aşık âlemi kör, dört yanını duvar sanırmış atasözüne tamamıyla aykırı bir kaygı içinde azap çekiyordum.

İskele tarafında sandalcı, balıkçı takımından birkaç kişi besbelli yarımşar okka ekmeğe katık ederek birer çirozla üzerine kırık testiden içtikleri bolca suyun verdiği gevşeklikle yüz üstü toprağa uzanıp ağır birer uykuya dalmışlardı.

Yokuştan indik, indik... Tepeciklerden atladık. Yer yer irili ufaklı çamlarla gölgelenmiş yüksek, sarp bir sahili izlemeye başladık. İlhami Bey de çevresine çekingen gözlerle bakınıyor; o da benim gibi kaygılı görünüyordu.

Sonunda dedi ki: "Sizi çok çekingen ve heyecanlı görüyorum. Bendeniz her türlü sakınmaya elden geldiğince uyarak buraya geldim. Üzerime şüpheci gözleri çekmemek için vapura bile binmedim. Karşıdan erkence sandalla geçtim. Issız bir kayalığa çıktım. Sabahtan beri Ada'nın en gizli, sevdamıza en elverişli yerlerini aradım. Şurada iki kalbin içten konuşmalarını yeşil dallarıyla örtebilecek çam kokuları ile dolu gölgelikler içinde sığınacak bir yer buldum. Bugün işte orada, doğanın bütün bu güzellikleri ortasında, sonsuz sevdama bu mavi gökleri, denizleri, geniş ufukları tanık tutarak ruhumun putuna tapınma mutluluğuna ermiş olacağım."

İlhami Bey böyle söyledikçe korkum ve yürek çarpıntım geçeceğine, biraz olsun yatışacağına, tersine bütün bütün artıyordu. Ben doğanın bu sessiz tanıklığından da kaçmak, bu sevdamı evrenin sonsuz gölgelerine kadar sürükleyip götürmek istiyordum.

Hafif bir meyilden indik. Tekrar çıktık. Çamsız, meydanlık gibi bir yerden geçtik. Yine ağaçlar sıklaştı.

Sarp sahilin yanından uzanan bir patikayı izliyorduk. Bu sarplıktan denize cumba gibi yürümüş, ne güzel gölgeli çıkıntılar vardı.

Çevre gitgide, hemen bütün bütün ıssızlaştı, sessizleşti. Koruluk bir yamaç, kayalık bir sahilden oluşan Ada, âdeta vahşi bir görünüm aldı. Karşıdan Burgaz'ın evleri görünmese, kendimizi insanlardan uzak, bomboş bir adada sayacaktık.

Yürürken yeldirmemin etekleri arada bir çalılara ilişerek, arada bir de karabaş, funda dallarını okşayarak gidiyorduk. Giderek çevremizde ıssızlık daha çok arttı. Çamlar; gökyüzü, deniz, o ve ben kaldık.

Anılarımın resminden kocam, ailem, çocuğum hep silindi. Bütün evren hiç hükmüne girdi. Artık o benim için, ben onun için yaşıyor; birbirimiz için soluk alıyorduk.

Çamlar arasında bu güzel kokulu ıssızlık içindeki samimilik ne hoştu. Allahım, o anda ne kadar mutlu idim. İkimiz de bir süre susmuştuk. Sonunda İlhami bu sessizliği gidererek, bu doğal çevrenin aşkımıza verdiği ferahlığı anlatmak için dedi ki, "İle-de-France'ı[1] bilmem. Bununla ilgili tasvirleri Paul et Virginie'de,[2] bu acıklı hikâyede okudum. O iki mutsuz çocuğun masum sevdalarına sahne olan o ada, acaba burası kadar aşkı şiddetlendiren, kalpleri coşturan bir yer miydi?"

Cevap verdim: "Bernardin de Saint Pierre'i o derece büyüleyen bir adanın gönül okşayıcı bir yer olacağında şüphe yok... ama..."

Ben sustum. O sordu: "Amanın arkasını açıklamadınız?"

"Muhabbetimizin temizliğini, o içli hikâyedeki aşka benzetmekte büyük bir isabet göstermiş oluruz; ama sonun öyle acıklı olmasını istemem. Allah benzetmesin."

İlhami Bey birdenbire durdu. Gümüşlü bastonuna dayanıp bir süre denizin durgun yüzünü hüzünle seyrettikten sonra içini çekerek, "Kim bilir efendiciğim?" dedi.

---

(1) Fransa'da o dönemdeki bölümlemeye göre bir eyalet. Merkezi Paris'ti.

(2) Fransız romancı Bernardin de Saint Pierre'in duygusal romanı.

"İlk buluşmamızda böyle uğursuz bir sonu düşünmek için ne sebep var?"

"Meleğim, şuraya biraz oturalım da size gerçeği anlatayım. Çektiklerime ağlayacağınızdan eminim."

İlhami Bey hep denize bakarak ekledi: "Paul et Virginie hikâyesindeki o masum sevdayı bu denizin soğuk dalgaları örttü, değil mi?"

"Maceramızı onlara benzetmeyiniz, rica ederim beyefendi."

"Bu dünyadaki varlığım, tek bir emele bağlıdır. Yalnız onun için yaşıyorum. O emelim de sizsiniz. Siz ise, bir başkasınınsınız. Bunun için hayatımdan umutlu değilim."

"Benim yasal olarak bir başkasının olduğumu şu ilk sözlerinizle hatırlattığınız için size teşekkür ederim. Her zaman bu noktayı, bu tehlikeyi dikkate alarak, göz önünde bulundurarak görüşelim. Ben bir başkasınınım. Sizin için olsam çok şefkatli bir kız kardeş olabilirim. Bir başkasının kocalık haklarına, kendi aşkıma karşı asla sizden en küçük bir saldırı düşünmediğim için, bu çağrınıza uydum, buralara kadar geldim. Hak ve gerçeği değiştirmeyerek, birbirimizi sosyal durumlarımızı sarsmadan kabul edelim. Ama beyefendi, benim için itirafı çok zor bir şey var," dedim; boğazıma bir şey tıkandı, sustum.

O şimdi durdu, gözlerini denizden çevirip bana baktı. Çarpıntısından uçmuş bir benizle sözümü tamamlamamı bekliyordu.

Biraz kızararak, devama çabalayıp dedim ki: "Kimi kardeşler; erkek kardeşlerini ne kadar severler bilirsiniz. İşte ben de sizin için yüreği çılgınca bir muhabbetle dolu bir kız kardeşim. Bunun için hayatınızın hayatıma şiddetle bağlantısı vardır. Onu kendiniz için önemli görmeseniz de benim için korumak zorundasınız."

Cevap vermedi. Yine ağır ağır yürümeye başladık. Artık çamlar arasından yokuş çıkıyorduk. Çıktık, çıktık, araba yoluna geldik. Yolu genişliğine geçtikten sonra, karşı taraftaki çamlığa girmek için ufak bir setten atlamak gerekti. O zaman İlhami Bey elini bana uzata-

rak büyük bir ciddilikle, "Hemşire hanım, lütfen elinizi bana veriniz," dedi. Ben de tereddüt etmeden verdim. Ama bu iki eldivenli elin birbirine değdiği anda büyük bir ciddilikle aldığımız kardeşlik kararına rağmen ikimizin de yüzü pembeleşti. Ta ruhumuzun derinliklerine kadar sarsıldık.

O bu etkilenişimizi örtmek için hemen dedi ki: "Sizi bu kadar uzun uzun çamlıklarda dolaştırmamın sebebi, bu ana yoldan gelip de kimseye rastlamamak içindir. Şimdi gireceğimiz çamlık, hiç kimsenin gelip geçmeyeceği çok ıssız ve güvenilir bir yerdir."

Taşlıklı, çalılıklı bir yokuşa tırmanıyorduk. Epeyce çıktık. Çıktığımız yerler yükseldikçe çamlar sıklaşıyordu. Sonunda Makarios zaviyesinin(1) bulunduğu tepeye yakın bir yerde damı, duvarları çam dallarından oluşmuş yeşil bir hücreye girdik. Bir köşede dalların birbiri üzerine konması ile yapılmış bir sedir gördüm.

İlhami Bey elini uzatıp bu doğal odacığı bana tanıtarak, "Doğa burasını masum sevdalara yuva olmak için yapmış. Şu tahtı da aşkımın melikesi için ben hazırladım. Buyrunuz," dedi.

Ben tahtıma kuruldum, o da karşıma oturdu. Bir süre özlem dolu bakışlarla bakıştık. Yıllarca beynimi işgal eden bu hayalimdeki yüzün, bu hayal adamın güzelliği şimdi gözlerimin önünde kat kat artmıştı. Bu güzellik ruhuma ışıklar saçıyordu.

Birbirimize bakmaya doyamıyorduk. Uzun bir sessizlikten sonra İlhami Bey, eliyle yuvamızın çatısından sarkan bir dalı göstererek, "Sabahleyin buraya geldiğim zaman şu dalın üstünde bir çift beyaz güvercin gördüm. Kendimi onlara göstermeden sevişmelerini seyrederken tepeden bir avcı silahı patladı. Zavallılar korkup kaçtılar," dedi..

"Of... bu ikinci uğursuzluk."

"Gördüğüm şeyi söylüyorum."

"Bu yerlere gizlenen masumlar için, her zaman böyle silahlı bir takipçi mi bulunur?"

---

(1) Küçük bir Hıristiyan tekkesi.

"Evet meleğim; doğa, günlük olaylarla ilgili sayfalarını gösteriş, heyecan ve acıklı olaylarla doldurmak için güvercinlerin arkasına avcılar, atmacalar düşürür; birer masumluk simgesi olan kuzuları kurtlara parçalatır; ahlak kitaplarında acımayı, ince duyguları değerlendirerek yazılan satırlara rağmen, kendisinin olaylar sahnesinde, bin kan dökücülük dersi gösterir. Masumları azılılara hep ezdirtir. Bir Aynınur'u bir hamhalata eş eder. Benim gibi onu yıllardır tapınırcasına seven bir adamı acılar içinde, umutsuz bırakır. Bu yasak sevdayı meşru bir hale getirmeyi engeller. İki gözüm, acılarla dolu hikâyeme neresinden başlayacağımı bilemiyorum. Bu bitmez tükenmez bir aşkın acılarıyla dolu bir yüreğin macerasıdır. Umutsuz sevdanızla kaç defa intihara karar verdiğimi bilseniz... ama bu umutsuz anlarımda, ruhumun derinlerinden kopan olağanüstü denecek bir duygu, bana hep size kavuşabileceğimi söylüyor, beni bu uğursuz kararımdan alıkoyuyordu. Of... bu ilk karşılaşmamızda bütün aşk hayallerimin gerçekleştiği şu mutlu saatimde, geçmişin acılarından söz etmemek daha doğru olacak. Şu anda zamanımızın ne kadar değerli olduğunu biliyorum. Bu zamanı çok gerekli sözlere kullanmak isterim."

Bu son cümleler üzerine biraz aklım başıma gelerek dedim ki: "Gerçekten beyefendi... Burada geçirdiğim dakikaların benim için ne kadar büyük tehlikelerle dolu olduğunu düşünürsünüz."

"Şüphe yok efendiciğim... Bu çağrıma uyup buraya gelmenizin sizin için ne büyük bir fedakârlık olduğunu anlıyorum."

Saatime bakarak, "Aman beyefendi, saat sekize geliyor... gecikmişiz. Nerede kaldığımı merak ederek arkamdan adam yollarlarsa çok kötü olur." (dedim).

"Emirlerinizi yerine getirmek hayatımı feda etmeye bağlı olsa da, yine benim için büyük bir mutluluktur. Ama yeniden buluşmak için güvence almadan mümkün değil sizi bugün salıvermem. Önceleri uzun ve sonsuz bir özleme mahkûm olarak acılar içinde yaşıyordum. Şimdi böyle mutlu bir buluşmaya erdikten sonra, sizi yirmi dört saat görmemeye zor dayanabileceğim. Artık

hayatımdan da, ölümümden de siz sorumlusunuz. Bu saatten sonra sevda umutsuzluğuna düşmek benim için tehlikeli olur. Yüreklerimizin bu aşkla dolu oluşu, ta masum çocukluk yaşımızda güzeldi. Dünyada gördüğüm başka kadın yüzleri benim için hep sevimsiz, etkisiz kaldı. Gönlüm hep erişilemeyecek uzaklıkta bulunan size, sizin o melekleri andıran güzelliğinize tapmaktan geri kalmadı. İkimiz için de bu bir aşk değil kaderin bir hükmü, bir nasibi idi. Biz yaştakilerin sevdayı bir gönül oyunu sayacakları çocukluk döneminde gözden göze fakat büyük ve güçlü bir aşkla birbirimizi sevdik. Ümitsiz aşkımızın acılarına, özlemlere mahkûm kaldık. Ama yine sevdik. Araya sizin evlenmeniz gibi bir büyük engel girdi. Yine yüreklerimiz birbiri için çarpmakta, birbirine tapmakta devam etti. Şiddetle devam ediyor. Ve sonuna kadar devam edecektir. Kaderin emrettiğini değiştirmeye kimin gücü yetebilir? Biz kaderden kuvvetli miyiz. Bu bizim için bir mutluluk ya da bir felaket de olsa, artık bundan kaçamayacağız. Yalnız görünüşü kurtarmaya, kıskanç bir kocanın rahatsız edici ve tehlikeli şüphelerini uyandırmamaya çalışacağız. Vücudunuzla Nezihi Bey'le evlenmişseniz de anlamca, ruhça biz birbirimizle evli sayılırız."

"Burada evli sözü doğru değildir. Süt kardeşi olduğu gibi ben de sizin ruh kardeşinizim."

"Sizinle olacak duygu birliğini, nasıl olursa olsun kabul ederim."

Gitmek için ayağa kalktım. Yalvaran bakışlarla yüzüme bakarak, "Beni ne kadar çabuk bırakıyorsunuz." diye sızlandı.

"Öyle gerekiyor. Buluşma yerimizi öğrendim; artık buraya yalnız da gelebilirim."

"Hayatımda hiçbir saatimin bu kadar çabuk geçtiğini bilmiyorum. Lamartine'den çevrilen şu, 'Ey çarh tevekkuf et, zaman ver, / Ey saat-i sa'ad aman ver'[1] *dizelerindeki bu tatlı yalvarışın gücünü şimdi anlıyorum. Bugün sizinle olan buluşma süresi henüz beş dakikayı*

---

(1) "Ey dünya, dönme, dur, zaman ver / Ey mutluluk saati, acı (bana)."

bulmadı gibi geliyor. Yıllarca süren bir ayrılığın bu ne kısa bir buluşma mükâfatı... Yok... Yok... Sizi böyle salıveremeyeceğim. Bu gidişinizle yine beni sonsuz bir ayrılığa terk ediyorsunuz sanıyorum. İkinci buluşmamıza kadar beni oyalayacak, avutacak, bütün benliğimi dolduracak olağanüstü bir sevgi yadigârı bırakmanızı rica ederim."

"Bir kız kardeşten istenilebilecek her şeyi fedaya hazırım."

Başından fesini çıkardı, yeşil sedirin üzerine fırlattı. Karşımda diz çökerek arzudan gözleri süzüle süzüle dedi ki: "Bir kardeş, kız kardeşinin elini öpemez mi? Buna her kitapta izin verilmez mi? Bütün varlığınız kocanıza adanmış. Yalnız bir elinizi, bir tek elinizi bana ayırınız ve benim olan bu eli Nezihi Bey'e sevdirmeyiniz. İşte ben bu sahip oluşla çocukça sevineyim. Teselli bulayım."

Sağ elimi uzattım. O, "Yok... Eldiveninizi çıkarınız. Bağışınız tam olsun." dedi.

Elimi eldivenden çıkararak tekrar uzattım. Büyük bir aşkla iki avucunun arasına aldı. Bu sıcak avuçlardan vücuduma yayılan ateşin ta kalbimde fıkırdadığını hissettim.

Süzgünlüğü daha artarak, "Bu hazineyi bana sonsuza kadar terk ettiğinize yemin ediyor musunuz?"

"Ediyorum."

"Her haftanın bu gününde burada benimle buluşmaya söz veriyor musunuz?"

"Veriyorum."

Elimi dudaklarına götürdü:

"İşte ben de bu sevda anlaşmamızı ikimizin adına ilk öpüşle mühürlüyorum," dedi.

Avucumu bayıltan bir çiçek demeti koklarmışçasına koklarken, sanki damla damla emiyordu.

Sevdamızı mühürleyen bu ateşli dudaklar, bu uzun öpüşü bileğime doğru ağır ağır taşırırken elimi kurtarmak için eğildim. Alabrus[1] kesilmiş sık saçlarından yayılan leylak kolonyasını çok yakından duydum. Bü-

(1) Fırça gibi kısa ve dik.

tün vücudumu tatlı bir gevşeklik kaplarken tehlikeyi anladım. Olanca kuvvetimle kolumu çektim.

Çok sevdiği bir şey elinden zorla alınan bir çocuk somurtkanlığı ile yüzüme bakarak:

"Ah insafsız..." dedi.

Başımla veda işareti ederek yürüdüm, kaçtım...»

8

Sekizinci mektup:

«Seza,

Ne kadar mutluyum. Sevinç budalası oldum. Ne ettiğimi, ne yaptığımı bilmiyorum. Kendime sahip değil gibiyim. Kocam bu dalgınlığımdan yararlanarak devamlı saldırılarla beni kucağından ayırmıyor. Önceleri en ufak bir dokunuşuna izin vermezken, şimdi uzun uzun bu kucaklamalara razı oluşuma şaşıyor.

Bu teslim oluşlarımda o kadar büyük duygusuzluk var ki, kocam beni o vahşice sevda susuzluğu içinde ne kadar hırpalasa, duymuyorum.

İlhami'den başkasıyla ilgili konularda duygularım tamamıyla iptal edilmiş gibi bir haldeyim. Zihnimde, günlümde, bütün damarlarımda dolaşan hep o... Yalnız o... Yalnız bir şeye dikkat ediyorum: İlhami'ye adadığım elimi, kocama sevdirmemek... İşte bu elimi ondan bucak bucak kaçırıyorum.

Zavallı çocuk, bütün vücudumu Nezihi'nin meşru aşkına armağan ile kendisi yalnız bir elime sahip olmakla yetindi. Bu şaşılacak bir cömertlik, bir yücegönüllülük değil mi? Oysa, onun bu büyük fedakârlığına rağmen ben vücudumun her zerresiyle onunum. Maddi ve manevi ona bağışlanmış bir malım.

Bir yerde duramıyorum, daha salıya pek çok gün var. Günlerin saatlerden, saatlerin dakikalardan, dakikaların saniyelerden meydana geldiğine, zamanın birbirini kapsayan bu parçalarına, bu geçmek bilmeyen bölümlerinin birer birer; ağır ağır akışına şimdiye kadar dikkat etmemiştim. Vakit geçmiyor; insanı öldürüyor:

Seza, çıldırıyorum. Yetiş. Anlatılamaz bir duygu bunalımı içinde kaldım. Kocamın meşru haklarına olabildiği kadar saygı duyarak bir başkasıyla gönül eğlendirmek, temiz bir aşk yaşamak istedim. Bu olmuyor, olamayacak. İş çapraşığa sardı. Yardan mı geçersin, serden[1] mi? İlhami ile Nezihi'den birini feda etmek zorunluluğu karşısındayım.

Namusumla kocamı terazinin bir kefesine, aşkımla İlhami'yi öteki kefesine koydum. Tartıyorum. Düşünüyorum. Kocama karşı ikiyüzlü davranmak, onu kandırmak, namussuz bir eş olmak... Benim yaratılış ve terbiyemde bir kadın için içe sindirilebilir, katlanılır bir durum değil. İlhami'den vazgeçmek... bu bütün bütün olmayacak bir şey!

Geçirdiğim zor anları, sarsıntıları anlatsam sen de çıldırırsın, kızarsın. Beni ayıplama kardeşim.

Dayanılmaz sabırsızlıklarla beklediğim salı sonunda geldi. Bir bahane ile Heybeli'ye geçtim. Tek başıma çam ağaçlarından meydana gelen buluşma hücremize kadar gittim. Onu orada heyecanla beni bekler buldum. Ağlayarak ayaklarıma kapandı, "Gelmeseydiniz, üzüntümden ölecektim. Bu benimkisi aşk mı, delilik mi, bilemiyorum. Hayatım acımanıza kaldı. Bu, dayanma gücümü tüketen bir haftalık ayrılığa dayanamıyorum. Bu uzun hafta geçmiyor. Beni öldürüyor, bitiriyor. Sizi o kadar göreceğim geliyor ki..." (dedi).

"Ne yapalım?"

"Hafta arası bir buluşma daha düzenlesek..."

"Olacak şey değil. Haftada bir buluşma bile benim için çok tehlikeli..."

"Bir yerden sizin geçtiğinizi görsem... Size temas eden havayı solusam, bu bana yeter... Hiç İstanbul'a inmez misiniz?

"İnerim."

"Ne zaman?"

"Pek sık değil."

"İndiğiniz zamanlardan lütfen beni yararlandırırsanız, bana hayat vermiş olursunuz. Yalnız şöyle karşıdan geçişinizi görmek benim için ne büyük mutluluktur bilseniz..."

---

(1) Baştan.

"Yalnızca karşıdan karşıya birbirimizi görmekle yetinebilirsek, İstanbul'a ineceğim günleri size haber veririm."

"Teşekkür ederim, âşık buldukça bunarmış, derler. Bir şey daha rica edeceğim."

"Nedir?"

"Olabilir ki, hiç beklenmedik büyük bir engel çıkar, bir hafta buluşma yerimize gelemezseniz..."

"Olabilir."

"O hafta acıdan ben çıldırırım, emin olunuz."

"Sizi böyle bir rahatsızlıktan kurtarmak için ne çare bulunabilir?"

"Aramızda haberleşmek için bir yol bulmalıyız."

"Bu nasıl olur?"

İlhami Bey zarif bir cüzdandan kartını çıkararak, "İşte işyerim burada yazılıdır. Gerek posta ve gerek başka bir aracı ile adıma gönderilecek mektup, elime geçer. Asıl zorluk benim size bir mektup gönderebilmem için güvenilir bir adres bulmamdadır."

"İşin bu yönü gerçekten zordur; ama buna bir çare arayayım."

"Bulabilecek misiniz?"

"Buldum gibi..."

"Aman nedir? Ayaklarınızı öpeyim..."

"Bana mektup göndermek zorunda kalırsanız, Sarıgüzel'de (.....) Sokağı'nda Osman Ağa'nın eşi Naciye Hanım'a başvurabilirsiniz."

"Bu kadına güvenilebilir mi?"

"Ben bu güveni arttırmaya elimden geldiği kadar uğraşıyorum."

Seza, bu kadının kim olduğunu anladın mı? Bizim beyin sütninesi... Hiç buna güvenilir mi diyeceksin. Ne yapalım, denize düşen yılana sarılır. Epey zamandır ki, ben bu Naciye'nin ruh durumunu incelemekle uğraşıyorum. Çok para canlısı, çok çıkarcı bir kadın... hali vakti de epey düşkün.(1) Her zaman bize gelir, geçim sıkıntısından söz eder. Nezihi Bey pek aldırmaz. Elimden

---

(1) Yoksul.

geldiği kadar paraca yardım ettiğim için beni çok sever. 'Kızım, öl dediğin yerde ölürüm. Canım sana kurban olsun,' gibilerden diller döker.

Kocası Osman Ağa'ya bir kapıcılık bulmuş; iltimas ettirmek için geçenlerde bizim beye başvurdu. Bey, yine önem vermedi. Kadın çok üzüldü, saatlerce ağladı. Bu öfke ve üzüntüsü üzerine, ben de kendisine bu mektup getirip götürme işini biraz çıtlattım. Büyük bir istekle kabul ederek, 'Bu insaniyetsiz cimri herifin üzerine ne hıyanetlik etsem yeridir. Melek gibi güzel bir kadınsın. Yazık değil mi gençliğine? Öyle hamhalatla vakit geçireceğine sen de kendine yaraşır güzel beylerle gönül eğlendir. Günahı varsa benim boynuma olsun. Nezihi'yi göğsümde büyüttüm, sütümle besledim; haram olsun. Insaniyetsiz, bugün bana on paralık yardımdan kaçınıyor. Oh... Oh... O musibetin üstüne başkalarını sev. Benim de içim karış karış yağ bağlasın. Mektuplarınızı kendi elceğizimle getirip götüreyim. Her hizmetinizi göreyim. Hiç korkma. Hiç tasa etme. Benden söz çıkmaz. Bana ser verip de sır vermeyen Naciye derler. Osman Ağa baban duyup sezmedikten sonra, hiçbir tehlike yoktur. O da nerden sezecek? Artık göçtü; mankafa oldu... bunadı. Karşısına oturup da ona tane tane söylediğim sözleri bile fark edemiyor. Böyle şeyleri nasıl anlayacak? Zevkine bak...' dedi.

İşte böylece Naciye nineyi kendimize sırdaş, daha doğrusu cinayetimize ortak edindik.

İlhami Bey'le her salı görüşüyor ve her buluşmamızda ilişkimizi daha da yakınlaştıracak sebepler bulmaya uğraşıyorduk. Ve bütün bu buluşmalarımız, kardeşçe bir hava içinde, tertemiz geçiyordu.

Ama, sonunda her türlü iyi niyet ve metanetimize rağmen... of nasıl yazayım... öyle zayıf ve karışık bir an geldi ki, aşkımıza yeniliyorduk. Ölümün benim için buna tercih edileceğini olanca gücümle anlattım. İlhami bu kaygılarımı, bu inlercesine söylediğim sözleri korku ile dinledi. Bana hak verdi. Sonra ne oldu biliyor musun? Seza, aman azıcık izin ver... kalem elimde titriyor. Hafakandan(1) boğulacağım. Yok... yok... Bugün yaza-

---

(1) Sinirle gelen boğulma duygusu.

mayacağım. Bundan daha cesaretli bir günüm olursa belki yazabilirim.

Seza, benim kurtuluşum için dua et. Adaklar ada. Kardeşçiğim, henüz bütün bütün mahvolmuş bir kadın değilim. Uçurumun kenarındayım. Yarı vücudum sarkmış bir durumda gittim, gidiyorum... İmdat... İmdat...»

9

Sermet Bey okuyup bitirmiş olduğu bu mektup elinde, öylece düşünüp kaldı. Gözlerini bir süre odanın duvarları üzerinde dalgın dalgın dolaştırdıktan sonra karısına dedi ki:

— Seza, sen beni yanlış bir yola sevk ettin.

— Neden beyim?

— Bu sorunda korkunç bir gariplik var. Biz Nezihi'ye gerçeği söylemeliydik. Dostluk bu idi. Oysaki biz onu aldattık. Bu işte vakit ne kadar geciktirilirse tehlike o oranda büyür. Bir büyük felaket oluncaya kadar biz bu olay karşısında hep böyle seyirci mi kalacağız?

— Ne yapılabilir?

— İşte kadın uçurumun kenarına gelmiş... yarı beline kadar sarkmış olduğunu, imdat, imdat diye haykırarak sana anlatıyor. Çığlık atıyor. Biz onun yardımına nasıl ve ne zaman yetişeceğiz?

— Aynınur'un kendi düşüncesi alınmadan, kendi isteği olmadan hiçbir biçimde kurtulması üzerine bir karar verilemez.

— Anlayamadım.

— Bu kadın çok titiz ve sinirlidir. Kendi düşüncesi sorulmadan onunla ilgili bir karar alınırsa, sonra öfkesinden büsbütün delice bir harekete kalkışır; sorunu onarılamaz bir çıkmaza düşürür.

— Öyledir de niçin senden yardım istiyor? İmdat, imdat diye feryat ediyor?

— Duygularının coşkunluğu içinde öyle söylüyor; ama işe karışacak olsan, ateş kesilir. Ben Aynınur'u bilmez miyim? Geçenlerde biraz sertçe birkaç öğüt

verecek oldum. Gücendi. Az daha benimle dostluğu kesiyordu.

— Hanım, ben böyle garipliklere, kadın densizliklerine arkadaşımın namusunu feda edemem. Susmak benim için günahtır. Ben bundan çok ağır bir vicdan sorumluluğu duyuyorum. Gidip dosdoğru her şeyi Nezihi'ye haber vereceğim.

— Sakın ha bey...

— Başka çare yok.

— Hani ya bu konuda benim düşüncemi almadan, ben izin vermedikçe bana aykırı bir harekette bulunmayacağına namusun üzerine verdiğin söz, ettiğin yemin nerede kaldı?

— Namus üzerine verilen sözler, edilen yeminler, yine namus ve onurla ilgili sorunlarda geçerlidir. Namussuzluk için namus üzerine söz verilemez; anlıyor musun hanım?

— Beyefendi, bir beyaz kâğıt üzerine imza atar gibi, sen gerçek durumu bilmeden şartsız olarak bu teklifi kabul etmiştin. Şimdi gerçeği anladıktan sonra makam değiştirerek konuşmak olmaz. Bunu senin mertliğine yaraştıramam.

— Hanım, Aynınur'un sırlarını, kocasına karşı koruma konusunda bu kadar ısrar gösterişine iyi bir anlam veremiyorum. Yoksa bu kadının yanında senin de bir sırrın, bir ayıbın mı var? Bu sır saklama özeni, karşılıklı mı?

— Beyefendi, Allah aşkına yine başlama.

— Başlayacağım. Hem de sonuna kadar direneceğim. Beynim şiddetli ateşler içinde yanıyor. Annem de içinde olmak üzere bütün kadınlara karşı kalbimde büyük bir şüphe uyandı. Sen de benden hoşlanmıyorsan, zihninde, gönlünde böyle yabancı delikanlıların hayalleri, muhabbetleri dolaşıyorsa, haber ver. Ne beni aldat, ne kendin sıkıntı ve acı çek; ikimiz de kurtulalım. Çünkü Aynınur gibi kocalı bir kadının bir gence gönül verip de bu cinayetine masumca, temiz bir aşk adı vermesi kadar rezillik düşünemem. Elin delikanlısıyla çamlıkların en ıssız, en gizli bucaklarına çekil, elini öptür, bileğini sıktır; sonra yazdığın mektuplarda da:

"Aman, aman, aşkımıza yeniliyoruz. Yenildik. Yetişiniz. Beni kurtarınız. İmdat..." diye feryat et... Bundan büyük rezillik olur mu? Bu duruma hiçbir erkeğin, hele evli erkeklerden hiçbirinin aklı dayanmaz.

— Bu olayı bana da kondurma konusundaki haksızlığını olanca şiddet ve nefretimle reddederim. Soğukkanlılığını korumaya çalış. Aynınur'un da Nezihi'nin de kurtuluşları ancak göstereceğin soğukkanlılık, ılımlı bir davranışla mümkün olabilecektir. Şu kalan mektupları da oku. Bu ana kadar geçen aşk olaylarını tamamıyla öğren. Sonra birlikte kesin, etkili bir karar alırız.

— İşte bak, şu mektubu tutan elim titriyor. Açıp okumaya cesaret edemiyorum.

— Niçin?

— Tuhaf soru... Niçin olacak? Bundan önceki mektupta rezilliğin minayesi tütmeye başladı.(1) Burada beklenen felaket olacak gibi geliyor. Çarpıntıdan kalbim çatlayacak. Öyle bir şey varsa bana okutma Seza.

— Bir doktor tedavi edeceği hastalığı, esasından bilmelidir. Gerçi bu son mektuplarda zavallıların aşk durumları pek kötüleşiyor; acıklı bir durum alıyor; ama ne olursa olsun, okumalısın.

— Aynınur'u kurtarmaya ciddi olarak uğraşacaksak, vakit geçirmeye gelmez. Bunu bil Seza... Çünkü Ali İlhami Bey pek kurnaz bir gence benziyor. Sevgilisine söylediği şu "Sizin hasretinize dayanamıyorum, haftadan haftaya buluşmak bana pek uzun geliyor. Hafta arasında da görüşelim. İstanbul'a ne zaman inersiniz? Haber verirseniz kulunuza hayat vermiş olursunuz," sözlerinden sen ne anlıyorsun?

— Ne anlayacağım? Aynmur'u çılgınca bir aşkla seviyor. Buluşmaları arttırma sebeplerini sağlamaya uğraşıyor.

— Hayır yalnız öyle değil... Aynınur'u İstanbul'da bir yere düşürecek. Bir tuzağa çekecek. Çapkının bu niyetini ben anladım. Ah Seza, ah; kırk yılda bir kadın sözü dinlemelidir derler... ama şimdi ben bu sözün tama-

---

(1) Rezillik iyice ortaya çıkmaya başladı.

mıyla karşısındayım: Kadın sözü dinlenmemelidir. Sözün doğrusu işte bu...

— Neden?

— Çünkü senin sözüne uyup da Nezihi'ye ben o mektubu yazdığıma çok kötü ettim. O zavallıya karşı onarılamayacak bir durumda kaldım.

— Sözümü dinlememiş olsaydınız, belki de bugün şu ölümlü dünyada ne Aynınur kalırdı ne de kocası... Nezihi Bey bu sorunu birkaç kurşunla temizlemiş bulunurdu.

— Ben de açıkça söyleyeyim ki, en temiz çözüm yolu da işte bu olurdu.

Sermet Bey gittikçe artan bir yürek çarpıntısıyla elindeki mektubu okumaya başladı:

10

Dokuzuncu mektup:

«*Sezacığım,*

Hayatın tadından, dünyada her şeyin bir şiir olduğundan söz edenlere önceleri kızardım. Her tatlı şeye bir yasak koymuşlar. Ben bu yasağın biraz ötesine adım atma ataklığını gösterdim. Kısa bir süre çevreme aşk sarhoşluğunun verdiği neşe ile baktım. Çok az bir zaman, bu eski dünya gözümde eski maddiliğini, kabalığını, sertliğini kaybetti. Cennet gibi bir manevi âlem kesildi. Bütün doğa görünümlerinde önceleri seçemediğim incelikler; sanatlar, tatlılıklar fark ettim. Mehtaplarda ne uçucu, ne insanı kendinden geçiren güzellikler gördüm.

Kardeşim, bu dünyada her şey var; zevk ve haz sebepleri çok... ama onları ortaya çıkaracak şeyleri bulmalı... İş orada... Ben bu sarhoşluğa, bu zevkle kendimden geçişlere onun kolu benim belimde, benim elim onun boynunda iken düştüm. Bu dünyanın cennetten örnek güzelliklerini işte o zaman seyrettim. Ama çok geçmedi. Çevremdeki bütün eşya bana, "Bu zevkler senin için yasaktır. Cinayettir. Kaç... kaç..." diye bağırmaya başladı. Oh, kaçmak istedim; kaçtım. Ama ne üzüntüler çektim; çekmekteyim.

Bak nasıl oldu Seza... Nasıl...

Ali İlhami, ona adamış olduğum bir elimi sevmekle kanamaz, sevdasının bütün şiddetini bu tek elimin üzerine döktüğü gözyaşlarıyla yatıştıramaz bir duruma geldi. Artık bunlarla yetinemiyordu. Kimi zaman kendimizi aşkımızın kandırıcı anları içinde bir parça unutarak, ufak tefek kucaklaşmalar oluyordu.

Bir gün çamlardan meydana gelen o tuffe içinde o kadar sevgi ile kendimizden geçmiş bir duruma geldik ki, ben bir maddi dünyada mıyım yoksa rüyada mı; bu yaşadığım hayal midir, gerçek mi, bunları bilemeyecek kadar kendimi kaybetmiştim. İşte bu benim yarı baygınlık anımda dudaklarımın üzerinde onun sıcak ağzını, ateşli nefeslerini hissettim. O anda olanca uyanma gücümü toplayarak hemen kollarının arasından silkinip kurtuldum.

Yeminini bozarak benim zayıf bir anımdan yararlanmaya kalkmış olduğu için İlhami'ye darıldım. Arkama bakmadan kaçtım; o aşk yuvasından uzaklaştım.

Evime geldim. Dadısı, çocuğu karşıma çıkardı. Yavrucak mini mini kollarını oynatarak bana atılıyordu. Ben âşık kucağından kaçmış bir ana... Masumun o saldırışlarına, o sevgisine layık değildim. Gerçeği bilse, anlasa... kim bilir benden ne kadar iğrenirdi? Dünyada annelerin kötü ünüyle lekelenmiş az masum evlat mı vardı? Çocuğun büyüdüğü zaman bu acı gerçeği öğrenince bana karşı alacağı küçültücü tavrı ve beni nasıl lanetleyeceğini düşünerek utanıp kaçtım.

Akşam bey geldi, odamıza çekildik. Üzerime dikilen bakışlarında, yüreğinde tutuşan ağır şüphenin belirtileri parlıyor sandım. İçime titremeler geldi. O gece gözleri tuhaftı. Sanki anlamlı ve kinli ateşler saçıyordu.

Kanepe üzerinde duran gazeteyi çekti, asık bir yüzle süzdü. Sonra dudaklarında acı, alaylı bir gülümseme belirdi. Dik dik bakışlarla bana bakarak, "Gazetede müthiş bir fıkra[1] var!" dedi.

"Aman bey, korkunçsa okumayınız. Öyle dehşetli fıkra dinlemeye bu akşam sinirlerim dayanamaz... Rahatsızım..."

---

(1) Burada: Yazı, haber.

"Gerçi korkunç... ama dinlemesi, namuslu kadınlar için dehşet verici değil. Tersine ferahlık verir: Dinle, dinle, memnun olursun. İhaneti ortaya çıkmış bir kadın için, bak kocası ne güzel bir ceza vermiş."

Gözlerimizin karşılaşmasından korkarak başımı başka yana çevirdim. Kulak verdim. Titreyerek dinliyordum.

Kocam başladı: "Avrupa'da varlıklı bir adamın genç, güzel karısı nişancılığa meraklı imiş. Tabanca ile iyi nişan alırmış; apartımanlarında mükemmel bir nişan salonu varmış. Kadın burada her gün talim edermiş. Ama ne yazık ki, madam yalnız kurşun atmakta usta değil, sevda tuzağına düşürmek istediği erkekleri sihirli güzelliğiyle avlamakta da bir tane imiş.

Kadın parlak bir gençle mercimeği fırına vermiş. Kocası işi sezmiş, ancak korkunç bir intikam düşünerek kızgınlığını, öfkesini belli etmemiş. Bir süre susmuş. Sonunda fırsat düşürerek rakibini bir gün yakalamış, elini ayağını bağlamış, ağzını tıkamış ve nişan yerinin arkasına sımsıkı dikmiş.

Hiçbir şeyden haberi olmayan madamı çağırmış. Eline tabancayı vermiş. Bir noktayı göstererek oraya nişan almasını söylemiş. Kadın gaflet içinde ve büyük bir başarı ile ateş etmiş. Kurşun önce nişan tahtası üzerindeki belirli noktayı, sonra da onun arkasındaki mutsuz âşığın kalbini delmiş.

İntikamını alan koca, bundan sonra nişan tahtasını çekmiş ve ortaya çıkan kanlı cesedi karısına göstermiş. İkinci olarak da baygın bir durumda yere serilen madam olmuş.

Sonra bu olayı sinemaya almışlar. Etkili bir ders olarak halka seyrettiriyorlarmış. Nasıl, beğendin mi? Kocanın korkunç bir intikam almada gösterdiği zekâ takdire değer değil mi?"

"Nesini beğeneyim böyle vahşiliğin?"

"Vahşilik uygarlığın tamamlayıcısıdır. Vahşilik olmadan uygarlık olmaz. Niçin o kadar betin benzin uçtu?"

"Böyle vahşice şeylerden hoşlanmam."

"Vahşilik kocada değil, o âşık olan lanet olasıda... Kocalı bir kadını kandırmak, dünyada düşünülebilecek vahşiliklerin en büyüğüdür."

Nezihi Bey bu sözler ağzından çıkarken tehdit edici, tuhaf bakışlarla gözlerini bana dikiyordu. Kocamın bu bakışlarında gizlenmesine uğraşılan bir kırgınlık volkanının korkunç imaları bulunduğunu anlıyordum. Acaba ne duymuştu, ne biliyordu? Yoksa o da intikam almak için anlattığı hikâyedeki vahşi koca gibi uygun bir an mı bekliyordu?

Vücudumun titremesini gizleyemez duruma gelmiştim. Kocam da tir tir titrediğimi artık görüyordu. Benzimin uçukluğu da çok artmış olmalı ki, kocam kırgınlığını gizlemekte büyük bir çaba gösterir gibi ustalıkla hemen tavrını değiştirdi. İşi biraz şakaya dökmek isteyerek: "Aynınur, neye o kadar sararark titriyorsun? Korkma. Ben vahşi dediğin o koca kadar kalender değilim ki, cinayetin farkına vardığım anla intikam arasında o kadar bir zaman geçirmeye dayanabileyim. Ben suç anında, hemen intikamımı alırım."

"Bey, beni üzüntüden öldürecek misiniz? Böyle iğrenç fıkraların, korkunç sözlerin aramızda ne gereği var?"

"Meleğim, senin öyle namussuz, cani karılardan pek nefret ettiğini bildiğim için cezanın mükemmelliği belki takdirini kazanır diye anlattım. Hoşlanmadınsa susayım."

"Acıklı... Acıklı fıkralardan hoşlanırım, ama içine cinayet karıştı mı sevmem. İnsan insanı nasıl öldürür canım?"

"Ah karıcığım, bazı anlar vardır ki, ölmeli ve öldürmelidir. Öyle gerekir."

"Bey, rica ederim, artık susunuz."

"Peki, susayım, ama aramızda böyle bir söz açılmışken birkaç şey daha eklememe müsaade et kuzum Aynınur..."

"Dinliyorum. Buyrunuz."

"Böyle ahlaksız karıların, müthiş kocaların hikâyelerini işitip de birbirimizin değerini bilelim diye bunları anlatıyorum."

"Eğer şimdiye kadar birbirimizin değerini bilememişsek, emin olunuz bey ki, bundan sonra böyle hikâyelerle hiç bilemeyiz."

"Ben seni çok severim. Aynınur."

"Bilirim."

"Çok şükür, senden bir şüphem yoktur."

"Benden şüphe? Aman Allahım, o nasıl söz öyle?"

"İşte bu kadar diyorum ya... ama her şeyin aşırısı kötü olduğu gibi, aşkın da aşırı derecesi iyi değil. İnsanı rahatsız ediyor?"

"Bunda benim ne suçum var?"

"Bunda suçsuz olan yalnız sen değilsin, ben de suçsuzum. Elde olmadan yapılan şeylerden dolayı kimse küçümsenemez. İşte bu aşırı aşkın yönlendirmesiyle kimi taşkınlıklarda, densizliklerde bulunuyorum... Beni affet Aynınur..."

"Estağfurullah."

"İşte bu af dileğiyle birlikte, yine bir densizlik edeceğim."

"Nedir? Rica ederim densizliğinizi şu hasta vücudumun dayanma derecesi üstüne çıkarmayınız."

"Korkma, korkma... İşte söyleyeceğim yalnızca şudur: Sana her bakımdan güvenim olmakla birlikte, bu şiddetli aşkım dolayısıyla her gün karşı karşıya gelip böyle bir konu açarak sana yemin ettirmek istiyorum. Bu garip duygu ve isteğimi yenemiyorum. Sen bu duruma ahmaklık de, delilik de, ne dersen de... Bu zayıflığımdan dolayı beni mazur göreceğine söz veriyor musun?"

"Veriyorum."

"Öyleyse her gün sana tekrar edeceğim şu sorulara aynı cevapları vermek zahmetine katlan..."

"Peki..."

"Beni seviyor musun Aynınur?"

"Seviyorum."

"Rica ederim, öyle ağızdan dökülüyormuş gibi söyleme. Kuvvetlice, bir aşkı gösterir gibi söyle..."

"Seviyorum... Seviyorum..."

"Bana karşı sonsuz bağlılıktan ayrılmayacağına yemin ediyor musun?"

"Edi... edi... ediyorum."

"Niçin kekeliyorsun meleğim?"

"Korkunç bir cinayetten dolayı bir mahkemede yemin ettirir gibi hakkımda layık gördüğünüz şu yakışıksız şüphelerden son derece canım sıkılıyor da dilim dolaşıyor."

"Özürümü önce bildirip af diledim."

"Peki, peki... Daha ne derdiniz varsa söyleyiniz."

"Senden ufacık bir şüpheye düşsem, öç almaya vakit kalmadan ben çıldırırım. Bu, o kadar korkunç, tehlikeli, dehşetli... o kadar büyük bir felakettir ki..."

"Peki... daha?"

"Daha... Bilmiyorum. Şiddetle yüreğim çarpıyor. Kendimi epeyce dayanıklı bir insan sandığım halde, senin karşında hep benliğimi kurtaramadığım şu zayıflıktan utanıyorum."

"Demek bu soruşturma her gün böyle yinelenecek?"

"Evet."

"Bugünkü soruşturmanız sona erdi mi?"

"Erdi. Yalnız bir ricam kaldı."

"Nedir?"

"Seni şöyle göğsüme bastırarak kucaklamama izin ver."

" "

"Niçin izin vermiyorsun?"

"..."

"Niçin sesin çıkmıyor Aynınur?"

" "

"Merhamet Aynınur... merhamet... İşte beni öldüren, önüme kimi zaman simsiyah şüphe okyanusları açan senin bu dayanılmaz bakışların, isteksizliklerindir. Değil kendini bana sevdirip okşatmak, kazayla elimin üzerine hafifçe sürtüldüğüne bile razı değilsin. Be-

nim her dokunmamı sanki büyük bir işkence sayarsın. Her şeyi idare ediyorsun. Her sözüme karşı yumuşak, olumlu cevaplar veriyorsun. Beni inandırmaya uğraşıyorsun. Ama benim okşamalarıma, sevgi gösterilerime katlanmak... İşte buna dayanamıyorsun. Burada foyayı meydana vuruyorsun. Sevdana susamış olan kalbim bu reddediliş üzerine şiddetle coşup taşıyor. Bütün damarlarımı cehennem ateşi gibi bir ateş kaplıyor: Evet, işte o zaman Aynınur... işte o zaman, kendimi kaybediyorum. Ya erkeklik şanına yaraşmaz bir düşkünlükle ayaklarına kapanarak merhametini, bana acımanı, inayetini dileniyorum; ya da bir yırtıcı hayvan gibi seni çiğ çiğ yemek için üzerine saldırıyorum. Ne yazık ki, bugün de öyle yapacağım." dedi. Kendisini korumaktan aciz, masum bir ceylana saldıran kükremiş bir arslan şiddetiyle üzerime atıldı.

Ben soğuk, donmuş bir cisim gibi vücudumu bu işkenceye teslim ettim. Artık beni güçlü kolları arasında seviyor muydu, öldürüyor muydu, bilemem. Sıktı, ezdi, öptü, ısırdı, paçavraya çevirdi. Kendisince bir şüphe sınırını geçemeyen cinayetimden ötürü beni parçalamak istiyordu.

Bana ettiği bu sevda işkencesine karşı kendisinden iki sözle intikam alabilirdim. "Zavallı koca, yasal malım düşüncesiyle öpüp kokladığın bu vücut, daha bugün sana oranla çok genç ve güzel bir âşığın kolları arasında bir sevda sarhoşluğu geçirmiştir. Başka hırslı dudakların gezindiği bu cilt üzerinden ağzını çek," diye haykıracağım geliyordu.

Evet, evet Seza... Hayatıma son vermek istediğim gün bu gerçeği beyin yüzüne karşı haykıracağım. Kendimi ona parçalatarak hem ben bu hayattan kurtulmuş olacağım, hem de o benden intikamını almış olacak.

Dram yazarlarını imrendirecek ne güzel bir sonuç değil mi?»

11

Onuncu mektup:

«Seza,

Benim bu durumum, böyle ne olacak? Geçen gün beyin kolları arasında geçirdiğim fırtınadan hasta düştüm. Sabahleyin yanıma, döşeğimin kıyısına geldi; doktordan, ilaçtan önce yine devamlı soruşturmasına başladı:

"Beni seviyor musun?"

"Seviyorum."

"Sonsuz bağlılıktan ayrılmayacağına yemin eder misin?"

"Ederim."

Yine hep aynı sorulara eski cevapları verdim. Aman ne can sıkıcı komedi... Ben bu adamı sevmiyorum. Sonsuz bağlılıkta bulunacağıma yemin ediyorum, ama hâlâ ona bağlı değilim. Ben bu işin sonunu iyi görmüyorum. Çok büyük bir vicdan azabı içindeyim. Kalbimde kocama karşı olan duygusuzluğu, daha doğrusu nefreti, son derece bir dikkatle gizlemeye uğraşıyorum. Yüzüne gülmeye, kendisini sever gibi görünmeye çabalıyorum. Ama bütün bu yalanlarıma, hilelerime rağmen o yine gerçeği anlıyor.

Geçen gece o koca adam, sanki bir çocuk gibi ağladı. Sanki gizli bir kuvvet, bir tuhaf sezi ile her şeyi biliyor; bana gösterdiği bu delice, bu ahmakça düşkünlüğe çoğu zaman kızıyorum. Kimi zaman da yüreğime bir acıma geliyor. Acıyorum... Garip bir ruh hali içindeyim.

İlhami'nin yanına gittiğim zaman, Nezihi'ye ettiğim kötülüğün derecesini ölçerek acı duyuyorum. Kocamın yanında bulunduğum zaman, İlhami'ye olan aşkım bütün bütün güçlenerek, eni konu deliye dönüyorum. Bu, sonu hayra çıkar bir sevda değil... Âşığımla Heybeli çamlıklarında olan gizli buluşmalarım duyulursa? Aman Allahım, ben ne büyük bir tehlike içindeyim...»

12

On birinci mektup:

«Seza,

Kötüyüm, çok kötüyüm. Beni bu dertten kurtarması için Allah'a yalvardım; namaza başladım: Beş vakitte, yana yana dua ediyorum. Yüreğimin çıra gibi yandığını duyuyorum.

Geçen gün odama kapanarak saatlerce ağladım. Uzun bir süre öyle baygın kaldım. Kendime geldiğim zaman bir iç rahatlığı duydum. Henüz büsbütün kirlenmiş bir kadın değilim. Kurtulabilirim, bunu umuyorum. Yüreğimdeki bu dinginliği Tanrı'nın bir esini gibi kabul ederek İlhami ile ilişkimi kesmeye karar verdim. O hafta buluşma yerimize gitmeyerek kendisine şu mektubu gönderdim:

"Beyefendi,

Ben iffetine düşkün, namuslu bir kadınım. Dünyadaki en büyük hafiflik ve günahım, Allah affetsin, sizinle olan buluşmalarımdır. Bu pişmanlık beni öldürüyor. Müthiş bir ruh durumu içindeyim. Her gerçeği, her derdimi büyük bir saflıkla, içtenlikle size itiraf edeceğim. Birbirimizi doğru yoldan şaşmaya değil, kurtarmaya uğraşalım. Bu insanlığı benden esirgemeyiniz.

Size olan aşkımın ilk taşkınlıkları içinde neye uğradığımı bilemedim. Sizinle el ele vererek muhabbetin zevkli semalarında masumca ve tertemiz bir süre uçtuk. Evli olduğum için, biz aramızda bu sevdanın masum bir biçimde devamına ne kadar gayret etsek bunun için yüzündeki kötülüğü değiştiremeyiz. Duyulursak herkes bizi o gözle görür.

Sizinle buluştuğum zaman kocamın karşıma dikilen mazlum hayalinin azarlayan ve lanetleyen ifadesine dayanamıyorum. Maddi ve manevi, her ikimiz de büyük birer günah ve tehlike içinde-

yiz. Biz bu buluşmaları sürdürdükçe tehlike daha da büyüyecek, bir zaman sonra kurtulmayı şiddetle dilesek de, artık bu elimizden gelmeyecektir.

Bir çocuk saflığı ile işte size her gerçeği söylüyorum: Gözlerinizde çekici bir umman[1] var: Kaçmak istedikçe, beni bir güneşin çekim alanında tuttuğu bir gezegeni çektiği gibi çekiyor. Siz beni severken, siz beni çağırırken, sevdanızın etkisinden kaçamayacağım. Hep tutkununuz, esiriniz olacağım. Hep çağrılarınıza uyacağım, atılacağım. Sizden kaçma gücünü kendimde bulamıyorum. Yalvarıyorum, yalvarıyorum. Siz benden kaçınız. Bu büyük aşkımın bütün zincirlerini kırmaya uğraşınız. Bu aşkın devamını imkânsız bir duruma getiriniz. Benim temiz bir eş, şefkatli bir anne olarak kalmaktaki toplumsal zorunluluğumu düşünerek, var gücünüzle kurtuluşumuza, esenliğe çıkmamıza çalışınız.

Ben kararsız, tahammülsüz, özlem ateşleri ile feryat ettikçe, karşımda yalvarışlarımı duyacak bir kimse bulamayayım.

Beyim, unutmayalım, düşünelim. Düşünmeye uğraşalım ki, her şeyden önce ben başkasına ait bir kadın, bir anneyim. Toplumsal görevlerimle aşkımın çarpışmasından fışkıran dehşetlere göz yummak, artık mümkün olmuyor.

Evet, şimdi sizden kaçmak istiyorum; ama yazdığım her söz yüreğime başka sevda yarası açıyor. En akıllıcası susmak... Olabildiği kadar kısa kesmek... İşte sustum. Kaçıyorum. Kaçınız. Elveda..."

Bu mektubu sütnine ile gönderdim. Çamlıkta eline vermiş. Zavallı çocuk pek kötü olmuş; sapsarı kesilmiş; birkaç defa sendelemiş. Yere kapanıyormuş...

Nasıl Seza'cığım, bu direnişim kutlamaya değer, değil mi?»

---

(1) Okyanus.

13

On ikinci mektup:

«Seza,

Umutsuz ve korkuyla dolu bakışlarımın önünde bütün ufuklar tutuşmuş, dünyayı alevler sarmış. Bu yangın her yandan saldırarak üzerime yürüyor sanıyorum. Ben olağanüstü bir direniş göstermek ataklığında bulundum. Of, bu ani bir ataklıktı. Yeltendiğim bu direnişi sürdürmeye gücüm yetmedi. Düştüm. Kolum kanadım kırıldı. Daha önce korktuğumdan ve her türlü karamsar tahminlerimden çok daha korkunç bir düşüşle gidiyorum.

Felaketlerin en büyüğüne yaklaşıyorum. O kadar kötü, o kadar mutsuz, o kadar acı ile bitkinim ki, artık feryada, sızlanmalara bile gücüm kalmadı.»

14

On üçüncü mektup:

«Hanım,

İki gözüm kardeşim, dostluk bugünde belli olur. Yardımıma yetiş, beni okut, beni tütsület... Hayatından umut kesilen bir hasta gibi, artık taştan topraktan derdime derman umuyorum. Daha doğrusunu söyleyeyim mi Seza? Beni bir yere kapat. Üzerime kilitler vurdur, zincirler bağlat. Çevreme nöbetçiler koydur. Çünkü ben bunalım içindeyim. Dayanamıyorum; gideceğim, İlhami'ye kaçacağım. Anlıyor musun hanım; kaçacağım. İşte bugün yarın, kaçacağım. Gözüm ne kocamı, ne çocuğumu, ne şimdimi, ne geleceğimi, ne iffetimi, ne namusumu, hiçbir şeyi görmüyor. Artık benim için mutluluk, felaket, hayat, ölüm hepsi bir oldu.»

15

On dördüncü mektup:

«Kadınım,

Oldu bitti; ama benimki utancımdan kendimi sana göstermeyerek, işte oldu bitti diye bağırıyorum. Olan biten nedir biliyor musun? Kaç zamandır olabilir kaygısıyla tiril tiril titrediğim durum, yarı yarıya oldu. Artık düşüklük çukuruna kendimi kaptırdım, gidiyorum. Bundan sonra çırpınmayacağım, debelenmeyeceğim. O korkunç felaketin derinliklerine kadar inmemek için kanayan tırnaklarımla bu kuyunun kenarlarına, taşlarına tutunarak nefes almak için boşuna uğraşmayacağım. Artık vücudumu teslim ettim. Adaleti büyük Tanrım biliyor, sen de tanıksın ki, bu düşüşten kaçmak için bütün irademi, bütün direncimi ve gücümü kullandım. Mümkün değil. Kardeşim mümkün değil... Bir ceraskal makinesi bile kaldıracağı yükün ağırlığına göre hesaplanarak yapılır. Bu ağırlığın birkaç katını sırtına alıp taşıyamaz, kırılır: İşte ben de öyle... Dayanma dereceme kadar dayandım, sonunda paramparça oldum. Kaldıramayacağım bir ağırlığı taşıma gücünü gösteremediğimden dolayı beni nasıl ayıplayacak, beni nasıl sorumlu tutacaksın? Hareketlerimizi, yaptığımız şeyleri iradeli ve iradesiz olmak üzere ikiye ayırırsak, bunlardan iradeli olanlar, onları yapmaya gücümüzün yetebildikleridir: Gücümüzün yetmediği şeyleri bizden istemeye hangi insan razı olur? Haydi bakalım susuzluğa, açlığa, uykusuzluğa sonuna kadar dayanarak bir şey yiyip içmeyiniz, uyumayınız. Bu, insanın elinde midir? Evet lokmayı ağzınıza götürüp götürmemek elinizdedir gibi görünür, ama haydi götürmeyiniz bakalım. Olur mu bu? Doğanın böyle bir emrine karşı herkes kendi dayanma gücü ölçüsünde inat edebilir; sonunda yenilir. Insanın her hareketinde doğal bir yönlendirici vardır. Bu yönlendirici genellikle belli olmadığından, iradeye bağlı bir hareket gibi görünür. İnsan kendisinin hangi doğal gücün etkisi altında kalarak o hareketi yaptığının farkına varamaz. Hep bu felsefeyi bana İlhami Bey öğretti. Daha ne dersler verdi, ne dersler..

İnsanların doğanın elinde birer oyuncak olduklarını bana o anlattı. İlhami Bey'le nerede görüştüğümü soracaksın değil mi? İşte ben de sana onu anlatacağım. Of... dur... azıcık nefes alayım... Boğuluyorum.

Ah cahillik... ah kadınlık... Ben bu felsefeyi bilseydim, bu gerçeği ölçebilseydim... Bunca zamandır kendimi o korkunç işkencelerle harap eder miydim?

İlhami'nin özlemine bir gün dayandım, iki gün sabrettim, üç gün direnişe geçtim. Her günün geçişiyle, bu ayrılık acısı öyle şiddetlendi ki gönlümden saçılan ateş bütün vücudumu sardı, dünyaya yayıldı, ufukları kapladı. Aman Allahım, düştüğüm o durumu anlatamam. Seza, bu acıya hiçbir vücut, hiçbir güç dayanamaz. Artık yiyip içmekten, uykudan, hayatın en zorunlu ihtiyaçlarından kesildim. Beş altı günde o kadar sarardım, bozuldum, bittim ki, beni kim görse büyük bir hastalığın pençesine düşüp kıvrandığımı sanıyordu. Bu konuda yalnız doktorlar yanılıyorlardı. Kocam bunlardan her gün bir ikisini getirterek düşüncelerini soruyordu. Çoğu hastalığın sinirsel olduğunda birleşmekle birlikte, kimileri de çok tuhaf teşhislerde bulunuyorlardı. Kimi midemin, kimi beynimin tedavisinin gerektiğini söylüyordu. Göğsümün her yanını aletlerle dinledikleri halde, bunlardan hiçbiri, yüreğimi yakan o müthiş ateşten bir parçacık anlama ustalığını gösteremiyordu.

Bu sıralarda varlığına dayanamadığım biri varsa, o da kocam Nezihi Bey'di. Artık kendisini açıkça yanımdan kovuyor; ağzıma geleni söyleyip onu aşağılıyordum. Bu adam bana o kadar çirkin, o kadar korkunç, o kadar dayanılmaz geliyordu ki, onu görmemek için tiksintiyle gözlerimi yumup, yumruklarımı sıkarak, "Karşımdan defol, zebani" diye haykırıyordum. Bir deli nasıl yaptığı işlerden ve söylediği sözlerden sorumsuz sayılırsa, o da benim bu sözlerimi mazur görüyor, beni affediyordu.

Annem beni bu adama satmıştı. Ben hep annemi bir esirci kadın, kocamı bir esir alıcısı ve kendimi esir görüyordum. Bütün felaketlerimin başlangıcı işte bu alım satım olmuştu.

Ben hayatım pahasına kendimi İlhami'nin okşamalarından yoksun ettikten, bu cehennem acılarına vücudumu kemirttikten sonra, artık doğrusu Nezihi'yi ev-

lilik zevkleriyle mutlu edemezdim. Ben nasıl üzüntüden, umutsuzluktan, ayrılık acılarından ölüyorsam, işte ona da öyle bir işkence hayatı geçirterek öc almaya çabalıyordum.

"Oldu bitti"nin arkasını sana gelecek mektupta yazarım. Şimdi çok yorgunum, çok bitkinim Seza... Çok...»

16

On beşinci mektup:

«Hanım,

İlişkimizi kesmek ricasıyla gönderdiğim mektuba İlhami cevap vermedi. Vermemesi pek doğal idi, değil mi? Bu sususu ile isteğimi yerine getiriyor demekti. İşte ben bu sususuştan etkilendim ve üzüldüm. Ben sanıyordum ki, kendisinden ne kadar ilişkimizi bitirme isteğinde bulunsam, o bu teklifimi bu kadar kolaylıkla kabul etmez. Edemez... Kararımı değiştirmem için bana yalvarır, rica mektupları gönderir.

Günler geçtikçe, işte bu sessizlik beni çıldırtıyor, öldürüyordu. Bir ayrılık karanlığı içinde kaldım. Gözüm artık dünyayı görmüyordu. İlhami ile çamlar arasında gezindiğim mutlu günlerimi hatırlayarak ağlıyordum.

İlgi kesme kararımdan vazgeçtiğimi bir mektupla ona bildirmek istedim. İşte bu sıralarda biraz üzüntülerimi hafifletmek, biraz avunabilmek için birkaç günde bir kendi kendime Heybeli'ye geçerek buluşma yerimiz olan çamlı köşeyi ziyaret, sanki kutsal bir dinlenme yeri gibi, tavaf ediyordum.

En umutsuz kaldığım, özlem ateşine hiç dayanamadığım son ziyaretimde, sevgilisinin mezarı önünde sonsuz ayrılık yaşları döken bir zavallı gibi, İlhami'nin hazırladığı tahtın üzerine kapanarak ağlaya ağlaya kaybettiğim sevgiliye karşı şu hitaplarda bulunuyordum: "Sevgilim, sensiz gönlüm hayat ışığından yoksun, güneşsiz bir âlem gibi karanlık uçurumlara doğru düşüyor. Ben bu sonsuz azap gecesi içinde çırpına çırpına özlem acılarıyla işte can çekişiyorum.

Aşkının göğsüme açtığı kanlı, derin, kapanmaz, şifa bulmaz yaraları sarmaya ölümün elinden önce yetişmeyecek misin? Ben çok büyük bir hata ettim. Seninle sevdamızı kesmeye, böyle olmayacak bir işe karar verdim. Bu hastalıktan benim için kurtuluş olmayacağına göre niçin senden uzak, aşkından yoksun, böyle uzaklarda öleyim? Her nerede isen bana kollarını aç. Benim mezarım, cennetim, cehennemim, kısası kurtarıcım orasıdır," dedim, sustum.

Uzaklardan düşünce ve duygularımızın birleşmesine aracılık eden görünmez bir mıknatısın lütfedici yardımını bekler gibi etrafı dinliyor; ağaçlardan, denizlerden, ufuklardan bu sözlerime cevap bekliyordum.

Yavaş yavaş çamlar hışırdadı. Baştan başa heyecan kesildim. Besbelli adanın perisi bu yalvarışlarımdan etkilenerek beni avutmaya geliyordu.

Evet geldi, karşımda kollarını açtı. Ama bu gelen peri değil ruhumun taptığı adamdı. İşte o idi... İlhami...

Şaşırarak, 'Ah nereden çıktın?" diye derin bir şaşkınlıkla haykırdım.

O beni aşkla dolu, baygın bakışları altında büsbütün büyüleyerek cevap verdi: "Beni sen çağırırsan, dünyanın öteki ucunda olsam duyar gelirim."

Birer mıknatıs gibi birbirimizi çektik. Kollarının arasına atıldım. Ayrılık ateşiyle yanan bu iki vücut birbirine en ince noktalarına kadar kaynadı... birleşti.

Çok acı denemelerle anladım ki, artık ben başkasının olamam. Ben onunum: İlhami'nin... Anlıyor musun Seza? Tamamıyla, sonsuzluğa kadar... Bütün ruhumla ve bütün varlığımla... Onun, onun...»

17

Sermet Bey elinden mektubu yere fırlatarak:

— Kahrolsun böyle karı... diye ayıplayarak haykırdı.

Karısı Seza Hanım, yerden mektubu alarak cevap verdi:

— Zavallıya öyle deme bey.

— Bunun neresi zavallı?

— Nefsiyle, aşkıyla en acı mücadeleler geçirdiğini mektuplarında okumadın mı?

— Bu mektupların hiçbirinde Aynınur'un kesin bir kurtulma kararı verdiğini, düzelmek istediğini görmedim. Bir gün böyle yazıyor. İki gün sonra önce dediklerinin tamamıyla tersine, verdiği kararlara aykırı düşünce ve harekette bulunuyor.

— Kadıncağız zihince de hasta, görmüyor musun?

— Zihince hasta ise, akıl hastanesi var. Aklı bozuk bir kadın, böyle bin sakınmayla çamlıklara âşık çağırmayı becerebilir mi? Nezihi Bey pek uykuda bir koca değildir. Aynınur, kocasına bu ihanetinin izini göstermeyecek bir şeytanlıkla maceraya yönetiyor. Bu deli işi değil hanım... Bunu her akıllı da beceremez.

— Her ne olursa olsun, kuzum beyciğim, zavallıyı kurtarmaya uğraşalım.

— Artık bundan kurtulacak neresi kalmış? Bu konuda yapılacak en doğru hareket, zaman geçirmeden gidip bu felaketi Nezihi'ye haber vermektir. Karısını boşayacak mı, öldürecek mi, ne yapacaksa yapsın.

— Ay... Allah esirgesin.

— Nasıl Allah esirgesin?

— Aman bey, aman... Önce beni öldür, sonra böyle bir harekette bulun.

— Neden Seza, neden?

— Neden olacak? O kadın beni kendisine kardeş bilerek en dehşetli sırlarını, hayatının en gizli bir bölümünü bana açmış, anlatmış. Sen bana bu sırrı saklayacağına söz verdin de bunları ben sana söyledim, zavallının mektuplarını okuttum. Şimdi sözünden dönüyorsun. Beni öldürüp cesedimi çiğnemedikten sonra Aynınur'u ele veremezsin.

— Hanım, Nezihi karısını bırakmalıdır. Boşandıktan sonra Aynınur Hanım kendi hesabına, kendi adına her ne iffetsizlikte bulunursa bulunsun.

— Bu felaketi haber vermek, Nezihi Bey'e büyük bir dostluk etmek değildir. Hele şu son mektubu da okuyunuz da ne yapacağımızı sonra düşünürüz.

Seza Hanım kocasına bir zarf uzattı. Nezihi Bey zaten yırtılmış olan zarfı açtı, içinden şu mektup çıktı:

18

On altıncı mektup:

«Seza'cığım,

Aşırı neşe ve mutluluğumdan artık ayaklarım yere değmiyor. Uçuyorum. Aşkın göklerde yaşatan zevkleriyle keyiflendikten sonra, bu isteğime ulaşmaktan gelen coşkunluk içinde kendimi insanların en mutlusu buldum. Çünkü Seza, dünyada hiçbir kimse haz ve neşenin bu derece doruğuna yükselememiştir. Bana inan. Bundan emin ol... Ama bu mutluluğu ne acı gözyaşlarıyla kazandığımı biliyorsun. Yine elimden kaçırmak olasılığı ara sıra zihnimi sarsıyor. Beynimi yakıyor. Ama İlhami ile birbirimize yemin ederek söz verdik; ölümden başka bir şeyle ayrılmayacağız.

Ah, bilsen zavallı çocuk ne kadar ağladı. Delicesine verdiğim ayrılık kararıyla az daha hem kendimi öldürüyormuşum, hem de onu...

İlhami ayrı geçen günlerimizde, özlem ateşiyle, aşk acıları içinde neler çektiğini anlattı. Gözyaşlarımız birbirine karışarak ağladık. Emrime uymak için, bir şey yazmamış. Bu boyun eğişte intihara kadar direnecekmiş. Ölümü, sözümü dinlememeye tercih ediyormuş.

Evet, niyeti öyleymiş. Dayanamaz duruma gelince, canına kıyacakmış. Allah korumuş Seza, Allah korumuş...

O gün kendisi de Heybeli çamlığında gizli gizli buluştuğumuz yeri ziyarete, orayı tavafa, hayalimle görüşmeye gelmiş. Umutsuz gözyaşlarını oraya saçmış. Hayalime karşı acı şikâyet ve sitemlerde bulunmuş.

Sonunda karşıdan geldiğimi görmüş. Hemen ağaçların arkasına gizlenmiş. Tuhaf değil mi Seza? Sanki sözleşmiş gibi bir sevda mıknatısı, aynı saatte ikimizi de oraya çekmiş. Ben de aynı coşkunlukla onun hayalini çağırınca gizlendiği yerden çıkarak bu çağrıma uymak zorunda kalmış.

Herkes benim böyle bir hareketimi, kocamın haklarına karşı bir saldırı, bir ihanet sayar Bu genel hüküm tamamıyla yanlış. Konunun içyüzü hiç öyle değil. Ben İlhami'yi göremeyip de şiddetli bir üzüntü ve umutsuzluk içinde bunaldığım zaman, sanki deli gibi çevremdekilere zehirler; kahırlar; acılar saçıyorum. Bu durumumdan, en çok kocam rahatsız oluyor; azap çekiyor. Sevda isteklerimi yatıştırmaya fırsat bulduğum zamanlarda ise hissettiğim ferahlık ve neşe ile tatlı, sakin, güler yüzlü bir kadın oluyorum. Bundan yine en çok kocam yararlanıyor. Bu iki yolun hangisi Nezihi Bey için daha iyi?

Çamlıktan mutlulukla eve döndüğüm zaman taşkın bir neşe içindeydim. Benim böyle hüzünden neşeye hızla geçişime en önce dikkat eden kocam oldu. Böyle neşeli bir zamanımı boşa geçirmez, bu fırsatı ganimet bilir. O akşam da aç kurt gibi üzerime saldırdı. O vahşice kucaklamalarına şikâyet etmeden teslim oldum. Ben ona terliğimin ucunu bile sevdirmem ama İlhami'ye dua etsin.

Hanım, sana başka bir şey yazacağım. Pek önemli bir şey... Ağzın sıkıdır ya? Sana gönderdiğim mektupları insan eli erişemeyecek, derinliği sonsuz bir kuyuya atıyormuşum gibi bir güvenle gönderiyorum. En ufak bir sakınmazlığın beni mahveder. En çok korktuğum, kocan Sermet Bey'dir. Sakın ha ona bir şey sezdireyim deme. Böyle bir konuda, bir erkek başka bir erkeğin bu felaketini sindiremez; kesinlikle bir bela çıkarmaya kalkar. Söyleyeceğim gizli şey işte şu:

O buluşma günümüzde saatler geçiyor, mümkün değil İlhami ile birbirimizden ayrılamıyorduk. Sonunda, zavallı çocuk dedi ki: "Sevdamız o kadar ateşlendi, kaynayıp fışkırdı ki, artık böyle kısa çamlık buluşmalarıyla, mümkün değil birbirimize doyamayacağız; kanamayacağız..."

"Ne yapalım?"

"Haftada bir iki defa da İstanbul'da birleşelim."

"İki gözüm beyciğim, bu olacak şey mi hiç? Ben haftada birkaç defa İstanbul'a nasıl inebilirim?"

"Bunun için bir sebep icat ederiz."

"Ne gibi?"

"Mesela siz şiddetli bir diş ağrısına tutulursunuz."

"Ey sonra?"

"Size Beyoğlu'nda bir dişçi adresi salık veririm, oraya gelirsiniz. Siz gelmeden önce ben dişçinin hizmetçisi ile görüşürüm. O gün karımın geleceğini ve kendisi pek sinirli olduğu için özel bir odaya almasını, gerekeni yapmasını söylerim."

"Aman beyefendi, bu dediğiniz hiç olur mu?"

"Neden olmasın? Pekâlâ da olur."

Epeyce karşı koydum, ama İlhami ile başa çıkamadım. İki gün sonra, yani önümüzdeki perşembe günü dişçiye gitmeye karar verdik.

Ben yanıma yalnız sütnine Naciye Kadın'ı alacağım. Sütninenin sevincini görme Seza... Karı hayat buldu. Ben bir yandan, İlhami Bey bir yandan, Naciye'nin ceplerini lira ile dolduruyoruz. Karı bu kadar parayı yaşadığı sürece belki rüyasında bile görememiştir. Artık her emrimize boyun eğer durumda...

Ben bu akşam çenemi yemeni ile bağlayarak diş ağrımı resmen ev halkına ilan edeceğim. Vay dişim Seza, vay dişim... Sızısı yüreğime çöküyor. Aşk insana her şeyi öğretiyor. Her dersi veriyor. İşte böyle sağlam dişleri bile sızım sızım sızlatıyor.

Bu akşam kocam eve gelecek. Beni iki yastığın arasında başım, ağrının şiddetinden kıvrım kıvrım kıvranırken görecek. Ne olduğumu soracak. Ben ona anlaşılmaz iniltiler, anlamsız homurtular arasında cevap vereceğim. O zaman aklıma ne gelecek biliyor musun? Hani o meşhur komedideki: "Ham. Him... Hum."»

19

Sermet Bey yine nefretle mektubu yere fırlatarak:

— Evet. Ham, him, hum... Dram komedyalaşıyor. Zavallı kardeşim Nezihi, sana bu ham humları yutturuyorlar da ben gerçeği haber vermeyerek, bu felaketine karşı öyle seyirci kalıyorum. "Kadının fendi erkeği

yendi" diye kaba bir söz vardır. Tavukpazarı şairlerinden doğma bir hikmete benzeyen bu sözü önceleri pek anlamsız bulurdum. Şimdi deneme ile teslim ediyorum ki, doğru imiş. Böyle baştan çıkmış bir kadın, heveslerine uymakta erkekten çok şiddet gösteriyor. Daha kahpece hilelere, oyunlara tenezzül ediyor. Erkek, kadına oranla daha mertçe hareket eder.

— Evet öyledir. Çünkü kadınla erkeğin hukuk bakımından sosyal durumları bir değildir. Erkeğin böyle bir ihaneti duyulursa, hemen hiçbir şey gerekmez; ama kadın için öyle midir? Bir kadın aleyhinde böyle bir söz yayılır yayılmaz, anında kıyamet kopar. Kadının kahpeliği ve ona oranla erkeğin mertliği, işte bundan ileri gelmektedir.

— Hanım, böyle pis bir konu karşısında kadını, kadınlığı savunmaya kalkma. Bu halin beni rahatsız ediyor.

— Niçin beyefendi? Bir kadının kocasına ihanet etmesiyle bütün kadınlığın yere batırılması mı gerekir?

— Seza, boşuna telaş etme... Ne desen, ne yapsan, ne kadar ataklık göstersen bu konuda önüme geçemezsin. Beni kararımdan çeviremezsin.

— Ne yapacaksın?

— Bu ham humu Nezihi Bey'e tamamıyla haber vereceğim.

— Bu sırrı saklamak için bana ettiğin o koskoca yemin ne olacak?

— Bu yemini büyük bir namus tehlikesinin önlenmesi uğruna bozduğumu görerek Allah beni affedecektir.

Seza Hanım bayılırcasına bir halsizlik ve üzüntü içinde:

— Beyefendi insaf, merhamet... (dedi.)

— Hayır. Böyle müthiş bir işte insaf, merhamet kalmaz. Yanar, kül olur. Bu iki sözün kullanılma yeri bilinemezse, bunlardan yarar yerine zarar gelir. Ben de erkeğim. Ben de evliyim. Seza, kalbimin üstünde böyle büyük bir ağırlıkla yaşayamam. Bu macerayı duyduğumu, bildiğimi tamamıyla Nezihi'ye haber vermeliyim. O da bu namus lekesini nasıl isterse öyle temizlesin...

Seza Hanım, kararından vazgeçirmek için kocasının ayaklarına kapandı, ama bu defa şiddetle reddedildi. Sermet'in bu insafsızlığına, bu önüne geçilmez inadına karşı zavallı kadın bir süre kanepelere kapanıp Aynınur'un sırrını ele verdiğinden dolayı pişmanlık yaşları döktükten sonra, birdenbire yerinden fırladı; iki kolunu göğsü üzerine kavuşturup başını yukarı kaldırdı. Bir hareketli tavır alarak dedi ki:

— Beyefendi, seni ettiğin yeminin hükmüne göre hareket etmeye davet ederim.

— Nasıl davet edersin?

— Basbayağı...

— Bu davetine önem vermezsem?

— O takdirde ne yazık, şiddet kullanmaya mecbur olacağımı sana bildiririm.

— Bana karşı şiddet?

— Evet sana karşı...

— Sorun biçimini değiştiriyor.

— Tabii.

— Hangi gücüne dayanarak bana şiddet göstermeye kalkışıyorsun?

— Oh, evet... hangi gücüme dayanarak... Siz erkekler kadınları hep birer büyük çocuk sayarsınız. Onlarda hiçbir kuvvetin varlığına inanmazsınız. Bu zavallılar her zaman gözünüzde güçsüz kalmaya, kahrınızı çekmeye mahkûmdurlar. Evet bey, sözümü dinletemezsem, ben sana karşı bir şiddet, bir güç kullanacağım; ama, doğal olarak bu güç, bir kaba güç, bir gövde gösterisi olmayacaktır.

— Ya nasıl bir güç olacaktır?

— Yeminine inanarak ahmaklık gösterip de sana açmış olduğum sırları, mutsuz bir kadının gizli aşkını hele git kocasına haber ver, o zaman başvuracağım gücün ne olduğunu anlarsın.

— Boşuna öfkelenip de böyle sinirlerini bozma Seza... Ben böyle patırtılara, kadın tehditlerine pabuç bırakan kocalardan değilim.

— Çok iyi, çok güzel efendim... Kadın tehdidine pabuç bırakma. Haydi git, Nezihi Bey'e olanı biteni haber

ver. Mademki yeminini bozmaktan sıkılmıyorsun, sana gösterdiğim güveni biraz daha kötüye kullanarak şu önündeki mektupları da al. İşte karının rezillik mektupları diye arkadaşına göster. Hadi, hadi, hiç durma. Böyle önemli konularda vakit geçirmek günahtır.

— Haber versem ne olur?

— Ne olacağını o zaman anlarsın. İyi mi, kötü mü ettiğini o zaman öğrenirsin. Allah'a çok şükür ki, sırların henüz hepsini sana haber vermemiş bulunuyorum.

— Demek daha başka sırlar var?

— Var tabii... Sen yalnız sırların mektuplarda yazılmış olan bölümünü gördün. En dehşetlileri henüz hiçbir kâğıda emanet edilmemiştir. Biz bunları Aynınur ile kapıları kapayıp ağızdan kulağa fısıldaşarak söyleşirdik.

— Bunların hepsini bana söyleyeceksin Seza...

— Hayır söylemeyeceğim. Söylemeyeceğim... Söylemeyeceğim...

— Demek sen de bu işin içindesin? Bu namussuzluktan sana da bulaşan şeyler var. Seza, ben adamı fena yaparım; dayanma gücümü denemeye kalkışma...

— Ne yapacaksan yap. Dakika kaybetme.

Sermet Bey yerinden fırladı, karısının omuzlarından yakaladı, birkaç defa şiddetle sarsarak:

— O sırların ne olduğunu hemen şimdi söyleyeceksin.

— Söylemeyeceğim... söylemeyeceğim... söylemeyeceğim.

— Seza, şimdi elimden bir kaza çıkar.

— Çıksın, görelim.

— Meydana gelecek fenalığın derecesini ölçmekte hata ediyorsun. Çok fena olur. Çok müthiş bir şey olur.

— Olsun... Bir erkek karısını ya döver, ya boşar, ya öldürür; bu üç cezanın üstünde daha başka ne yapabilir?

— Demek bunların hepsini göze aldırdın?

— Aldırdım. Daha bir diyeceğin var mı?

Sermet Bey zor kullanarak gerçeği öğrenemeyeceğini anladı; davranışını değiştirmek gereğini duydu. Seza'nın yüzünü okşamaya başlayarak:

— Karıcığım yine sinirlerin tuttu. Ne yaptığını, ne dediğini bilmiyorsun.

— Hepsini biliyorum. Tamamıyla aklım başımda. Ne yapıyor, ne söylüyorsam bilerek ve isteyerek yapıyorum. Bilerek, isteyerek söylüyorum.

— Bize yazık değil mi? Aynınur Hanım'ın doğru yoldan sapmasıyla biz neden birbirimizden ayrılalım, perişan olalım?

— Neden perişan olacaksın. Dünyada kadın çok. Beni gönderirsen bir başkasını getirirsin. Senin gibi beyler, efendiler için kadın boşamanın hizmetçi savmaktan ne farkı vardır. Birini savar, bir başkasını bulursunuz. Allah kesenize bereket versin. Paranıza güvendikten sonra size karşı, alacağınız karıların sayısını kim sınırlandırabilir. Karılarınızın düşüncesini almak, gururlarını, onurlarını korumak gibi insanca bir zorunluluk duymadıktan sonra sürü ile karı alın, def edin... Bizim gözünüzde hayvandan ne farkımız var?

— Seza, bahsi çığırından çıkarma. Hani ya ikimiz konuşup danışıp da Aynmur'u kurtarmak için acele tedbirler alacaktık?

— İlk kararımız böyleydi, ama sen daha ilk adımda insanlığın gerektirdiği şeyleri bir yana iterek Aynınur'un mahvına yürümeye kalkıştın.

— Benim yerimde bulunan her erkeğin, ancak böyle davranacağını bilmelisin, anlamalısın. Başka türlüsü düşünülemez.

— Neden?

— Çünkü konu çok tehlikelidir. Bir erkeğin namusu, onuru söz konusudur.

— Geçenlerde Aynınur'a nispet olsun diye, Nezihi Bey Beyoğlu'nda bir metres tutmuştu. Böyle bir lakırdı çıktı. Kadının bu konuda hiç onuru, şerefi yok mudur? Böyle konular, erkeklere dokununca mı tehlikeli oluyor?

— Şimdi bu sözlerin, bunları ileri sürmenin, bu çatışmaların sırası değil. Say ki, ortada bir yangın var; şu

anda olabildiği kadar bir hızla bu yangını söndürmeye koşacağız. Yangının çıkmasına sebep olan konuları sonra konuşur, tartışırız. İşte bu konu da öyle. Bir arkadaşımın namusu, hayatı tehlikede... Şimdi ben onu kurtarmaya uğraşacağım.

— Benim de bir arkadaşımın hayatı, namusu tehlikede... Ben de onu kurtarmaya uğraşacağım. Bu davada sen kendini Nezihi'nin avukatı biliyorsan, ben de Aynınur'un avukatıyım. Elimden geldiği kadar onun haklarını korumaya çalışacağım. Bu vekillik görevlerimizi eşit haklar esası üzerine kuracağız. Yok, Nezihi Bey erkek olduğu için şöyleymiş, yok Aynınur kadın olduğu için böyleymiş... Bu tür erkek bencilliklerini kabul etmem. Her dava, hukuktaki eşit esaslar üzerine kurulur. Bu esasın dışında kalan davalar bozulmuş sayılır. Aramızdaki davanın çözümü için, sen de bu esası kabul ediyor musun?

— Ediyorum.

— Hah, şimdi her iki taraf, büyük bir içtenlik ve iyi niyetle amaca ulaşmak için çalışabiliriz. Bu konuda Aynınur'u mahvedip yalnız Nezihi'yi kurtarmaya uğraşmak, hak ve adalet kurallarına uymaz.

— Mademki davamızın esasını böyle kararlaştırıp kabul ettik. Şimdi söyle bakalım, bu konunun bence bilinmeyen gizli ve müthiş bölümleri neymiş? Bu işte namus bakımından senin kirlenmen ne derecededir?

— Bu soruyu pek acele sordun. Siz erkekler uzun süre duygu ve maksatlarınızı gizleyemiyorsunuz. Ah benciller, ah egoistler...

— Seza, bu nokta kalbimde o kadar büyük bir düğüm oldu ki, bunun zihnime verdiği acı ile bir gece geçirsem, belki çıldırırım.

— Allah'a emanet, çıldırma beyim... Beni deminden çok kızdırdın da öfkemden, üzüntümden öyle söyledim. Bu konuda namusum zerre kadar lekelenmiş değildir. Bundan kesinlikle emin ol.

— Bu iddianı ne ile ispat edersin?

— İddia değil, gerçek budur. Şu anda, sana belki bir delil gösteremem. Bunu ispat etmek için elimde bir

belge yoktur; ama esas macera, gözünde derece derece aydınlandıkça açıklık kazanınca, bu gerçek kendi kendine ispat edilmiş olacaktır.

— Oh, rahat bir nefes alarak bu sözünü kabul ettim. Çünkü başka türlü benim için bu duruma dayanmak mümkün değildi. Şimdi gelelim maceranın bence gizli kalmış noktalarına... Bunları anlat bakalım.

— Şimdilik bunları açıklamam doğru değildir. Beni mazur gör.

— Bunu benden gizlemen, hiç de doğru bir hareket değildir. Ben bu macerayı bütün ayrıntılarıyla, bütün belgeleriyle bilmezsem, buna bir kurtuluş çaresi aramakta nasıl başarılı olabiliriz?

— Beyefendi, mademki bu davada her ikimiz de birer tarafın avukatlığını üstümüze almış bulunuyoruz, davanın ruhu ile ilgili yönlerini işimize gelirse anlatır, açıklar, işimize gelmeyen noktaları da susarak geçeriz. Davayı istediğim biçimde anlatmak benim hakkımdır. Sen buna karışamazsın.

— Hanım, sen bu avukatlığın öğrenimini nerede gördün? Şuna emin ol ki, konu böyle çapraşık giderse, Nezihi karısı Aynınur'u öldürmezden önce ben seni öldürürüm.

— Bana karşı, hep bu öldürme yetkinden söz ediyorsun. Nezihi Aynmur'u, sen de beni öldürünüz de, bu macera bitsin.

— Bana karşı dışardan biriyle senin herhangi bir sırrın bulunsun istemem. Buna hiçbir koca dayanamaz.

— Sana karşı dışardan biriyle benim önemli bir sırrım yok gibidir. Bu gerçek yakında ispat edilecek. Kesinlikle tatmin edilmiş olacaksın. Şimdilik başka türlü harekete imkân yok.

— Senin şu imkânsızlıktan söz etmene karşılık ben de sana bir imkânsızlık söyleyeceğim.

— Nedir?

— Aynınur Hanım'la Ali İlhami Bey arasında devam eden sevişmenin şimdiye kadar olan dönemlerini mektuplarda okuduk. Anladığıma göre bu aşk, en tehlikeli ve onarılamaz dönemine, yarın dişçinin evinde gi-

recektir. Ben bütün gücümle, işte bunu engellemek isterim. Ben sağ oldukça, bu buluşmadan haberim olduğu için, onlar dişçide karşılaşamayacaklardır.

— İşin inceliğini dikkate alarak her türlü ihtiyatı göstermek şartıyla onlara engel olabilirsin.

— İşin inceliğine dikkat ederek alınacak tedbirler hangileri oluyor?

— Bu işten Nezihi Bey'e tek söz duyurulmayacak. Bu engellemenden Aynınur Hanım da hiçbir şey hissetmeyecek.

— Bu dediğin şartlar altında nasıl hareket edilir hanım?

— Aynınur'un macerasını sana açıklamazdan önce ileriye sürdüğüm şartları unutma. Rica ederim, ikide birde bu yeminini, verdiğin sözü hatırlatmaya beni zorlama. O zaman sana şöyle demiştim: Bu gizli macerayı öğrendikten sonra ne türlü olağanüstü durumlara rastlarsan rastla, elinden geldiği kadar soğukkanlılığını korumaya gayret et. Benim düşüncemi almadıkça kendi başına hiçbir harekete kalkışma. Bu kadını düştüğü kötü durumdan kurtarmaya, maceranın bütün incelikli noktalarını dikkate alarak çalışalım, demiştim.

— Bu konunun sonu, bu kadar bilinci sarsacak, dayanılmaz bir nitelikte olacağını bilemediğim için, sana öyle söz verdim. Böyle olacağını bilseydim...

— Evet, hakkın var. Bu sırları bilip de Nezihi'yi kurtarmak yoluna gitmemek, bu namus konusuna karşıdan seyirci kalmak, arkadaşlığa sığar bir hareket değildir. Sana bin defa söylüyorum ki, ben bu sinir rahatsızlıklarını işte bu kadının yüzünden kazandım. Öğüt verdim olmadı, korkuttum olmadı; sonunda iş bu noktaya geldi. Bu konu acele etmeye, uluorta bir şeyler yapmaya gelmez. Nezihi gerçeği anlarsa bir felaket kesindir.

—

— Ne yapalım beyim?

— Hah, ne yapacağımızı şimdi birlikte düşünelim. Aklıma bir çare geliyor. Bilmem, söylesem sen de onaylar mısın?

— Söyle, nedir?

— Aynınur'u muayene ettirip, delidir diye bir rapor alarak Şişli'deki Fransız Şifa Yurdu'na[1] kapatsak... Nasıl olur?

— İşte bak bu önleme ben de razıyım. Ama bunu yapmak çok zor.

— Neden?

— Çünkü önce Aynınur deli değil ki, deli diye bir rapor alabilelim.

— Belki ben bunun bir kolayını bulurum.

— İkincisi, böyle bir rapor alınabilse bile, bakalım Nezihi Bey sevgili karısını şifa yurtlarına göndermeye razı olur mu? Kendisi yok yoksul bir adam değil ki... Belki evinde tedavi ettirmek ister.

— Biz bir kere bu kadının deliliği hakkında bir rapor alabilirsek işin ötesi kolaylaşır.

— Nasıl?

— Böyle bir aklını kaçırmışı, tek başına ya da yanında yalnız hizmetçi kadın olduğu halde sokağa salıvermenin pek tehlikeli bir şey olacağına Nezihi'yi bir kere inandıracak olursak, istediğimizi elde ettik demektir. Çünkü Aynınur artık tek başına ya da sütnine ile ne çamlığa gidebilir, ne de dişçinin evine...

— Buna yalnız bir şartla evet diyebilirim.

— Hangi şartla?

— Bu işte senin adın işitilmeyecek. Aynınur'un deliliğine Nezihi'yi inandırmak için kendini gizleyerek başka aracılar kullanacaksın. Çünkü bu iddiayı senin ileriye sürdüğünü Aynınur duyarsa, gerçeği anlar.

— Ama Seza, hangi önlemden söz etsem, hemen zor, daha doğrusu yerine getirilemez birtakım şartlar ileri sürerek elimi ayağımı bağlıyorsun. Kendimi gizleyerek böyle bir işe nasıl girişebilirim?

— Bunun da bir kolayını bulmalı.

— Peki, bunu bulmak için de bir remil atarız.[2] Söyle bakalım, bu son mektup ne vakit geldi?

---

(1) Günümüzde de var olan La Paix Akıl Hastanesi.

(2) Kum falı.

— Dün.

— Dün salı idi. Bugün çarşamba, yarın perşembe... Dişçinin evinde buluşmak için belirlenen gün demek yarın?

— Evet.

— Hiçbir bakımdan harekete vakit yok. Şimdi çoktan Büyükada'da Aynınur Hanım diş ağrısını tutturup çenesini de bağlamıştır.

— Şüphesiz.

— Ben şimdi kendimi gizleyerek Nezihi'ye başka bir aracı ile karısının bu diş ağrısının delilikten ileri gelme bir ağrı olduğunu nasıl anlattırayım?

— Zor iş...

— Hem o kadar zor ki, Seza, Aynınur'u yalandan çıldırtmazdan önce bizim gerçekten deli olacağımıza şüphe yok. Dişçideki tasarlanan buluşmayı engellemek için çare bulamazsam, işte ben çıldırdım gitti demektir.

20

Sermet Bey'in sıkıntıdan başı dönüyordu. Hava almak için hemen kendini sokağa attı, çamlığa yürüdü. Yalnızca düşünmeye ihtiyacı vardı. Bu uğradığı hem gülünç hem acıklı hal neydi? Arkadaşının karısı baştan çıkmış, kendi karısı da bu felakete sırdaş, âdeta bu sapıklığın danışmanı olmuş, olanca gücü ile Aynınur'u koruyor. Bu uğursuz konuda, onu özürlü göstermeye uğraşıyor.

Evet kendi karısı, Seza... namuslu bir kadın, bir bakıma fuhşa taraflı görünüyor. Kocasına karşı birtakım sapık düşünceler ileri sürmekten çekinmiyor. Aynınur'u ele verirsen seni şöyle yaparım, böyle ederim yolunda tehditlere, şiddetlere cesaret ediyor.

Kadınlara yüz vermenin meğer ne kötü sonuçları varmış. Bir insan karısını ne kadar çıldırasıya sevse, ölmeli, yine de bu sevgisini belli etmemeye uğraşmalı. Başka türlü kurtuluş yolu yok. Hiç böyle incelikli bir namus konusu karşısında kalınır da, kadın sözü ile iş görülür mü? Nezihi Bey'e gerçekten haber vermemeli,

Aynınur'a bir şey sezdirmemeli, kendini gizleyerek hareket etmeli imiş. Bütün bu sakınmalara vakit var mı? Ali İlhami Beyefendi yarın sevgilisiyle dişçinin evinde kanunsuz gerdeğe girecek.

Sermet Bey kendi kendine şöyle söylenmeye başladı: Ben bu birinciyi engelleyemedikten sonra onu izleyecek buluşmaların sayıca artması hiçbir şeyi değiştirmez; bunun biri de bir, bini de... ama bu konuksever, bu ikramcı dişçinin işyeri Beyoğlu'nun neresinde? Kârlarına kesat, ne kadar da çoğaldılar. Aynmur'unki gibi ağrıların devası için bu yol tutuluyorsa, daha bunların sayıları çok artar.

Aman Allahım, kadının ağzına daha kerpeten girmeden, yani yirmi dört saatten önce, ben bu büyük derde hemen bir çare bulamazsam, yuh bana... Yazık Nezihi'ye... Hangi dişçi Allahım, hangi dişçi? Aklım zıvanasından çıkacak. Akıl zıvanası nasıl şeydir, onu da bilmem ya... Bilimin dışında bir terim... Çünkü tıp bilimi, aklın durumlarından söz ederken, orada bir zıvananın bulunduğunu söylemiyor.

Tıp dedim de aklıma doktorlar geldi. Şimdi karşıma bir doktor çıkıp da Aynınur'un deliliği hakkında bir rapor verivermiş olsa, insanlığa ne büyük bir hizmet etmiş olurdu. Kimi zaman, böyle yalancı tanıklık pek büyük bir iyilik, teşekküre değer bir hareket sayılır.

Böyle Aynınur'a benzer ne kadar sinirli hastalık adı altında aşk hastası kadın varsa, bunların hepsi aleyhinde 'delidir' diye raporu basıp, hepsini muhafazalı yerlere kapamalı; kocalar da rahat etsin, dişçiler de, doktorlar da, bütün âlem de... Başka çare yok. Zavallı Nezihi. Şimdi karısı onun karşısında dişim ağrıyor şikâyetiyle kıvrım kıvrım kıvrandıkça, o gafilin de kadına olan şiddetli aşkından âdeta yüreği sızlar, ona acır. O da onunla birlikte ıstırap çeker. İşin gerçekte bir ham him humdan başka bir şey olmadığını anlayamaz.

Ne akıllı, ne seziş gücü üstün kocalar, bu ham him komedisine ahmakça kahraman olmuşlardır. İşte bir tanesi gözümün önünde... Mutsuz Nezihi, şimdi karısının acılarını dindirmek için en ünlü diş doktorlarından birini ta Avrupalardan getirtse para etmez. İlle hanımın devamlı tedavisini yapan o diplomasız, o hezar-

fen,[1] o insanına göre davranan, yaranmasını bilen züppe gelecek; başka türlü ağrı durmaz. Bu ağrıyı o diplomasızın mükemmel tedavisine bırakmadan ben nasıl dindirebileceğim? Evet, evet, kimseden akıl danışmaksızın bu önlemi, ben kendi kendime bulmalıyım.

Hele bu konuda Seza ile konuşup tartışmak hiç de akıllıca bir iş değil. Her hareketime set çekiyor. Elimi ayağımı bağlayarak beni kıskıvrak bırakmak istiyor.

Karım nasıl isterse davayı ele almakta serbest imiş... bizim Seza! Namuslu bir kadın, bu namussuzluğu savunuyor. Benim karımın da bir ham him'i var mı acaba? Bu gerçeği de, gidip Aynınur'dan sormalı. Çünkü karımın bu ateşli savunmaları büsbütün sebepsiz olamaz. Bu iki kadın, belki de birbirlerinin ayıplarını örtüyorlar. Ben buradan Nezihi'nin haline gülüp ağlarken, o da bana karşı öğrendiği şeylerle bana mı acıyıp duruyor?

Bu gerçeği nasıl anlamalı? Evet... Ben bu işe, kimseye bir şey sezdirmeden, kendi kendime bir çare bulmalıyım. Karım nasıl işine gelmeyen noktaları bana açmıyorsa, ben de uygun bulmadığım noktaları ona haber vermeden hareket etmeliyim.

Ama ne zor bir iş Allahım, ne zor... Nezihi'ye bir şey duyurulmayacak, Aynınur, bu hayatının önemli sırrından haberim olduğunu bilmeyecek. Ali İlhami Bey kuşkulandırılmayacak. Şimdi fazla olarak, hareketlerimin birçok kısmı Seza'dan da gizli tutulacak. Bu ham him komedisinin aldatan ve aldanan üyelerine işi sezdirmeden bu koca pisliği tek başıma ben temizleyeceğim.

Bu dramda en tuhaf, ama en zor rol bana isabet ediyor. Bu şaşkın aktör ve aktrislere hadlerini bildirmek için rolümü büyük bir ustalıkla oynamalı, hepsini mat etmeliyim.

Ama nasıl?

İşe başlamadan önce, oyunun bütün aşamalarını iyice incelemeli, rolümü güzel ezberlemeliyim. Karımın kurnazlığına hedef olarak kimseye bir şey sezdirmeden

---

(1) Bin bilgili; çok bilgili.

bu işin düzelebileceğine inanmak ahmaklıktır. Olay kahramanlarından kimilerini uyandırmadan bu konu çözümlenemez. Karımın dediklerine inanmış ve uyar görünerek, kadınları hiç kuşkulandırmadan, işimi yalnız erkeklerle görmeliyim. Nezihi'yi uyarmak, Ali İlhami'yi korkutmakla işe başlamalıyım.

Önce Nezihi'yi uyandırayım. Yok... acaba İlhami'yi mi korkutmak daha doğru olur?

Sermet Bey o gün akşama kadar çamlıkta bunları düşünerek gezindi. Hiçbir şeye karar veremedi. Tereddütler, kaygılar içinde kıvrandı, durdu. Bir şöyle harekete karar veriyor, tam bu kararı uygulayacağı sırada aklına Nezihi'nin üç kurşunlu reçetesi gelerek zihnini bir korku ve dehşet kaplıyor, ufak bir ihtiyatsızlığın meydana getireceği felaketi düşünerek kararını değiştiriyordu.

Bu kararsızlıklar içinde, sıkıntıyla sabahı etti. Aynınur'un dişçi ziyaretini engellemek için artık vakit çok daralmış, bir iki saatlik bir zaman kalmıştı. Bu süre içinde ne yapılabilir, nasıl bir önlem alınabilirdi?

Kocasını derin ve sıkıntılı düşüncelere dalmış gören Seza Hanım sordu:

— Dişçideki buluşmayı engellemek için bir çare buldun mu?

— Hiç kimseyi kuşkulandırmamak zorluğu içinde buna bir çare bulunabilir mi? Ben bu ziyareti manyetizma[1] yahut huddam[2] gücüyle engelleyemem ya...

— Buna elbette bir çare vardır. Ama biz düşünemiyoruz.

— Aynınur Hanım'la İlhami Bey'in bu sevdaları, bence bir cinayettir. Bu gibi kötü durumlarda, hatırlarını kırmamaya dikkat ederek iş görülür mü?

— Ne olacak beyefendi... ne olacak?

— Ne mi olacak? Bu işin sonu çok kötü olacak...

— Bizden olmasın da...

— Sonunda kan dökülecek, görürsün.

---

(1) Sihir.

(2) Cinlerin hizmetlileri.

— Aman bey, rica ederim böyle korkunç şeyler söyleyerek beni bunaltma...

— Nezihi Bey gibi kocanın hayatıyla, namusu ile oynanır mı? Bu gibi durumların gizlenmesine uğraşarak tehlike savuşturulabilir mi? Elbette gerçek bir gün meydana çıkar. Ceza, gecikme oranında şiddetli olur.

— Vah zavallı Aynınur...

— Aynınur'un nesi zavallı? Asıl zavallı, Nezihi...

Sermet'in Nezihi'yi, Seza'nın Aynınur'u savunarak tutturdukları bu konuşma kızıştıkça kızıştı, sonunda bir kavga biçimini aldı. Sermet Bey öfkesinden kendini sokağa attı; ilk rastladığı vapura girdi. Bu sırada düşündü, düşündü. İstanbul'a gidince Beyoğlu'na çıkarak ne kadar dişçi muayenehanesi varsa hepsini dolaşmaya karar verdi.

Vapurdan çıkınca doğru Beyoğlu'na yollandı, kararını uygulamaya başladı; ama bu da sanıldığı kadar kolay bir iş değildi. Kendisi Beyoğlu'nda üç dört dişçi tanıyordu, bunları dolaştı, bitirdi. Bu doktorların sayısı çok daha fazla olacak, ama ötekileri nerede bulmalı? Hep kapıların üzerindeki tabelalara göz gezdire gezdire sokakları dolaşıyordu. "Dentiste"(1) sözcüğünü görünce hemen çıngırağı çekiyor, içeri giriyordu. Bunlardan çoğunun bekleme salonları müşteri ile dolu bulunduğundan, İstanbul'da bir gün içinde diş ağrısından acı çeken ne kadar çok kimse olduğuna şaşırıyordu.

Acaba bu müşterilerin içinde ham, him, hum cinsinden de çok hasta kimse var mıydı? Salonlardaki müşterilere bakınca, kendisi en son gelmiş sayılacağından, dişçinin yanına girmek için çok sıra beklemesi gerekecekti. Salonda oturanlara şöyle bir göz gezdirdi. Ameliyat odasından çıkanı da gördükten sonra oradan savuştu. Birkaç yere bu biçimde girip çıktı. Fakat İlhami Bey'e, Aynınur Hanım'a benzer bir kimseye rastlayamadı. Yalnız diş hekimlerinin en ünlülerinden birinin muayenehanesinde özel bir odaya müşteri alındığından şüphelenerek, hizmetçiye dedi ki: "Dişimden çok acı çekiyorum, dayanamayacağım. Sana istediğin kadar bahşiş vereyim. Sıra bekletmeden beni içeri al."

---

(1) Dişçi.

Herif kazanç sevincinden gelen bir nezaketle ellerini oğuşturarak, "Bir iki dakika sabrediniz efendim. İçerdeki çıksın, sizi alacağım," diye söz verdi.

Gerçekten beş on dakika sonra, Sermet Bey muayene odasına alındı. Dişçi hafif bir reveransla sırıtarak sanatına örnek olmak üzere bembeyaz temizlemiş olduğu iki sıra dişini gösterdikten sonra, elinin ucu ile büyük bir incelikle ameliyat sandalyesini işaret etti:

— Ne var efendim, çok ağrı yapıyor?

— Çok ağrıyor mösyö...

— Korkmayınız efendim, şimdi geçecek.

Dişçi hokkabaz gibi kollarını biraz sıvayıp ellerini antiseptik(1) sabunla müşterinin gözü önünde gıcır gıcır yıkadıktan sonra havluya silinerek:

— Bırakacaksınız ki benim parmak içerde koyacağım. Açınız ağzınızı efendim.

Sermet başını sandalyeye dayadı, ağzını açtı. Dişçi parmağını alt ve üst dişler üzerinde gezdirdikten sonra:

— Nerede bu hani ya ağrıyor?

— Alt dişim, sol taraftan... sondan ikinci...

Dişçi küçücük yuvarlak aynasını Sermet Bey'in ağzına sokarak:

— Evet gördüm, biraz çürüktür. İsteyorsunuz ki, sökeyim? Çıkaralum bu diş?

— Yok... Ağrıyı dindirirseniz, çıkartmak istemem.

— Evet, hakkınız var. Şimdi ağrı durduracağım. Birkaç defa daha geleceksiniz. Bu diş tamir yapacağım. Kullanacaksınız daha çok vakit...

Küçük şırınga ile uyuşturucu verdikten sonra, milin ucuna biraz pamuk alarak bir ruha(2) batırıp dişin kovuğuna koydu. Bir aralık Sermet Bey sordu:

— Affedersiniz Mösyö, sizi bana eniştem salık verdi; pek ustadır dedi de onun için geldim.

— Sizin enişte kim? Efendim ben onu tanımadım.

---

(1) Mikrop öldüren.

(2) Sıvı ilaca.

Sermet Bey becerebildiği kadar İlhami'yi tarif ettikten sonra:

— Kız kardeşimle birlikte, bugün onlar da buraya geleceklerdi.

— A sizin kız kardeş de birlikte? Karı koca bunlar...

— Evet karı koca.

— Hangisi diş ağrıyor? Kız kardeş, yoksa enişte?

— Kız kardeşimin.

— Diş söktürecek? Dolduracak? Taktıracak?

— Ne halt edeceğini bilmiyordum. Yalnız şu kadar söyleyeyim ki, kız kardeşim pek nervö[1] bir kadındır. Kalabalığın içinde oturamaz. Yalnız oda ister.

— Aman... Aman böyle sinirli kadın şimdi çok var. Geçen gün bir tanesi, dişinde bakarken benim parmak ısırdı.

— Geçmiş olsun.

— Eyvallah efendim.

Sermet Bey ustalıkla dişçiyi ve hizmetçisini söyletmek istedi; ama bir şey anlayamadan oradan çıktı.

Olaylar, kaderin çizdiği hareket çizgisini izleyerek yürüyor, bunu istenilen yola sevk etmek için Sermet'in bütün girişimleri boşa gidiyor, bu güçsüzlüğünü gördükçe, zavallı delikanlı ağlamaklı oluyordu.

Dişçi faslını savdı. Buluşmayı engelleyemedi. Bundan sonra da durum acaba hep böyle kendi engellemelerine rağmen ters bir yön mü alacak?

İki gün geçti. Aynınur'dan Seza'ya bir mektup geldi. Nezihi Bey'in onu aldatan karısı, günlük hayatının bu sayfasında dişçi faslını çok renkli kelimelerle hikâye ediyordu. Orada özel kabinede geçirdiği başbaşa dakikalarını, uzun mutlu bir ömrün taze hayat veren yıllarına bedel buluyordu.

Bu mektubu okurken Sermet Bey'i öfke ve nefretten hep hafakanlar tuttu. Tehlikenin saatten saate artmasına karşı, hâlâ içinden çıkamadığı bu kararsızlık zavallıyı öldürüyordu. O sıradaki ruh halini anlamak

---

(1) Fransızca: Sinirli.

için Büyükada'ya gidip Nezihi'yi görme isteğine düştü. Kötü karşılanacağını biliyordu, ama her şeye dayanacaktı.

Bir sabah arkadaşının evine gitti. Kendisini alt kattaki selamlık odasına[1] aldılar. Misafirini bir çeyrek, yirmi dakika kadar beklettikten sonra Nezihi Bey gecelik entarisi ve robdöşambr ile göründü. Yüzünde hayatını sarsan bir usancın eserleri artık seçiliyordu. Fakat bu tasalı durumuna bir çeşit ağırbaşlılık anlamı vermeye çalışarak, pek soğuk bir "safa geldiniz"den sonra, biraz resmi ve şaşırmışçasına:

— Teşrifinizi haber verdiler. Doğrusu çok şaşırdım.

— Niçin efendim? Bu kadar yıllık arkadaşlığımız şöyle böyle sebeplerle bozulabilir mi?

— Affedersiniz. Şöyle böyle sebepler değil... Aramızdaki soğukluğun sebeplerini bu kadar hafif göstermeye uğraşmayınız. Aramızda açılan derin, korkunç bir ahlak, daha doğrusu ahlaksızlık çukuru, bizi ölünceye kadar birbirimizden ayırdı sanmıştım.

— Hayır, hayır... Bizi hiçbir şey ayıramaz. Biz öz kardeşten daha sağlam, daha samimi bir bağla birbirimize bağlıyız.

— Yanılıyorsunuz. Siz şu sözlerimin tersini iddia ettikçe ben de iddiamı ispat için daha acı bir dille gerçeği anlatmaya çalışacağım. Beni buna zorlamanız iyi olmayacak. Evet, eskiden kardeştik. Şimdi değiliz. Bundan sonra hiç olamayız.

— Niçin Nezihi, niçin?

— Mademki benim acı sözlerime meydan okurcasına bu niçinleri soruyorsunuz. O halde kabahat benden gitmiş demektir. İşte ben de bu niçinlerin sebebini bildireceğim. Niçin bundan sonra kardeş olamayız biliyor musunuz? Çünkü dünyada ahlak ve ahlaksızlık denilen birbirinin zıddı iki şey vardır. Geçenlerde kızararak okuduğum sizin o yeni felsefenizi yorumlayan mahut mektubunuzda ahlakı inkâr etmek için yollar aradığınızı, birçok şeyi rastlantılara bağlamaya uğraştığınızı gördüm. Bir şeyin olumlusu olmayınca, doğal olarak

---

(1) Konaklarda, evlerde erkeklerin yaşadığı bölüm.

olumsuzu da olamaz. Ahlak inkâr edilince ahlaksızlığın varlığına ihtimal vermek pek gülünç olur. Saflığıma ne kadar gülerseniz gülünüz, ben kendi kanaatimi söyleyeceğim. Benim düşünceme ve inancıma göre, ahlak ve ahlaksızlık vardır. Her millette, her memlekette, her toplumda, her ailede bu iki şeyin açık belirtileri görülür. Her yerde ahlaklılar ve ahlaksızlar bulunur. Şu farkla ki, birinciler az, ikinciler çoktur. Bunu itiraf ederim. Bütün okullarda, kurumlarda eğitim ve öğrenimin esasını, ahlak oluşturur. Bütün düşünürler, bilginler, kültürlü kişiler eserlerinde bundan söz etmişlerdir. Eğer bu iş sizin sandığınız derecede asılsız olsaydı, buna bu kadar önem verilmezdi.

— Siz yanlış anlamışsınız. Ben o mektubumda ahlakı inkâr etmedim.

— Kerem buyurunuz. Siz mektubunuzda yalnız ahlakı değil, daha pek çok şeyleri çiğneyip geçmek istemişsiniz.

— Mektubumda ahlakı inkâr eden tek bir kelime yoktur.

— Efendim beni çatlatmayınız. Siz ahlakı, yalnız sözle, kelimelerle değil hareketlerinizle de, maddi olarak da hiç derecesine indirdiniz.

— Nasıl?

— Nasıl olacak? Karınız suçunu itiraf etti mi?

— Etti.

— Onu o anda gebertmek gerekirken, siz boşamadınız bile.

— Ah Nezihi, hayatın insanı güçsüz bıraktığı öyle derin, anlatılması ve yorumu zor öyle anları var ki...

— Bu müthiş noktada hiçbir özür kabul edemem. İlk günahını afta böyle aldırmazlık gösteren bir kocanın bir ikinci, bir üçüncü sadakatsizliğe uğramayacağından emin misiniz. Hatta, siz burada şimdi otururken, evde karınızın sizi aldatmakla meşgul olmadığına inanıyor musunuz?

Nezihi'nin bu insafsız sözleriyle, bu korkunç uyarısıyla Sermet'in yüreğinde küllenmiş şüpheler yeniden parlamak eğilimini gösterdi. Nezihi niçin böyle söylüyordu? Acaba kendisinin Aynınur'un aşk sırlarını bildi-

ği gibi, o da Seza'nın ihanetini mi biliyordu? Zavallı Sermet, hemen Nezihi'nin önüne diz çöküp iki eline büyük bir samimilikle sarılacak, "Ben sana her gerçeği anlatayım, sen de bana anlat," diyecek gibi oldu. Ama yine kısa bir düşünceden sonra aklını başına topladı. Gerçek bir kere ortaya çıktıktan sonra sonucun pek korkunç olacağını biliyordu. Bu bildiğini bir kere daha anlamak için sordu:

— Benim şu felaketim sizin başınıza gelmiş olsaydı, ne yapardınız?

Bu küstahça soru karşısında Nezihi'nin gözleri büyüdü, saçları ürperdi. Bütün kanı beynine hücum etti. Korkunç bir yırtıcı hayvan halini aldı. Dişlerini gıcırdatarak cevap verdi:

— Ne mi yapardım? O itirafı anında karımı belki de silah kullanmak gereğini duymadan dişlerimle paralardım.

Bu vahşice şiddeti görünce, Sermet Bey gerçeği gizlemek zorunluluğunu duydu. Bir süre arkadaşının öfkeli ve tehdit eden bakışları altında kaldı. Sessizce bakıştılar. Sonunda biraz önceki müthiş suçlamasını tekrar etti:

— Evet, şimdi evde karınızın sizi aldatmadığından emin misiniz?

Bu soru Sermet'e çok ağır geliyordu. Sabrı tükeniyor, olanı biteni şu adama anlatmamak için kendini zor tutuyordu. Sonunda dayanamadı:

— Nezihi, sözlerine biraz dikkat et. Ben de anlayışı olan bir erkeğim. Karımın bir kötülüğünü biliyorsan söyle, kanıtla, şimdi eve gidip geberteyim.

Bu söze karşılık, Nezihi'nin yüzünde vahşi bir gülümseme görüldü. Arkadaşını anlamlı anlamlı süzerek cevap verdi:

— Hani ya, mektubundaki o parlak felsefenden niçin ayrılıyorsun? Namus sözünün herkesçe kabul edilen gerçek anlamına kapılmaktan neye kurtulamıyorsun? Birader, halkın benimsediği düşünce ve inançlar sırasına geçen şeylerde hep derin birer sebep vardır. Dikkat et... Suçu ispat edilmiş bir kadını öldürmeli. Bu cesareti gösteremezsen, boşamalı. En bayağı kurtuluş

yolu bu... Bu kararlılığı da gösteremezsen, artık namus sözüyle aranda bir ilgi, bir bağlantı aramamalı. Âlemin yergilerine, çekiştirmelerine, ayıplamalarına katlanmalı. Çünkü doğru yoldan bir kere sapmış bir kadınla artık rahat yaşanmaz. Her gün şüphe, her gün azap içinde bulunmaktan kurtulamazsın.

— Nezihi, karım aleyhinde bir şey biliyorsan söyle... Mektuptaki felsefemi yanlış anlamış olduğunu o zaman ispat edeceğim.

— Nesini söyleyeyim kardeş? Onun biri de bir, bini de... Birini içine sindiren koca ikincisini, üçüncüsünü de sindirir.

— Karımın bu ilk cinayeti, yalnızca mektuplaşmak... Başka türlü bir kötülük olmadığı, bence kesinlikle ispat edilmiştir.

— Mektuplaşmak... bu ayrılmak için yeterli bir suç değil mi?

— İşin içinde şimdi sana açamayacağım bazı hafifletici sebepler var.

— Evli bir kadın, bir âşıkla muhabbet mektupları alıp versin, sonra bu işte hafifletici sebepler bulunsun. Doğrusu benim böyle şeylere hiç aklım ermez...

— Belki bir zaman gelir ki, bu konuda Seza'yı affa layık, beni de mazur görürsün.

— Asla.

— Şimdi Seza ile benim, senin gözünde temize çıkmamızı geleceğe bırak. Karımın sence bilinen, ispat edilmiş yeni bir ihaneti varsa onu haber ver. İnsanlık, namus ve arkadaşlık adına bunu senden rica ederim.

— Hayır. Emin ol ki, karının yeni bir ihanetini bilmiyorum. Bilsem bunu bir dakika bile saklamayı, sana haber vermemeyi en büyük namussuzluk, en büyük alçaklık, en büyük ihanet, melunluk, cinayet sayarım, anlıyor musun?

Sermet, Aynınur'un o müthiş cinayetini, hemen bütün ayrıntılarıyla biliyor, ama susuyordu.

Nezihi'nin görüşüne göre, demek Sermet şimdi ona karşı en büyük namussuz, alçak, kötü, melun, cani bir yaratıktı?

Bu suçlamaları düşündü, haklı buldu. Derin bir vicdan azabı duydu. O üzüntüyle ne dediğini bilemeyerek, sözün bu acıklı akışını değiştirmek için sordu:

— Aynınur Hanım kardeşimiz nasıl? Biraz rahatsız diye duyduk.

— Biraz değil. Yine epey fenalık geçirdi. Canıyla uğraşıyor. Böyle sinir bozukluğundan dünyayı görmez bir kadın aleyhinde haksız yere şüphelere düştüğüm için çok pişmanım. Bir parça iyileştiydi. Zavallı şimdi de şiddetli bir diş ağrısına tutuldu. Hastalıktan hiç kurtulamaz ki... Bir gece sabaha kadar yeri göğü tırmaladı. Ovundu. Haykırdı. Çok sinirli olduğu için en ufak bir rahatsızlık ona dayanamayacağı acılar çektiriyor.

— Sonra nasıl tedavi edildi?

— Ertesi sabah erkenden İstanbul'a dişçiye gitti.

— Tabii sen de birlikte?

— Hayır. Beni birlikte istemedi.

— O istemesin, sen gitmeliydin. O acı çeker durumda bir kadın, hizmetçilerin dikkatsiz ellerine emanet edilerek doktora gönderilir mi hiç? Kiminle gönderdin?

— Bizim ihtiyar Sütnine ile...

— Vah vah... Seni birlikte neye istemedi?

— Kadın kuruntusu bu canım... Başa çıkılır mı?

— Kuruntusu neymiş?

— Hiç canım. Çocukluk... Sözde bizim hanımın kanısına göre bir kadın doğum yaparken ya da kendisine başka bir ameliyat yapıldığı sırada, yanında kocasının bulunması iyi değilmiş.

— Neden?

— Kocası birlikte olursa, istediği gibi bağırmaya sıkılırmış.

— Fesüphanallah... Canım diş tedavisi, doğum yapma derecesinde önemli midir?

— Ben de öyle söyledimdi.

— Ey, ne cevap verdi?

— "Dişi çıkartmak gerekirse, sen yanımda bulununca belki şımarıklık ederek nazlanmaya kalkar da çektirmem, sen olmayınca kime nazlanabilirim," dedi.

— Dişini çıkarttı mı?

— Hayır. Herif uyuşturucu ilaçlarla ağrıyı durdurmuş. Bir iki gün sonra yine gel demiş. Yarın yine gidecek.

— Seni kesinlikle uyarırım ki, kendin birlikte olmadıkça, karını dişçiye gönderme!

— Niçin?

— Çünkü acemi dişçinin biri, geçenlerde yine böyle sinirli (bir) kadının çene kemiğini parçalamış. Seninki de Allah korusun, öyle bir kazaya uğrarsa sonra pişman olursun.

— Aynınur bu dişçiden pek memnun. Ustalığını, başarısını çok övüyor. Eli çok hafif diyor.

— Diş çıkartmadan elinin hafifliğini nereden anlamış?

— Allah razı olsun, elini dokundurur dokundurmaz ağrı dindi diyor.

— Öyleyse o herif dişçi değil, adeta keskin bir efsuncu imiş.

— Aman ağrı dinsin de ne olursa olsun.

— Karma Seza'nın çok, çok selamı var.

Nezihi Bey birden coşarak odanın ortasında gezinmeye başladı.

— Bak Sermet, sana kesin bir uyarım var.

— Nedir?

— Karının adını burada ağzına almaktan seni men ederim. Artık ondan Aynınur'a gelecek selam da kabul edilemez. Karımla o kadın arasındaki her türlü ilişkinin kesilmesini isterim.

— Nezihi, çok ileri varıyorsun.

— Bunun ilerisi, gerisi yok. Karın bir günah işlemiş. Sen onu affetmişsin. Bu iş ikinizin arasında kalacak bir konu... Ama öyle hafifmeşrep bir yaratık, karım gibi temiz, namuslu bir kadınla artık dost olamaz. Namusa değer veren ailelerin kapıları böyle kadınlara karşı her zaman kapalı bulunur. Karını karımla görüştürmek değil, artık benimkinin yanında onun adını bile ağzıma almak istemem.

— Azıcık düşünceli ol. Bu suçlamaların çok ağırdır. Belki de bir gün bütün bu sözlerinden ötürü pişman olursun.

— Sanmam.

— Demek benimle de selamı sabahı kesmek niyetindesin?

— Pek doğru keşfettin.

— Öyleyse Allaha ısmarladık.

— Haydi, Hak selamet vere...

— Son bir sözüm var.

— Söyle.

— Sen karımı iffetsizlikle suçluyorsun. Ben de senin karın için bir şey söyleyeceğim.

— Gerçek bir şeyse söyle... iftira istemem.

— Gerçek de söz mü?

— Neymiş?

— Karın delidir.

— Tuhaf şey...

— Tuhaf değil. Bu, şimdiye kadar senin farkına varamadığın bir gerçektir.

— Pek acayip...

— Acayibi falanı yok. Aynınur delidir, hem de kızıl delidir.

— İffetsiz olmasın da deli olsun.

— Sen onun bu deliliğini belirtir bir rapor alıp kendisini bir tımarhaneye tıkmadıkça rahat yüzü göremezsin.

— Bu iddian doğru bile olsa delilik yüz karası değildir. İffetsiz kadınlarla geçinen kocalar herkesin nefretini kazanmış zavallılardır.

— Bilinci bozuklar, iffeti de değerlendiremezler.

— Ben adamı gebertirim. Ne demek istiyorsun?

— Ne demek isteyeceğim? Öyle efsuncu dişçilere devam eden hanımların kocaları da, biraz gözlerini açmaları gerekir.

Nezihi iki eliyle Sermet'in yakasından tutup şiddetle sarsarak:

— Ne demek istediğini kesinlikle açıklayacaksın. Yoksa şimdi seni şuracıkta boğarım.

Sermet öfke ile çok ileri varmış olduğunu o anda anladı.

İki delikanlı, düşmanca birbirinin gözbebeklerine baktılar, sessiz ve sinirli durdular.

Biraz sonra Nezihi düşmanını sarsarak sordu:

— Ben namus sözüyle şakalaşan, karısının iffetsizliğiyle övünen erkeklerden değilim. Ne biliyorsan şimdi söyleyeceksin; dişçiyle ilgili pek suçlayıcı bir imada bulundun. Maksadın ne, açık söyle... Ben bu dişçinin nasıl bir adam olduğunu sütnineden sordum. Ellisini geçkin, kır sakallı, buruşuk yüzlü bir adammış. Senin bildiğin daha fazla ise anlat. Ben senin gibi işi geciktirmem. Şimdi hareme[1] gider, karımla olacak namus hesaplaşmamı yapar, çıkarım dışarı...

Sermet sakınmasız davrandığı için son derece pişman olarak:

— Birader, affedersin. Ben karımın hafif huylarının verdiği üzüntü ile ne dediğimi, ne yaptığımı bilmiyor, bütün kadınları ona kıyasla aleyhlerinde şüpheye düşüyorum. Yoksa ne dişçiden haberim var, ne de sakalı, bıyığı ile ilgili bir bilgim...

— Aynınur için tımarhane tavsiye edeceğine, sen kendi karını güvenilir bir yere kapayarak elinde tutmanın bir çaresini düşün, bul. O uğursuzdan yakanı kurtarmadıkça seninle dost olamayacağımı da kesinlikle bil. Böyle pis sözler arasına karımın adını karıştırmamanı sana özel olarak hatırlatırım. Haydi bakalım, şimdi defol buradan...

21

Sermet Bey oradan neye uğradığını bilemez bir sersemlikle çıktı. Kendisi için olan insanlık ve arkadaş-

(1) Evlerde, konaklarda kadınların yaşadığı bölüm.

lık görevi nedir? Gerçeği Nezihi'ye anlatmak mı, anlatmamak mı? Bunu hâlâ bir türlü kestiremiyordu.

Çok asık bir yüzle eve geldi. Karısı Seza Hanım muammalı bir eda ile karşısında gezinmeye başladı; (Sermet Bey) artık dayanamadı:

— Hanım, dedi. Şimdi anlıyorum ki, kadınlar erkeklerini onlarda gördükleri karaktere bakarak iki yolla idare ediyorlar. Bir kadın, kocasına diş geçirebileceğini anlayınca onu zorla, kahırla yönetimi altına alıyor, istediği gibi oynatıyor. Herif bizim Nezihi gibi deli ve sert huylu olursa, o zaman hanımefendi kandırma yolunu tutuyor. Erkeğini aldatarak her istediğini elde ediyor. İffetsizlik konusunda bile, çekinmeden davranıyor. Ne kadar zalim yaradılışlı olursa olsun, bir kere aldanmış olan bir kocanın artık kadının gözünde hiçbir önemi kalmıyor. Bu iki yoldan birincisine örnek sen ve ben... ikincisine de, Nezihi ile Aynınur... Şimdi Nezihi'nin yanından geliyorum. Sorun olağanüstü bir tehlike gösteriyor. Bir iki defa hemen birbirimizi vurup öldürecek gibi olduk. Nezihi seni iffetsizlikle suçlayarak karısını gafilce savundukça, gerçek, boğazımın son boğumuna kadar geldi. Yine sana ettiğim yeminin hükmüne saygı göstererek biraz da Aynınur'un pis kanına acıyarak, dayanıp sustum. Herif sanki beni evinden kovdu. Yalnız belimin ortasına bir tekme indirmediği kaldı. Durum bu kadar kötüleştiği halde, iki kadının, yani sizin nasıl olup da bizi hâlâ kahrınız altında tutabildiğinize şaşıyorum. O hâlâ kocasını aldatıyor; sen yine de beni her türlü hareketten alıkoyacak biçimde elimi, ayağımı, dilimi bağlı tutuyorsun. Sana ettiğim yemine, verdiğim söze bağlı olduğumu, uğradığım bütün zorluklar karşısında ispat ettim. Hiçbir erkeğin dayanamayacağı aşağılamalara göğüs gerdim. Senden isteyeceğim bazı şeyleri, bak hâlâ rica ederek istiyorum. Bu uğursuz maceranın artık hiçbir noktasını benden gizlemeyeceksin. Sen de bu konuda bana yeniden söz verecek ve yemin edeceksin...

— Peki, söz veririm. Yemin ederim.

— Geçen gün, Allah'a şükür ki, bu konunun en önemli sırlarını sana henüz haber vermedim, diyordun. Ne imiş o önemli sırlar? Şimdi anlat bakalım...

— İşte sana yeminle söyleyeyim ki, o sözlerimin hiçbirinin aslı astarı yoktu. Seni kızdırmak, meraka düşürmek için öfke ile öyle söyledim.

— Hanım, sorunun şakaya gelebilecek dönemi artık geçmiştir.

— Eğer bu sözlerimin bir noktada yalanı ortaya çıkarsa beni öldür.

— Siz ölümü de oyuncak ettiniz. Öyle iki lakırdıda bir kocalarınızın intikam alma kararına meydan okuyarak bu sözcüğü kullanıyorsunuz. Söz falan derken, iş bir gün ciddiye biner.

— Öldür bey... öldür... bir yalanım ispat edilecek olursa, gerçekten öldür. Ama sen de sözünün eri olacaksın.

— Söz erliği bundan fazla daha nasıl olabilir? Aynınur büyük bir tehlike içindedir. Onu olsa olsa benim bu işe tamamıyla karışmam ve her şeyi dosdoğru bilmemle kurtarabiliriz. Bunu aklından çıkarma... Geçmişteki ve bugünlerdeki bütün olaylardan, maceranın akışından hiçbirini benden gizlemeyeceksin.

— Gizlemeyeceğim.

— Her şeyi bana bütün ayrıntılarıyla anlatacaksın. Yoksa Aynınur'un ölümüne sen sebep olmuş olursun.

— Hay Allah korusun.

— İşte bu kadar...

İki gün sonra Aynınur'dan gelen şu mektubu Seza Hanım kocasına verdi:

22

On yedinci mektup:

«Seza,

Kocanı bulsam, o Sermet adındaki herifi, üzüntümden parça parça paralayacağım. Bilmeyerek onun bana ettiği kötülüğü en büyük düşmanım edemez.

Geçen gün beyle görüşmeye bize gelmiş. Benim diş ağrımdan söz açılmış. "Karını öyle uzmanlığı şüpheli dişçilere gönderme. Bu doktorlardan biri geçen gün sinirli bir kadının çene kemiğini zedelemiş," uyarısıyla beye büyük bir merak vermiş.

Hay böyle uyarıyı sağlıkla esenlikle etmez olsaydı... Bey şimdi kendi yanımda olmadıkça hiçbir dişçiye gitmeme izin vermiyor. Yezit kocanın bu müthiş darbesiyle bütün planlarımı altüst oldu.

Kocana karşı böyle bir dil kullandığım için belki bana kızarsın. Bilirim o adamı çok seversin. Sev... Elinden alan yok. Alık karı, gücün yettiği kadar sev... Birbirinizden hiç ayrılmayınız. Bir yastıkta can veriniz. Birisi benim için böyle kötü dilekte bulunsa hemen kalkıp onun şom ağzını yırtmak isterim.

Vah zavallı Seza. Sen bu dünyada gerçek sevdanın ne olduğunu bilmeden, bu sonsuz zevki tatmadan gideceksin. Behey budala, koca başka, âşık başka... Bu zevklerdeki farkı şapla şekere değil, hiçbir şeye, hiçbir şeye benzetemem. Bu farkı bir benzetme ile anlatmak zorunda kalsak, koca kucağına cehennem, âşık kucağına cennet demekte tereddüt etmem.

Dünyada senin gibi alık karılar çok... Erkeklerinin üzerine toz kondurmak istemezler. Kocalarına tapınırlar. Çıldırırlar: Koca, koca... Aman nerede varsa hepsi bu koca adıyla birlikte yere batsın. Koca... Bak, Türkçe'deki adı bile ne kadar çirkin. Bu kaba sözcük karşımda söylenince, gözlerimin önünde ne canlanıyor biliyor musun? Geniş takkesi kulaklarının yarısını örtmüş koca bir kafa, önünü pek kapayamadığı basma entarisinin arasından kara diken gibi sert kılları fışkırmış karanlık bir göğüs, paçalarının hiç olmazsa tekini olsun iliklemede her zaman ihmal gösterdiği tüylü bacaklar... En olmayacak sebeplerle terlikten çıkarılıp gözünüzün önüne uzatılan o çapa tırnaklı, düğümlü, çarpuk çurpuk parmaklı, nasırlı, gudubet, hantal ayaklar... İşte bütün bu çirkinlikleri ve kabalıkları kendinde toplamış olan bey, efendi ya da ağanın adı, kocadır. Hep kocalar böyle midir bilmem? Ben kendiminkini böyle söylüyorum.

Sabahleyin kalktığında, karşımda hayvan gibi kaşınır. Nasıl bilir misin? Donunun o iliklenmemiş paçasından tutturur, kıllı bacaklarının bütün çirkinliğini tiksinen bakışlarımın önünde açarak, tırnaklarının ucunu kaşağı gibi yapıp tımarlanır.

Elini ağzına tutmadan öyle serbest bir hareketle aksırır ki, tükürükleri benim yüzümü gözümü berbat ettikten sonra duvara saçılır. Burnunu silerken öttürdüğü, kulakları tırmalayan müziğin dehşetinden kaçacak yer ararım.

İşte bu zebani, koca sıfatıyla kadınlığınızın, gençliğinizin bütün güzelliklerini, bütün tazeliklerini emmeye yetkilidir.

Böyle bir adamın, karım beni sevmiyor diye şikâyete hakkı var mıdır? A kör olası hımbıl, sevgi onu yaratacak, devam ettirecek, besleyecek pek ince duygular, esaslar üzerine kurulmuştur. Bu çok önemli konuda büyük bir duygululuk, çok ince diplomatlık ister. Sevgisinin her türlü incelik kurallarına saygı göstermekle bile, kimi durumlarda onu yaşatmak, devam ettirmek zordur.

Kadının yaradılışını, duygularını, zevkini uzun uzadıya incelemek gerekir. Vücudunun örtülmesi gereken çirkin kısımlarını, ona karşı her zaman göstermekte laubali davranırsan, aksırma, sümkürme, ...me gibi başkalarının yanında yapılması doğru olmayan işlerinde kesinlikle incelik gözetmezsen, o kadının senden soğuduğuna ne hakla şaşarsın. Gecelik entarini ve takkeni giydikten sonra döşeğe girmezden önce aynanın önüne gidip o müthiş biçimine, haline baksan belki kendinden kendin bile korkarsın.

Karı koca hakkında kullanılan "tek bir varlık" olmak deyimi, boş bir sözden başka bir şey değildir. İki ayrı vücut, hiçbir zaman tek bir vücut olamaz. İnsan kimi zaman vücudunun çirkin kısımlarını kendisi bile görmek istemez. Bunları herkesten ve özellikle nefret uyandırmaktan çekinerek yakınlarından, hayatına eşlik edecek olanlardan saklamalıdır.

Bizim beyi kötülemek bana o kadar tatlı gelir ki, bir kere başladım mı artık doyamam, duramam...

Şimdi bir de İlhami'yi düşünüyorum. Onun vücudunda güzel olmayan bir şey bulunabileceğine ihtimal veremiyorum. Ben onu her ne hal ve biçimde görsem, mümkün değil ondan soğuyamam. Belki onun kapalı yerlerini görsem, bütün bütün aşktan çıldırırım.»

Sermet Bey, mektubun bu bölümünde bir sigara yakıp karısını karşına çağırarak, derin bir düşünce ile dedi ki:

— Şu mektubu okurken, erkekliğimle ben sıkılıyorum. Aynınur Hanım bu psikolojiyi nereden öğrenmiş? Ali İlhami Bey'den ders mi görmüş? İlk mektuplarıyla bu sonuncular arasında düşünce bakımından da, edebi bakımdan da dağlar kadar fark var. Hani ya, temiz bir kadın olmaya, namusunu korumaya söz vermişti? Evine kapanıp bir manastır, bir rahibe hayatı geçirecekti? Kocasını mutlu etmek için bütün sevgisini ona adamaya elinden geldiği kadar çalışacaktı? Bu eski karar ve niyetlerini şimdi hiç dikkate almıyor. Tamamıyla unuttu. Artık rezillik okyanusunda yelken açtı, pupasına[1] gidiyor. Ben bu kadının sonunu çok kötü görüyorum Seza...

Sermet bunları söyledikten sonra, yine mektubu okumaya devam etti:

«Kocam yine dün sabah o ayı pençesine benzeyen koca ellerini omuzlarıma koyarak tehdit dolu bakışlarla bir şeyler anlamak istermişçesine gözlerimin içine baktı. Pek yakından, pek dik, pek korkunç baktı. Anlamlı bir sessizlikten sonra, "Bundan sonra dişçiye ihtiyaç duyarsan, bana söyle. Buraya birkaçını birden getirteyim..." dedi. Sonra dişçinin yaşı, durumu, davranışları üzerine soruşturmalara başladı.

Altmışına yakın, sakalının akı karasından çok, babamdan büyük bir ihtiyar herif olduğunu anlattım. Kalbine bilmem nereden bir şüphe gelmiş? Bu defa bir şeyden esinlenmiş, ama neden olduğu öyle pek açık değil.

Dişçinin evindeki tehlikeyi, o ihtiyarın kendisinde sanıp kuruntu ediyor. Hay mankafa hay... Kendisine kargalar yanlış haber vermişler; onunla sanki eğlenmişler. Dişçinin evinde iş var; ama a şaşkın, senin kuruntu ettiğin gibi değil...

Kimi zaman, bana sonsuz güveni olduğunu, beni kimseden kıskanmadığını söyler. Kimi zaman da, böyle

---

(1) Burada: Rüzgârın estiği yere.

altmış yaşındaki dişçiden şüpheye düşer: Ne sözlerinde, ne davranışlarında zerre kadar mantık ve isabet yoktur ki...

Beyin halinde ben gizli bir tuhaflık hissediyorum. Yoksa bana mı öyle geliyor bilmem? Bir şey biliyor da, bunu zamanında ortaya vurmak için şimdilik benden mi gizliyor? Yok buna da pek ihtimal veremem. Tehlikeli bir şey bilse, bunu iki saat gizli tutacak kadar onda tahammül gücü, terbiyesi yoktur.

Beni kucaklamaya atıldı. Son gücümle nefretimi yenmeye uğraşarak izin verdim. Vücut vücuda gelince, ahmak yaradılışına rağmen kalbimin kendisine karşı olan soğukluğunu anlıyor. Beni göğsünün üzerinde sıktı, sıktı. Ona bağlılığım üzerine her zaman tekrar ederek beni öldürdüğü yemin törenine başladı. Soruyordu. Cevap veriyordum:

"Beni seviyor musun Aynınur?"

"Seviyorum."

"Bu sözü azıcık kuvvetli, inandırıcı olarak söyle. Haydi tekrar et... Tekrar et..."

Herif, anlamıyor musun, işte sevmiyorum, sev-miyo-ruuuuum diye avaz avaz haykıracağım geliyordu; ama son gayretimle dişimi sıkarak, bu yalan sözü tekrar ediyordum: "Seviyorum."

"Bana karşı ölünceye kadar bağlılıktan ayrılmayacağına yemin ediyor musun?"

Burada biraz kekeleyerek, "Evet, ediyorum," diyordum.

Bir gün bu yemin, hem onu çarpacak hem beni... Biliyorum ama çaresiz kalıp yalan yere yeminleri basıyorum.

Böyle kendimi teslim ederek kollarının arasında bir hafta yatsam, yine beni kendi isteğiyle bırakmaz. Kurtulmak için debelenmeye, çabalamaya başladım. Onun vücut vücuda bu derece yakınlığı, boğaya benzer kokusu beni tıkıyor, öldürüyordu.

Benim kurtulmak için gösterdiğim aceleye karşı, o şimdi beni göğsünün üzerinde biraz daha sıkarak, "Dur debelenme, salıvermem. Söyleyeceklerim var." (diyordu.)

"Söyleyecekleriniz varsa, karşı karşıya oturalım da öyle söyleyiniz."

"Sen çok seyrek ele geçen bir kıymetli avsın. Yakalamışken kolay kolay salıvermem."

Gözleri yuvalarında vahşi vahşi dönüyordu. Acaba sözünü bitirir bitirmez beni boğacak mı diye, şüpheye düştüm. Evet, evet, o bu benzetmesinde haklıydı. O anda aç bir canavarın iştahlı pençesine düşmüş zavallı bir avdan farkım yok gibiydi.

Sonunda dedi ki: "Senden bir ricam var." Bunu söyler söylemez kollarının arasında beni şiddetle sıktı. Can acısıyla haykırdım. O soruyordu: "Ricamı kabul ediyor musun, etmiyor musun? Cevap ver."

"Cevap vermeye vakit bırakıyor musunuz? Huu, beni sıka sıka öldüreceksiniz..."

"Peki, gevşettim işte... Söyle."

"Ricanız nedir; anlatamadınız ki..."

"En sevdiğin arkadaşlarından biriyle dostluğu kesmeni rica ediyorum."

"Kimmiş o en sevdiğim arkadaşım?"

"Bilemedin mi?"

"Hayır."

"Seza Hanımefendi..."

"Onunla mı dostluğu keseceğim?"

"Evet."

"Siz Sermet Bey'le görüşüyorsunuz da ben Seza ile niçin görüşmeyeceğim?"

"Ben de Sermet'le arkadaşlığı kesmek üzereyim."

"Daha geçen gün burada idi."

"Misafir olarak gelen, süpürge sopası ile kovulmaz ya... Kendisiyle artık konuşamayacağımı üstü kapalı anlattım; bir daha gelirse daha açıkça söylerim."

"Böyle birdenbire dostluğu kesmenin sebebi nedir?"

"İşte orasını sorma."

"Niçin sormayayım?"

"Erkekçe bir konudan dolayı...

"Konunun erkekçe olması, benden gizlemeni mi gerektirir?"

"Evet."

"O halde bu erkekçe konudan, Seza'ya, o zavallı kadına, ne kabahat yükleniyor?"

"Orasını ben bilirim."

"Ne demek? Dünyada kardeşimden çok sevdiğim bir kadın varsa, o da Seza'dır. Sebebini anlamadan onunla nasıl arkadaşlığımı kesebilirim?"

"Kocaların bazı ricalarını sebep sormadan kabul etmek gerekir."

"Affedersiniz, ben pek meraklı bir kadınım. Sonra haftalarla uyku uyuyamam. Bu ilgi kesmenin önemli sebebini anlamak isterim."

"Of Aynınur, çocuk gibisin."

"Yok, yok mutlak anlamak isterim."

"Sermet, karısının bazı uygunsuz hallerini hoş görüyor."

"Ne gibi uygunsuz haller?"

"Huy kaparlar korkusu ile bazı toy çocukların yanında bazı yaramazlıklardan söz edilmez."

"Ben mi Seza'dan huy kapacağım?"

"Artık ötesini bilmem."

Çok zorladım. Beyden bundan fazla bir bilgi alamadım. Seza, kardeşim ne var? Ne oldu? Seni ne ile suçluyorlar? Şimdiye kadar bana böyle bir konuda bir şey söylemedin. Sen kocanın üstüne titrersin. Ona olan bağlılığının mükâfatını sana böyle mi veriyorlar? Oh olsun...

Gece beni uyku tutmadı. Sabaha kadar düşündüm. Sonra aklıma neler geldi bilsen... Sen geçen gün bana İlhami ile olan aşk ilişkime artık bir son vermem ve şu son zamanlarda çok büyük bir ihtiyat göstermem için ısrar ettin. Ne var; söyle. Beni meraktan kurtar. Fena oluyorum. Kocamın Sermet'le senin aleyhinizdeki davranışlarında, size karşı olan düşmanlığında, bizim İlhami ile olan maceramızdan karışmış bir şey mi var? Gerçek böyle ise, bu kadar önemli bir durum benden gizlenir mi? Bu hainliği senden hiç ummazdım. Çabuk, çabuk cevap ver.»

Sermet elindeki mektubu bırakarak:

— Çamlıkta bulunan mektup parçası hakkında sen Aynmur'a hiçbir şey açmadın mı?

— Hayır.

— Anlaşılan kocası da ona bundan söz etmemiş.

— Öyle anlaşılıyor. Ama bu susuşun sebebi ne olabilir?

— Bunun iki sebebi olabilir.

— Nedir?

— Nezihi, bu mektupların karısının mektupları olmadığına tamamıyla inanmışsa, böyle kötü bir düşünceden Aynmur'u haberdar edip de onu boşuna üzmemek için susmayı uygun bulmuş olmalı. Birinci sebep bu... İkincisi de, eğer hâlâ o şüpheyi sürdürüyorsa, bunu karısına açmaktan ne yarar umulur? Bu konudaki incelemelerini, araştırmalarını rahat rahat yapıp başarıya ulaşmak için Aynmur'u kuşkulandırmamak, onu gafil avlamak gerekir. Evet ikinci sebep de bu olabilir. Nezihi'nin susması için işte ben bu iki sebebi düşünebildim. Ama, sen niçin Aynınur'a gerçek tehlikeyi olduğu gibi anlatmadın?

— Bu konuda seninle hiç konuşmadık. Aynmur'a açmak mı daha doğrudur, yoksa açmamak mı?

— Evet, işin bu yönünü konuşup tartışmadık. Senin düşüncen nedir?

— Ben açmamayı daha uygun buluyorum.

— Neden?

— Çünkü Aynınur bugünlerde eni konu çılgın bir durumda... Bana geçenlerde: "Eğer kocam bu ihanetimi duyarsa, onun beni öldürmesine vakit bırakmadan intihar etmek isterim," dedi.

— Canım böyle sevdalılar her zaman intihardan söz ederler. Kulak asma.

— Yok, yok... Ben Aynınur'un bu son günlerdeki tutumunu beğenemiyorum. Bu düşüncesini uygulamasından korkarım.

— Nasıl edeceğiz hanım? Sen Aynınur'un suçunu üzerine aldın. Ben de Nezihi'nin gözünde karısının ihanetine göz yuman boynuzlu bir koca durumuna düştüm. Bu büyük fedakârlığımıza karşı onlardan gördüğümüz mükâfat nedir? Dostluğu, arkadaşlığı kesmek...

Bizimle görüşmeyi namuslarına dokunan, utanç verici bir şey kabul ederek dostluğumuzdan çekiniyorlar. Aynınur'un bugünkü mektubuna dikkat ettin ya... Baş tarafta ne saçmalıklarda bulunuyor. Bana nasıl atıp tutuyor?

Sermet mektubu eline alıp, "Vah zavallı Seza... Sen dünyada gerçek sevdanın ne olduğunu bilmeden, bu sonsuz zevki tatmadan gideceksin. Behey budala, koca başka, âşık başka... Bu zevklerdeki farkı şapla şekere değil, hiçbir şeye, hiçbir şeye benzetemem," satırlarını okuduktan sonra, (şöyle dedi):

— Karıcığım, bak senin doğru yoldan sapman için, seni de kandırıp kendine benzetsin diye ne melunca şeyler yazıyor. Birbirimizle görüşmekte acaba hanginizin namusu için tehlike var? Bu arkadaşlıktan, bu dostluktan hangi tarafın kaçınması gerekecek? Bu gerçeği gör de, sonra Nezihi'nin bizimle dostluk lekesinden ailesinin namusunu korumak için söylediklerini kıyasla. Böyle bir güldürüye dayan bakalım. Ben dünyada en çok böyle tersine şeylere kızarım. Aynınur bu macerayı savuşturursa, zaten ben seni onunla görüştürecek değilim. Bana olan yasal aşkından dolayı sana ahmak diyen bir kadınla arkadaşlığını sürdürmene nasıl izin verebilirim?

23

Üç gün sonra, Aynınur Hanım'dan bir mektup geldi.

On sekizinci mektup:

«Hanım,

Bu ne kayıtsızlık böyle? Beni despotça kararlarına, ahmakça emirlerine kurban mı edeceksin. Bu sessizliğine ne anlam vereceğimi bilemiyorum. Yoksa kocama karşı duyduğunuz kırgınlığın acısını, karı koca, ikiniz benden mi çıkaracaksınız? Nezihi'nin sizinle aramızda aldığı ahmakça ilişkimizi kesme kararından yararlanarak beni bu aşk felaketi içinde yalnız, arkadaşsız, sırdaşsız mı bırakmak istiyorsun? Hey gidi iyi gün dostları...

Çekilin, çekilin... Benim bundan sonra ne korunmaya, ne dertleşmeye, ne konuşmaya, ne de öğütlere ihtiyacım var. Hiçbirinize ihtiyacım kalmadı. Bana İlhami yetişir. Benim için ana da o, baba da o, koca da o, servet de o, mutluluk da o... Hayat da o... Hepsi o... Bugüne kadar ince eleyip sık dokudum. Kendimi tükettim. Artık aşkımdan başka bir şeye önem vermeyeceğim. Kimseden çekinmeden yaşayacağım. Bir zaman kızlığımda ana vasiliğinde bulunarak, kafeste yaşayan tutuklu bir kuş, bir kanarya hayatı geçirdim. Sonra beni hiç sevmediğim ve ömrümün sonuna kadar da sevemeyeceğim bir herifin bencil hayatına teslim ettiler. Vücudum, ruhum, hürriyetim, etim, kemiğim, maddi manevi her şeyim hep bu adama yasal bir mal olarak kaydedildi. Ne zaman bu hayatta kendim için yaşayacağım? Ne zaman özgür bir havayı soluyarak kendi isteklerime göre, gönlümce bir yaşama düzenine kavuşacağım? Artık başkaları için, sırf başkalarının keyiflerine hizmet için yaşamaktan usandım. Bundan sonra kendim için, yalnız kendi isteklerim ve kendi keyfim için yaşayacağım.

İnsanlardan herhangisi isteklerini yerine getirmek için gücü ve sözü geçerlilik kazanırsa, kendi cinsini hırslı emellerine esir etmek bencilliğini ilke ediniyor. Bir ufak isteğinin tatmini için birçok kimseyi kurban etmekten çekinmiyor. Haksızlığa uğrayanlara, kendisine karşı çıkabilecek olanlara ağız açtırmamak için bu keyfince davranışlarını haklı ve yasal gösterecek sebepler yaratıyor. Haklı gösterilen bu sebepleri inceden inceye araştırmaya kimse cesaret edemiyor.

İşte insanların bütün zayıflıkları, ahmaklıkları, felaketleri buradan geliyor. Fazla güçlü insanlar, bu güçlerini başkalarının haklarını zorla ellerinden almakta kullanıyorlar. Bu acı gerçeği görüp söyleyecek kadar durumu kavramış cesaret sahibi kimseler derhal herkesin tenkidine ve yergisine uğruyorlar.

Dünyada insanların bilgisizliği ve ahmaklığı kadar nefret uyandıran ne vardır? Zulmedene işte bu zulmetme gücünü veren, insanların bu bilgisizliğidir. Milyarlarca bilgisiz ve ahmak içinde gelişebilen, parlayabilen birkaç deha, bu yoğun karanlığı yırtamıyor. Aklı

ereni de ermeyeni de, filozofu da nadanı da, hep birlikte bu bilgisizlik seli içinde sürüklenerek kurban olup gidiyorlar.

Biz bu ince felsefeyi geçenlerde İlhami Bey'le yürüttük. Tanrı bizi birbirimize eş olmak için yaratmıştı. Evet yaratılışımızdaki amaç bu idi. Tanrı'nın isteği ile, Tanrı'nın emriyle biz birbirimizin idik. Gerçek böyle iken araya ne hakla, hangi yetkiyle Nezihi Bey giriyor; benim varlığıma, maddi manevi her şeyime, özgürlüğüme sahip oluyor? İlhami'yi açık, doğal bir sıfattan nasıl yoksun kılabiliyordu?

Biz de doğal haklarımızı bu yağmacıdan, bu çapulcudan geri almak için yapılması mümkün her hileye, her oyuna (karşı) cesaretle geri durmamaya karar verdik.

Nezihi Bey her neden şüphelendiyse, benim dışçiye yalnız bir hizmetçi ile gitmemi yasakladı; ama biz şimdi daha emin bir yer bulduk. O kadar emin, o kadar emin ki bey beni orada kendi evinden çok güven altında sayar.

Bu güvenilir yerin neresi olduğunu bil bakalım, Seza... düşün, düşün... Bilemedin değil mi? İşte ben sana söyleyeyim. Sütnine Naciye Kadın'ın evi... Üç odalı bir evcik. İçinde oturanlar iki kişi... bir karı, bir koca... Sütbaba dedikleri Osman Ağa artık insandan bile sayılmaz. Sağır; sakat bir ihtiyar... Vaktinin dörtte üçü uyku ile geçiyor. Uykunun da büyük bir bölümünü evindeki döşeğinde değil mahalle kahvesinin peykesi üzerinde dizlerini dikip başını göğsüne sallandırarak aldığı kargacık burgacık durumda uyuyor.

İşte yakında o evceğizde İlhami ile bir buluşma gecesi geçireceğiz. Naciye Kadın bu mutlu geceyi hazırlamak için oldukça ustalıkla bir plan yaptı. Bir gün ya kocamla ya da kaynanamla bir kavga çıkaracağız. Şiddetli bir kavga... Benim dehşetle sinirlerim tutacak. Korkunç bir deli kesileceğim. O taşkınlıkla çarşafı başıma çekip sokağa fırlayacağım. Arkamdan gelmek isteyenlere, tehditler; ateşler püskürerek beni izlemelerinden vazgeçireceğim.

Kaçacağım yer sütninenin Sarıgüzel'deki evi olacak. Bir kere kendimi oraya attıktan sonra kocamın

evinden geleceklerin hiçbirini kabul etmeyeceğim. Bu geleceklerden, elbette birincisi, kocam Nezihi Bey olacak. Ama yanına çıkmayacağım. Naciye Kadın, "Benim orada çok rahat olduğumu, yemeye, içmeye, geceleri rahat uyumaya başladığımı beye söyleyecek, teminat verecek, Sarıgüzel'in havasının, o yıkıntı evceğizin sessizliğinin nasıl olup da sinirlerim üzerinde bu kadar çabuk iyi bir etki yaptığına kendisinin de şaştığını ileri sürecek. Bu umulmadık durumdan, bu sinir rahatlığından yararlanmak için birkaç gün beni kendi kendime bırakmasının daha doğru olacağını söyleyecek. Orada kalışımdan ötürü hiçbir bakımdan kaygıya, meraka yer olmadığına beyi inandıracak.

Bizim gibi, hayatlarını büyük bir sevdaya bağlamış, yalnız sevda için yaşamakta olan kimselerin emellerine set çekilebilir mi? Bunu engelleyebileceğini sananlar, kendilerini aldatmaktan başka bir şey yapmazlar.»

Sermet Bey, mektubun bu son cümlesinden sonra bir "acaba" sorusu ile Aynınur Hanım'ın bu iddiasında ne derece bir doğruluk olabileceğini hesaplamak istedi. Hayatlarını büyük bir sevdaya bağlamış olanların, acaba bu emellerine hiçbir güç set çekemez miydi? Bu durumu engellemek için hiç mi bir yol yoktu?

Sermet, işte bunu deneyecekti. Aynınur ile âşığı, bu kararlı sevdalarında artık doludizgin gidiyorlardı. Aşk yolunda ataklıkları arttıkça kendilerini saran tehlikeler de o oranda çoğalıyor, büyüyordu.

Nezihi'nin namus ve hayatını bu tehlikeden kurtarmak için harekete girişmek zamanı gelmiş belki de geçiyordu.

Sermet Bey, karısından gizli, İlhami'ye şu mektubu yazdı:

«Beyefendi,

Bu dünya, acayip bir kavga alanıdır. Doğa, güçlünün zayıfa üstün gelmesi kuralını bir yaradılış yasası saymışken, insanlar gülünç bir aymazlıkla aralarında eşitlik kurmaya uğraşıyorlar. Çünkü beyefendi, insan-

lar arasında bir eşitlik kurulamayacağı tartışılmaz bir gerçektir. Buna rağmen işleri yönetenlerin bunu olabilir gibi göstermeye uğraşmalarındaki mazeret bellidir. Çünkü bu yapay eşitliğin kurulmasına çabalanmasa milletin rahatı, memleketin asayişi tamamıyla anlamsız ve hükümsüz kalır.

Eşitsizlik doğal, eşitliği kurmak da yapay ve zoraki bir iş olduğundan yürürlükte olan yasalar; hükümlerini tamamıyla göstermede çok defa güçsüz ve kimi zaman ve durumlarda ise büsbütün aciz kalır.

Bu sözümü size bir örnekle açıklayayım:

Mesela, siz bugün tapu ile bir eve sahipsiniz. Bu hakkınız resmi kayıtlarla korunmaktadır. Bu hakkınıza bir saldırı olduğunda, tapunuzu göstererek davaya kalkışırsınız. Hükümet sizin hakkınızı savunur. Gerekirse evinize sahip çıkmaya kalkanı cezalandırmaya kadar gider. Böylece siz evinizde rahat rahat oturursunuz.

Her hükümet, ülkesindeki mülk edinme haklarını korumayı üzerine almıştır. Ancak bu kullanma hakkı, her zaman ve her yerde böyle başkalarının saldırısından korunmakta mıdır? Hayır... Güçlü bir millet orduları ile, topları, tüfekleriyle, donanması ile kendisinden zayıf başka bir milletin üzerine yürür, koskoca bir ülkeyi eline geçirir. Kanını içmek için masum komşusunun üzerine saldıran bu azgın millet, parlak bir uygarlığın sahibidir. Memleketinde bilginleri, filozofları, ahlakçıları, vaizleri, hukukçuları, hayvanları koruma dernekleri, okulları, yüksek kurulları, kitaplıkları, mahkemeleri vardır. Bütün uygar kurumları ve insanlık yararına kuruluşları pek gelişmiştir.

Vahşet içinde yaşayan, sefillik çeken insanların hayatını kolaylaştırmak için ciltler dolduran bütün o yüksek düşünceli beyinlerinde, bir kırgınlık ateşi parlıyor. Heyecan veren makaleler; broşürlerle savaşı yüceltmek, askeri cesaretlendirmek isteniyor.

Her gün savaş alanlarından gelen zafer telgraflarında, düşmanın büyük kayıpları, verdiği ölü sayısı haber alındıkça bütün yüzleri bir sevinç ve neşe kaplıyor. En ince ruhlu ve şefkatli kadınların nazik yüzlerinde bile bu memnunluk, bu sevinç gülümsemesi görülüyor.

Ölüme sevinilmez, acınılır. Uygar adını zorla almış vahşi, bu cinayetlere, bu acıklı şeylere gülme... ağla... Sen hiç yağmurluğu, matarası, bütün sefer malzemesi sırtında olarak vurulmuş bir askerin, ölüm tarihçesi şehitlik kanı ile cesur yüzüne yazılmış bir askerin, o yürekler sızlatan durumunda yatışını gördün mü? Bu hangi tarafın askerinden olursa olsun memleket savunması için canını feda etmiş, insanlığın kahramanlıktaki en yüksek mertebesini almış bir vatan oğludur.

Sağ kalan hemşerilerine haklarını, rahat yaşama olanaklarını sağlamak ve onların hayatlarını korumak için ölmüştür. Bu ölü, vatanın o yüksek çocuğu, o büyük askeridir ki, belki harita üzerinde memleketinin, ilçesinin coğrafyadaki yerini hiç görmemiştir. İki büyük milletin politikasını, düşmanca durumlarını bilmiyordur. Vatanındaki refah payı ve tasarrufu, ateş karşısına çıkmaktan affolunmuş varlıklı kimselere oranla, hiç derecesinde bir şeydir.

Savaşın çıkış sebebine gelince, saldırının, hakları çiğnemenin en tuhaf, en büyük örneği burada görülür. Zayıfı, güçlünün tepeleyen elinden kurtarmak için düşünürlerin bugüne kadar hukuk kurallarıyla saldırıları engelleme konusundaki çalışmaların ne derece boşa gittiği, işte bu noktada görülür.

Çünkü genellikle savaşın çıkmasına sebep, bir tarafın zayıflığıdır. Bir devlet sınır komşusu başka bir devleti savaşarak yeneceğini anlayınca, yani komşusunu iyiden iyiye gözüne, dişine kestirince, savaş ilan etmek için birtakım sebepler aramaya, icat etmeye kalkar. Bu istila maksadını gerçekleştirmek için yıllarca ortam hazırlar; diplomatlığın en ince, en takdire değer, hatta en yüksek (!) başarısı, işte bu sebebi bularak zayıfı tepelemek biliminde görülür. Evet, bütün siyasal marifet, bu sebebin uydurulmasındadır.

Savaşın sonundaki her türlü sorumluluk, her türlü tehlike, utanç ve tazminat, maddi ve manevi bütün zararlar, zayıf tarafın, yani yenilenindir.

En sıradan davaları görmek için yasaların özel maddelerini uygulama maksadıyla mahkemeler açan, yargıçlar, savcılar tayin eden iki büyük medeni millet, aralarında anlaşmazlıkları ve davaları çözümleme ge-

reğini duyunca, her türlü hukuk kurallarından ayrılarak yalnız kara, deniz ve hava kuvvetlerine dayanıp, karşı karşıya geliyorlar. Kan döküyorlar. Hak, güçten ibaret kalıyor. Güç hangisinde ise, hak, onun oluyor. Sanki ilkel vahşiliğe dönülüyor. Yalnız şu farkla ki, düşmanı yok etmek için kullanılacak ölüm araçlarında yeni buluşlardan yararlanılıyor.

Beyefendi, bütün bu uygar kuruluşlar ve hukuk perdeleri arkasında işte sürekli bu güç, hak rolünü oynamaktadır. Ama biçimini o kadar değiştirir ki, onun öyle eski hile ve oyunları vardır ki, en ileri görüşlü kimseler bile gerçeği her zaman fark edemezler. Etseler de bu gücün etkisinden insanları kurtarmanın zor olduğunu anlarlar.

Bu güç kimi zaman para, kimi zaman duygu, kimi zaman zekâ, deha, seziş gücü, bilgi, kültür ve daha da başka şekillerde başarıyı sağlar. İşte bu geçerli araçlara sahip olanlar ne kadar haksız olsalar, bu araçlara sahip bulunmayan haklılara karşı her zaman ve her yerde, kanun hükümlerinin uygulanmasından gösterilen şiddete rağmen başarılı olurlar. Bu önemli maddeyi bundan fazla anlatmaya bu mektubumun, müsaadesi yoktur. Yalnız şunu demek isterim ki, biz bütün insanlar kurtuluş ve düzelmemizi hep yasalardan beklersek ilerlemede, gelişmede çok gecikmiş oluruz. Çünkü yasa, cezayı gerektiren her eyleme erişebilmek gücüne, böyle bir olağanüstü güce sahip değildir. O da çok yerde güçsüz ve kör kalır, aldanır. Korkunç yanlışlar yapar. Düzenin kurallarından ve genel kolluk gücünden önce, herkesin saygı duyacağı kendi yasaları olmalıdır. İnsanın özel mahkemesi, vicdanıdır. Yargıçlar, aldatılabilir; ama vicdan, kandırılamaz. Çünkü o davranışlarımızın sürekli bir tanığıdır.

Vicdan, işte anlamı önemli bir sözcük... Bunun tamamıyla anlamsız bir şey olduğunu ileri sürenler de vardır; ama herhangi bir kötü iş yapan, bu yaptığından pişmanlık duyan kimselerin, bu dünyada var oldukları büsbütün inkâr edilemez. Pişmanlık, işte vicdanın bir belirtisidir.

İnsanlığın yalnız zincirlere bağlanmış haydutlarını, katillerini, hırsızlarını, aşağılık kötü kişilerini göre-

rek üzülmeyelim, nefret duymayalım. Cinayetin yüksek tabakalardaki kişilerini, temiz, düzgün giyinmiş, dilleri sahte mantık kandırıcılığı ile silahlanmış, yüzleri yalan ve ikiyüzlülük ile maskeli, gizli suçlularını inceleyerek ağlayalım. Bu ikincilere oranla, birinci kategoridekilerin insanlığa olan zararları hiç sayılır

Beyefendi, bu saldırganlardan, bu uygar, terbiyeli haydutlardan, yasanın ceza veren elinden kaçma yollarını bilen kandırıcılardan, masum insanlar arasında namuslu gibi yaşayan tehlikeli canilerden biri de sizsiniz. Çünkü kaygı duymadan bir başkasının malına, canına, ırzına, namusuna saldırıyorsunuz. Bu saldırınızda kendinizi o kadar mazur görüyorsunuz ki, bunun şu saydığım biçimlerde bir büyük cinayet olduğunu aklınıza bile getirmiyorsunuz.

Bu cinayetiniz, Aynınur Hanım'a olan sevdanızdır. Aynınur, başkasının karısı, malı, ırzı, canıdır. Buna kirli elinizi nasıl uzatıyorsunuz? Size bu ataklığı veren aşkınız mıdır? Ama insan her sevdiği şeye el koymakta, saldırmakta mazur olabilir mi? İnsan parayı ve daha birçok şeyleri sever, ama kendisinin olmayan şeylere elini uzatmakta, sahip çıkmakta mazur görülebilir mi?

Aynınur Hanım, kocası Nezihi Bey'in malından, canından daha değerli bildiği bir hayat arkadaşı, nikâhlısıdır. Onun bu yasal malına ne hakla el uzatarak, yasa bakımından, din bakımından başkasının olan bir malı benimsemek istiyorsunuz? İşte burada gençliğiniz, güzelliğiniz Aynınur Hanım'ı büyülemek, baştan çıkarmak için kullandığınız bir kozdur ki, bu gücünüzle bir hakka üstün geliyorsunuz

Beyefendi, siz bu aşkla gönül eğlendiriyorsunuz; ama bir kadının geleceği, bir ailenin mutluluğu, bir kocanın hakları, namusu mahvoluyor. Bu gönül eğlencesi için hiçbir düşmanlık sebebi bulamayacağınız bir ailenin felaketini hazırlamaya vicdanınız nasıl razı oluyor?

Nikâhınız altına alamayacağınız, yani yasal bir sonuca varamayacak bir aşktan felaketten, rezaletten, pişmanlıktan başka ne çıkar. Bu sevdanın süregelen her dakikası taraflar için birer korkunç tehlike doğurmaktadır. Bu yasak aşka, niçin ve ne zamana kadar devam

edeceksiniz? Kocanın elinde intikam silahı ile karşınıza çıkacağı ölüm anını mı bekliyorsunuz? Bu müthiş anın yakın, hem de çok yakın olduğu konusunda sizi uyarıyorum. Bu, kesindir. Bu yasak sevdanızı o uğursuz dakikaya kadar uzatmakta ne kâr ve ne zevk bulacağınızı, elbette düşünürsünüz.

Heybeli çamlığında, Makarios Tepesi yakınındaki gizli sevda yerinizin, Beyoğlu'nda dişçi muayenehanesindeki buluşma hücrenizin ve yakında birleşeceğiniz Sütnine Naciye Kadın'ın Sarıgüzel'deki evinin yalnız sizce bilindiğini sanıyorsanız çok yanılıyorsunuz. Bütün bu yerlerin gizli kalmadığını, bilindiğini haber verirsem aşk maceranızın ayrıntılarına pek ilgisiz bir kimse olmadığımı görerek sözlerimin doğruluğunu anlarsınız.

Sürekli bir cinayetten ve sonu uğursuz olan bir yasak sevdadan vazgeçiniz; çünkü Aynınur sizin değildir ve sizin olmayacaktır. Bu aşkınız ne kadar bir zaman devam etse de hep bugünkü cinayet niteliğini koruyacaktır: Bu cinayetten hemen bugün el çekmezseniz, yakında meydana gelecek facianın kurbanı ve aynı zamanda sorumlusu siz olacaksınız. Bu sözlerimin önemini düşünemeyerek Naciye Kadın'ın evinde birleşmek aymazlığında bulunursanız, her ikinizin de o evden sağ çıkmayacağınızı biliniz.

İmza
Bir Manevi Ses»

24

Bu felsefe yüklü tehdit mektubunun gönderilişinden üç dört gün sonra, sütnine aracılığı ile Seza Hanım, Aynmur Hanım'dan şu mektubu aldı:

On dokuzuncu mektup:

«Seza,

Olanca şiddetimle sana lanetler okuyorum. Bana olan bu hainliğin, dünyada güveni kötüye kullanmanın en büyük bir örneği olabilir. Ben sana bütün aşkımı, sır-

larımı,. mektuplarımı ne büyük bir saflık ve inançla anlattım. Bu sırlar benim hayatım, mutluluğum, her şeyim demekti. Ah cani kadın... Zaten acılarla dolu olan bu varlığımı kocan Sermet Bey'in, o insafsızın elleri arasına nasıl teslim ettin? Böylece hayatımı büsbütün zorlaştırdın, çıkmaza soktun...

Bana ettiğin bu büyük fenalığın sonunu yakında görür; o zaman marifetini beğenirsin. Artık bilmem ki, ne diyeyim... Allah'tan bul!»

Seza Hanım bu mektubu o akşam kocasına vererek, ağlaya ağlaya dedi ki:

— Bey, başarını tebrik ederim. Doğrusu çok erkekçe, mertçe hareket etmişsin.

Sermet Bey şaşırarak:

— Ne var? Ne olmuş?

— Oku da anlarsın.

Sermet Bey mektubu okur. Bu ilk okumadan sonra, dalgın dalgın bıyığını karıştırarak iki üç defa daha okur ve okudukça dalgınlığı artar.

Seza Hanım hüzünlü gözyaşları arasında sorar:

— Marifetinden pek memnun oldun değil mi?

— Hangi marifetimden?

— Bilmem.

— Bilmediğin şeyi ne söylüyorsun?

— Gerçeği bilmiyorum ama elbette yakında öğreniriz.

— Öğrendikten sonra konuşuruz.

— Beyefendi, gerçek büsbütün bilinmeyecek bir şey değil. Bu kısa mektup onun önemli bir bölümünü haber veriyor.

— Bu gerçeğin önemli bir bölümü ne imiş? Anlayalım...

— Namus ve mertliğine güvenerek sana emanet ettiğim aşk sırlarını, zavallı Aynınur'un macerasını açığa vurmuşsun.

— Hiçbir zaman...

— İşte, kadın mektubunda öyle yazıyor.

— Yazsın.

— Beyefendi, inkâr etme. Bu gerçek yarın öbür gün ortaya çıkacak. Bu gizli şeylerin ne kadarını açıkladın? Henüz onarılabilir bir yanı varsa söyle, hemen düzeltmeye bakalım. Ah, bu kötü davranışı sana hiç yaraştıramadım. Hiç... Zavallı Aynınur, mektubunun sonunda "Bu büyük kötülüğün sonunu yakında görür, o zaman marifetini beğenirsin," diyor. Bunun ne demek olduğunu anladın ya?

— Anlayamadım. Böyle kapalı sözlerden kesin ve açık anlamlar çıkaracak kadar anlama yeteneğim yok...

— Sana önceleri de söyledim ya... Sırlarının ortalığa yayıldığı gün bu kadın intihar edecektir.

— Çok iyi eder.

— İntihar ederse mi?

— Öyle ya...

— Ne güzel insanlık... Senden bu sözleri işitecek miydim?

— Hanım, intihar insanlık bakımından kötü bir davranışsa da, bunun gerekli olduğu anlar da vardır. Bence Aynınur ya bu sevdadan vazgeçmeli, bu uğursuz macera böylece sona ermelidir; ya da böyle davranmazsa, öldürülmeyi kocasının eline bırakıyor demektir ki o zaman ölü sayısı artacak, felaket daha korkunç olacaktır.

— Her ne olursa olsun beyefendi, sen bu sırrı kesinlikle korumaya söz vermiştin. Bu sözü tutmamak için hiçbir mazeret kabul etmem. Söyle ne yaptın?

— Hiçbir şey yapmadım.

— Aynınur bana lanet ediyor.

— O ne ettiğini zaten bilmiyor ki... O laneti kendine etsin. Sevdalısı beyefendiye etsin. Sana bana etmeye ne hakkı var?

İki gün sonra, Aynınur Hanım'dan şu mektup geldi:

25

Yirminci mektup:

«Seza,

Artık gerçek, gözümde gün gibi aydınlandı. Bana bu kötülüğü eden kocan Sermet Bey'dir. Yazacağım uzun satırları okuduktan sonra bunu sen de anlayacak, kabul edeceksin.

Erkekler sevda konusunda çok bencildirler. Bazı anlar olur ki, çok vahşi, eni konu canavar kesilirler. Bir erkek başka bir erkeğin karısı tarafından aldatılmasına dayanamaz. Böyle bir felakete karşı susamaz. Mutlaka gidip aldatılanı uyarmak ister belki de zalim bir şiddetle intikama kışkırtır.

Biz kadınlar öyle değiliz. Arkadaşlarımızın içinde kocasının ihanetine uğrayanlar az mıdır? Biz gerçeği bilsek de o zavallı kadını intikama sevk etmeyiz. Bu konuda hemen hepimizde bir kadere boyun eğme eğilimi vardır. Bu durumu pek doğal ve pek zorunlu sayarak ağlar, sızlarız. Yapacağımız işte bu kadarcıkla kalır. Evet biz doğulu kadınlar böyleyiz.

Sen erkeklerin bu noktadaki ruh durumlarını benim kadar bilmediğinden, bu aşk macerasını kocana açma hatasında bulunmuşsun; ama bunu yapmakta ne kadar mazur olduğunu sonradan anladım.

Önceki mektubumda haber verdiğim plana göre, geçen gün evde sinirlerim tuttu. Müthiş bir bora kopardım. Önüme gelenle dalaşarak, sonunda Sarıgüzel'e, sütninenin evine kaçtım.

O gece Naciye Kadın'ın kocası Osman Ağa akşam yemeğinden sonra kahveye çıkınca İlhami'yi eve alacaktık.

Sütninenin evi dar bir sokağın içinde, ama arkasında yıkık duvarlı geniş bir bostan var. Buraya bir yıkıntıdan geçilebiliyor. Komşulardan görülmek tehlikesine karşı bir önlem olmak üzere niyetimiz, İlhami'yi içeri, bostan yönünden almaktı. O yolda hazırlandık.

Bu misafir olduğum ev boyasız, harap, üç odalı bir evceğiz... Eski bir kapıdan toprak avluya giriliyor. Kar-

şınıza parmaklıklarının biri var biri yok çarpık bir merdiven çıkıyor: Ev viran, ama çok temiz. Merdiven basamakları sarı kaygana gibi oğulmuş. Yol halısı yerine üzerlerine eski püskü bezler serilmiş. Sokak kapısına ve mutfağa gidilmek için bu toprak avlu üzerine temiz tahtalar uzatılmış.

Sütnine beni boydan boya sedirli, kırmızı ekose dokuma örtülü baş odasına aldı. Artık nasıl ikram edeceğini bilmiyordu. Bir karı bir koca ne sessiz ev... Burada büyük evlerde görülen gürültüden patırtıdan, telaşlardan hiçbiri yoktu. İçimden, "Ah, keşke..." dedim, "...ben de İlhami'ye varsam da, ikimiz böyle kenar bir mahallede bir evceğizde otursak... Başımı pazardan alınmış bir gaz boyaması(1) ile kundaklayarak(2) eteğimi belime sokup pişirdiğim bir türlü yemeği karı koca güle oynaya yesek... Gerçek mutluluğa işte o zaman ermiş olurduk."

Mutluluğu gösterişli saraylardan, konaklardan, köşklerden çok, böyle yoksul evceğizlerde aramak gerektiğine o gün inandım.

Köşe penceresine oturdum. Sokağı seyretmeye başladım. Elleri kınalı, kaşları rastıklı, basma entarili, takunyalı kızlar; kimi testisi, kimi güğümü, kimi bakracı ile çeşmeden su taşıyorlar. Yırtık pırtık kıyafetli oğlan çocuklar köşe başında küfürler savurarak, ayıp sözler söyleyerek kaydırak oynuyorlardı.

Şalvarlı, poturlu esnaf kıyafetli adamlar o günkü yorgunlukla geçen hayatlarından söz ederek ellerinde iri çıkınlarla geçip gidiyorlardı.

Akşam oldu. Sütnine yemek hazırlama telaşına düştü.

Evin göreneği her neyse yine öyle hareket edilmesini, benim için hiçbir şeyin değiştirilmemesini, süslü sofralar görmekten bıkmış olduğumu, o akşam pek sade bir sofraya oturmaktan zevk duyacağımı söyledim. Alt kata indik.

Sütnine, toprak avlunun bir köşesine yayılı kaba hasırın üzerine basmadan bir sofra bezi serdi. Dört

---

(1) Çok seyrek dokunmuş bez; gazbezi.

(2) Türban biçiminde sararak.

ayaklı küçük iskemlenin üstüne siniyi koydu. Kırpıntı ile doldurulmuş ufak minderleri altımıza çekerek karşı karşıya oturduk.

İlk sahanımız, beyazpeynir üzerine kırılmış yumurta idi. Arkadan kuru fasulye geldi. Osman Ağa bana ikram etmek için turşu ile pekmezli muhallebi aldırmıştı. Yemeğin sonunda muhallebiyi yerken yaşlı adam oda kapısından başını çıkarıp, "Bizim muhallebicinin İstanbul'da eşi yoktur. Hasan Ağa çok ünlüdür. Pek özenle pişirir kızım, afiyet olsun," dedi.

Sütnine, ağasının muhallebiyi bu övmesine karşı yavaşça, "Hanımcığım, kusura bakma, zavallı adam bunadı; ne dediğini bilmiyor. Senin gibi bir hanımefendiye muhallebi övülür mü?" sözlerini mırıldandı.

Ellerimizi mutfakta gaz tenekesine takılmış küçük bir muslukta yıkadıktan sonra yukarı çıktık. Henüz ortalık alacakaranlık iken, Osman Ağa kunduralarını sürükleyerek kahveye gitti.

Biz şimdi büyük bir heyecan içinde İlhami'yi bekliyorduk. Sütnine, "Dur kızım, çevreyi, komşuların durumunu bir kolaçan edeyim. Bir muzurluk olmasın" dedi.

Evin alt katını dolaştı. Pencereden başını çıkardı. Sokağı dinledi. Kapının önünden hemen kimse geçmiyordu. İleriden, köşe başından bir ayak sesi duysak işitebildiğimiz kadar bir yürek çarpıntısıyla adımları sayıyorduk. Bu ayak sesleri eksile eksile, sonunda duyulmaz oluyordu.

Kulaklarımız kirişte, gözlerimiz sokakta, bir pencereden ötekine, odadan sofaya, alt kattan yukarıya koşup dolaşıp duruyorduk. Gelen giden yoktu. Acaba gelmeyecek miydi? İlhami bana gelmek için kesin söz verdi. Kıyamet kopsa yine de gelirdi. Gelecekti, mutlak bir şey oldu. Büyük bir felakete uğradı. Üzüntüden, yürek çarpıntısından vücuduma bir dermansızlık, dizlerime bir kesiklik geldi. Sofanın penceresine, bostana karşı oturdum. Gözlerimle karanlığı delmeye, gecenin karanlığına gizlenen şeyleri seçmeye uğraşıyordum.

Sütnine karşıma geçti. Minderin üzerine uzanır gibi oturdu. Hatun, didinmekten çok yorulmuştu. Bir süre hiçbir şey söylemedi. Yerimizden kımıldamadan öyle-

ce sustuk, bekledik. Biz bu sessizlik içinde iken mahalle camisinde yanık yanık yatsı ezanı okunmaya başladı. Sütnine göğüs geçire geçire, derin derin, "Aziz Allah, celle şane... Tanrım sen taksiratımızı(1) *affeyle. Yine bu akşam ezanı küçük hafız okuyor. Sesi pek dokunaklıdır," dedi.*

Gerçekten genç, gevrek, pürüzsüz bir ses, hazin, ağır bir ezan okuyordu. Gecenin karanlığı içinde titreyen bu ses bana çok dokundu. Başımı pencereye dayadım. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladım.

Birkaç ah vah da sütnine salıverdi: "Ağlama yavrum, her derdin dermanı bulunur. Okunan ezanlar hürmetine, her nerede böyle sıkıntıda insan varsa Tanrım kurtarsın..."

Başını kaldırıp çevreyi dikkatle dinledikten sonra, "Hiç ses yok. Beyin galiba daha gelmeyecek. Hazır vakit varken namazımı kılayım, geçmesin... Sen bekle. Bir pıtırtı olursa bana haber ver; ben hemen koşarım. Seccadem küçük odada serili duruyor. Borcumu eda edivereyim. Öteki dünyayı da hatırdan çıkarmamalı..." diye söylene söylene odaya girdi.

Ezan bitti, ama hazin titreşimleri hâlâ kulaklarımda yankılanıyordu. Müezzin sustu. Şimdi ben coştum. Ağlıyordum. İçimden gelen bir ses, kaderimin artık son çizgiye dayandığını, sonumun çok feci olacağını sanki bana hatırlatıyordu.

Bu hayat, ne kadar karanlık bir şey... Geçmiş, geri dönülemez bir yol... Gelecek bilinmeyen bir menzil... Daha ötesi simsiyah ölüm durağı; siyah da değil, çünkü siyahı fark etmek için canlı olmak gerek. Bütün acılar işte burada son bulacak.

Birçok insanlar da haksızlıklarla dolu hayatın bu sonsuz karanlıklar içinde aydınlığa ereceğini beklemekteler.

Evet benim için bütün hayat siyahtı. Yalnız bir nur, İlhami'nin aşk meşalesi bu karanlıkları aydınlatıyordu. Bu sevda ışığı iç açan cennet görüntüleriyle birlikte ara sıra pek müthiş, korkunç, karanlık uçurumlar da gösteriyor...

---

(1) Kusurlarımızı; günahlarımızı.

İlhami'siz hayat, benim için simsiyahtı. Ölümdü. Belki daha korkunç, daha sıkıntılı bir şeydi.

Sevgili çocuk, akşamla yatsı arası gelecekti. Neye gelmedi? Ne oldu? Ben böyle düşünürken, odada namaz kılan sütninenin mırıl mırıl okuduğunu duyuyordum. O sırada bostan tarafında bir hışırtı oldu. Pencereden başımı uzatarak yavaşça, "Kimdir o?" diye seslendim.

İlhami, nazik sesiyle cevap verdi: "Benim..."

"Niçin bu kadar geç kaldınız?"

"Başıma gelenleri sormayınız."

"Aman ne oldu?"

"Bütün sırlarımız, aşkımız, maceramız duyulmuş."

"Ne diyorsunuz?"

"Evet, en gizli, en samimi konuşmalarımıza kadar her şeyi haber almışlar. Tehlike içindeyiz."

Bu aralık sütnine, seccadeden fırlayıp koştu. Bana soruyordu: "Kızım, kiminle konuşuyorsun? Beyefendi geldi mi?"

"Geldi."

"Aman ne ihtiyatsızlık... Pencereden görüşmeyiniz. Aksi şeytan bu ya, belki bostanda biri bulunur. Sofa apaydınlık, gazı söndürelim."

Bir telaşla gitti. Merdiven başındaki lambayı üfledi. Sonra aceleden lakırdıları birbirine karıştırarak dedi ki: "Sütbaban bu akşam kuru fasulyeyi çokça yedi. Üstüne de pekmezli muhallebiyi atıştırdı. Şişenin içinde kalan pekmezi de ben görmeden alıp su gibi içmiş. A, o şimdi çocuk gibi oldu. Tatlıya bayılıyor. İçtiği bir şey değil... Afiyet olsun, ama geçen gün çakşırını[1] kirletti. Kesesini düşürdüğü günden beri cami helasına gidemiyor. Karın ağrısı yakalarsa, şimdi nerdeyse süpür süpür, koşa koşa gelir. O evde iken, yatmadan beyefendiyi içeri almak biraz zor olur. Beyi aldıktan sonra gelirse zararı yok. Yarım saat ayakyolunda oturur. Bir taşım uykuyu orada kestirdikten sonra soyunup döşeğine girer. Tuğlasını kızdırıp altına veririm. Arkasını sıkıştırırım. Ağrısı durmazsa küllü su yaparım. Bir kere döşeğini ısıttı mı, komşuda yangın olsa artık kalkmak iste-

---

(1) Erkeklerin giydiği şalvar.

mez. Üşür de bir ikinci ağrıya tutulurum diye korkar. Kalıbının adamı değil. Artık bir kuru kemik kaldı. Yarı yaşlılık, yarı yoksulluk, işte bu duruma geldi. Şikâyetim yok. Tanrıma bin şükürler olsun. Hak beterinden saklasın."

"Sütnine, yetişir. Sus artık. Boş lafın sırası değil. Beyi içeriye nasıl alacağız?"

"Basbayağı... Bostandan mutfağa, oradan avluya alırız; merdivenden çıkar, odaya girer, tamam... Onu içeriye almak için mumlar yakıp şerbetler ezecek değiliz ya... Nikâhsız güveyin kabulü böyle hırsızlama olur."

"Peki, peki, haydi inelim. Söylenme..."

Karanlıkta el yordamıyla duvarlara, kırık parmaklıklara tutuna tutuna aşağıya indik, mutfağa girdik. İkinci adımda ayaklarım sulu bir şeyin içine girdi çıktı. Sordum: "Naciye Hanım, ne terliğim kaldı, ne çorabım... Ayaklarım küçük havuz gibi bir şeyin içine daldı çıktı."

"A zararı yok kızım, zararı yok... Sütbabanın kirlilerini ıslattımdı. Leğene girmişsin. Kenara çekmeyi unutmuşum. Ayaklarını silkiver. Böyle gecede kusura bakılmaz. Ben bu işin acemisiyim. Evladım, ömrümde evime zampara almadım. Bu ilk... O da senin elmas hatırın için... Hatır için çiğ tavuk yenir mi? Güzel kızım, senin gönlün olsun diye ben onu da yerim. Niçin yemeyeyim? Süt oğlumun karısısın. Sen bana öz kızımdan ilerisin."

Sütnine böyle söylene söylene bostan üzerine olan mutfak kapısının sürgüsünü çekti. Kapı açıldı. Dışarda karanlıkta ürkek, kararsız bir halde duran İlhami'ye elini uzatarak, "Ver oğlum elini... Orada çirkef yolu var. Destur, tu tu de de atlayıver," (dedi).

İlhami büyük bir kararsızlık içinde: "Bu gece ben içeri girmesem iyi olur."

Sütnine: "Niçin girmeyecekmişsin. Kaç saattir yolunu bekliyoruz."

İlhami: "Korkuyorum haminne."

Sütnine: "Ne varmış korkacak? Macuncuda Kâmile'nin evine girmiyorsun ya... Sütninenin evine geliyor-

sun. Yedi devletin kalesi basılır da Osman Ağa'nın evi basılmaz. Hiç merak etme evladım."

İlhami: "Bu akşam beni izleyenler var. Bana öyle geliyor."

Sütnine: "A hep kuruntu... Ev basması kolay mı? Devletin kanunu, düzeni var: Karakola, imamlara, muhtarlara haber verilecek. Bu mahallenin büyük, küçük iki imamı, üç muhtarı var. Bir ilmühaber, tamam yirmi beş kuruşa mühürleniyor. Beşi de birer çeyrek almadan mühür basmazlar. Mahalleli dört beş defa Zaptiye Kapısı'na şikâyete gitti. Yine boşuna, kimsecik bunların ellerinden mühürleri alamıyor. Herifler zorlu... zorba... Ah, ille o Arnavut büyük imamla ikinci muhtar... İkisinin de ahrette yatacak yerleri yoktur. Baskından imam, muhtar kaç para alır? Hiç... Bizimkiler parasız işe koşmazlar. Kim bilir şimdi hangi delikte nasıl bir dalavere ile uğraşıyorlar? Gece yarısı bunların beşini bir araya toplamak mümkün değildir." (1)

Bu sırada bostanda bir köpek havladı. Arkasından, "Ha bire köpoğlu köpek..." diye kaba bir ses duyuldu; sonra pat pat bir koşma oldu.

İlhami Bey ne yapacağını şaşırarak derhal mutfağa atlar. Sütnine kapıyı itip hemen sürgüler. Telaşla içeri kaçarken, üçümüz de birer defa kirli çamaşır leğenine girip çıkarak berbat oluruz.

Birbirimizle, duvarlar ve kapılarla epey karamboller yaparak, canlarımız acıyarak merdivenin alt başına kadar kendimizi dar atarız. İşte o zaman sokak kapısının tokmağı acı acı vurulur. Şimdi ne yapacağımızı, nasıl edeceğimizi bütün bütün şaşırırız. Sütnine der ki: "Haydi siz yukarı çıkınız, büyük odaya giriniz. Yandan mutfağın damında pencere vardır. Damın bir tarafından da yanımızdaki viraneliğe inilir. Gerekirse beyefendiyi oradan kaçırırız."

Dışardan kapının tokmağı pek sert ve sık olarak birkaç defa iner, kalkar ve şu sözler işitilir: "Naciye aç... durmaya gücüm yok. Son tetikteyim." (2)

---

(1) Yazar bu bölümde, eskiden zamparaların bulunduğu eve yapılan ve "baskın" adı verilen eylemi anlatıyor.

(2) Yaşlı adam, altına kaçırmak üzeredir.

Sütnine bize yavaşça: "Korkmayınız, bizim ağa geldi. Şimdi o, ağrıdan kaplumbağa gibi ağır yürür. Üst kata çıkmak ne haddine, ayakyoluna kadar zor gider."

Ağasına haykırarak: "'A, sen mi geldin?"

"İşte ben dedik a... Fazla söze müsaadem yok. Sıkıştım."

"Tut kendini, yine geçen akşamki gibi bir kaza olmasın."

"...!"

"Kahvede otur otur da tam çatlayacağın sırada buraya koş. Aceleden elimde gaz söndü. Dur yakayım da karanlıkta kendimi bir yerlere çarpmayayım."

Biz yukarıya fırladık; ben İlhami'yi, adına büyük oda denilen odacağıza itip üzerine kapıyı kapadım. Aşağıyı dinlemek için yine merdiven başına geldim.

Sütnine gazı yaktı, kapıyı açtı. Aydınlığı kocasına doğru uzattı. Ama Osman Ağa, bir eli kapının tokmağında, öteki sövede,(1) hareketsiz, iki büklüm duruyor, içeri girmiyordu.

Sütnine: "Ne duruyorsun ağa? Girsene içeri..."

"Sus... Buruntu geçiriyorum, azıcık kıpırdasam, falya!(2) Her şey olup bitecek."

"Aman dişini sık ağacığım."

"Dişim yok ki sıkayım. O gençlikteki sıkılığım kalmadı. Gevşedim gitti gayri... Ama üzülme... Şu ihtiyarlığımla ben bu sancılara yine karşı kor, sana erliğimi ispat ederim."

"Ya nasıl oldu da geçen gün böyle bir buruntuyu geçiştiremedin?"

"Yere batsın o Halil Usta."

"Ne yaptı?"

"Kahvede yine böyle bir buruntuya tutulmuştum. Eğilip başımı duvara verdim. Tıpkı böyle geçiştirmeye

---

(1) Kapının çerçevesi.

(2) Bu sözcük, eskiden topları ateşlemek için "ağızotu"nun (barut) konulduğu art delik anlamına geliyor. Burada, yaşlı adam, altına kaçırmak üzere olduğu vurguluyor.

uğraşıyordum. İnek Halil geldi. Koltuklarımın altından gıdıklayıverdi. O anda ben de salıverdim kendimi... Berbat oldum."

"Bir kahve halkını kendine güldürdün değil mi?"

"İşte zevzeklik bu ya... Böyle şeye gülünür mü hiç?"

Osman Ağa bir süre kımıldamadan o çarpık duruşla, sıkıntlı bir halde durur, buruntuyu kazasızca geçirir; içeri girer; kapı örtülür; ama ikinci buruntunun patlak vermesinden çekinerek, zavallı adam, tel üstünde yürümeye uğraşan acemi bir cambaz gibi sakınarak, vücuduna sarsıntı vermeyecek hafif adımlar atarak, merdivenin önüne kadar gelir. Ama orada ikinci nöbete tutulur: Başını küpeşteye[1] verir. Yine kıvranmaya başlayarak:

"Bu defa pek zorlu geldi. Bitiyorum, erliğimi gösteremeyeceğim artık..."

"Aman koca, gayret et... Mutfakta leğen dolu. Çocuk pisliği yıkanır ama büyüğünkine dayanılmıyor."

"Karı ne dersen de... Kendimi tutamadım. O iş üçte bir kısım oldubitti."

"Patla herif, kahvede Halil Usta gıdıkladı da ettim diyorsun. Burada sana bir dokunan oldu mu şimdi? Hep bahane... Âdeta senin gaytan[2] gevşemiş. İşte bu... Kendini tutamıyorsun artık. Bu durumunu bil de, bari boğazına sabret. Koca şişe pekmez, su gibi içilir mi?"

"Kör nefis bu. İşte durmuyor. İstiyor. Ettim bir pisboğazlık, işte geldi burnumdan..."

"Hay isteyemez ol ilahi... Pisboğazına toprak dolsun."

"Bağırma. Yukardan misafir hanım duyar."

"Bağıracağım. Bağıracağım işte. Bu halini misafir de duysun, cümle âlem de işitsin."

"Sus be karı... Bir kazadır oldu. Akacak kan damarda durmaz."

"Aksın tekmil kanın işte orandan."

"Kesilsin nefesin de, geber inşallah."

---

(1) Burada: Trabzana.

(2) Aslı: Gaita (insan pisliği).

"Ben geberirsem senin kirlilerini kim yıkar? Köpekler güler haline o zaman alimallah[1]*..."*

"Köpekler gülsün, eşekler anırsın da, sen tek böyle bağırma. Karşımda dırdırlanma."

"Bak kabahatini biliyor mu? Kürek kadar da dili var. Paya pay, lakırdıya lakırdı yetiştiriyor."

"Söyletme beni menzil üstünde... Yarım olan bir işi tamamlayacaksın şimdi..."

"Tamamla utanmaz. Eksiği kalmasın. Hepsini becer. Âlemin erkeklerine imreniyorum. Evlerine misk gibi kupkuru donla geliyorlar."

"Âlemin erkeklerine imreniyor musun?"

"İmreniyorum zahir.[2]*"*

"Dur çakşırımı temizleyeyim de ben sana yabanın erkeklerine imrenmeyi gösteririm."

"Haydi yürrrrü oradan, paçası boklu."

"Dilini ağzına sok. Şimdi elimden bir kaza çıkar. Erkek erkekliğini, karı karılığını bilmelidir."

"Bir parça gıdıklama ile küçüğünü büyüğünü salıveren senin gibi bir adamın erkekliğinden ne hayır gelir. Bütün mahallenin çapkınları senin bu gevşekliğini öğrendiler. Seni böyle ikide birde gıdıklayıp gıdıklayıp berbat ettikten sonra başıma gönderecekler. A eşlerim dostlarım, hep duyunuz. Benim başıma gelenler bu dünyada kimsenin başına gelmedi. Ele güne maskara olduk..."

"Söylenme öyle pis pis... Git çamaşır çıkar. Tuğlayı mangala koy kızsın."

"Çamaşır nerede? Üç donun var; ikisi leğende, biri ayağında... donsuz herif. Pisboğazına tıkınacağına üstüne çamaşır yap."

"Üstüme çamaşır yapmam da işte böyle yaparım."

"Zaten yapacak başka marifetin kaldı mı?"

"Karı, beni günaha sokma. Şimdi atacağım kafana bir şey, orada yamyassı kalacaksın."

---

(1) Tanrı biliyor ki.

(2) Açıkçası.

"Ay bu halinde insana kurulmak... erkeklik satmak... horozlanmak istiyor."

"Ya ne sandın kel tavuk."

"Aman yavaş gel uyuz hindi."

"Dayanamayacağım. Tepeleyeceğim gayri..."

Osman Ağa karısının üzerine saldırır. Kadın mutfaktan bir odun çekerek avlunun bir tarafından siper alıp: "Herif yürüme. Paçalarından akıyor. Evin içi berbat oldu."

"Evin her tarafını mundarlayacağım(1) *işte. Her akşam bir okka pekmez içeceğim. Artık temizle bakalım. Bedava ekmek yenmez."*

"Sen beni aptal bir karı mı sanıyorsun? Vallahi temizlemem. Şuradan iki Müslüman doktor çağırırım; gaytanı muayene ettiririm. Efendim bu adamın hiçbir tarafı tutmuyor; bıktım artık. Padişah başı için beni bu cezadan kurtarınız. Kirli don yıkamaktan tırnaklarımın altı göğerdi, derim. Bir laport(2) *çıkartırım. Seni darülacezeye*(3) *kapatırım..."*

"Ben hiç doktura gaytamı gösterir miyim? Ben ırzına kavi(4) *bir adamım."*

"Onlar elini ayağını bağlarlar; zorla bakarlar. Geçen yıl hastanede Hacı Veysi'ye yaptılar, bilmiyor musun? Ruh(5) *koklatıp bayılttıktan sonra kıçına mili soktular. Böyle ufak ufak lastik parçası gibi bir dertler çıkardılar."*

"Benim öyle bir derdim yok elhamdülillah..."

"Sen kendini hâlâ sağlam sanıyorsun. Senin gücün kuvvetin, dermanın işte ikinci buruntuya kadar... Orada takatın, mecalin, erliğin erkekliğin hepsi tipote(6) *diyor."*

Osman Ağa kundurasının tekini karısının suratına fırlatarak: "Al sana tipote, yezit karı..."

---

(1) Aslında: Murdarlayacağım (pisleyeceğim).

(2) Aslı: Rapor.

(3) Düşkünlerevi.

(4) Namusuna sağlam.

(5) Eter; bayıltıcı bir madde.

(6) Pes (?).

"Herif haddini bil. Sonra sana bir iş yaparım ki, neye uğradığını bilemezsin."

"Ne yapabilirsin? Söyle bakayım. Elinden geleni arkana koma."

"Ne mi yaparım? Geçen gün Yağlıkçı(1) *Raşit Ağa'ya ne oldu? Koleralıdır diye evinden alıp götürdüler. Herif cağız gitti gider; hâlâ gider. Şuradan iki belediye memuru çağırır, kirli donunu gösterip kakanı muayene ettiririm. Seni o siyah muşambalı tahtıravana*(2) *uzatıp da ayaklarını yere değmeden bir götürüş götürürler..."*

"Hah hah hahhh!"

"Hah hah ya? O belediye memurları... onlar ne çok bilmiş adamlar. Pisliğe pertevsizle(3) *bakıp içinde kolerayı görüyorlarmış. Sonra hastaya beyaz bir su içiriyorlarmış. İki rahmetin biri... ya kurtuluyormuş, ya gidiyormuş... Ceset daha soğumadan unlanmış badılcan*(4) *tavası gibi kirece bulayıp gömüyorlarmış. Ah, senin de böyle bembeyaz kireçlenip gömüldüğünü duysam, borç harç bir silik çeyrek*(5) *bulup hafızın birine vererek başında bir Yasin-i Şerif*(6) *okuturdum..."*

"Sus karı, şakanın sırası değil... belki biri duyar..."

* *

Seza,

Sana bu pis levhayı göstermekten maksadım, evlilik yılları kırka varan karı koca arasındaki hali, uzun yıllardan sonra birbirlerine nasıl davrandıklarını anlatmak içindir. Dışardan saygıdeğer görünen bir aileciğin, yıllarca aynı yastıkta uyumuş bir insan çiftinin, işte içyüzü. Başka damlar altında geçen özel hayatların çoğu da bundan pek farklı değildir. Yalnız komedi yahut dramın çeşidi, türü değişir. Aktörlerin sayısı artar, eksilir. Çevreler değişiklikler gösterir. Ailenin servet,

---

(1) Havlu, çevre, mendil gibi şeyler satan kimse.

(2) Sözcük anlamı: Yürüyen taht. Yani: Sedye.

(3) Aslı: Pertavsız (büyüteç).

(4) Patlıcan.

(5) Yirmi kuruşun dörtte biri; beş kuruş. Eskiden silik yani aşınmış paraların değeri, asıl değerinden düşük sayılırdı.

(6) Kur'an'ın 36. suresi.

soyluluk ya da sıradanlık ve fakirliğine göre anlatış üslubu, oyun biçimi birbirinden ayrı olur. Ama esas hep odur. Sorunun sosyal ruhu birdir.

Biz insanlar nasıl bir çevrede, ne gibi akımlar içinde döndüğümüzü, ne gibi etkilere kapıldığımızı bilmeyerek, darbelerin, sarsıntıların nereden geldiğini anlamayarak, hep birbirimizi suçlarız. Hep birbirimize kabahat buluruz. Öfkelenen bir adam kimi zaman öfkesini yenemeyerek elindeki bardağı yere çarpıp kırar. Bardağın ne kabahati olabilir? Asıl sorun o öfkenin, o hiddetin neden ileriye geldiğini arayıp incelemektir.

Sütnine, kendisini tutamadığı için ihtiyar kocasını suçluyor. Suç Osman Ağa'da mı? Hayır. Hayatta... yaşlılıkta... Yetmiş yaşındaki Osman, elbette otuzluk zamanındaki gibi vücudunun, sinirlerinin güçlü bir amiri değildir. Akıllı bir insan buna ne şaşar ne kızar. Dayanamayıp pekmez içmesi de onun için büyük bir günah sayılmaz. Zavallı ihtiyarın yaşının gereği nasıl önüne geçilmez bir iştahın etkisiyle bu arsızlıkta bulunduğunu, bu hastalıklı durumu yalnız doktorlar açıklayabilirler.

İlhami ile görüşeli az zamanda çok şey öğrendim. Edebiyatçıların ve şairlerin hemen hepsi insanlığın bu gibi yaralarından, daha doğrusu onların deyişiyle pisliklerinden, çirkinliklerinden söz etmeyi temizliklerine engel sayıyorlar. Azizem, dünyada temiz olmayan hemen hiçbir şey yoktur; her gerçek temizdir. Yalnız biz görüş tarzımızı ve değerlendirme ölçümüzü değiştirmeliyiz.

Gözlerimizdeki gözlüğün buğusunu silerek, hiçbirini ayırt etmeden her şeye bakmanın ne ayıp ne de temizliğe engel olmadığını bilecek kadar beyinde terbiye gücü gerekir. Bu gücü kazanmadan yola çıkanlar, kendi halinde, düzene saygılı, terbiyeli halka el uzatmaya fırsat bulanlar, hemcinsleri için de en zararlı birer etken hükmündedirler. İnsanlığın ilerleme yolunda gecikmesi, bilgisiz despotlar belasıdır.

Eğer kimyacılar, fizyolojistler, bütün fen adamları, eski edebiyatçılar ve şairleri taklit ederek yalnız şekil ve kokusundan hoşlandıkları şeylerle uğraşmak bilgisizliğinden ayrılamayarak yalnızca gülün, sümbülün güzel-

liklerini saymaktan, anlatmaktan ileri gidemeseydiler, bilimde, fende bugünkü ilerleme olınazdı.

Bilim ve fen adamları, şairin, edebiyatçının yalnızca güzellikleri yansıtan tutumuna pek kulak asmayarak, ellerini öyle kirli şeylere uzatıp karıştırdılar ki, şimdi burada ortaya dökülmesi, tiksinti verir. Fen adamlarının bu iğrenç şeylerden bulup çıkardıkları gerçeklerdir ki, bugünkü ilerlemenin esası, mayası oldu.

Bir gün biraz hastalanıp da doktor getirdiğin zaman, o senden çiçeklere, denizlere, bulutlara karşı olan şairce duygularını sormuyor, değil mi? Belki nezakete ve inceliğe aykırı sanılacak birtakım sorular soruyor. Sen de ancak kelimelerin yarısını söyleyerek bütün bir utangaçlıkla cevaplar veriyorsun. En sonunda doktorun şu: "Yirmi dört saatlik idrarınızı bir şişeye biriktirip de eczaneye gönderiniz." teklifine karşı utancından iyice yerin dibine giriyorsun. Bu emre uymaktan çektiğin sıkıntıyı biliyorum. Şişeyi doldurduktan sonra sıkı sıkıya bir kâğıda sarıyorsun. Uşak bunu eczaneye götürüyor; orada, "Falan hanımın şu kadar saatlik idrarıdır" diye şişenin üzerine bir yaftacık yapıştırıyorlar.

Birkaç gün sonra laboratuvardan koca bir rapor geliyor. Hastalık işte bu sayede teşhis olunabiliyor.

Biz bir ipekli çarşafa bürünüp de bir doktorun karşısına çıktığımız zaman içimizdeki pis şeyleri, iğrençlikleri gizleyebildik mi sanıyorsun? O, içimizde ne olduğunu bizden daha iyi biliyor.

İnsan ancak iç organlarının çalışması sayesinde kokuşmayan canlı bir leştir. Doktor da bir insandır ve böyledir. Anan da, baban da... Âleme bir filozof gözü ile baksan, sırmalı elbise giyerek aslını gizlemeye uğraşan, hemcinslerine karşı kibirlenen beyinsizlere, ahmaklara ne kadar gülersin. Çünkü yırtık pırtık elbiseler içindeki vücut her neyse, sırmalarla örtülü bir vücut da onun aynıdır.

İlhami'ye, yaradılışı bana bütün iğrençlikleriyle, kanlarıyla, facialarıyla, çıplak gerçekleriyle anlat dedim; o da böyle anlattı. Ben onu şimdiye kadar şairce ilhamların aldatıcı renkleri, göz kamaştıran yaldızları altında görüp kapıldım. Aldandım. Şimdi gerçeği an-

layarak, varlıkları nefretle inceleyerek, her şeyden iğrenmek istiyorum. Bu dünya bir çirkeftir demiş olanlara, önceleri kızardım. Artık hak veriyorum.

Sütnineyi kocası Osman Ağa ile pis bir kavgada bırakarak odaya İlhami'nin yanına döndüm. Zavallı çocuk titriyordu. Büyük bir korku içinde, "Ne var? O sövüp saymalar; o aşağıdaki gürültü nedir?"

"Sütninenin kocası Osman Ağa..."

"Ne istiyor? Öfkesinin sebebi nedir? Benim burada olduğumu anlamış mı?"

"Hayır; hayır... Kavgalarının sebebi büsbütün başka."

"Aman söyleyeceklerimi bitireyim. Burada tehlike içindeyiz. Nezihi Bey şimdi buraya gelebilir. Belki şu anda evin etrafında bir yerde pusudadır. Belki yanında arkadaşları, yardımcıları da vardır. Bostandan işittiğimiz o ses neydi?"

"Ne olduğunu bilmem, ama kesildi. Söyleyiniz beyefendi, ne oldu? Meraktan, yürek çarpıntısından biteceğim."

"Bir tehdit mektubu aldım."

"İmza?"

"Bir Manevi Ses..."

"Esrarlı bir tamlama."

"Evet. Tehdit mektuplarının sahipleri ulaştırmak istedikleri haberlere olağanüstü bir kuvvet vermek için genellikle böyle yapar; manevi deyişler arkasına gizlenirler."

Mektubu cebinden çıkarıp bana uzattı:

"Alınız, ben gittikten sonra okursunuz. Belki de yazıyı tanıyarak bu işin hangi dostunuzun marifeti olduğunu anlarsınız."

"Daha?"

"Daha... Babama da imzasız bir mektup göndermişler."

"Ne yazılmış?"

"Oğlunuz meşru olmayan bir sevda peşinde özlem çekerek, acılar içinde dolaşıyor. Kıskanç koca, elinde intikam silahı ile İlhami'yi adım adım izliyor. Tehlike büyük, kötü sonuç yakındır. Uyuyor musunuz falan..."

"Eeee, sonra?"

"Sonrası? Annemi babamı aldı bir telaş... Uyumuyorlar. Gözlerini kırpmıyorlar. Beni gözlüyorlar. Bu gece şuraya kadar ne büyük bir zorlukla gelebildim. Belki şimdi babam tarafından da gözcüler vardır."

"Aman Allahım..."

"Bu kötülüklerin kaynağının bekârlık olduğu, beni ne olursa olsun evlendirmek gerektiği hakkında annemi kandırmışlar. Kadıncağız birkaç gündür durmayıp görücü geziyor."

O anda vücudum bir ölü kadar soğudu. Hemen duvara dayanarak kesik kesik, baygın bir sesle sordum: "Evlenecek misin?"

"Hayır. Bu olacak şey mi?"

"İlhami, yüreğim nasıl çarpıyor bilsen... Bu haberin bütün sinirlerimde yaptığı müthiş sarsıntıyı tarif edemem. Ömrümde hiçbir şeyden bu kadar etkilendiğimi, acı duyduğumu bilmiyorum."

"Bunun için boşuna üzülmeyiniz. Nasıl isterseniz sizi inandırmaya hazırım."

"Sizi bir başka kadının kolları arasında düşündükçe tüylerim ürperiyor. Kafama kızgın miller saplanıyor sanıyorum."

"Üzülmeyiniz güzelim... Annelerin hallerini bilmez misiniz? Onlar kendilerine evlatları üzerinde büyük karışma ve koruma hakkı tanırlar."

"Hayır istemem. Sizin üzerinizde benden başka bir kadının size karışmaya hakkı olmamalı! Buna tahammül edemem. İsterse bu kadın anneniz olsun. Böyle bir süre sonra evlenmekten söz edecektiniz de aramızda bir ilişki kurma gereğini niçin duydunuz?"

Bu sırada sütnine oda kapısına gelerek tık tık kapıya vurduktan sonra dedi ki: "Ağayı yatırdım. Kızgın tuğlasını koydum. Küllü suyunu da içirdim. Bostanda bahçıvan söylene söylene geziniyordu. Deminki bağırmanın nereden geldiğini sordum. Bostandan gece sebze-

leri çalıyorlarmış. Bahçıvan, kendisi onlara bağırmış. Korkacak hiçbir şey yok. Safanıza bakınız." dedi, çekildi, gitti.

Korkacak bir şey olmadığını anlayınca biraz ferahladık. İlhami beni yavaşça kolları arasına aldı. Dudaklarıyla ağzımı arayarak, "Ah insafsız, annemin tasarısından başka bir içyüzü olmayan bir evlenme sözünden dolayı bana büyük bir şiddetle üzüntünü bildiriyorsun. Ya ben ne yapayım? Kimi zaman çılgınlık bunalımları geçiriyorum. Nasıl dayandığımı bir Allah bilir."

"Niçin beyim?"

"Niçin mi? Bak, benim çektiğim bu azaptan haberin bile yok."

"Hayır yok..."

"Sen benim yalnız annemin kuruntusundan ibaret olan evlenmeme dayanamıyorsun da ben seni geceleri kocanla aynı yatakta yatıyor bildikçe bu duruma nasıl katlanabilirim?"

"İlhami, emin ol, kocamın yatağı benim için senin onu düşünerek duyduğum azaptan daha büyük bir işkencedir."

"Düşünmek değil... Bu bir gerçek. Benim için pek müthiş bir gerçek... Ben seninim; ama sen, onunsun. Nezihi'nin... kocanın... Vücudunla, ruhunla onunsun."

"Hayır... seninim. Bütün kalbimle, ruhumla, vücudumla, her şeyimle seninim. Dünyada ve ahirette... Anlıyor musun? Aşkımın şiddetinden, sana olan aşırı düşkünlüğümden seni olmayacak şeylerden bile kıskanıyorum. Annenden de, babandan da, bütün canlı, cansız varlıklardan da, herkesten her şeyden kıskanıyorum. İşitiyor musun? O kadar ki, sorun bu önemli ve nazik noktaya gelince, deli gibi oluyorum. Deminden söylediğim sözlerden dolayı beni affet. Annenin senin üzerinde sana karışmaya bir hakkı vardır elbet. Demin, bunu istemem, buna dayanamam dedim. Bu büyük bir terbiyesizlik... Hatta ondan da öte, bu bir vicdansızlıktır.

Bak şimdi tenime değerek bana cennet hazlarını veren bu vücudu, o saygıdeğer, o kutsal kadın doğurmuş. O senin üzerinde bütün annelik haklarına sahiptir; ama yalnız bir noktada ben ona üstün gelirim. Hem na-

sıl bir üstünlük biliyor musun? Ta göklerin en yüksek noktalarına kadar. Aşk imtihanında, bu büyük denemede, o bana çıkışamaz. O seni pek çok sever. Belki bütün annelerden çok daha fazla sever. Ama benim kadar sevemez; çünkü evladını kaybettikten sonra canına kıymış anneler; pek işitilmez değil mi? Sen bugün ölsen, ben arkandan bir dakika yaşamam... Yaşayamam. Senden sonraki bu intiharım bir fedakârlık sayılamaz. Bu benim için çok doğal bir şeydir. Çünkü başka türlü hareket etmek benim elimden gelmez. Çünkü senden sonra hayatta benim dayanabileceğim bir nokta, bir zevk ve mutluluk kalmaz. Bütün dünya seninle birlikte söner, zindan olur."

Bu sırada hızlı hızlı kapı çalındı. Biz konuşmayı kestik, kulak kabarttık. Sütnine yaşlılığına rağmen merdiven basamaklarını ikişer ikişer atlayarak oda kapısına geldi. Pes perdeden, ama telaşlı, boğuk bir sesle: "Nezihi Bey kapıyı çalıyor. Şimdi ne yapacağız?" dedi.

Bu soru karşısında ikimiz de donakaldık.

Sütnine bizden bir cevap alamayınca, tekrar dedi ki: "Kapıyı açmamak olmaz. Açacağım, ama bu misafir beyefendiyi nereye saklayalım?"

Biz yine bir cevap vermedik.

Sütnine bu sefer daha telaşlı, daha boğuk bir sesle: "Yüke, dolaba, tavan arasına, mutfağa, bacanın içine..."

Kapı artan bir şiddetle yine çalındı. Bizim korku ve şaşkınlığımız bütün bütün arttı. Naciye Kadın iki elini dizlerine vurup dövünerek: "Canım siz de bir söz söyleyiniz. Nezihi'yi bu kadar kapıda bekletmek olmaz. Sonra şüphesi büsbütün artar."

Benim aklıma gelen şu oldu:

"Sütnine, hani ya sen deminden mutfağın damından yıkıntıya inildiğini söylüyordun?"

"Söylüyordum ama, ya dışarda başka gözcüler varsa?"

"Ne yapalım şimdi?"

"Oh yine benim aklım, benim aklım... Kırk yıl kalsa siz bir çare bulamayacaksınız."

"Bulduğun nedir? Çabuk söyle."

"Bey benimle birlikte alt kata insin. Onu kömürlüğe koyayım. Nezihi Bey'i yukarıya aldıktan sonra, siz burada konuşurken ben sokak kapısını açar; dört tarafa bakarım. Sokakta kimse yoksa, beyi dışarı salıveririm. Bir kere sokağa çıktıktan sonra birine rastlasa ne olur? Yoldan geçen biri sanır. Buradan çıktığını karanlıkta kim anlayacak?"

Biz böyle konuşurken kapı çat çat yıkılıyordu. Çaresiz sütninenin bu teklifini kabul ettik. İlhami kömürlüğe indi. Sokak kapısı açıldı. Nezihi Bey içeriye girdi.

O aralık Osman Ağa, "Aman Naciye, tuğlam soğudu. Buruntu yine tuttu. Yetiş, yetiş..." feryadıyla karısını çağırıyordu.

Nezihi Bey çakırkeyif bir durumdaydı; dedi ki: "Sütnine, bir saattir kapıyı neye açmıyorsun? Neredesin?"

"Buyur evladım buyur. Adamlar boyunu bosunu sevsinler. Kırk bir buçuk maşallah... Arslanım... Benim evladım İstanbul içinde bir taneciktir. Vallahi bir eşine daha rastlamıyorum. Gel yiğidim, gel evladım..."

"Ben sana kapıyı neye açmıyorsun diye soruyorum. Önce ona cevap ver de sonra bu övgülere giriş..."

"Osman Ağa babanla uğraşıyordum. Bu akşam ansızın üstüne iyilik sağlık keyfini bozuverdi. Onunla uğraşıyorum. Çocuktan beter oldu. Hem bu vakit senin geldiğini ne bileyim? Kaç yıldır sütninenin evine ayak bastığın var mıydı? Öldü mü, kaldı mı diye bir kere sormaya tenezzül etmezsin. Bu vakitler, bazı akşamlar saracın Hürmüz sancılanır da benden hindistancevizi, kakule[1] almaya gelirler. Yine onlar sandım. Burası aktar dükkanı mı? Sancısı olan kaltak, ilacını gündüzden düşünsün."

"Bizim hanım ne yapıyor?"

"Ha... sizin hanuuum... biliyorum, sen onun için geldin. O olmasa benim semtime bile adım atmazsın. Zavallı kadın ne yapacak? O da hasta... Acayip bir hastalık bilmem. (Yavaşça) Sözümü işitmesin, o da iyice kaçık... Yalnız odalara kapanıp tek başına oturuyor. Allah büyüktür. Dert veren dermanını bağışlar inşallah..."

---

(1) Zencefilgillerden, sıcak iklimde yetişen, ıtırlı bir bitki.

Böyle konuşa konuşa merdivenlerden çıktılar. Odamın kapısı önüne geldiler. Ben içerden kapıyı sürmeleyip döşeğime girmiştim. Sütnine tık tık kapıya vurup: "Huuu, kızım, elmasım, kapıyı aç güzelim... Bak kim geldi? Aç hanımım, aç... Müjdemi isterim."

Ben ağır davranarak sütnineyi epeyce yalvarttıktan sonra kapıyı açtım. Nezihi Bey şüpheli bir bakışla beni yukardan aşağıya kadar süzdü. Besbelli bu kabul şeklinde bir tuhaflık, bir dubara[1] hissediyordu. Yükü, dolabı açıp içlerinde bir delikanlı olup olmadığını anlamak ister gibi araştırıcı gözlerini oradan oraya dolaştırıyor ama bu şüphesini bize sezdirmemek için son derece soğukkanlılık göstermeye uğraşıyordu.

O aralık alt katta bir gürültü oldu. Sanki pat diye biri atladı. Sonra şarkadak sokak kapısı açılır gibi oldu. Ve arkasından da Osman Ağa bağırmaya başladı: "Aman yetişiniz. Hırsız var hırsız... Kaçıyor:.. kaçtı... A bre imansız, tekmesi kalçama geldi. Yıktı beni yere... Bulandım kömürlere... Gaz (lambası) da devrildi,söndü. Allah sakladı yangından..."

Aşağıdan gelen bu feryat üzerine biz birbirimize bakışmaya başladık. Kömür, hırsız, gaz, tekme... Biz bu kelimelerin topundan hiçbir şey anlayamıyorduk. Yavuz hırsız ev sahibini bastırır sözünce, yukardan sütnine de bağırmaya başladı: "Yine bizim Osman Ağa'nın tersi döndü. Bu saatte böyle yoksul evinde hırsız ne arar? Karşısına bir kedi mi çıktı, ne yaptı? Bu adam iyice bunadı artık... Ona kimi zaman iyi saatte olsunlar,[2] ötekiler de görünüyorlar. Hırsız sanıyor, geceleri böyle bağırıyor."

Kömür sözü sütnine ile benim kafamızı bulandırıyordu. İşi anlamak için üçümüz de merdivenden indik. Naciye Kadın ufak el lambası ile odada, avluda kocasını arayarak bağırıyordu: "Be adam, neredesin?"

"Kömürlükteyim, kömürlükte..."

"Hay Allahım, sen bana sabırlar ver. Adam, kömürlükte ne ararsın bu vakit?"

"Naciye sorma başıma geleni..."

---

(1) Hile; kandırmaca.

(2) Cinler, periler.

Sütnine lambayı kapısı açık duran kömürlükten tuttu; ama Naciye'nin de benim de yüreklerimiz gümbür gümbür atıyordu. İlhami hâlâ orada ise işimiz bitmiş demekti.

Lambanın üzerinden üçümüz de başımızı uzatıp kömürlüğün içine baktık İlhami'den eser yoktu. Yalnız Osman, donu sıyrık bir durumda, vücudunun bir yarım açı teşkil eden çıplak köşesi bize dönük, dizleri karnına yapışık, iki büklüm olmuş, kömürlerin üzerinde yatıyordu.

Sütnine bu durum karşısında büyük bir şaşkınlıkla bar bar bağırarak: "Amanın a dostlar! O ne? Ağa ne arıyorsun böyle? Aaa kargacık burgacık olmuş, kömürlerin üzerine yatmış. Elvermiyordu çamaşırlarını kirlettiğin de, şimdi bir de böyle tepeden tırnağa kadar kömür tozlarına bulan bakalım. Söyle neye geldin buraya?"

Osman Ağa gömleğinin eteğiyle vücudunu örtmeye uğraşarak: "O kâfir buruntu aldı yine beni... Ayakyoluna koşmak için saldırdım. Baktım ki, kazasız orayı tutturamayacağım. Verdim hemen kendimi kömürlüğe..."

Sütnine: "Bu evin içinde kirletmediğin yer, bir kömürlük kaldıydı, sonunda oraya da becerdin ha?"

Osman Ağa: "Ne yapayım be karı? Bu cenabet illet hiç meram anlamıyor."

Sütnine: "Sus, evin ağası kömürlüğe gider mi?"

Osman Ağa: "Ben görüyorum. Bizim zeybek her zaman oraya gidiyor."

Nezihi Bey şaşkınlıkla: "Zeybek kim?"

Sütnine: "Bizim kedi canım... Koskoca ihtiyar adam kendini kedi ile bir tutuyor. Bu adamın elinden ne çektiğimi işte görüyorsun."

Nezihi Bey: "Evet... Osman Ağa artık bitirmiş."

Osman Ağa: "Yok beyefendi, ben bitmedim. Gücüm kuvvetim daha yerinde evvelallah... Ama bu postal(1) *karı yok mu? Beni bitirmeye işte o uğraşıyor."*

Sütnine: "Hırsız var diye ne bağırıyorsun? Hani ya hırsız?"

---

(1) Değersiz kadın; fahişe.

Osman Ağa: "Dinlesene be kaltak... Uçkuruma el attım. Çömeleceğim sırada kömürlüğün köşesinde duran hırsızla göz göze geldik. Birdenbire o kadar korktum, o kadar yüreğim titredi ki, artık donumu çözmeye hacet kalmadı. Kendimi salıverdim."

Sütnine: "Hah... hah... tamam... Sen salıvermek için, hep böyle bir bahane bulursun. Yetişme herif, e mi?"

Osman Ağa: "Karı ilenme. Dilin tutulsun."

Nezihi Bey: "Hırsız nasıl bir adamdı? Görebildin mi?"

Osman Ağa: "Gördüm. Ha işte beyim, böyle seni görür gibi onu da iyice gördüm."

Nezihi Bey: "Ne biçim bir adamdı?"

Osman Ağa: "Ter bıyıklı[1], ne yakışıklı, ne civan, ne yosma, ne apiko[2] bir hırsız görsen... Karı bak dolaba, cumartesi pazarından aldığım benim yeni çorapları çalmış olmasın?"

Sütnine: "Hah işte bunak. Evin içinde artık hiçbir şey kalmadı da hırsız senin altmış paralık çoraplarını çalacak... Çalsa çalsa benim gümüş saatimle kösteğimi çalar. Aman durunuz gidip bakayım, sandıkta duruyor mu?"

Nezihi Bey: "Eşyanızı sonra gözden geçirirsiniz. Önce hırsızın eşkâlini öğrenelim. Eee Osman Ağa, hırsızla göz göze geldiniz. Sonra ne oldu?"

Osman Ağa: "Ne olacak beyim? Herif beni görür görmez çekirge gibi sıçrayıp üzerimden atladı. Üstümden geçerken kalçama bir tekme savurdu. (Eliyle çıplak kalçasını göstererek) İşte burası, mecidiye kadar çürüdü."

Sütnine: "Aman sus bunak. Sen yine bu akşam ötekilerin[3] şerrine uğramışsın. Sana bir güzel kötek atmışlar; haberin yok. Süprüntülüğe aptes mi bozdun, ne yaptın? Elbette bir kabahatin var."

---

(1) Bıyıkları yeni çıkmış.

(2) Yakışıklı.

(3) Cinlerin. Cin ve perilerin adını anmak uğursuz sayıldığından, "ötekiler" diye söz edilirdi.

Osman Ağa şaşkınlık içinde: "Bu akşam iki defa donuma kaçırdım. Süprüntülüğe hiçbir şey yapmadım."

Sütnine: "Koskoca ak sakallı herif, donuma yaptım demeye hiç sıkılmıyor."

Sütnine işi yine gürültüye patırtıya boğdu. Bu kaçan genç, yakışıklı hırsızın, kocası Osman Ağa'nın bunak kafasında belirmiş bir hayalden, bir kuruntudan başka bir şey olmadığını ispata uğraştı, ya da "İyi saatte olsunlardır..." diye tutturdu. Nezihi Bey de, Naciye Kadın'ın bu şirretçe saçmalarına inanmış göründü.

Nezihi Bey'in halinde kapalı kaynayan bir tencere gibi gizli bir kabarma var. Ben bu zoraki sükûnetin sonunda pek müthiş bir fırtına hissediyorum.

Kocam geceyi orada, benimle geçirdi. Sütninenin evine bu kaçışımdan, bu son densizliklerimden dolayı hiçbir şey yapmadı. Sitem falan etmedi. Hatta sabahleyin evden çıkıp giderken, "Aynınur, canın neresini isterse orada otur. Benim istediğim şey yalnız senin rahatındır. Seni sıkıyorsam söyle, buraya da gelmeyeyim." dedi. Savuştu.

Bu yapma sükûnet bana çok şey anlattı. Nezihi Bey benden müthiş bir intikam almaya hazırlanıyor; ama sırasını bekliyor. Kömürlükten kaçan genç, güzel, apiko hırsızın ne sıradan bir hırsız ne de sütninenin ileri sürdüğü gibi cin, peri ve iyi saatte olsunlardan hiçbiri olmadığını o anladı, ama, bu defa nasılsa avını kaçırdı. Onu ikinci defasında yakalamak için bu yapmacıklı tavrı takındı.

Nezihi Bey gittikten sonra, "Bir Manevi Ses" imzalı tehdit mektubunu okudum. Yazıyı hemen tanıdım: Kocan Sermet Bey'in yazısı... Mübarek adam, yazısını değiştirmek gereğini de duymamış. İlhami Bey'in babasına uyarı mektubu gönderen de yine o olacak. Belki yazısını değiştirerek anlamsız bir mektupla Nezihi Bey'i aleyhimde şiddetle kuşkulandıran da yine odur.

İş benim korktuğumdan kat kat fazla tehlikeli bir durum aldı. İlhami Bey'e bir süre beni görmek istememesi ve mektup göndermemesi için sütnine ile haber

gönderdim. Hemen Sarıgüzel'den ayrılarak Ada'ya, evimize geldim.

Nezihi Bey'in, aşk maceramı ne dereceye kadar bildiğini anlama merakı ile çıldırıyordum. Anahtarlarını çalarak kocamın yazıhanesini, çekmecelerini bütün karıştırdım. Sermet Bey'in yazmış olduğu o garip felsefe mektubunu buldum.

Beni kurtarmak için Seza, kabahati sen üzerine almışsın. Sermet Bey'le aranızda çok şiddetli boralar geçmiş olmalı... Hayatını tehlikeye atarak benim için yaptığın bu büyük fedakârlığa teşekkür ederim.

Mektuplarımı kocana göstermek zorunda kaldığını, bu acı zorunluluğu şimdi anladım. Ama Sermet Bey, kendisine böyle önemli bir sır vermeye değer bir adam olmadığını şu son hareketleriyle ispat etmiş. İlhami Bey'le benim aşkımızı hiçe saymış. Hayatımızla âdeta oynamış. O yalnız arkadaşı Nezihi Bey'in kocalık namusuna önem vermiş. Beni içinden çıkılması zor bir vartaya(1) *yuvarlamış.*

Hayır, iyiliğini inkâr etmeyeyim. Kendimi kurtarmam için bana yalnız bir açık kapı bırakmış. Onun da ne olduğunu yakında görürsünüz.»

Bu uzun mektup okunup bittikten sonra, karı koca arasında şiddetli bir tartışma başladı. Bu tatsızlık günlerce sürdü. Bu sırada Aynınur Hanım'ın intiharı duyuldu.

Seza Hanım, maceranın bu sonuca varmasından kocasını ve kendisini sorumlu sayarak hasta düştü. Zavallı kadın nöbetler içinde yatarken, beri yanda Nezihi Bey, Aynınur'un ayrılık acısı ile delilik belirtileri gösterir gibi oldu. Derin bir üzüntü ve umutsuzluk içinde sanki karanlıklara gömülmüş gibi yaşıyordu.

Sermet Bey, Aynınur'un ölümüne bu kadar ağlanacak bir kadın olmadığını ispat için mektupları, o yasak aşk hayatının arkada kalan acı hatıralarını, Nezihi Bey'e teslim etti.

Sonsuz acılar çeken koca, özel hayatının bu feci romanını büyük üzüntüler ve sinir bunalımları içinde

---

(1) Tehlikeye.

okudu. Birkaç gün önce çözümü çok zor görünen bu sorunun korkunç düğümü, Aynınur'un soğuk dalgalar arasında sönen hayatı ile birlikte çözülmüş oldu.

Böylece bu küçük olay da bütün gülünç ve acıklı bölümleriyle yüz yılları yutan geçmişin yokluk ummanına akıp karışmıştı.

Nezihi Bey, sarsıntısının, üzüntüsünün en taşkın olduğu sıralarda Sermet Bey'e karşı yumruklarını sıkıp dedi ki:

— Arkadaşlık adına sana bin lanet olsun birader. Bu kadar zamandan beri gerçeği benden niçin sakladın?

— Saklamasaydın ne olacaktı?

— Aynınur'u kendi ellerimle öldürmek, intikamımı almak isterdim.

— Ben olayın akışına bakarak bu sonuca varacağını, yani Aynınur'un intihar edeceğini hissettiğim için seni boşuna bir zahmetten kurtardım.

— Bu hareketine karşılık benden teşekkür bekliyorsan, ona bedel sana lanetimi tekrar ederim.

— Ben senin görüşüne, olaylar karşısında alacağın duruma bakarak değil kendi vicdanımın sesine uyarak hareket ettim. Yalnız hâlâ merak ettiğim bir şey var.

— Nedir?

— Bu maceranın devamı süresince sende gördüğüm renkten renge giren ruh haline akıl erdiremedim.

— Niçin?

— Bu olay sırasında karınla aranda öyle açık sahneler geçti ki, nasıl olup da sen gerçeği bütün dehşetiyle, çıplaklığıyla göremedin? Hele en sonra sütninenin evinde geçen genç ve apiko hırsız işindeki açıklığa karşı nasıl göz yumdun? Karma karşı olan kötü düşüncelerin hiçbir zaman şüphe derecesini aşmadı.

— Bu çıkışmanda ve bu işe şaşmakta haklısın. Bu acayipliğin kaynağını bende değil, karımın düzenbazlığında aramalısın. Şüpheye düşürdükten sonra beni kandırmanın yolunu o kadar iyi bilirdi ki, bu hususta gösterdiği ustalığın derecesine şimdi şaşıyorum. Nerden geldiğini, sebebini bilemediğim bir ses, bana hep

karımın masum olduğunu, bütün o şüpheli hallerinin, densizliklerinin, hep sinir hastalığından ileri geldiğini tekrar ederdi. Bir iltifatı ile bana her suçunu unuttururdu. Sütninenin evinde gece kömürlükten kaçan hırsıza gelince, bunun bir âşık olduğuna ihtimal bile veremezdim. Çünkü Naciye nineye annemden çok güvenim vardı. Bu, beş vakit namazını bırakmaz, dine bağlılığı ve sofuluğu ile tanınmış bir kadındı. Böyle dindar bir hatunu, karımı evine bir zampara ile kapamak cinayetiyle nasıl suçlayabilirdim? Bunu akla getirmeyi bile, eni konu bir küfür sayardım. Bunun için, Osman Ağa'nın bu genç hırsız sözünü bunaklığına verdim. Kömürlükten kaçarak zavallı ihtiyarı telaşa düşüren şeyin kedi olması ihtimalini düşünmüştüm. Karım son mektubunda o gece gerçeği anlamış olduğuma hükmederek aldanmış.

Yumruğu ile kafasına vurarak:

— Ah mankafa... Anlasaydım hiç onları sağ bırakır mıydım? Neyse olan oldu. Şimdi iki kişi ile görülecek hesabım var.

— Bu iki kişi kim?

— Muhterem sütninemle karımın âşığı İlhami Beyefendi...

— Saçma!

— Saçma mı? Bu ihaneti ben o cadının yanma bırakır mıyım?

— Ne yapacaksın? Öldürecek misin?

— En işkenceli bir ölümle geberteceğim.

— Bu hareketin, bayağı bir cinayet sayılır. Bir katil cezası görürsün. Öyle murdar bir karı için katil mi olacaksın? Yazık değil mi gençliğine?

— Ne olursam olayım... Fakat her şeyden önce, İlhami Bey'le ödeşmek gerekiyor.

— Ona ne yapacaksın?

— Onu mertçe düelloya davet edeceğim.

— Memleketimizde bu düello sözünü işittikçe insanın yüzünde elinde olmadan bir gülümseme beliriyor.

— Niçin?

— Çünkü milli ahlakımız arasına sokmaya uğraştığımız başka Frenk âdetleri gibi burada düelloyu da

maskara edip bıraktık. Memleketimizde gazetelerle birçok düellolar ilan edildi. Bunlardan hiçbirinin gerçekleştiğini işittin mi?

— Hayır...

— Burada gelenek, ahlak ve yasa bakımından yasak olan, nefretle karşılanan bir şeyin düşmana teklifiyle ortalığı ayağa kaldırmaktan ne çıkar. Düelloya davet teklifleri hakkında memleketimizde geçirilmiş olan tecrübeleri dikkate alarak, karşı tarafı düelloyu kabule mecbur edecek bir duruma soktuktan sonra bu teklifi yapmalı, sorunu basının diline düşürmeden, dallanıp budaklandırmadan işi bitirmelidir.

— Bravo Sermet, bravo... Dediğin gibi yaparız. Evet hakkın var. Memleketimizde düello hakkında yasal olarak bir karar verilmesi için, iki kişi arasında böyle bir teklifin yapılmasını beklememelidir. Burada ya düello usulü kabul edilmesi ya da kabul edilmemesi karar altına alınmalıdır ki, bundan sonra kişiler arasında böyle bir teklif yapılmasın. Yapılırsa hükmü tamamıyla yerine getirilsin. Avrupalılara karşı düellonun memleketimizde aldığı bu karışıklık, bu maskaralık ortadan kalksın. Mesela ben düellodan yanayım.

— Ben de ona karşıyım.

— Niçin?

— Çünkü insanlar arasında çıkacak her türlü anlaşmazlıklar, haksızlıklar yasa yolu ile bir sonuca bağlanır. Yasa dışı bir davranışla, iki kişinin birbirini cezalandırması nasıl doğru bir hareket olarak kabul edilebilir?

— Kimi zaman insana o derece dayanılmaz namus ve onur yaraları açıyorlar ki, tahammül edilmiyor. Ya ölmek ya da öldürmek gerekiyor. Değerlendirebilenlerce namus, hayattan daha kıymetli ve kutsaldır. Birinciyi kurtarmak için ikinciyi feda etmekten kaçınmamalıdır.

— Ne olursa olsun, ben düello gibi kötü bir geleneğin memleketimize girmesini doğru bulanlardan değilim.

— Bu geleneğin kabulünü doğru bulmuyorsun, ama bu kötülük memleketimizde başka bir biçimde hüküm sürüyor.

— Nasıl?

— Nasıl olacak? Bizde düello olmuyor, ama onun yerine intiharlar oluyor.

— Açıkla.

— Mesela bir adam, gerek namus ve gerek onuru bakımından içine sindiremeyeceği ağır bir davranışla karşılaşıyor; hasmını düelloya davet edemediğinden ancak intiharla kendisini kurtarmak çaresine atılıyor. Falan bey ya da efendinin bir hakaret ya da başka bir sorundan dolayı intihar etmiş olduğunu, hep gazetelerde okuyup geçiyoruz. İşte bu intiharlar incelense, çoğu zaman ortaya düelloyu gerektirecek bir sorun çıkar. Ve kabahat de hep ölende değildir. Hakaret eden, hakaret görenden çok suçlu olduğu halde düello usulünün bulunmamasından dolayı hak ettiği cezayı görmüyor. Düello burada da bir gelenek durumuna gelse, sözle ve yazı ile ona buna saldıran, ataklıkları terbiye ve insanlıklarından ileri olan kabadayıların sayıları azalır. O zaman halkın bilgisizliğine güvenerek insanlık, erdem ve kudret bakımından olduklarından fazla şişkin görünen yazarlar, bütün o saçma sapan laflar eden hikâyeciler, sözlerini tartarak yazmak zorunda kalırlar.

İki arkadaş düellonun lehinde ve aleyhinde uzun bir tartışmadan sonra, sonunda tanıklarını belirlemesini bildiren bir notla İlhami'yi düelloya davet ettiler ve şu cevabı aldılar:

«Beyefendi,

Hayat birtakım yalanlardan, ikiyüzlülüklerden başka bir şey değildir. Biz insanlar her gün birbirimize, yaradılışımızın üstünde bir niteliklerimiz olduğunu göstermeye uğraşarak, hemcinslerimizi aldatmakla meşgulüz. Kendilerini en uygar ve hakka tapar sayan milletler, bu aldatmak ve aldanmakla en çok uğraşanlardır:

Evimize bir misafir kabul ettiğimiz zaman rahatsız da olsak şen görünmeye, özel hayatımızla ilgili birçok düzensizlikleri, ayıplanabilir şeyleri, kusurları, eksikleri türlü önlemlerle örtmeye; kısacası hal, servet ve terbiye bakımından gerçek hayatımızın kat kat üstünde görünmeye uğraşırız. Bu gülünç halleri uygar olmanın gereği sayarız.

Ne çirkin bir durum... İnsanların kusurlarını yüzlerine karşı söylemek, kimi zaman büyük cezaları gerektiren cinayetlerden sayılıyor. En yüksek düşünce adamlarımızdan en aciz düşünenlerimize kadar, her zaman gerçeğe gerçek diye haykırırız; ama kendimizce açığa vurulmasını sakıncalı bulduğumuz gerçekleri gizleriz, örteriz, gömeriz. Bunları eşelemeye uğraşanların can düşmanı oluruz.

İnsan topluluklarını bu noktadan incelerseniz, koca bir yalan ve ikiyüzlülük kitlesinden başka bir şey bulamazsınız. Yaradılışça, cins olarak insan insana benzemez mi? İnsan kendisini iyice tanısa, başkalarını da tanımış olmaz mı? Bir insanın kusurlarını, ayıplarını yüzüne vurmak için fırsat bulduğumuz zaman, vicdanımızın derinlerine inerek nefsimizle karşılaştırabilsek, çoğumuzun yüzü kızarır sanırım.

Bu hayat yolunda zorluğa uğrayanlar, ki bu konuda ayrıcalık yok gibidir, bu zorlukları hep başkalarının zararına çözümlemek çaresini aramakla meşguldürler. Yalnız görünüşü kurtarmak için en tedbirli olanlar en iyi insan sayılırlar ki, gerçekte en büyük ikiyüzlüler, işte bunlardır.

Bir yalan ve ikiyüzlü yığınından oluştuğunu gördüğüm bu insanlar topluluğunun üyeliğinden intihar ederek ayrılıyorum. Beni intihara zorlayan konu, toplumdaki yalancı durumumdur.

Ben bir kadına tapıyorum. O kadın da beni seviyor. Ama siz, bu kadının yasa bakımından zorla elde etmiş olarak sahibi bulunuyordunuz. Daha doğrusu, ben o kadının gönlüne, siz de hürriyetine sahip bulunuyorduk. Rakibinin gücünü araştırmada gaflet etmeyen bir pehlivan gibi, sizi hep uzaktan inceliyordum. Siz benim varlığımdan tamamıyla haberli idiniz. Siz de beni uzaktan sezmiş, hissetmiş, belki şahsen bile tanımış bulunuyordunuz.

Siz görünmek istediğiniz kadar keser biçer takımından değildiniz. İşinize geldiği için ikiyüzlülüğün bu derecesine indiniz. Zaten gerekmedikçe hiç kimse gizli, açık iğrenç bir davranışta bulunamaz, bulunmak istemez. Bu dünyadaki hep iyiliklerin, kötülüklerin sebebi birtakım etkenlerdir.

Karınızı çok seviyordunuz. Onun bir âşığı bulunduğu gerçeğini de tamamıyla öğrendiniz. İstediğiniz zaman bu gerçeği ispat etmek sizin için kolaydı; ama, gerçek ispatladıktan sonra ne olacaktı? Yasanın size verdiği öldürme yetkisinden yararlanarak beni öldürmek... Bu sizin için çok tatlı bir şey olacaktı. Ama karınızı da ya öldürmeniz ya da boşamanız gerekiyordu.

Bu gerçek ortaya çıktıktan, açığa vurulduktan sonra, artık onunla yaşayabilmek mümkün olamayacaktı. Siz bu dayanılmaz kayıp karşısında ne yapacaktınız? Bu duruma dayanacak yerde, sıradan bir namusluluktan çok, hayatın sırlarına ermiş kalender bir filozof kesilerek Aynınur'u âşığı ile aranızda paylaşmak yolunu tuttunuz. Bu tercihiniz pek gizli, pek içtendi. Görünüşte çok kaba bir tutucu (gibi) görünerek karınızı vururum, keserim, biçerim tehditleriyle köpüre köpüre idareye uğraşıyordunuz.

Ben böyle hissettim; çünkü arada öyle durumlar oldu ki, sizin kadar kıskanç bir kocanın bunlardan tamamıyla habersiz kalabilmesine ihtimal verilemez. Bu dayanılmaz derekeye kadar çok acı günler geçirdiğinizi, çok ıstırap çektiğinizi biliyorum. Bundan dolayı bütün içtenliğimle bağışlamanızı dilerim.

Bu durumun korkunçluğunu ancak sizin gibi zor durumda kalmış olan mutsuz kocalar bilirler.

Bu gerçeği bütün acılığı ve yakıcılığı ile Aynınur Hanım'a anlatmak istedim. Ama erkeklik ve kocalık adına arlanarak sıkıldım. Bir şey açamadım. Açsam da belki onu, sizin şu anlattığım ruh durumunda bir koca olduğunuza inandıramayacaktım.

Bakınız, onun hakkınızdaki kanısı, bana yazmış olduğu son mektubunun şu parçasında tamamıyla görünüyor:

"Zararlı olan her şey yok edilmelidir. Şu son zamanlarda hayatımın kocam ve sizin için zararlı olduğunu gördüm. Bu zarar her geçen günle biraz daha büyüyor. Müthiş, ama pek bayağı olan maceranın sonu, bütün açıklığı ile görünüyor.

Birçok romanlarda, dram sahnelerinde olduğu gibi, koca, âşıkla sadakatsiz karısını azgın bir intikamla

öldürecek. Perde inecek. Kesinlikle sonuç böyle olacak. Bu sonu beklemek akıllıca bir hareket midir?

Hayatım süresince, kocam gönlümden başka her şeyime hâkimdi, ama ölümüm onun dilediği biçimde olmayacak. Ben istediğim gibi öleceğim. Onu beklediği intikam alma zevkinden yoksun bırakacağım.

Sizinle tanıştığım günden beri hayatın anlamını anlamaya uğraştık. Doğa beni bütün sırlarının tadına ermek yeteneğiyle yaratmıştı. Ama hiç kabahatim yokken insanların elinde, bütün istekleri yasaklanan bir kadın oldum. Aşkınızın verdiği ferahlıkla, o büyük, o sonsuz coşkuyla kalbim çırpınırken, beri yanda kıskanç, mutsuz bir kocanın her an üzerime dikilen şüphe dolu, ıstıraplı bakışlarına yatıştırıcı bir cevap vermeye uğraşmak, beni öldürüyordu.

Uçurum kenarlarını seven çiçekler gibi tehlikeler içinde gelişen aşkımız büyüdükçe, her yandan bizi korkutan tehlikeler de büyüyor, çoğalıyordu.

Siz benim âşığım olmakla birlikte, bir anne bir baba mahsulü idiniz. Hayatınızın sahibi benden çok onlardı. Dünyaya gelmenize onlar sebep olmuşlardı. Bu hakkı çok acı düşüncelerle son zamanlarda teslim ettim. Kocamın elinde intikam silahı ile sizi izlemekte olduğunu gelen tehdit mektuplarında okuduğum zamandan beri, kendimden çok saygıdeğer annenizle babanızı, hep onları düşünüyordum. Kaybınızın onlara vereceği büyük acıları, uğrayacakları bu felaketi düşündükçe, üzüntümden ecel terleri döküyor, ölüm acıları çekiyordum. Artık bu aşkımıza, bu büyük, ama tamamıyla bir felakete dönüşen aşkımıza bir son verme zamanının geldiğini anladım. Ama sizden diri olarak ayrılamazdım. Beyim, bu mümkün değildi. Bu davranışımız insanların gözünde büyük bir cinayet ise, sizi kurtarmak için bu lekeyi işte böyle temizliyorum.

İlhami, denizleri çırpınır gördüğün zaman sonsuz sevginle adını anarak o dalgalar arasında duran kalbimin son titreyişlerini düşün. Aşkını ruhu ile sonsuzluğa götüren bu zavallı Aynınur'unu hatırla.

Gönlümde sınırsız büyüyen sevdanı örtmek için, bak ne büyük bir mezar seçtim. Denizler içinde aşkınla,

Altı ay sonra Nezihi Bey'in İstanbul'daki konağında eş dost toplanmış, içki sofraları kurulmuş; saz, söz, bir coşku, bir neşe, bir şenliktir gidiyordu. Beyefendinin düğünü vardı.

Düğünde gördükleri ikram ve nimetlere, küçümseyen bir dille eleştiriler yağdırarak teşekkür etmek göreneğine uymaktan kendilerini alamayan iki davetli, bir köşede birbiriyle şöyle görüşüyorlardı:

— Hey gidi dünya... Nezihi Bey bir daha evleniyor ha?

— Bundan şaşılacak ne var?

— Birinci karısının daha kefeni solmadı.

— Zavallıya kefen nasip olmadı ki solsun.

— Bu şimdi aldığı için, ölenden daha genç, daha güzel diyorlar.

— Birinciyi unutturmak için ikincinin daha gönül avlayan bir güzel olması doğal değil mi?

— Beyin başına bir ihanet macerası da bu açarsa?

— Açsın.. Bey bunu da öldürünceye kadar kahrederek, zorla aşkına boyun eğdirdikten sonra, bir üçüncüsünü alır.

* * *

Biraz ötede saz heyeti:

"İç bade güzel sev var ise akl ü şuurun"[1] şarkısını okuyordu.

Sarıyer
9 Haziran 1327[2] (1911)

(1) Şarap iç, güzel sev varsa akıl ve bilincin.

(2) 22 Haziran 1911.

HUSEYİN RAHMİ GURPINAR

Doğumunun 100. yıldönümünde, bugünün diliyle seri halinde yeniden yayınlamaya başladığımız romanlarından ilk çıkan kitaplar şunlardır:

NİMETŞİNAS	6	Lira
ŞIPSEVDİ	12,5	»
METRES	10	»
GULYABANİ	5	»
KUYRUKLU YILDIZ ALTINDA BİR EVLENME	5	»
BEN DELİ MİYİM?	10	»
İFFET	4	»
KADINLAR VAİZİ	2,5	»
MÜREBBİYE	6	»
İKİ HÖDÜĞÜN SEYAHATİ	2,5	»
CEHENNEMLİK	10	»
EFSUNCU BABA	3	»
MEZARINDAN KALKAN ŞEHİT	6	»
ACI GÜLÜŞ	10	»
CADI	6	»
TESADÜF	8	»
BİLLÜR KALP	10	»
ŞIK	4	»
CAN PAZARI	10	»
TUTUŞMUŞ GÖNÜLLER	8	»
SON ARZU	6	»
KOKOTLAR MEKTEBİ	8	»